

احكام نماز

(۲۰۰ جلسه بيان احكام نماز ۴ يا ۵ دقيقه ای)

مظفر برسلائی

سال ۹۵

فهرست

- ۱- نماز بر فرش نجس ۱۱
- ۲- نماز با لباس نجس ۱۱
- ۳- طلا برای مردان ۱۲
- ۴- تقدم زن و مرد در نماز ۱۳
- ۵- مکانهای مکروه در نماز ۱۵
- ۶- نماز با صندلی ۱۵
- ۷- برخورد پیشانی به مهر در نماز ۱۶
- ۸- سجده سهو ۱۷
- ۹- وقت نماز مغرب و عشاء ۱۷
- ۱۰- حرکت در نماز ۱۸
- ۱۱- بعضی از مستحبات قیام ۱۹
- ۱۲- بلند خواندن قرائت برای مردان ۱۹
- ۱۳- گذاشتن دستها روی زانو در رکوع ۲۰
- ۱۴- سجده بر کاغذ ۲۱
- ۱۵- مفقود شدن مهر ۲۲
- ۱۶- فراموشی تشهد ۲۲
- ۱۷- درخواستن سهوی در نماز جماعت ۲۳
- ۱۸- وضو قبل از وقت ۲۳
- ۱۹- گذاردن اعضای سجده بر زمین ۲۴
- ۲۰- بیدار کردن برای نماز صبح ۲۵
- ۲۱- شک در وضو نسبت به نماز ۲۵
- ۲۲- انحراف از قبله ۲۶
- ۲۳- اذان و اقامه ۲۷

۲۴-	کودکان در صف اول	۲۷.....
۲۵-	آشکار شدن موی سر در بین نماز	۲۸.....
۲۶-	لباس مشکی در نماز	۲۹.....
۲۷-	پوشش پاها در نماز	۲۹.....
۲۸-	نیت اشتباهی	۳۰.....
۲۹-	سلام دادن زودتر از امام	۳۱.....
۳۰-	جلسه استراحت در نماز	۳۱.....
۳۱-	حائل بین پیشانی و مهر	۳۲.....
۳۲-	جابجا گفتن اذکار رکوع و سجده	۳۳.....
۳۳-	جابجا شدن حمد و تسبیحات	۳۴.....
۳۴-	تکرار الفاظ نماز	۳۴.....
۳۵-	حذف مستحبات نماز	۳۵.....
۳۶-	رنگ و یا بوی نجاست	۳۶.....
۳۷-	شک در نماز و شکستن نماز	۳۷.....
۳۸-	قطع کردن تلفن همراه در نماز	۳۷.....
۳۹-	استحباب استغفار میان دو سجده	۳۸.....
۴۰-	بهترین سوره ها در نماز	۳۹.....
۴۱-	قنوت صحیح	۳۹.....
۴۲-	تمام کردن نماز	۴۰.....
۴۳-	التفات به اطراف در نماز	۴۱.....
۴۴-	شکهای مبطل	۴۱.....
۴۵-	کذک الله ربی	۴۲.....
۴۶-	آشنایی با امام جماعت	۴۳.....
۴۷-	تند خواندن نماز	۴۴.....

- ۴۸- اقتدای چه نمازی جایز است؟ ۴۵
- ۴۹- یک رکعت در وقت ۴۶
- ۵۰- ترتیب در نمازهای قضا ۴۷
- ۵۱- شک بین سه و چهار ۴۸
- ۵۲- نماز در قطار یا هواپیما ۴۹
- ۵۳- اضافه کردن ذکر برای فهماندن دیگران ۴۹
- ۵۴- فرق نمازهای مستحبی و واجب ۵۰
- ۵۵- شک بعد از محل ۵۱
- ۵۶- انتخاب فرازهایی از ادعیه معروفه در قنوت ۵۲
- ۵۷- بلند تر بودن محل سجده ۵۳
- ۵۸- بغل کردن بچه وسط نماز ۵۴
- ۵۹- خواندن قرائت در نمازهای جماعت ۵۵
- ۶۰- پوشش چانه در نماز ۵۶
- ۶۱- نماز در حالت دراز کشیده ۵۶
- ۶۲- نمازهای قضا شده در بیمارستان ۵۷
- ۶۳- اقتدا در رکعت سه یا چهار جماعت ۵۸
- ۶۴- قضای نماز آیات ۵۹
- ۶۵- جاهل به تعداد نمازهای قضا ۶۰
- ۶۶- نماز قضا و نماز مستحبی ۶۱
- ۶۷- کثیر الشک ۶۲
- ۶۸- خواندن قضای در سفر ۶۳
- ۶۹- نماز قضای مادر بر پسر بزرگ ۶۳
- ۷۰- فراموشی سجده سهو ۶۴
- ۷۱- تاخیر نماز ظهر و عصر در روز جمعه ۶۵

۶۶.....	اشتباه در نیت نماز	-۷۲
۶۶.....	راه تشخیص قبله	-۷۳
۶۷.....	خون داخل دهان برای نماز	-۷۴
۶۸.....	حجامت و نماز	-۷۵
۶۸.....	تزریقات و نماز	-۷۶
۶۹.....	مسلوس و مبطون	-۷۷
۷۰.....	اتصال سوند	-۷۸
۷۱.....	نماز در حالت آرایش	-۷۹
۷۲.....	خون مردگی زیر پوست و ناخن	-۸۰
۷۳.....	آب جمع شده در خیابان	-۸۱
۷۳.....	تفاوت نماز قضا و روزه قضا	-۸۲
۷۴.....	غسل جمعه و نماز	-۸۳
۷۵.....	وطن قبلی	-۸۴
۷۶.....	حد ترخص و مسافت شرعی	-۸۵
۷۷.....	تیمم	-۸۶
۷۸.....	چسب در اعضای وضو	-۸۷
۷۸.....	ریا در نماز	-۸۸
۷۹.....	عدول	-۸۹
۸۰.....	مستحبات قرائت	-۹۰
۸۱.....	روی زمین گذاشتن آرنج در سجده	-۹۱
۸۲.....	دعای فارسی	-۹۲
۸۳.....	مستحبات نماز جماعت	-۹۳
۸۴.....	حالت‌های مختلف اقتدا در رکوع	-۹۴
۸۵.....	کثیر السفر	-۹۵

- ۹۶- قصد ده روز ۸۶
- ۹۷- وجوب نماز جماعت ۸۶
- ۹۸- تغییر تصمیم در قصد ده روز ۸۷
- ۹۹- محمول نجس در نماز ۸۸
- ۱۰۰- فرق حجاب در نماز با حجاب در مقابل نامحرم ۸۹
- ۱۰۱- دعا برای ۴۰ مومن در نماز شب ۹۰
- ۱۰۲- امام جماعت در گودال ۹۱
- ۱۰۳- فراموشی ادامه سوره در نماز ۹۲
- ۱۰۴- متذکر کردن افراد کهنسال به اشتباهشان در نماز ۹۲
- ۱۰۵- بسم الله جزو سوره است؟ ۹۳
- ۱۰۶- خواندن چند سوره در نماز ۹۴
- ۱۰۷- نماز با کفش ۹۵
- ۱۰۸- ما یصح السجود علیه ۹۶
- ۱۰۹- مستحبات تشهد ۹۷
- ۱۱۰- نماز تحیت ۹۸
- ۱۱۱- موارد کامل بودن نماز مسافر ۹۸
- ۱۱۲- نماز وحشت ۹۹
- ۱۱۳- تکبیره الاحرام ۱۰۱
- ۱۱۴- حکم گمان در نماز ۱۰۱
- ۱۱۵- اشتباه امام جماعت ۱۰۳
- ۱۱۶- نماز زیارت ۱۰۴
- ۱۱۷- نماز شب ۱۰۵
- ۱۱۸- نماز استیجاری ۱۰۶
- ۱۱۹- خوردن در نماز ۱۰۷

- ۱۲۰- شرایط لازم در نمازهای مستحبی ۱۰۸
- ۱۲۱- ویلچر و عصا ۱۰۹
- ۱۲۲- مسافر در صف اول ۱۱۰
- ۱۲۳- اقتدا در حال قنوت ۱۱۱
- ۱۲۴- رکوع اشتباهی و امام در قنوت ۱۱۱
- ۱۲۵- شک در تشهد ۱۱۲
- ۱۲۶- صبر کردن برای اقتدای صفهای جلو ۱۱۳
- ۱۲۷- وقت فضیلت عصر و عشاء ۱۱۴
- ۱۲۸- نافله ها ۱۱۵
- ۱۲۹- نماز غفيله ۱۱۶
- ۱۳۰- نماز در مکان رقص و پایکوبی ۱۱۸
- ۱۳۱- نماز در خلوت با نامحرم ۱۱۸
- ۱۳۲- نماز با حواس پرتی ۱۱۹
- ۱۳۳- شک در سجده ۱۲۱
- ۱۳۴- شرایط اذان و اقامه ۱۲۲
- ۱۳۵- مستحبات اذان و اقامه ۱۲۳
- ۱۳۶- نماز نشسته برای معذور ۱۲۴
- ۱۳۷- ثواب نماز در مساجد ۱۲۵
- ۱۳۸- سجاده و مهر منقش ۱۲۶
- ۱۳۹- نماز قضای غیر والدین ۱۲۷
- ۱۴۰- مانع بعد وضو و نماز ۱۲۸
- ۱۴۱- تفاوت‌های زن و مرد در نماز ۱۲۹
- ۱۴۲- اتصال به جماعت در رکعت دوم ۱۳۰
- ۱۴۳- اطلاع از نجاست لباس در بین نماز ۱۳۱

- ۱۴۴- ۱۳۲ طریقه نماز آیات
- ۱۴۵- ۱۳۴ داخل شدن وقت بین نماز
- ۱۴۶- ۱۳۵ یاد دادن نماز به فرزند در ضمن نماز
- ۱۴۷- ۱۳۶ ترک غسل به دلیل خجالت
- ۱۴۸- ۱۳۷ خواندن نماز ظهر بعد از نماز جمعه
- ۱۴۹- ۱۳۸ طریقه خواندن نماز جمعه
- ۱۵۰- ۱۳۹ نماز شکر
- ۱۵۱- ۱۴۰ نماز باران
- ۱۵۲- ۱۴۲ حضور قلب در نماز
- ۱۵۳- ۱۴۳ قضای نمازها و روزه ها
- ۱۵۴- ۱۴۴ نماز با بدن نجس به ادرار
- ۱۵۵- ۱۴۵ خروج قاصد ده روز به کمتر از مسافت
- ۱۵۶- ۱۴۶ نماز در ملک وراثتی
- ۱۵۷- ۱۴۷ قیام قبل از رکوع
- ۱۵۸- ۱۴۸ اماکن تخییر
- ۱۵۹- ۱۴۹ وطن والدین و فرزندان
- ۱۶۰- ۱۵۱ وطن زن و شوهر
- ۱۶۱- ۱۵۲ نماز در کمتر از مسافت شرعی
- ۱۶۲- ۱۵۳ کیفیت محاسبه قصد ده روز
- ۱۶۳- ۱۵۴ ماندن بدون قصد ده روز
- ۱۶۴- ۱۵۵ سفر معصیت
- ۱۶۵- ۱۵۶ کیفیت نماز استیجاری
- ۱۶۶- ۱۵۷ مشروبات الکلی و نماز
- ۱۶۷- ۱۵۸ وقت نافله های یومیه

- ۱۶۸- خواندن نافله ظهر قبل از اذان ۱۵۹
- ۱۶۹- نماز با لباس غضبی ۱۶۰
- ۱۷۰- نماز با لباس چرمی ۱۶۱
- ۱۷۱- موی گربه در لباس نمازگزار ۱۶۲
- ۱۷۲- شرایط مکان نمازگزار ۱۶۳
- ۱۷۳- حکم خواندن نماز جلوتر از قبر معصوم علیه السلام ۱۶۴
- ۱۷۴- سن بلوغ و نماز ۱۶۵
- ۱۷۵- پیشانی بسته برای سجده ۱۶۶
- ۱۷۶- شک در خواب و باطل شدن وضو ۱۶۶
- ۱۷۷- انحراف با صورت ۱۶۸
- ۱۷۸- گوش کردن آیه سجده در نماز ۱۶۸
- ۱۷۹- جواب سلام دادن در نماز ۱۶۹
- ۱۸۰- خنده در نماز ۱۷۰
- ۱۸۱- حکم گریه در نماز ۱۷۱
- ۱۸۲- راه رفتن به مقدار کم در نماز ۱۷۱
- ۱۸۳- عبادات در حال جنابت ۱۷۲
- ۱۸۴- وضو و غسل با آب غیر قانونی ۱۷۳
- ۱۸۵- مانع بعد از غسل و نماز ۱۷۴
- ۱۸۶- وطن موقت (مقر) ۱۷۵
- ۱۸۷- سفرهای تحصیلی ۱۷۷
- ۱۸۸- سفر کاری ۱۷۸
- ۱۸۹- نماز و روزه سرباز ۱۷۹
- ۱۹۰- سفرهای غیر شغلی ۱۸۰
- ۱۹۱- سفر غیر کاری در خلال سفر کاری ۱۸۱

- ۱۹۲- نماز و روزه طلاب علوم دینی ۱۸۲
- ۱۹۳- نماز جعفر ۱۸۳
- ۱۹۴- نماز وحشت در زنده بودن برای خود ۱۸۵
- ۱۹۵- نماز توبه ۱۸۶
- ۱۹۶- شک در نمازهای مستحبی ۱۸۷
- ۱۹۷- کم شدن سهوی اجزاء در نمازهای مستحبی ۱۸۸
- ۱۹۸- وقت دقیق اذانها ۱۸۹
- ۱۹۹- شروع نماز با شروع اذان ۱۹۱
- ۲۰۰- فراموشی ادامه سوره در نماز ۱۹۲

بسم الله الرحمن الرحيم

۱- نماز بر فرش نجس

سوال شده فرش منزلمان در چند جا نجس شده است و نمی دانیم کجاها بوده است، حکم نماز روی آن فرش را بیان کنید.

در جواب عرض می شود یکی از شرائط لباس و بدن نماز گزار این است که پاک باشد، اما نسبت به مکان نماز گزار چنانچه نجس باشد اما باعث نجس شدن لباس یا بدن نماز گزار نشود اشکالی ندارد بنابراین اگر جایی که میخواهد نماز بخواند نجس هست مثلا روی فرشی که نجس است و میخواهد نماز بخواند چنانچه فرش خشک است و نجاست فرش به بدن یا لباس سرایت نمیکند نماز خواندن روی آن فرش صحیح است، ولی خود مهر اگر نجس باشد در صورتی که خشک هم باشد، نماز باطل است، هر چند نجاست آن سرایت به بدن نماز گزار نکند البته احتیاط مستحب آن است که مکان نماز گزار اصلا نجس نباشد.

اینکه در سوال آمده که نمی دانند کجا نجس شده است برای پاک شدن فرش باید تمام فرش تطهیر شود. خداوند گناهان همه ما را ببخشد والسلام علیکم ورحمه الله.

۲- نماز با لباس نجس

سوال کردند حکم نماز برای بیمارانی که بعد از عمل جراحی بدنشان نجس است چیست؟ آیا نمازشان صحیح است؟

در جواب عرض می کنیم در چند مورد اگر نماز با بدن یا لباس نجس خوانده شود صحیح است:

۱- نداند بدن یا لباسش نجس است و بعد از نماز متوجه شود .

۲- زخم بدن و یا لباس روی زخم که بر اثر زخم بدن نجس شده و آب کشیدن و عوض کردن آن برای نوع مردم یا شخص او دشوار است. لذا در پاسخ به سوال می گوئیم تا آنجایی که تطهیر ممکن است لازم است انجام شود و الا با همان حالت نماز بخواند و صحیح است. (آیت الله سیستانی قید دشواری را مطرح

نفرموده اند و فرمودند اگر در بدن یا لباس نمازگزار، خون زخم و جراحت یا دمل باشد، تا وقتی که زخم یا جراحت خوب نشده می‌تواند با آن حالت نماز بخواند البته شرطی که مطرح فرمودند این است که این جراحت و زخم قابل توجه باشد)

نکته ای رو اینجا قابل تذکر می‌دانیم این است که اینکه می‌گوییم نماز خواندن با این حالت صحیح است یک شرط مهمی دارد و آن این است که این نجاست بیشتر از حد معمول اطراف زخم را آلوده نکرده باشد مثلاً اگر کسی قسمت بازوی دستش مجروح شده است اگر این خون تا مچ دستش رسیده است خوب در صورت امکان باید قسمت‌های پایین دست را از نجاست تطهیر کند.

۳- لباس و یا بدن به خون نجس شده ولی مقدارش کمتر از درهم باشد. (تقریباً دایره ای با قطر ۲۳ میلی متر. بنا به نظر مقام معظم رهبری و آیت الله مکارم اگر این خون کمتر از یک بند انگشت اشاره باشد اشکال ندارد و از موارد بخشیده شده در نماز است. و بنا به نظر حضرت آیت الله سیستانی اگر کمتر از بند سر انگشت شست باشد اشکال ندارد)

۴- آب برای تطهیر ندارد.

۵- نجاست لباس های کوچک : مثل جوراب، دستکش و دستمال کوچک و غیره ... به شرط آنکه از اجزای حیوان حرام گوشت یا اجزای روح دار مردار نباشد.

خداوند به بیماران شفای عاجل عنایت فرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۳- طلا برای مردان

سوال کردند اگر مردی نداند یا فراموش کند که انگشتر یا لباس او از طلا است یا شک داشته باشد و با آن نماز بخواند چه حکمی دارد؟

قبل از پاسخ عرض می‌کنیم یکی از مستحبات، استفاده از انگشتر عقیق یا فیروزه است ولی استفاده از طلا و زیورات مثل آویختن زنجیر طلا به گردن و انگشتر طلا به دست کردن حتی حلقه ازدواج و بستن ساعت مچی طلا به دست، برای مردان، چه در حال نماز و چه غیر نماز، حرام و نماز خواندن با آنها باطل

است و بین طلای سفید و زرد و بین مدت کوتاه و طولانی و روی لباس یا زیر لباس فرقی نیست ولی طلا برای زنان در نماز و غیر نماز، اشکال ندارد.

اما اینکه سوال کردند کسی نداند یا فراموش کند و با طلا نماز بخواند فرمودند نمازش صحیح است.

نکته: فلزات دیگر مثل پلاتین یا آب طلا یا اینکه طلا در جیب باشد؛ اشکالی ندارد.

سوال: حکم دندان طلا چیست؟

- گذاشتن روکش طلا یا پلاتین روی دندان اشکال ندارد، ولی پوشاندن دندان‌های جلو با طلای

زرد، اگر به قصد زینت باشد، خالی از اشکال نیست. (مقام معظم رهبری)^۱

- نماز صحیح است ولی اگر دندان‌های جلو نمایان باشد و زینت حساب شود بنابر احتیاط واجب حرام

است. (سیستانی)^۲

- روکش طلا اگر برای اصلاح دندان است و نه زینت آن مانع ندارد. (امام)^۳

- دندان طلا اگر در جلو باشد و جنبه زینت داشته باشد برای مردان چه در نماز و چه در غیر نماز

اشکال دارد، مگر این که ناچار باشند. (مکارم شیرازی)^۴

و در آخر این نکته هم اضافه می‌کنیم که طلا فروشان عزیز دقت کنند: ساخت و خرید و فروش طلای

مخصوص مردان شرعا حرام است لذا پولی هم که از این راه به دست می‌آید حرام خواهد بود.

خداوند انشالله به همه ما توفیق ترک گناه را عنایت بفرماید. والسلام علیکم ورحمه الله

۴- تقدم زن و مرد در نماز

سوال میشود که زن اگر مساوی یا جلوتر از مرد برای نماز بایستد حکمش چیست؟

۱ - اجوبه الاستفتائات س ۴۴۹.

۲ - سایت معظم له

۳ - استفتائات امام خمینی(ره)، ج ۱، ص ۱۴۳، س ۵۶

۴ = سایت معظم له

اگر هر دو مشغول نماز باشند و مانع یا فاصله نباشد و زن برابر یا جلوتر از مرد باشد بفتوای اکثر مراجع عظام کراهت دارد (البته برخی از فقها مانند مقام معظم رهبری و آیت الله وحید فرموده اند: فاصله باید حداقل به مقدار یک وجب باشد)

و برخی از مراجع عظام (فاضل، مکارم، فتوای؛ سیستانی: احتیاط واجب) می‌فرمایند زن باید عقبتر از مرد بایستد و در این حکم بین محرم و نامحرم، نماز فرادا یا جماعت نماز مستحبی و یا واجب فرقی نیست.

سوال: در اماکنی مثل صحن حرم اهل بیت علیهم السلام آیا راه حلی برای این مسئله وجود دارد؟

اگر بین زن و مرد حائل و مانع باشد مثل برخی مساجد که زن و مرد هم عرض هم هستند و پرده بینشان نصب شده، یا فاصله حدود ۵ متر بینشان باشد.

سوال: آیا حکم صحیح نبودن نماز زن و مردی که در حال نماز تقدم و تأخر را رعایت نکرده‌اند، در مسجدالحرام نیز جاری است؟

- در مکه مکرمه به هنگام ازدحام جاری نیست، لذا در آن جا تقدم و تأخر جایز است. (آیت الله سیستانی)

- در اماکن پر ازدحام، رعایت جلو بودن مردان نسبت به زنان ضرورتی ندارد. (آیت الله مکارم شیرازی)^۱

سوال: طبق نظر کسانی که تقدم مرد را بر زن در نماز شرط می‌دانند اگر یک نفر مشغول نماز است و نفر دوم شرط را رعایت نمی‌کند مثلاً اگر زن است جلوی یک مرد مشغول نماز، نمازش را شروع می‌کند آیا نماز هر دو دچار مشکل می‌شود یا نماز نفر دوم؟

- در صورتی که با هم شروع کرده اند بنا بر احتیاط واجب باید نماز را دوباره بخوانند؛ و همچنین است اگر یکی زودتر از دیگری به نماز بایستد. (سیستانی)

۱. مناسک حج، مکان نماز طواف، محاذات زن و مرد در نماز، مسئله ۸۰۶، و همچنین سایت ایشان.

- اگر زن در کنار مرد یا جلوتر بایستد و با هم وارد نماز شوند نماز هر دو باطل است، اما اگر یکی قبلاً وارد نماز شده باشد نماز او صحیح و نماز دومی باطل است. (مکارم)^۱
خداوند نماز همه ما را قبول کند والسلام علیکم ورحمه الله.

۵- مکانهای مکروه در نماز

سوال: آیا اگر نماز بخوانیم و روبرویمان عکس باشد نمازمان باطل است؟

خیر باطل نیست ولی فقها فرموده اند اگر عکس انسان یا حیوان (اصطلاحاً روح دار) کراهت دارد یعنی ثواب نماز کمتر می شود، البته برخی تصور می کنند که فقط کراهت در جایی است که عکس روح دار روبروی نمازگزار باشد در صورتی که فرموده اند اگر در مکان نمازگزار عکس باشد ثواب کمتر می شود لذا شنوندگان دقت کنند در منزل اتاقی را بدون عکس و مجسمه برای نماز قرار دهند.

به مناسبت موارد دیگر را نیز مومنین بدانند مناسب است: ۱- در حمام ۲- مکانی که کثیف است. ۳- مکانی که در آنجا شراب است؛ ۴- آشپزخانه. ۵- کنار خیابان و در مسیر و راه اگر مزاحم عبور و مرور نباشد مکروه است و اگر مزاحمت باشد حرام است. ۶- مقابل آتش. ۷- مکانی که در آنجا عکس یا مجسمه ذی روح می باشد. ۸- کتابی در مقابلش باز باشد یا هر چیزی که انسان را مشغول می کند. ۹- انسانی روبروی نمازگزار باشد. ۱۰- در مقابل درب باز. ۱۱- خانه ای که در آن سگ باشد. ۱۲- در مکانی که جنب باشد. ۱۳- در قبرستان، بر قبر، بین قبور.

خداوند انشالله عاقبت همه ما را ختم به خیر کند والسلام علیکم ورحمه الله.

۶- نماز با صندلی

سوال: من کمر درد و پادرد هستم، آیا می توانم نمازم را با میز و صندلی بخوانم؟

اگر کسی از نشستن و سجده کردن به حالت عادی عذر دارد (یعنی برایش ضرر دارد یا باید متحمل درد شدیدی شود) این شخص می تواند برای نماز از میز و صندلی استفاده کند.

^۱ - توضیح المسائل مراجع ذیل مسئله ۸۸۷.

البته باید دقت نمود تنها کسانی میتوانند نماز واجب را نشسته بخوانند و قیامها را انجام ندهند که از ایستادن عاجز بوده یا ایستادن برایشان ضرر داشته باشد لذا سوال کننده محترم اگر قیام را در نماز رعایت کند نمی تواند نماز را به طور کامل در حال نشسته بخواند و باید قیامها را رعایت کند و اگر شخصی با داشتن قدرت ایستادن بدون مشقت زیاد و بدون ضرر، نمازش را نشسته بخواند به خاطر ترک قیامهای رکنی نمازش باطل است .

نکته: لذا کسانی که اهل استفاده از صندلی برای نماز هستند اگر در مسجد و یا جایی بودند که صندلی نبود نمی توانند نشسته نماز بخوانند و باید با فراهم کردن صندلی شرایط انجام قیام را در نمازهایشان فراهم کنند.

انشالله خداوند به بیماران عافیت عنایت فرماید والسلام علیکم و رحمه الله.

۷- برخورد پیشانی به مهر در نماز

سوال: اگر موقع رفتن به سجده سر به مهر برخورد کند و بلند شود حکم چیست؟

اینجا دو صورت دارد گاهی اوقات سر که به مهر می خورد دوباره بی اراده روی مهر بر می گردد در واقع با سرعت دوبار پیشانی با مهر برخورد کرده است که در این صورت مراجع فرموده اند: روی هم یک سجده حساب می شود و اگر ذکر نگفته باشد باید بگویند.

ولی اگر پیشانی به مهر خورده و بلند شده و بنا به نظر اکثر مراجع عظام اگر پیشانی بی اختیار از جای سجده بلند شود چنانچه ممکن باشد باید نگذارد دوباره به جای سجده برسد و این یک سجده حساب می شود چه ذکر سجده را گفته باشد یا نه و بنابه نظر تعدادی از مراجع مثل مقام رهبری باید دوباره پیشانی را بر زمین بگذارد و ذکر سجده را بگوید و روی هم یک سجده به حساب می آید که شنوندگان عزیز هر کس به نظر مرجع تقلید خودش عمل کند.

خداوند به همه ما توفیق آرامش و حواس جمعی در عبادات را مرحمت بفرماید والسلام علیکم و رحمه الله.

۸- سجده سهو

- سوال: اگر کسی اشتباهاً در رکعت دوم نماز ۴ رکعتی سلام دهد حکم نمازش چیست؟
- در صورتی که یکی از سلام دوم و یا سوم را کامل گفته ولی هنوز صورت بر نگردانده بلند شود و نماز را ادامه دهد و بعد از نماز سجده سهو انجام دهد. ولی در سلام اول به تنهایی سجده سهو واجب نیست و اگر بخشی از سلام دوم را گفته برخی از فقها احتیاط در سجده سهو دارند.
- در چند مورد دیگر لازم است بعد از سلام نماز فوراً دو سجده سهو انجام دهد:
- ۱- در بین نماز سهواً حرف بزند البته غیر از قرآن و ذکر و دعا باشد.
 - ۲- جائی که نباید نماز را سلام دهد.
 - ۳- در نماز چهار رکعتی بعد از سجده دوم شک کند که چهار رکعت خوانده یا پنج رکعت.
 - ۴- تشهد را فراموش کند.
 - ۵- یک سجده را فراموش کند. مشهور (سجده سهو برای سجده فراموش شده احتیاط مستحب است: سیستانی)

* کیفیت سجده سهو: بعد از سلام نماز فوراً نیت سجده سهو کند و پیشانی را به چیزی که سجده بر آن صحیح است بگذارد و بگوید (بسم الله و بالله السلام علیک ایها النبی ورحمة الله وبرکاته). بعد باید بنشیند و دوباره به سجده رود و ذکر را که گفته شد بگوید و بنشیند و بعد از خواندن تشهد سلام دهد. انشالله خداوند قصور و تقصیر ما را به بزرگی اش ببخشد والسلام علیکم ورحمة الله.

۹- وقت نماز مغرب و عشاء

سوال: اگر کسی نماز مغرب و عشا را فراموش کند و بعد از نیمه شب یادش بیاید حکم نماز چیست؟ آیا قضا شده است؟

در پاسخ عرض می کنیم که نظرات فقها در مسئله مذکور متفاوت است؟

- واجب است نماز عشا را تا قبل از نیمه شب شرعی بخوانند و بعد از آن به قصد قربت بجا آورده و نیت ادا و قضا نکنند. (مقام معظم رهبری)

- اگر از روی اختیار (عمدا) نماز مغرب و عشاء را تا نصف شب نخواند؛ بنا بر احتیاط تا اذان صبح بدون نیت ادا یا قضا بجا آورد؛ ولی اگر معذور بوده تا نماز صبح نمازش اداء است. (سیستانی)
- هر گاه عمدا نماز مغرب و عشاء را تا نصف شب نخواند؛ باید قضا کند، اما اگر به واسطه ی عذری نخوانده باشد؛ باید تا قبل از نماز صبح به جا آورد و نمازش ادا است. (مکارم)
- لذا مومنین دقت کنند که این تصور که نماز مغرب و عشاء مطلقا بعد از نیمه شب قضا می شود اعتقاد غلطی است.

خداوند به همه ما توفیق بجا آوردن نمازها در اول وقت عنایت بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۰- حرکت در نماز

- سوال: اگر کسی در نماز می خواهد (به هر علتی) کمی جلو یا عقب رود، چطور عمل کند که با قیامش و نمازش منافات نداشته باشد؟
- باید ذکر را قطع کند، چرا که موقع گفتن ذکرها (چه واجب و چه مستحب) «غیر از بحول الله...» باید بدن بی حرکت باشد و در حین قرائت هم باید دو پا روی زمین باشد. البته حرکت دادن دست و انگشتان حین قیام، خلل وارد نمی کند؛ گرچه مستحب است همان هم ترک شود. (مراجع)
 - سوال: اگر در هنگام قرائت به علت رفت و آمد و جمعیت زیاد به نمازگزار تنه بزنند و بی اختیار به قدری حرکت کند که از حال آرام بودن قیام خارج شود، وظیفه چیست؟
 - بنابر احتیاط واجب بعد از آرام گرفتن بدن آنچه را در حال حرکت خوانده دوباره بخواند. (مشهور)
 - مستحب است که دوباره بخواند. (سیستانی)
- خداوند به همه ما خضوع و خشوع در نماز را عنایت کند و السلام علیکم ورحمه الله.

۱۱- بعضی از مستحبات قیام

سوال: آیا در هنگام قیام نماز واجب است که سنگینی بدن روی دو پا باشد و یا اینکه صرف به زمین بودن دو پا کافی است؟

خیر لازم نیست ولی مستحب است سنگینی بر روی دو پا تقسیم شود. بگذارید به مناسبت برخی از مستحبات قیام در نمازها برایتان بیان کنیم:

- ۱- پایین انداختن شانه ها
 - ۲- رها کردن دستان (پایین آوردن)
 - ۳- گذاشتن دست ها بر روی جلوی ران ها
 - ۴- بستن انگشتان دو دست
 - ۵- به سجده گاه نگاه کردن
 - ۶- اینکه پشتش و گردنش راست باشد.
 - ۷- قدمهایش را هم را به قبله بگذارد.
 - ۸- بین دو قدمش سه انگشت باز یا بیشتر (تا یک وجب) فاصله بدهد.
 - ۹- سنگینی بدن را بر روی دو پا مساوی کند.
 - ۱۰- قیامش با حالت خضوع و خشوع باشد.
- خداوند همه ما را مودب به آداب نماز بگرداند والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۲- بلند خواندن قرائت برای مردان

سوال کردند: اگر مردی به جهت خجالت نمازش را آهسته بخواند چه حکمی دارد؟

بگذارید کلی پاسخ دهیم: بر نمازگزاران (مرد و زن) واجب است که قرائت را در نمازهای ظهر و عصر آهسته (به همس) بخوانند و فقط بر مردان واجب است، قرائت را در نمازهای دیگر (صبح و مغرب و عشاء) به جهرا بخوانند و زنان نیز می توانند در این نمازها به جهرا بخوانند ولی اگر نامحرم صدایشان را بشنود بنابر احتیاط واجب باید آهسته بخوانند. (امام، سیستانی، فاضل)

البته برخی از مراجع قائلند که اگر نامحرم صدایشان را بشنود، احتیاط مستحب است که آهسته بخواند. (رهبری، مکارم)

البته اگر زن بداند صدایش موجب مفسده برای نامحرم است به نظر همه مراجع نباید صدا را به نامحرم برساند.

لذا اگر کسی از روی عمد با حالت توجه نمازهای که باید بلند خوانده شود را آهسته بخواند نمازش باطل است لذا خجالت عذر نیست و باید بلند خوانده شود.

بله اگر کسی فراموش کرده یا غافل شده و آهسته خوانده اشکال ندارد از هر وقت که یادش آمد از همان جا به وظیفه اش عمل کند.

خداوند به همه ما توفیق یادگیری و عمل به شریعت مقدس را لطف کند والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۳- گذاشتن دستها روی زانو در رکوع

آیا در نماز گذاشتن دستها روی زانوها در رکوع لازم است؟

بنا به نظر اکثر فقها گذاشتن دست روی زانو لازم نیست و جزو مستحبات رکوع است البته مقام معظم رهبری و آیت الله مکارم احتیاط واجب دارند که دستها روی زانو باشد.

به مناسبت برخی از مستحبات رکوع را مرور کنیم:

۱- گفتن تکبیر قبل از رفتن به رکوع (اگر به نیت ذکر مستحبی گفته شود؛ نمی شود در حال هوی به رکوع بگویید).

۲- بلند کردن دستها در حال تکبیر

۳- گذاشتن دو دست روی زانوها و باز کردن انگشتان (برای زنان بهتر است دستها را قبل از زانوها بگذارند). - بنابر احتیاط واجب باید حین رکوع دستها روی زانو گذاشته شود. (مقام معظم رهبری،

مکارم)

۴- زانوها را کاملاً به عقب دادن. (مردان)

۵- پشت را کاملاً صاف نگه داشتن.

- ۶- گردن را به موازات پشت راست نگه داشتن.
- ۷- نگاه را به میان دو پا نگه داشتن.
- ۸- دست ها را از بدن جدا نگه داشتن. (مردان)
- ۹- دست ها را به ران ها چسبانیدن. (زنان)
- ۱۰- دست راست را قبل از دست چپ به زانو گذاردن.
- ۱۱- ذکر را سه مرتبه یا پنج مرتبه یا هفت مرتبه یا بیشتر گفتن.
- ۱۲- در صورت زیاد کردن ذکر، آن ها را به عدد فرد ختم کردن.
- ۱۳- بعد از ذکر بر پیامبرو آتش، صلوات فرستادن.
- ۱۴- بعد از برخاستن از رکوع و آرام گرفتن بدن، (سمع الله لمن حمده، الله اکبر) گفتن. بلکه اضافه کردن (الحمد لله رب العالمین، اهل الجبروت و الکبریاء والعظمه، الحمد لله رب العالمین).
- ۱۵- حین تکبیر بعد از رکوع هم دست ها را بلند کردن.
- خداوند توفیق عبادت و بندگی به همه ما بیش از پیش عنایت کند و السلام علیکم و رحمه الله.

۱۴- سجده بر کاغذ

مسئله ی امروز این است که آیا می شود بر کاغذ سجده کرد؟

اگر کاغذ از چوب و یا گیاهانی مثل کاه تهیه شده است، تمام مراجع تقلید فرموده اند حتی در حالت اختیار هم سجده بر آن اشکال ندارد، اما در مورد سجده بر کاغذی که از پنبه یا کتان ساخته شده است نظر مراجع عظام تقلید متفاوت است:

۱- جایز است: حضرت امام خمینی (ره) و آیات عظام سیستانی، فاضل، خویی، زنجانی، تبریزی.

۲- جایز نیست: مقام معظم رهبری، و آیات عظام مکارم، بهجت، گلپایگانی، صافی، وحید خراسانی.

سوال: آیا سجده کردن بر اسکناس جایز است؟ جواب از مقام معظم رهبری: اگر از چوب و یا گیاهان ساخته شده و چیزی که مانع از رسیدن پیشانی به آن باشد، نداشته باشد مانع ندارد.

در روایات نزدیکترین حالت بنده به خداوند حالت سجده بیان شده خداوند انشالله به همه ما توفیق طولانی کردن سجده هایمان را عنایت کند و السلام علیکم و رحمه الله.

۱۵- مفقود شدن مهر

سوال: اگر در بین نماز چیزی که بر آن سجده می کرد از اختیارش خارج شود؛ حکمش چیست؟

- اگر در بین نماز پای کسی به مهر نمازگزار برخورد کند و یا بچه‌ای مهر را بردارد، اگر همراه یا در نزدیکی اش چیزی که سجده بر آن صحیح است (مانند: سنگ، خاک، برگ، کاغذ، کارتن و ...) وجود دارد ذکر را قطع نموده و بدون اینکه روی را از قبله برگرداند، (تا حدی که صورت نماز به هم نمی خورد) می تواند به سمت جلو، عقب یا طرفین حرکت کرده و بعد از دسترسی به آنچه سجده بر آن صحیح است در همانجا نماز را ادامه دهد و در صورت عدم دسترسی، اگر وقت نماز وسعت دارد باید نماز را بشکند (مشهور مراجع) و بعد از تهیه مهر نماز را دوباره بخواند.

- بعضی از مراجع مانند آیت الله سیستانی و مکارم حفظهما الله در این مسئله تفصیلی بین وسعت و یا تنگی وقت نداده و فرموده اند: اگر چیزی که سجده بر آن صحیح است ندارد می تواند به لباسش که از هر جنسی است (مثلا پشم) سجده کند و یا اینکه بر فرش سجده کند.

خداوند همه ما را آشنای به وظایف شرعی قرار بدهد والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۶- فراموشی تشهد

سوال بعضی اوقات است که انسان تو نماز تشهد را فراموش میکند حکم چیست؟

اگر نمازگزار تشهد را در نماز فراموش کرد، دو صورت دارد:

۱- اگر قبل از رفتن به رکوع (حین تسبیحات اربعه) یادش بیاید باید همان لحظه نشسته و تشهدش را بجا آورد و بعدش به طور عادی نمازش را ادامه دهد و به نظر اکثر مراجع در این صورت سجده سهو ندارد و البته آیت الله مکارم در این فرض سجده سهو را احتیاط فرموده اند.

۲- ولی اگر بعد از رسیدن به رکوع رکعت بعد یادش بیاید بنا بر احتیاط واجب باید پس از سلام نماز و پیش از بهم خوردن صورت نماز، اول قضای آن تشهد را بجا آورده (مشهور مراجع) و سپس سجده سهو را انجام دهد.

خداوند به همه ما توفیق حضور قلب و حواس جمع در نمازهایمان را عنایت بفرماید والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۷- برخواستن سهوی در نماز جماعت

سوال: در نماز جماعت از رکوع بلند شدم ولی دیدم هنوز امام جماعت در رکوع است، آیا برگشتنم به رکوع موجب بطلان نماز نمی شود؟

- در نماز جماعت، تبعیت از امام واجب است، لذا اگر کسی سهواً حرکتی را زودتر از امام انجام داد، (ولو اینکه مثل رکوع، رکن باشد)، در صورتی که می داند اگر برگردد به رکوع می رسد، واجب است که برگردد و این مورد استثناء است ولی اگر امام هم نزدیک است که برخیزد صبر کند تا امام هم به وی ملحق شود و حرکت بعدی را بعد از امام محترم جماعت انجام دهد.

خداوند به همه ما توفیق شرکت در نماز جماعت را عنایت کند و السلام علیکم و رحمه الله.

۱۸- وضو قبل از وقت

یکی از سوالاتی که در باب نماز پرسیده می شود این است که: آیا می شود مثلاً با وضویی که ساعت ۹ صبح گرفته شده نماز ظهر و عصر را بخوانیم؟

در جواب عرض می کنیم: فقها فرموده اند به طور کلی در سه حالت با این وضویی که ساعاتی قبل از وقت گرفته و هنوز باطل نشده نمازش را می تواند بخواند:

۱- اینکه وضو را برای یک عمل مستحب گرفته است مثلاً می خواسته قرآن بخواند یا زیارت برود، تا موقعی که وضو باقی است می تواند نماز بخواند.

۲- اینکه برای امر واجبی وضو گرفته است، مثلاً یک جایی چاره نبوده و باید بدن را به خط قرآن تماس می داده است لذا رفته وضو گرفته، و یا اصلاً خواسته ساعت ۹ صبح مثلاً نماز قضا بخواند که مراجع فرمودند باز هم می تواند با این وضو نماز بخواند.

۳- حالت سوم اینکه اصلاً قصد کار واجب یا مستحبی را نکرده بلکه چون با طهارت بودن ثواب زیادی دارد وضو گرفته و هنوز باطل نشده، فرمودند باز هم می تواند با این وضو نمازش را بخواند.

بله در یک فرض برخی از فقها مانند مقام معظم رهبری اشکال کرده اند و آن اینکه کسی ساعاتی قبل از نماز فقط به نیت همان نماز وضو بگیرد که این وضو را صحیح نمی دانند.

البته اگر زمانی باشد که عرفاً به عنوان آمادگی برای نماز تلقی شود (مثلاً نیم ساعت یا بیست دقیقه به اذان) اشکال ندارد.

خداوند به همه ما توفیق یادگیری و عمل به مسائل شرعی را عنایت بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۹- گذاردن اعضای سجده بر زمین

سوال می کنند اگر کسی حین ذکر گفتن بفهمد که یکی از اعضای هفتگانه سجده که باید روی زمین باشد جدا بوده است مثلاً دستش روی زمین نبوده و یا انگشت شست پایش جدا بوده حکم چیست؟

قبل از پاسخ عرض می کنم که همه می دانیم در سجده نماز لازم است هفت عضو بدن روی زمین قرار بگیرد و اگر عمداً در موقع ذکر روی زمین قرار ندهد نماز باطل است:

۱- پیشانی که عضو رئیس سجده است ۲- کف دو دست ۳- سر دو زانو ۴- سر انگشت بزرگ پاها. (نکته ای ...: بعضی می پرسند انگشتان دیگر چطور؟ در پاسخ می گوییم: بودن یا نبودن انگشتان دیگر هیچ ضرری به سجده نمی زند)

اما پاسخ سوال: مکلف باید دقت کند که موقعی که ذکر سجده را می گوید باید تمام ۷ عضو روی زمین مستقر باشد (دیده می شود برخی به جهت عجله هنوز اعضا مستقر نشده ذکر را شروع می کنند این غلط

است) حالا اگر کسی ذکر را گفت فهمید پا روی زمین نبوده؟ فرمودند عضو را روی زمین بگذارد و دوباره ذکر سجده را تکرار کند.

خداوند به همه ما توفیق دقت در نماز و عباداتمان را عنایت بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۲۰- بیدار کردن برای نماز صبح

یکی از سوالاتی که والدین می پرسند این است که آیا واجب است ما فرزندانمان را یا دیگر اعضای خانواده را برای نماز صبح بیدار کنیم؟ چون خیلی سخت بیدار می شوند و گاهی اوقات ناراحت می شوند؟

در جواب عرض می کنیم خیر به خودی خود واجب نیست مگر اینکه آنها عادت به ترک نماز صبح کنند و آن را سبک بشمارند، یا اینکه بیدار نکردن آنها باعث هتک حرمت به نماز نزد آنها شود که در این صورت واجب است به نحو مطلوبی آنها را بیدار کنند.

البته بعضی اوقات خود افراد سفارش میکنند که من را هر طور شده برای نماز بیدار کنید چون خوابم سنگین است و یا اینکه ما می دانیم که شخص خواب راضی به دیدار کردن است در این صورت اشکال ندارد بیدارش کنیم.

نکته آخر اینکه مومنین باید دقت کنند برای اینکه صبحها به راحتی برای نماز بیدار بشوند شبها زودتر بخوابند و غذای سبک و کمتری بخورند و مقدمات بیدار شدن را هم فراهم کنند و حتی اگر کسی از خدایی نکرده از روی بی اهمیتی به نماز صبح هیچ شرایطی را برای بیدار شدن فراهم نکرده مثلا ساعت، تلوزیون موبایل را کوک نکند و نماز را سر وقت نخونه مرتکب معصیت شده ولی اگر کسی سهوا خواب بماند اشکال ندارد و باید قضای نماز را بجا بیاورد.

خداوند به همه ما توفیق بجا آوردن نماز در اول وقت و به جماعت را عنایت بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۲۱- شک در وضو نسبت به نماز

سوال میکنند اگر کسی شک کند که برای نماز وضو گرفته است یا نه؟ تکلیفش چیست؟

مسئله شک در وضو به طور کلی حالت‌های مختلفی دارد، سوال مذکور نسبت به شک در اصل وضو گرفته که شخص نمی‌داند آیا وضو گرفته یا نه؟ فقها فرمودند مسئله سه صورت دارد:

- ۱- شخص هنوز نماز را شروع نکرده چنین شکی کند که فرمودند در این فرض باید دوباره وضو بگیرد.
- ۲- صورت دوم این است که وسط نماز شک کند که من اصلاً وضو گرفتم یا نه؟ که فرمودند باز هم حکم این است که وضو ندارد و باید نماز را رها کرده و وضو بگیرد و دوباره نمازش را شروع کند. (بعضی در مورد رها نماز در این موارد سوال می‌کنند که اشکال ندارد ما نماز را رها کنیم یا...؟ می‌گوییم وقتی شرعاً نمازی باطل است رها کردن آن اشکال ندارد)
- ۳- و اما صورت سوم این است که شخص نمازش را خوانده تمام شده و بعد از نماز شک کند که آیا من وضو گرفتم یا نه؟ فرمودند در این فرض نمازی که خوانده درست بوده ولی باید برای نمازهای بعدی وضو بگیرد.

خداوند همه ما را از وسوسه‌های شیطان و نفس اماره محفوظ بدارد والسلام علیکم ورحمة الله.

۲۲- انحراف از قبله

شخصی سوال کرد که منزلمان را عوض کردیم و در منزل جدیدمان بعد از پرس و جو از همسایه‌ها و تحقیق از قبله مدتی نماز خواندیم ولی متأسفانه به جهت محاسبات غلط بعد از گذشت چند ماه فهمیدیم که تشخیص قبله را اشتباه کردیم حکم نمازهای خوانده شده چیست؟

در پاسخ عرض می‌کنیم: در فرض سوال که شخص بعد از تحقیق از قبله نماز خوانده و بعد پی به اشتباهش برده است نمازهایی که در این چند ماه خوانده چون وقت اداء آنها گذشته همه صحیح است و قضا ندارد حتی اگر انحراف در حدی بوده که شخص اصلاً پشت به قبله نماز خوانده است

خوب حالا اگر کسی در زمانی برایش کشف خلاف شد که هنوز نماز قضا نشده (مثلاً اول وقت، نماز ظهر و عصر را خواند و ساعت ۱۴ فهمید قبله را اشتباه کرده) در این صورت اگر انحراف از قبله به حدی بوده که از سمت راست یا چپ کمتر بوده (مثلاً ۵۰ درجه منحرف شده) فرمودند لازم نیست دوباره بخواند ولی اگر به حد راست و چپ یا بیشتر بوده چون وقت باقی است باید نماز را دوباره اعاده کند.

خداوند انشالله همه ما را در صراط مستقیم پایدار بدارد والسلام علیکم ورحمه الله.

۲۳- اذان و اقامه

سوال امروز این است که آیا برای هر نماز واجب به صورت مجزا اذان و اقامه لازم است یا اینکه می توانیم با یک اذان و اقامه، چند نماز خواند؟

اکثر مراجع معظم تقلید در احکام اذان و اقامه می فرمایند: برای مرد و زن مستحب است پیش از نمازهای یومیّه (چه اداء و چه قضا) اذان و اقامه بگویند. اما برای بقیه نمازهای واجب؛ مانند نماز آیات و نمازهای مستحبی اذان و اقامه ندارند.

این اولاً و ثانیاً نسبت به اذان فرمودند برای نمازهایی که مکلف آن ها را با هم بجا می آورد یعنی (ظهر و عصر و مغرب و عشا) یک اذان بگوید و اذان برای نماز دوم از نمازگزار ساقط است. ولی اگر این نمازها را با فاصله می خواند برای هر کدام مستحب است اذان گفته بشود.

اقامه هم مطلقاً برای هر نماز یومیّه ولو نمازهایی که با هم خوانده می شود مستحب است.

در آخر عرض می کنیم از ثواب اقامه و مخصوصاً اذان غافل نشویم که حضرت امیر علیه السلام فرمودند: هر کس با اذان و اقامه نماز بخواند یک صف از فرشتگان که دو طرفش دیده نمی شود پشت سرش نماز خواهند خواند، و هر کس با اقامه نماز بخواند یک فرشته پشت سرش نماز می خواند.^۱

خداوند به همه ما توفیق عنایت فرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۲۴- کودکان در صف اول

شخصی می پرسید: در مساجد و اماکن مذهبی گاهی اوقات افراد بزرگسال بچه ها را از صف اول بلند می کنند و آنها را به صفهای دیگر می فرستند و خودشان جای آنها می نشینند این عمل از لحاظ شرعی چه حکمی دارد؟

^۱ - (ثواب العمال ص ۵۴)

در پاسخ عرض می کنیم یکی از شرایط صحیح بودن نماز این است که مکان نمازگزار نباید غصبی باشد و اگر کسی عمدا در مکان غصبی نماز بخواند فقها فرمودند کار حرام کرده و باید نمازش را هم دوباره بخواند.

لذا در مورد این سوال از لحاظ شرعی حتی ما حق نداریم بچه ای را از جای خودش بلند کنیم و در آنجا نماز بخوانیم و اگر راضی نباشد نماز بنا به نظر اکثر فقها باطل است.

اشکال می کنند که خوب بچه ای که به سن تکلیف نرسیده در صف اول برای اتصال اشکال ایجاد نمی کند؟ در جواب عرض می کنیم:

۱- اگر نماز را صحیح می خواند که اتصال دارد (این یک حالت)

۲- اگر نمی دانیم نمازش صحیح است یا نه (مثلا نمی دانیم وضو گرفته یا نه) باز هم فقها فرمودند برای اتصال اشکال ایجاد نمی کند.

۳- بنا به نظر غالب فقها حتی اگر می دانیم نمازش باطل است یا حتی نماز نمی خواند باز هم یک یا دو کودک در صف اول که فاصله کمی را اشغال کرده اند برای اتصال اشکال نخواهد داشت.

و در آخر هم توصیه ای به بزرگترها تو مساجد دارم که مواظب باشند با برخورد نامناسب زدگی برای کودکان نسبت به مسجد ایجاد نکنند که گناه نابخشودنی خواهد بود.

خداوند فرزندانمان را اهل نماز و مسجد قرار بدهد والسلام علیکم و رحمه الله.

۲۵- آشکار شدن موی سر در بین نماز

خانم سوال میکند مشغول نماز بودم بچه ام چادر را مقداری از روی سرم کشید و مقداری از موی سرم پیدا شد حکم نماز چیست؟

در جواب عرض می کنیم اگر کسی عمدا ولو ذره ای از موهای سرش در نماز آشکار باشد نمازش باطل است حتی در صورتی که نامحرم حضور نداشته باشد ولی اگر کسی نداند موی سرش دیده می شود و بعد از نماز بفهمد نمازش صحیح است و اما اگر کسی وسط نماز بفهمد موی سرش بیرون بوده است و یا

اینکه در فرض سوال به دلایلی لحظه ای چادرش عقب برود و سهوا موی سرش وسط نماز پیدا شود واجب است فوراً خودش را بپوشاند و نماز او صحیح است.

از خداوند متعال توفیق روز افزون را برای همه شما عزیزان آرزومندم.

۲۶- لباس مشکی در نماز

سوال می کنند آیا چادر مشکی سر کردن در نماز و غیر نماز برای زنان مکروه است؟ چون در زیارتگاهها می بینیم که بانوان چادر رنگی همراهشان می آورند و برای نماز چادر را عوض می کنند؟

در جواب عرض می کنیم فقها فرمودند: چند چیز در لباس نمازگزار مکروه است، از جمله: باز بودن تکمه های لباس، پوشیدن لباس چرک، تنگ، لباسی که دارای تصویر انسان یا حیوان روحدار است و یکی از موارد را فرمودند لباس سیاه که مثلا مثل پیراهن سیاه، ولی نکته ای که مردم از آن غفلت کردند و دچار اشتباه شدند این است که بنا به نظر فقهای مشهور پوشش سرتاسری انسان مثل چادر در خانمها یا عبا در آقایان از این کراهت استثناء شده، و لذا نماز با چادر مشکی مکروه نیست و در غیر نماز هم مکروه نیست لذا آن عده ای که دارند به حجاب برتر که چادر مشکیه هجمه می کنند یا این مسئله را نمی دونن و یا اینکه از جهل مردم سوء استفاده می کنند.

بنابر این چه در منزل و چه در غیر منزل همراه آوردن چادر رنگی و تعویض آن برای نماز هیچ ضرورتی ندارد.

از خدای متعال عفت و پاکدامنی را خواستاریم والسلام علیکم و رحمه الله.

۲۷- پوشش پاها در نماز

سوالی مطرح شده که آیا زن باید در نماز پای خودش را بپوشاند؟ مخصوصا در سجده می پرسند که کف پای زن اگر مکشوف باشد اشکال ندارد؟

در مسئله پوشش در نماز عرض می کنیم که بر زنان واجب است که تمام بدن شان را بپوشانند ولی گردی صورت و دستها تا مچ و پاها تا مچ پوشش در نماز اگر نامحرم حضور ندارد لازم نیست. پس پوشش پاها در نماز چه روی قدم و چه کف پا لازم نیست البته شرطش این است که در منظر نامحرم نباشد.

دلیل این است که یک فرقی بین حجاب زن در مقابل نامحرم با حجاب در نماز هست که در مقابل نامحرم غالب فقها فرموده اند زن باید با جوراب و یا پوشش دیگری پا را بپوشاند ولی در نماز اگر نپوشاند اشکال ندارد ولو اینکه کف پای زن از چادر بیرون بیاید و آشکار باشد.

لذا نکته ای اینجا تذکرش لازم است که بانوان محترمه دقت کنند که وقتی میهمان نامحرمی منزلتان می آید و برای پذیرایی حضور پیدا می کنید واجب که جوراب پایتان کنید تا نامحرم قدم پا را نبیند و الا شخص مرتکب معصیت می شود.

خداوند به همه ما توفیق ترک معاصی را عنایت فرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۲۸- نیت اشتباهی

شخصی سوال می کند می خواستم نماز ظهر بخوانم اما اشتباها در بیان گفتم: "۴ رکعت نماز عصر می خوانم" حال حکم نمازم چیست؟

پاسخ سوال این است که نیت یعنی اراده و قصد انسان بر انجام کار، بنابراین کسی که قصد واقعی خواندن نماز ظهر را دارد ولی اشتباها به زبان یا از قلب میگذرونه می گوید ۴ رکعت نماز عصر این اشکال ندارد و هیچ تاثیری هم ندارد لذا نماز در فرض سوال به عنوان نماز ظهر صحیح است.

نکته ای را بنده اینجا اضافه کنم که ظاهرا: نیت برای عده ای جا نیفتاده است و تصورشان این است که باید به زبان بیاورند یا از قلب بگذرانند چون اینجوری از ما می پرسند که ما مثلا در نماز جماعت چی نیت کنیم؟ یا اگر نمازمان شکسته است بگوییم دو رکعت نماز شکسته یا ۴ رکعت؟ یا در تکالیف دیگر هم همینطور مثل غسل یا وضو و ...

در توضیح دوباره عرض می کنیم نیت در واقع همان قصد افراد برای انجام آن فعله که برای رضای خدا می خواهد انجام دهد و در هیچ عملی اکثر فقها به زبان آوردن و یا از ذهن گذراندن را لازم نمی دانند. و در پایان عرض می کنیم آنچه در نیت عبادات بسیار مهم است این است که ما عبادت را خالصانه به جهت قرب پروردگار بجا آوریم و از ریا به دور باشیم. والسلام علیکم ورحمه الله.

۲۹- سلام دادن زودتر از امام

سوال می پرسند اگر کسی در نماز جماعت زودتر از امام نماز را سلام دهد حکم نماز جماعتش چیست؟

در پاسخ عرض می کنیم که تبعیت از امام محترم جماعت در افعال نماز لازم است یعنی مأموم در نماز جماعت واجب است که حرکات نماز را بعد از امام انجام بدهد زودتر از امام رکوع نرود زودتر از امام سر از سجده بردارد و باقی حرکات، اما نسبت به اذکار و اقوال در نماز تبعیت را فقها لازم نمی دانند بنابر این اگر کسی حتی عمدا زودتر از امام جماعت سلام نماز را بدهد و نمازش تمام بشود جماعتش صحیح است گرچه بهتر است صبر کند که امام سلام نماز را بگوید و او تبعیت کند.

البته ناگفته نماند یک ذکر و قول هست در نماز که باید بعد از امام جماعت گفته بشود و آن تکبیرة الاحرام است که باید مأموم صبر کند که تکبیر امام تمام بشود و بعد او تکبیر بگوید.

حالا سوال میکنن اگر کسی اشتباها زودتر از امام تکبیرة الاحرام گفت چه حکمی دارد؟ فرمودند نمازش فرادا خواهد بود و باید نمازش را به صورت فرادا ادامه دهد و البته اگر می خواهد از ثواب جماعت برخوردار شود نیت نماز را به مستحبی برگرداند و دو رکعتی تمام کند و یا اینکه رها کند و نمازش را به جماعت اقتدا کند.

خداوند به همه ما توفیق شرکت در جماعات را مرحمت فرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۳۰- جلسه استراحت در نماز

سوال می کنند اخیرا از یک روحانی شنیده ایم یکی از واجبات نماز جلسه استراحت است، لطفا توضیح بدهید منظور چیست؟

پاسخ سوال این است که بله یکی از واجبات در نماز که مربوط به سجده ها در نماز است جلسه استراحت است، این جلسه در لغت به معنای لحظه ای نشستن است استراحت هم که معنایش مشخص است، اما در نماز به چه عملی جلسه استراحت میگویند؟ در رکتهای اول و سوم نمازها که بعد از سجده دوم بناست نمازگزار بلافاصله برای رکعت بعدی بلند بشود و تشهد ندارد، برخی از فقها^۱ مانند امام ره فرمودند بنا بر احتیاط واجب قبل از بلند شدن لحظه ای بی حرکت بنشیند و بعد برای رکعت بعدی بلند بشود که این عمل را اصطلاحاً جلسه استراحت میگویند بنا بر این کسانی که از روی بی حوصله گی بعد از سجده دوم روی همان پنجه پا مستقیم بلند میشوند این احتیاط را ترک می کنند.

البته ناگفته نماند نشستن بین دو سجده هم در نماز واجب است و این واجب را هم بعضی به دلیل عجله و بی دقتی که در انجام فریضه نماز دارند و می خواهند زود نماز تمام بشود ترک می کنند.

من هر وقت این مسئله را برای مردم می گویم یاد آن روایت از پیامبر می افتم که شخصی در مسجد در محضر رسول الله ص نماز می خواند و خیلی تند نمازش را خواند و حضرت او را چند مرتبه ای توبیخ کردند که دوباره نمازت را بخوان و فرمودند تو نماز نخواندی بلکه مثل پرنده ای به زمین نوک زدی!؟؟

امیدواریم خداوند به همه ما صبر در عبادت عنایت کند. والسلام علیکم و رحمۃ الله

۳۱- حائل بین پیشانی و مهر

سوال می شود که گاهی وقتی به سجده می روم می فهمم چادرم بین پیشانی و مهر قرار گرفته است آیا سجده ام باطل است؟

در جواب عرض می کنیم در نماز باید بر چیزهایی که سجده بر آن صحیح است سجده کرد لذا بله این سجده اشکال دارد. اما مسئله این است که حالا تکلیف شخص چیست؟ دیده شده که بعضی افراد در این حالت سرشان را بلند می کنند و با برطرف کردن مانع دوباره پیشانی را بر مهر میگذارند در صورتی که این عمل موجب اضافه کردن عمدی یک سجده و باطل شدن نماز می شود، پس وظیفه چیست؟

^۱ - در رکعت های اول و سوم نمازها که بعد از سجده دوم بناست نمازگزار بلافاصله برای رکعت بعدی بلند شود و تشهد ندارد، فقها فرمودند بنا بر احتیاط واجب قبل از بلند شدن لحظه ای بی حرکت بنشیند و بعد برای رکعت بعدی بلند بشود که این عمل را اصطلاحاً جلسه استراحت میگویند. (امام، سیستانی) بنا بر احتیاط مستحب بعد از سجده دوم قدری بی حرکت بنشیند و بعد برخیزد. (خوئی، تبریزی، زنجانی، وحید، بهجت) بهتر است لحظه ای بنشیند سپس برای رکعت بعد برخیزد. (مکارم، فاضل)

مراجع تقلید پاسخ دادند که در چنین حالتی نمازگزار با دست خودش بدون اینکه پیشانی را از مهر جدا کند چادر یا هر چیزی که مانع شده را بکشد آن طرف یا اینکه به نحوی با کشیدن خود پیشانی بر مهر مانع را برطرف کند و وقتی مانع بر طرف شد ذکر سجده اش را بگوید.

نکته آخر هم این که اگر چادر مانع از تماس بخشی از پیشانی به مهر شد تکلیف چیست؟

پاسخش این است که باید بینیم آیا به حد واجب، پیشانی به مهر تماس دارد یا نه که حد واجبش تقریباً یک دایره ای با قطر ۲/۵ سانتیمتر است که در این صورت اشکال ندارد و الا باید به توضیحی که در آغاز مسئله گفته شد عمل بشود.

خداوند انشالله همه ما را آشنا و عامل به وظایف شرعی مان قرار بدهد والسلام علیکم ورحمه الله

۳۲- جابجا گفتن اذکار رکوع و سجده

پرسیدند آیا گفتن اشتباهی ذکر مخصوص رکوع در سجده و عکس آن، جایز است؟ و سوال دیگر اینکه: آیا در تشهد می توان بعد از ذکر صلوات در تشهد، عبارت "و عجل فرجهم" را هم به عنوان دعا اضافه کرد؟

در مورد ذکر رکوع و سجود باید گفت، حد واجب در رکوع و سجود این است که نمازگزار باید ذکری بگوید و احتیاط این است که عمداً و به قصد ورود اذکار را جابجا نکند یعنی عمداً در رکوع "سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَ بِحَمْدِهِ" نگوید و نیز "سبحان ربی العظیم و بحمده" را در سجده نگوید.

حال اگر کسی حواسش نبود و به خودش آمد و دید جابجا گفته، اشکال ندارد، نمازش صحیح است.

نسبت به سوال دوم که گفتند بعد از تشهد که آخرش صلوات دارد ما می توانیم وعجل فرجهم بگوییم؟ ببینید به نیت مطلق دعا اگر باشد که یعنی ما می خواهیم که خداوند زودتر در کار اهل بیت گشایش ایجاد بشود و حضرت ظهور کند اشکالی ندارد ولی عزیزان بهتر آن است که ما در نمازمان به پیامبر و اهل بیتش تأسی کنیم چون پیامبر می فرمودند: صلّوا کما رأیتمونی اصلی. همانگونه که من نماز می خوانم شما هم بخوانید.

و اگر می خواهیم ذکری بعد از تشهد بگوییم بجای آن، ذکر «وَتَقَبَّلُ شَفَاعَتَهُ وَارْفَعُ دَرَجَتَهُ» بعد از تشهد گفته شود که نسبت به آن سفارش نیز شده است.

امیدواریم شفاعت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نصیب همه ما بشود والسلام علیکم و رحمۃ الله

۳۳- جابجا شدن حمد و تسبیحات

یکی از سوالاتی که در باب نماز جماعت پرسیده می شود این است که اگر کسی که به جماعت دیر رسیده و در رکعت دوم به نماز اقتدا کرده و در رکعت دوم نمازش که وظیفه اش خواندن سوره حمد است ولی اشتباها مثل باقی افراد جماعت که آنها در رکعت سوم هستند به جای حمد و سوره تسبیحات بخواند حکم نمازش چیست و باید چه کند؟

در پاسخ به این سوال عرض می کنیم در چنین حالتی اگر نمازگزار قبل از رسیدن به رکوع به اشتباه خودش پی برد و فهمید در رکعت دوم نمازش است و وظیفه خواندن حمد و سوره است باید تسبیحات را رها کرده و قرائت را بخواند و خودش را به رکوع امام برساند و در صورتی که زمانی باقی نمانده در همان رکعت خودش را به سجده ها برساند و نمازش صحیح است.

این یک فرض، فرض دوم این است که وقتی که به رکوع رفت فهمید که اشتباه کرده و باید حمد و سوره می خوانده ولی اشتباها مثل باقی تسبیحات گفته فرمودند اشکالی ندارد و نمازش را ادامه بدهد و صحیح است.

خداوند انشالله به همه ما توفیق شرکت بیشتر در نمازهای جماعت را عنایت کند. والسلام علیکم و رحمۃ الله.

۳۴- تکرار الفاظ نماز

سوال می کنند اگر در نماز برگردی و یک ذکری را دوباره بگویی نماز باطل نمی شود؟ چون برای ما خیلی پیش می آید؟

در پاسخ باید گفت تکرار اذکار و کلمات نماز اگر برای اطمینان از اداء کردن و درست اداء کردن آن باشد در صورتی که منجر به وسواسی شدن یا زیاد شدن رکن نشود اشکالی ندارد (برخی از فقها مانند آیت الله سیستانی فرمودند تکرار ولو از روی وسواسی اشکال ندارد) و حتی اگر کسی از محل آن ذکر نگذشته و شک دارد درست اداء کرده یا نه باید برگردد و دوباره بخواند.

این نکته را هم بگوییم که نوعاً متأسفانه افراد در تکرارها وسواس هستند لذا توصیه می‌شود قرائت و تلفظ نماز را خوب یاد بگیرید و همه افراد حداقل یک بار هم که شده قرائتشان را پیش یک کارشناس دینی بخوانند و بعد از آن درگیر این تکرارها نباشند.

البته اینکه گفتیم برگشتن و تکرار کردن برای اشخاصی که وسواس نیستند اشکال ندارد شرطش این است که وارد رکن بعد از آن ذکر نشده باشد لذا اگر حتی کسی در رکوع یقین کند (نه شک یقین کند) قسمتی از قرائت را اشتباه کرده و یا اصلاً نخوانده فرمودند نماز صحیح است و نباید برگردد و اگر کسی حتی به واسطه جهل در مسئله از رکوع برگردد و قرائت را تکرار کند و دوباره به رکوع برود به دلیل زیاد شدن رکن نمازش باطل خواهد بود.

خداوند انشالله همه ما را از دام وسوسه های شیطانی نجات دهد . والسلام علیکم ورحمة الله

۳۵- حذف مستحبات نماز

سوال می پرسند که در شبهای قدر یک مسجدی نماز جماعت قضا برگزار می شد که ما شرکت می کردیم که آنجا اذان و اقامه نمی گفتند و قنوت را هم حذف می کردند و به جای سه تسبیحات و سه تا سلام آخر نماز یکی می گفتند، آیا ما خودمان بخواهیم نماز قضا بخوانیم هم می توانیم این موارد را از نماز کم کنیم؟

در پاسخ به این سوال عرض کنیم که نماز از اجزاء واجب و مستحب تشکیل شده و مواردی که در سوال بین شده از مستحبات نماز است و حتی حذف عمدی آن از نماز اشکال ندارد.
ولی خوب باید توجه کنید که ثواب نماز با حذف مستحبات کمتر خواهد شد.

البته شنوندگان عزیز دقت کنند که نماز قضا هم نمازی واجب است و باید صحیح خوانده شود و برخی چنان این نمازهای قضا را تند می خوانند که باعث خراب شدن و عدم دقت در تلفظ الفاظ نماز می شود و یا اینکه با سریع انجام دادن حرکات گاهی اوقات بعضی از اذکار مثل ذکر رکوع که باید کاملاً بدن آرام بگیرد در حال حرکت گفته می شود که در صورت تعمد موجب بطلان نماز می شود.

خداوند انشالله به همه صبر در عبادات عنایت کند. والسلام علیکم ورحمة الله

۳۶- رنگ و یا بوی نجاست

سوال می پرسند بعضی اوقات هست که بعد از اینکه لباسمان را از نجاست شستشو می دهیم وقتی خشک می شود لکه ای از نجاست هنوز باقی است؟ مثلاً پیراهن که خونی شده بعد از شستشو گاهی اوقات لکه ای نارنجی رنگ باقی می ماند؟ و اگر یک زمانی با این لباس نمازش را شروع کند و وسط نماز بفهمد حکم نماز در این صورت چیست؟

در پاسخ عرض می کنیم که اگر شخص در تطهیر لباس به دستور شرع عمل کرده مثلاً لباسی که به خون آلوده شده را یک مرتبه با آب کر شسته و عین نجاست هم در لباس باقی نمانده و فقط ته رنگ یا بوی نجاست در لباس و پارچه باقی مانده از لحاظ شرعی پاک بوده و نماز با آن صحیح است.

در این حکمی که ذکر شد فرقی بین نوع نجاست هم نیست که نجاست خون باشد یا آثار جنابت باشد.

این نکته هم بیانش خالی از لطف نیست که وقتی برای مردم توضیح می دهیم که مثلاً اگر زمینی به خون نجس بشود بعد از رفع عین نجاست فقط یک مرتبه شستن کافی است و بیشتر از این مقدار شستشو ندهید، در جواب می گویند کار از محکم کاری عیب نمی کند حالا چه اشکالی دارد مثلاً سه بار بشوییم که دلمان هم محکم بشود.

در جواب عرض می کنیم که با اسراف که از گناهان کبیره است و در قرآن نیز بارها به آن اشاره شده چه می کنید؟ وقتی شیء مثلاً با دو بار شستن پاک می شود مرتبه های دیگر در حکم اسراف خواهد. خداوند انشالله به همه ما توفیق عمل به وظایف دینی را عنایت کند. والسلام علیکم ورحمة الله.

۳۷- شک در نماز و شکستن نماز

شخصی می پرسد: من هر موقع که در نماز هر شکی می کنم چون احکام شکیات نماز را بلد نیستم نمازم را رها می کنم و دوباره از اول شروع می کنم، آیا مرتکب گناه می شوم؟

در پاسخ عرض می کنیم در رساله توضیح المسائل آمده که مسائلی را که غالبا افراد به آن مبتلا دارند شرعا باید یاد بگیرند لذا نکته اولی که ما به این سوال کننده محترم عرض می کنیم این است که اخیرا جدولهایی به صورت خلاصه در شکهای صحیح در نماز تنظیم شده این برود را بگیرند و مطالعه کنند میبینند که چقدر یادگیری آسانه و حتی می توانند در جانمازهای منزل قرار بدهند که هر چند وقت یک بار مراجعه کنند تا یاد بگیرند. این نکته اول.

مطلب بعدی این است که نمازگزار بنا به نظر اکثر مراجع حق ندارد بدون عذر موجه و یا بی جهت نماز واجبش را رها کند (آیت الله سیستانی: در وسعت وقت می تواند نمازی را که شک کرده رها کند و دوباره بخواند) و این کار شرعا حرام است، البته در برخی موارد شکستن و رها کردن نماز از باب ضرورت جایز است مثلا برای حفظ جان و یا جلوگیری از ضرر مالی قابل توجه که رها کردن نماز در این موارد اشکال نخواهد داشت.

خداوند انشالله همه ما را آشنا به وظایف شرعی مان قرار دهد والسلام علیکم و رحمۃ الله.

۳۸- قطع کردن تلفن همراه در نماز

مسئله امروز این است که یکی از اتفاقاتی که متأسفانه کم هم نیست و در مساجد نمازگزاران را اذیت می کند و موجب حواس پرتی دیگران در نماز می شود صدای تلفنهای همراه نمازگزاران است که یکی پس از دیگری در مسجد به صدا در می آیند (حالا بماند که متأسفانه بعضا هم موسیقی های حرام در برای هشدار تماس تنظیم کردند) حالا سوال می شود می توانیم وسط نماز تلفن را قطع کنیم؟ یا حتی جواب بدهیم؟

در جواب عرض می کنیم اگر تلفن مثلا داخل جیبش بود که می خواهد خارج کند و قطع کند چون حرکت زیاد محسوب نمی شود شرعا اشکال ندارد بلکه به جهت آرامش صفوف نماز امری مطلوب هم هست.

و حتی اگر می داند که طرف مقابل دست بردار نیست اشکال ندارد که دکمه پاسخ را بزند تا تماس گیرنده بفهمد این شخص در نماز است.

در پایان عرض می کنیم مومنین و نمازگزاران خاموش کردن یا در سکوت قرار دادن تلفن همراه در موقع نماز از مقدمات مهم ارزش دادن به نماز و ایجاد آرامش در فضای صحبت با خداوند است.

خداوند انشالله به همه ما توفیق حضور و توجه بیشتر در نماز را عنایت بفرماید . والسلام علیکم و رحمه الله

۳۹- استحباب استغفار میان دو سجده

مرحوم کلینی روایتی را در اصول کافی نقل می کنند که روزی حضرت امام صادق (ع) به حماد بن عیسی فرمودند: «ای حماد! آیا نمازهایت را خوب و نیکو بجا می آوری؟» به امام عرض کردم: ای سرور من دستور نماز صحیح را بلدم. آن حضرت فرمود: «ای حماد! برخیز و در مقابل من نمازی بخوان». حماد می گوید: در برابر حضرت صادق (ع) بپاخاستم و را به قبله نماز را شروع کردم، به رکوع رفتم و سجده کردم و وقتی نمازم تمام شد امام فرمود: «ای حماد! نیکو نماز نخواندی! چقدر برای یکی از شما زشت است که شصت سال یا هفتاد سال از عمرش بگذرد و یک نماز با تمام حدودش نخواند». حماد می گوید: در خود احساس خواری کردم و به امام گفتم: فدایت شوم، نماز نیکو را به من بیاموز. پس امام برخاست، را به قبله ایستاد و ...» [و امام (ع) اجزای نماز را بجا آورد تا این که رسید به سجده]، وقتی امام سر از سجده اول برداشتند بر ران چپ نشستند و روی پای راست را بر کف پای چپ قرار دادند و تکبیر گفتند و ذکر: «أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّي وَ أَتُوبُ إِلَيْهِ» را بر زبان آوردند سپس در حال نشسته تکبیر گفتند و سجده دوم را به جای آورد. و بعد رکعت دوم را تمام کردند و فرمودند: ای حماد، این چنین نماز بگذار.

بله یکی از مستحبات سفارش شری در نماز این است که نمازگزار بین دو سجده بنشیند و استغفار کند و بعد به سجده دوم برود.

امیدواریم خداوند به همه توفیق خوب نماز خواندن را عنایت بفرماید. والسلام علیکم و رحمه الله.

۴۰- بهترین سوره ها در نماز

سوال می کنند در نماز چه سوره هایی را بعد از حمد بخوانیم بهتر است؟

در پاسخ بگذارید روایتی را نقل کنم: مرحوم کلینی در کتاب شریف اصول کافی نقل فرمودند: خود از ابوعلی بن راشد نقل می کند که گفت: به امام هادی علیه السلام عرض کردم: فدایت شوم! در نوشته ای از شما که به من رسیده با فضیلت ترین سوره ها را در نمازهای واجب «انا انزلناه»، و «قل هو الله احد» بیان نموده اید، و من مدت ها به این توصیه عمل کردم ولی از خواندن این دو سوره در نمازها، خسته شدم و برایم تکراری شده، امام علیه السلام فرمود: سینهات از خواندن این دو سوره تنگ نشود، فانّ الفضل والله! فیهما سوگند به خدا فضیلت در این دو سوره است.

بنابر همین روایات فقها هم فتوی داده اند که مستحب است که انسان در تمام نمازها، در رکعت اول، سوره قدر و در رکعت دوم هم سوره توحید خوانده شود که این بهترین حالت است در انتخاب سوره در نمازها.

خداوند انشالله به خاطر نماز امام زمان علیه السلام نماز ما را هم قبول بفرماید. والسلام علیکم ورحمة الله.

۴۱- قنوت صحیح

سوال می کنند که موقع قنوت که به مردم نگاه می کنیم هر کس یک طوری قنوت میگیرد یکی دستها را خیلی بالا نگه می دارد، یکی پایین، برخی دستهایشان را باز نگه می دارند برخی دستها را کنار هم نگه می دارند؟ می خواستم ببینیم قنوتی که پیامبر اکرم انجام می دادند به چه شکلی بوده است؟

در پاسخ به این سوال بگذارید آداب قنوت کامل و دقیق را خدمتان عرض کنیم در قنوت رعایت اموری مستحب

۱- الله اکبر گفتن قبل از قنوت.

۲- بالا آوردن دستها موقع تکبیر

۳- در وقت قنوت، دستها را تا مقابل صورت (نه بالاتر و نه پایینتر) و دستها را به آسمان قرار دادن. (بعضی

کف دستها را به سمت صورت می گیرند خیر این طور توصیه نشده .

۴- چسباندن انگشتان دست به همدیگر، مگر دو انگشت شست.

۵- طولانی کردن قنوت. البته در نماز جماعت، باید حال مأمومین رعایت شود.

۶- در قنوت هر ذکر و دعایی گفته شود، کافی است؛ ولی بهتر است دعاهایی که در قرآن کریم آمده،

مانند: «رَبَّنَا آتِنَا...» خوانده شود همچنین خواندن دعای: «لا اله الا الله الحليم الكريم...»

۷- در نماز جماعت، امام قنوت را بلند و مأموم آن را آهسته بخواند. در نماز فرادا نیز بلند خواندن آن

مستحب است.

۸- همچنین مکروه است، بعد از قنوت، کف دو دست را بر صورت بکشد.

مطلبی را هم خیلی سوال میکنند نسبت به چرخاندن انگشت در قنوت که عرض می کنیم به نظر مشهور فقها وارد نشده است و عملی است که مستند دقیقی ندارد.

خداوند انشالله دعاهای همه ما را مستجاب گرداند والسلام علیکم ورحمه الله.

۴۲- تمام کردن نماز

سوال این است که بهترین روش تمام کردن نماز چطوری است؟ آیا گفتن تکبیر و چرخاندن سر به سمت چپ و راست بعد از سلام نماز، دلیل دارد؟ چون اکثر مردم دستهایشان را آخر سلام به رانها می کشند و بعد از سلام هم سر را به طرفین بر می گردانند؟ لطفا طرز صحیح آن را بیان کنید.

در پاسخ عرض می کنیم باید به سه نکته در سوال بپردازیم: اول نسبت سه بار تکبیر گفتن بعد از سلام و بلند کردن دستان تا موازات گوش که فقها فرمودند مستحب است و از تعقیبات نماز است و اما نسبت به برگرداندن صورت عرض کنیم به این نحوی که الان مرسوم است قطعاً دلیلی نداریم بلکه برخی از فقها دارند که در نماز فرادا موقع گفتن سلام آخر با چشمش به سمت راست التفات و توجه کند آن هم فقط سمت راست و نه با سر و در نماز جماعت اگر مأمومی در دو طرفش نمازگزار نشسته این التفات با دستور خاصی به راست و چپ خواهد بود و نکته سوم در رابطه با کشیدن دست بر روی رانها است که آن هم هیچ دلیلی ندارد.

یک نکته را هم من اضافه میکنم نسبت به مصافحه کردن مومنین بعد از سلام نمازهای جماعت که وقتی استفتاء شده از فقها درست است دلیل شرعی دقیقی ندارد ولی اشکال ندارد که مومنین به قصد احوال پرسی و خوش و بش کردن این عمل را انجام بدهند.

انشالله خداوند نمازمان را قبول بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۴۳- التفات به اطراف در نماز

سوال می کنند برخی هستند که در نماز مقدار کمی سر به اطراف حرکت می دهند و یا با چشم به اطراف نگاه می کنند آیا برای نمازشان مشکل ندارد؟

در نماز، رعایت برخی از امور، لازم و ضروری است که به آنها واجبات گفته می شود همچنین رعایت برخی از کارها، بهتر است که و ثواب نماز را بیشتر می کند که مستحبات نماز است، و برخی از امور نیز ترکش بهتر است و اگر شخص مرتکب بشود ثواب نمازش کمتر می شود که اصطلاحاً مکروهات در نماز نام دارد که درست است انجام بدهیم نماز باطل نمی شود ولی ثوابش را کم می کند:

یکی از این موارد ۱. همین توجه و نگاه به اطرافه، ۲. دیگر از مکروهات بستن چشمهاست، ۳. مورد دیگر بازی کردن با لباس یا هر شیء دیگری است، ۷. مورد دیگر نماز خواندن در حالی است که شخص نیاز به دستشویی رفتن دارد که این هم از موارد مکروه است.

لذا نمازگزار باید در نماز به نگاهش خیلی دقت کند که به این طرف و آنطرف نچرخد چون این موضوع حواسش را هم پرت می کند و فرمودند به محل سجده اش نگاه کند.

خداوند همه ما را از نماز گزاران قرار دهد. السلام علیکم ورحمة الله

۴۴- شکهای مبطل

سوال کردند که مشغول خواندن نماز صبح بودم که به دلیل خواب آلودگی در رکوع هر چه فکر کردم نفهمیدم رکعت اول هستم یا دوم؟ و چون وظیفه شرعی ام را بلد نبودم نمازم را شکستم؟ لطفاً تکلیف شرعی را در این صورت بیان کنید.

در جواب این سوال باید گفت شکهایی که در رکعات نماز رخ می‌دهد در یک تقسیم بندی کلی سه صورت دارد:

صورت اول شکهای صحیح است، یعنی نمازگزار با یادگرفتن تکلیف شرعی باید به وظیفه خودش عمل کند و حق رها کردن نماز را ندارد مثل بعضی از شکها در نمازهای چهار رکعتی مثل شک در ۳ و ۴.

صورت دوم شکهایی است که نباید افراد به آن اعتنا کنند و نماز را ادامه بدهند و صحیح است مثل اینکه کسی بعد از نماز شک کند که آیا به اندازه خوانده یا اینکه اشتباه کرده. خوب نباید اعتنا کند و نماز خوانده شده صحیح است.

صورت سوم شکهایی که اگر برای نمازگزار پیش بیاید بعد از لحظاتی تامل اگر به یک طرف مطمئن نشد نمازش باطل است.

موارد این قسم شک که نماز را باطل می‌کند: یکی این است که در تعداد رکعات نماز واجب دو رکعتی و سه رکعتی شک کند

لذا اگر کسی در رکعات نماز صبح و یا مغرب شک کند و بعد از فکر و تامل هم به نتیجه ای نرسد نمازش از لحاظ شرعی باطل خواهد بود.

لذا سوال کننده که می‌گوید من نمازم را رها کردم در اینجا به وظیفه عمل کرده و رها کردن نماز وقتی از لحاظ شرعی باطل باشد اشکال ندارد.

توصیه می‌شود عزیزان حتما مسائلی را که به آن نیاز دارند را با مراجعه به رساله یا سایت مرجع تقلیدشان مطالعه کنند و یاد بگیرند که خود همین یادگیری احکام ثواب زیادی دارد و در بعضی موارد واجب است.

خدا به همه ما توفیق بدهد والسلام علیکم ورحمه الله.

۴۵- کذالک الله ربی

برخی می‌پرسند دلیل اینکه برخی جمله «کذالک الله ربی» را قبل از قنوت نمازشان می‌گویند چیست؟ آیا مستند شرعی هم دارد؟ معنای این جمله چیست و مکان دقیق گفتن آن کجاست؟

در پاسخ عرض می کنیم بله گفتن این جمله مستند شرعی دارد اکثر مراجع عظام تقلید در رساله مسئله ۱۰۱۷ به مستحب بودن این جمله بعد از اتمام سوره توحید فتوی داده اند با این توضیح که مستحب است نمازگزار بعد از خواندن سوره «قل هو الله احد»، یک، یا دو، یا سه مرتبه «كَذَلِكَ اللهُ رَبِّي» یا سه مرتبه «كَذَلِكَ اللهُ رَبَّنَا» بگوید.

پس اینکه در سوال آمده قبل از قنوت خیر قبل از قنوت وارد نشده بلکه بعد از سوره توحید مستحب است لذا اگر کسی حتی در رکعت اول که قنوت هم ندارد سوره توحید را خواند مستحب است این جمله را بگوید.

اما اینکه پرسیدند معنای این جمله چیست و دلیل گفتنش چیست؟ عرض می کنیم سوره توحید دارای مضامین بلندی است که به نوعی شناسنامه خداوند است، در این سوره خداوند را به توحید و بی نیازی معرفی می کند؛ لذا عبارت «كذلك اللهُ رَبِّي» تأکید و اعترافی است از طرف قاری و خواننده که خداوند همین گونه است که این سوره مبارکه معرفی می کند. و در روایت آمده است که امام باقر(ع) بعد از قرائت سوره توحید، می فرمود: كَذَلِكَ اللهُ رَبِّي؛ یعنی خدای من همان گونه است که در این سوره بیان شده است.

لذا دقت کنیم اگر کسی مثلا در رکعت دوم سوره ای غیر از توحید خواند دیگر كَذَلِكَ اللهُ رَبِّي مناسب نخواهد داشت لذا عزیزان نگویند.

پس به طور خلاصه گفتن این عبارت مخصوص رکعت دوم و قبل از قنوت نیست و در هر رکعت که سوره توحید خوانده شود، مستحب است بعد از آن این عبارت گفته شود.

خداوند انشالله معرفت ما را به خودش بیشتر کند والسلام علیکم ورحمه الله.

۶-۴ - آشنایی با امام جماعت

سوال می کنند که بعضی از مساجد که ما برای نماز جماعت می رویم اسم امام جماعت را نمی دانیم لذا تو نیت نمی دانیم که چطور نیت کنیم حکم به امام جماعتی که نمی شناسیم چیست؟

در پاسخ به این سوال عرض می کنیم اینکه فقها فرمودند باید به امام جماعتی اقتدا کنید که او را بشناسید منظور این نیست که اسم و فامیل و اطلاعات اینچنینی از او داشته باشیم بلکه مسئله عدالت مطرح است.

لذا بعضی اوقات تو حرم مطهر امام رضا یا تو بعضی از مساجد از خود بنده ماموم می آید سوال می کند اسم این امام چیست؟ که من تو نیتم بگویم اقتدا به آقای فلانی می کنم.

خیر گفتن اسم در نیت لازم نیست اصلا گفتن هیچ مطلبی در نیت لازم نیست

بارها گفتم نیت یعنی قصد عمل برای خدا.

اما اینکه در رساله ها فرمودند باید در نماز جماعت امام را بشناسیم یعنی اینکه بدانیم پرهیزکاری او به حدی رسیده باشد که از روی عمد مرتکب گناه نشود. این تعریفی است که مقام معظم رهبری حفظه الله از عادل فرمودند.

معنایش این است که اگر کسی عمدا معصیت مرتکب می شود یا بنا به نظر برخی از فقها بر گناهان صغیره اصرار دارد این شخص را نمی شود به او اقتدا کرد.

شاید پرسید اگه ما وارد مسجدی بشویم و امام را به این معنا نمی شناسیم آیا می توانیم اقتدا کنیم؟ این سوال سوال خوبی است.

در پاسخ عرض می کنیم چنانچه در جایی از اقتدای تعدادی از مومنین ظاهر الصلاح اطمینان به عدالت امام جماعتی حاصل شود همین مقدار کافی است. لذا اگر وارد یک مسجد شدید دیدید یک عده ای که اهل همان محله هستند و اگر از آنها سوال بشود عدالت امامشان را تایید می کنند اینجا فرمودند که اقتدا صحیح است.

البته غیر از عدالت مسئله صحیح خواندن نماز هم مطرح است که باز خودش بحث مجزایی را لازم دارد.

خداوند انشالله به همه ما توفیق شرکت در جماعات را به همه ما عنایت بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۴۷- تند خواندن نماز

برخی سوال می کنند آیا اگر نمازمان را خیلی تندتند بخوانیم باعث باطل شدن است و یا اینکه صرفا ثواب کمتری می برویم؟

در جواب این سوال عرض می‌کنیم باید ببینیم که شخصی که تند نماز می‌خواند آیا واجبات حداقلی نماز را صحیح اداء نمی‌کند یا نه؟ برای توضیح به دو نکته اکتفا می‌کنم: نکته اول این است که نماز مجموعه‌ای از الفاظ و حرکات است و الفاظ نماز باید صحیح اداء بشود.

مسئله قرائت صحیح را عرض می‌کنم

چون برخی که اهل تند خواندن نماز هستند اگر به حدی تند می‌خوانند که بعضی از الفاظ نماز را از ذهن بگذرانند و یا اینکه فقط لب خوانی کنند این باطل است، نه تنها باید تلفظ بشود بلکه در قرائت، ملاک صحت این است که اهل لسان (عرب) آن اداء کردن را ادای آن حرف بدانند لذا اگر عمداً به جای حرفی، حرف دیگری بگوید؛ باطل است مثلاً تلفظ (ر) (ز) با دال ذال فرق دارد این را باید یاد بگیرند و حروف نماز را صحیح تلفظ کنند.

نکته دوم این که اذکار در قسمت‌های مختلف نماز باید در حال سکون گفته بشود نه در حال حرکت (مگر بحول الله ...) لذا اگر نمازگزار عمداً و با توجه ذکری به جهت سرعت زیاد نماز در حال حرکت بگوید نماز باطل می‌شود.

بله اگر کسی شرایط و واجبات نماز را دقیق رعایت کند و تند بخواند نمازش باطل نمی‌شود.

البته یادمان نرود که سزاوار است انسان از تند خواندن نماز که ممکن است مایه خرابی نماز گردد جداً پرهیزد. چون در حدیث آمده است روزی پیغمبر اکرم (ص) مردی را در مسجد مشغول نماز دید که رکوع و سجود را بطور کامل انجام نمی‌دهد، فرمود: اگر این مرد از دنیا برود در حالی که نمازش این‌گونه باشد به دین من از دنیا نخواهد رفت.

خداوند انشالله به همه ما صبر در عبادات را مرحمت کند والسلام علیکم ورحمه الله.

۴۸- اقتدای چه نمازی جایز است؟

سوال پرسیدند در نماز جماعت اگر امام جماعت مشغول نماز مثلاً ظهر است آیا ما می‌توانیم اول نماز قضای صبح را به جماعت اقتدا کنیم و بعد نماز ظهر را در ادامه اش به جماعت متصل بشویم.

در پاسخ به این سوال عرض می‌کنیم اقتدای هر نماز یومیه ای به نماز یومیه مطلقا اشکال ندارد حتی اگر در ادا یا قضا بودن و یا شکسته یا کامل بودن با هم فرق داشته باشد.

من چندتا مثال بزنم: مثلا امام جماعت نماز ظهر ادا می‌خواند ماموم می‌خواهد صبح قضا اقتدا کند اشکال ندارد.

امام جماعت مشغول خواندن نماز قضای واجب حتمی است، میشود هر نماز ادا یا قضایی را اقتدا کرد.

امام جماعت برای میتی نماز استیجاری می‌خواند باز هم فرمودند اقتدای نمازهای یومیه چه ادا چه قضا اشکال ندارد.

این سوال هم زیاد از بنده در حرم پرسیده شده که کسی که نمازش شکسته است و خودش هم یقین دارد نماز قضا ندارد آیا می‌تواند در دو رکعت بعدی جماعت مثلا برای پدر یا مادرش نماز قضا اقتدا کند، باز هم عرض می‌کنیم نه تنها اشکال ندارد بلکه چه هدیه ای با ارزشتر از نماز جماعت به والدین.

مثال دیگر اینکه می‌پرسند کسی که نمی‌داند نماز قضا دارد یا نه ولی می‌خواهد از ثواب جماعت بهره مند بشود آیا می‌تواند احتیاطی قضا نیت کند فرمودند باز هم اشکال ندارد.

البته دقت کنیم به امام جماعتی که نمازش را احتیاطا قضا می‌کند نمی‌شود اقتدا کرد مگر اینکه احتیاط ماموم هم با امام مشترک باشد.

انشالله همه ما اهل نماز جماعت باشیم والسلام علیکم ورحمه الله.

۹۴- یک رکعت در وقت

سوال می‌کنند اگر شخصی بعد از اینکه وضو می‌گیرد می‌فهمد که مثلا فقط یک دقیقه به پایان وقت نماز مانده و به اندازه یک رکعت نماز خواندن وقت دارد و بقیه ی نماز خارج از وقت انجام می‌شود، نماز او چه حکمی دارد و باید به چه نیتی بخواند؟

در جواب عرض می‌کنیم فقها فرمودند کسی که به اندازه یک رکعت نماز وقت دارد باید تمام نماز را به نیت ادا بخواند.

البته این نمازهایی که در اواخر وقت خوانده می‌شود و هر لحظه امکان اتمام وقت وجود دارد شخص به واجبات اکتفا کند و مثلا اذان و اقامه را حذف کند قنوت را یا خلاصه کند و یا حذف کند تا نمازش در وقت انجام بشود.

نکته دیگری و هم لازم است توضیح بدهیم که خیلی سوال می‌شود که افراد مثلا برای نماز صبح بلند می‌شوند می‌بینند هوا روشن شده ولی نمی‌دانند آفتاب طلوع کرده و نماز قضا شده یا اینکه نه تکلیفشان چیست؟ فقها فرمودند در این صورت به نیت مافی الذمه بخوانند. مافی الذمه یعنی هر چه بر گردن و بر عهده است و صحیح خواهد بود.

خداوند انشالله توفیق نماز اول وقت به همه ما عنایت کند والسلام علیکم ورحمه الله.

۵۰- ترتیب در نمازهای قضا

سوال می‌پرسند کسانی که نمازهای قضای زیادی دارند آیا موقع بجا آوردن رعایت ترتیب در نماز قضاها لازم است؟

در پاسخ عرض می‌کنیم بنا به نظر اکثر فقها رعایت ترتیب در قضای نمازها لازم نیست؛ یعنی لازم نیست روز به روز صبح ظهر عصر مغرب و عشا به صورت مرتب قضا کند لذا اشخاص می‌توانند مثلا اول نمازهای صبح قضا را به طور کامل تمام کنند بعد مثلا فقط ظهرها را بخوانند و بعد عصرها و به همین ترتیب. البته ناگفته نماند غالب فقها نظرشان این است که اگر ترتیب بین نمازهای قضا شده را می‌دانند بهتر است رعایت بشود.

البته بین خود نماز ظهر و نماز عصر و بین خود مغرب و عشا واجب است ترتیب رعایت بشود لذا نمی‌شود اول نمازهای عصر خوانده بشود بعد ظهر.

مسئله ی دیگری هم اینجا خیلی پرسیده می‌شود که آیا در هر ساعتی از شبانه روز می‌شود هر نماز قضایی خوانده بشود؟ عرض می‌کنیم نماز قضا نسبت به ساعت بجا آوردن محدودیت ندارد یعنی مثلا ساعت ۱۰ صبح که زمان هیچ نمازی نیست افراد هر نماز قضایی را می‌توانند بجا بیاورند یا مثلا شب قضای نماز صبح را بخوانند. اینها اشکال ندارد.

تذکری را هم در آخر عرض کنم به شنوندگانی که نماز قضا دارند که یک برنامه مرتب و مداوم برای خواندن نماز قضاهایشان قرار بدهند مثلاً یک دفترچه ای آماده کنند و هر روز مثلاً یک روز نماز قضا بخوانند و علامت بزنند تا نسبت به مقدار به جا آوردن هم سرگردان نباشند.

خداوند به همه ما توفیق انجام وظایف را عنایت کند والسلام علیکم ورحمه الله.

۵۱- شک بین سه و چهار

یکی از مسائل تقریباً عمومی که ممکن است برای خیلی از شنوندگان هم پیش آمده باشد مسئله شک در رکعات نماز است.

سوال می پرسد که من بعضی اوقات در بین نماز هر چی فکر می کنم نمی دانم رکعت سوم نماز هستم یا چهارم؟ تکلیفم چیست؟

در جواب عرض می کنیم یکی از شکهای صحیح در نماز شک در رکعات نمازهای ۴ رکعتی است. که یک موردی که خیلی ابتلا هم دارد شک بین سه و چهار می باشد، خوب دقت کنید خیلی آسان و راحت است. نمازگزار در هر جایی از نماز ۴ رکعتی که شک بین ۳ و ۴ کرد و بعد از فکر کردن هم به نتیجه ای نرسید فرمودند بنا را بگذارد بر این که در رکعت ۴ نماز است و نماز را در همان رکعت تمام کند.

بعد از اینکه سلام نماز را داد بدون اینکه روی از قبله برگرداند و یا اینکه حرفی بزند یا دیگر مبطلات را انجام بدهد از جا بلند شود و یک رکعت نماز احتیاط بخواند.

این نماز احتیاط چگونه است؟ بعد از تکبیره الاحرام سوره حمد را می خواند و بعد از حمد به رکوع می رود، چون نماز احتیاط سوره و قنوت ندارد خوب رکوع و سجده و تشهد و سلام و نماز را تمام می کند.

دوباره خلاصه بگویم کسی که شک بین ۳ و ۴ کرد بنا را بر ۴ بگذارد نماز را تمام و یک رکعت نماز احتیاط بخواند.

البته همه شکیات نماز، مسائلش به همین راحتی قابل یادگیری است افراد انشالله مراجعه بفرمایند. والسلام علیکم ورحمه الله.

۵۲- نماز در قطار یا هواپیما

شخصی سوال می کرد ما در قطار در مسیر بودیم، وقتی قطار برای فریضه نماز صبح متوقف شده بود متاسفانه ما در کوپه خواب ماندیم و وقتی بیدار شدیم قطار راه افتاده بود وظیفه مان چی بوده چون ما نمازمان قضا شد؟

در پاسخ به این سوال عرض می کنیم یکی از شرائط واجب در مکان نمازگزار این است که بدون حرکت باشد اما در وسایل نقلیه‌ای که موجب حرکت و تکان خوردن انسان نمی‌شود و بدن انسان در آن وسایل آرامش دارد (مثل کشتی و هواپیما و قطار) نماز خواندن با رعایت تمام شرائط نماز (مثل قبله قیام و ...) اشکال ندارد، لذا وظیفه شما این بوده که از میهماندار قطار قبله را سوال کنید و داخل قطار نمازتان را بجا بیارید و صحیح است، و البته هنگام تکان خوردن زیاد چیزی نخواند و هر گاه قطار تغییر مسیر داد با قطع کردن ذکر خودش را به سمت قبله بچرخاند.

البته در وسایط نقلیه ای مثل ماشین اگر در عرف به گونه‌ای باشد که با آرامش واجب در نماز منافات داشته باشد یا به دلیل کوتاهی سقف یا تنگی مکان شخص نتواند واجبات نماز را کامل و صحیح انجام بدهد نماز باطل است و باید پیاده شود و نماز را روی زمین بخواند.

مگر در حال ضرورت و کمی وقت، که با بودن چنین شرایطی اگر شخص چاره ای ندارد باید تا حد امکان به واجبات عمل کند ولی نگذارد نمازش قضا بشود. که عزیزی می گفت ما با اتوبوس می رفتیم راننده برای نماز صبح توقف نکرد، و وقتی نگه داشت که نماز قضا شد که اولاً عرض می کنیم اینجور وقتها باید قانون را به راننده ها متذکر شد و اگر راننده ای بگوید مثلاً این قسمت جاده نمازخانه یا مسجد ندارد این هم عذر حساب نمی‌شود و باید قبل از قضا شدن هر جا که هست نگه دارد و نماز اقامه بشود.

خداوند انشالله همه ما را آشنا به وظیفه شرعی مان قرار بدهد و توفیق عمل، والسلام علیکم ورحمه الله.

۵۳- اضافه کردن ذکر برای فهماندن دیگران

سوال می کنند بعضی اوقات بزرگترهای ما در نماز که هستند وقتی می خواهند ما را متوجه چیزی کنند بلند الله اکبر می گویند آیا از لحاظ شرعی این عملشان اشکال ندارد؟

در جواب عرض می کنیم فقها فرمودند اگر کسی ذکری را وسط نماز به قصد این بگوید که اطرافیان را متوجه مطلبی یا اتفاقی کند نماز باطل است ولو در کنارش قصد ذکر هم داشته است. لذا اگر نمازگزار به دلیل فهماندن، مثلا وسط سوره حمد آیات را قطع کند و بگوید الله اکبر، این را فرمودند نمازش باطل است.

مگر این که یک کسی بگوید من به نیت ذکر مطلق الله اکبر گفتم و فقط صدا را بلند کردم که این هم خیلی سخت است.

بله اگر اذکار خود نماز را بلند بگوید یا با لحنی خاص بگوید به نحوی که صورت نماز به هم نخورد اشکال ندارد.

مثلا ذکر سمع الله لمن حمده را بلندتر از مقدار معمول بگوید، این را فرمودند اشکال ندارد چون قصد اصلی ذکر برای نماز و قربت بوده و برای فهماندن فقط صدا را بلند کرده است.

نکته ای را که در آخر تذکرش را لازم می دانم این است که خیلی از این افراد می بینید برای مسائلی که آنقدر هم ضرورت ندارد وسط نماز اصرار دارند که اطرافیان را آگاه کنند که جدای از مسئله شرعی اش، منافات با آن حضور قلب و حالت روحانی تکلم با خداوند دارد، این که ما حواسمان به همه چی هست الا اینکه داریم با خدا حرف می زنیم.

باید حتی اگر چیزی را هم فهمیدیم عمدا توجه نکنیم تا کم کم آن حالت لذت بخش صحبت با خداوند در ما ایجاد بشود. لذا برای هر نکته بی ارزش و کوچکی سعی نکنیم در نماز با اطرافیان ارتباط برقرار کنیم مگر اینکه مسئله اضطراری باشد که خوب حکمش عرض شد.

خداوند به همه ما توفیق توجه و حضور در نماز را مرحمت بفرماید. والسلام علیکم ورحمه الله.

۵۴- فرق نمازهای مستحبی و واجب

سوال می کنند ما شنیدیم که می شود نمازهای مستحبی را حتی در حال راه رفتن خواند لطفا یک مقداری توضیح بدهید که واجباتی مثل رکوع یا سجده و یا مثلا قبله را باید چطور رعایت کنیم؟

در پاسخ عرض می کنیم نمازهای مستحبی فرقهایی با نمازهای واجب دارند که یکی از این فرقهها این است که می توانیم در حال طی مسیر راه رفتن در ماشین نماز مستحبی بخوانیم، خیلی از مومنین زرنگ قضای نافله شبشان را تو همین حالات بجا می آورند و از لحاظ شرعی درست است. اینکه پرسیدند چطور؟

عرض می شود نمازی که در حال راه رفتن خوانده می شود خوب اذکار را شخص می گوید ولی به جای حرکت کامل رکوع یا سجده با اشاره چشم و سرش انجام می دهد نسبت به رعایت قبله هم فقها فرمودند اگر کسی در حال حرکت نماز مستحبی بخواند لازم نیست حتما را قبله باشد و نماز مستحبی اش درست است.

بگذارید به مناسبت برخی دیگر از فرقههای نمازهای واجب و مستحبی را خدمتون عرض کنم:

۱- در نمازهای مستحبی اذان و اقامه وارد نشده، لذا نباید گفته شود.

۲- تمام نمازهای مستحبی دو رکعتی خوانده می شوند، مگر نماز وتر در نافله شب، که یک رکعت است، و نماز اعرابی.

۳- شکستن نمازهای مستحبی حتی از روی اختیار اشکال ندارد.

۴- نمازهای مستحبی را می شود نشسته خواند. (البته ثواب نماز نشسته برای شخص مختار کمتر از نماز ایستاده است)

۵- نمازهای مستحبی را نمی شود به جماعت خواند، مگر نماز باران و نماز عید سعید فطر و قربان. نکته ای را هم در پایان عرض کنیم که یک مواردی هم رعایتش در نمازهای مستحبی مثل نمازهای واجب لازم است: مثل پاک بودن بدن و لباس، غصبی نبودن آنها، طهارت وضویی و در صورت لزوم، غسل و دیگر شرایط نمازهای واجب، در نمازهای مستحبی هم باید رعایت شود. خداوند انشالله به همه ما توفیق بجا آوردن نمازهای مستحبی را عنایت کند والسلام علیکم و رحمه الله.

۵۵- شک بعد از محل

سوال کردند در رساله خواندم که یکی از شکهایی که نباید به آن اعتنا کرد شک بعد از محل است، حالا سوالم این است که اگر کسی در قنوت که یک عمل مستحبی در نماز است شک کند که سوره ی نماز را

خواند یا نخواند آیا در ورود به عمل مستحبی هم شک بعد از محل صدق می‌کند و نمازگزار نباید اعتنا کند؟

مشهور فقها فرمودند اگر کسی وارد عمل بعدی در نماز بشود و در اعمال و واجبات قبلی شک کند فرقی ندارد که این عملی که مشغولش هست مثل قنوت مستحبی باشد یا یک عمل واجب باشد.

لذا شما که در حال قنوت در اصل قرائت و یا در صحتش شک کردی باز هم شک بعد از محل خواهد بود و اعتنا نشود.

این سوال که جای خود دارد حتی مشهور فقها نظرشان این است که اگر کسی مثلاً مشغول سوره حمد در نماز است (و مثلاً در حال خواندن آیه ۴ (ایک نعبد ...)) در این که آیات قبلی را خوانده یا نه؟ درست خوانده یا نه؟ باز هم فرمودند لازم نیست به شکش اعتنا کند چون شک بعد از محل خواهد بود.

بالاتر برویم برخی از فقها مثل حضرت امام ره و آیت الله سیستانی قائلند که حتی کسی که در حال رفتن به سجده‌ها است و هنوز وارد عمل بعدی به طور کامل نشده اگر شک در عمل قبلی کند باز هم از موارد شک بعد از محل خواهد بود و نباید اعتنا کند.

خداوند به همه ما توفیق یادگیری احکامی که نیازمان هست را عنایت کند والسلام علیکم ورحمه الله.

۵۶- انتخاب فرازهایی از ادعیه معروفه در قنوت

سوال می‌کنند برخی را ما مشاهده می‌کنیم که در قنوت نمازشان و یا در سجده آخر نماز فرازی از دعای کمیل یا زیارت عاشورا و یا بقیه ادعیه را می‌خوانند این عمل برای نماز چه حکمی دارد؟

در پاسخ عرض می‌کنیم دعا کردن در نماز اشکال ندارد مخصوصاً اگر فرازهایی از دعایی باشد که از خود معصومین علیهم السلام به ما رسیده باشد.

ولی دقت در یک نکته لازم است در این مسئله و آن اینکه یکی از اموری نماز را باطل می‌کند مخاطب قرار دادن غیر خدا در نماز است که نماز باطل می‌شود.

مثلا در دعای آغازش خطاب به خداوند است که با الهی عظم البلاء شروع می‌شود ولی می‌رسد به این قسمت در دعا که می‌خوانیم یا محمد و یا علی یا علی یا محمد ... تا آخر دعا. خوب اگر این قسمت از دعا با علم و توجه در نماز خوانده بشود نماز را باطل می‌کند.

یا مثلا در زیارت عاشورا انتخاب بعضی فرازها مثل اللهم ارزقنی شفاعت الحسین یوم الورد (که در سجده آخرش خوانده می‌شود) چون خطاب به غیر خداوند نیست اشکال ندارد.

ولی اگر شخصی در نماز با توجه و علم به مسئله بگوید: "السلام علیک یا ابا عبدالله" نماز باطل خواهد بود.

لذا در جواب سوال عرض می‌کنیم: کسانی ورود پیدا کنند و از ادعیه در نماز استفاده کنند که آشنای به معانی و مفهوم این دعا باشند تا نمازشان اشکال پیدا نکند.

خداوند انشالله دعاهای امام زمان علیه السلام را در حق همه ما مستجاب بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۵۷- بلند تر بودن محل سجده

سوال می‌کنند گاهی اوقات که برای تفریح بیرون شهر می‌رویم فرشمان را روی یک سطح شیب دار پهن کردیم، آیا نماز در زمینی که شیب دارد از لحاظ شرعی مشکلی ندارد؟

در پاسخ عرض می‌کنیم یکی از شرایط مکان نمازگزار این است که، جای پیشانی نمازگزار از جای زانوهای او، و بلکه بنا بر احتیاط از انگشتان پای او بیش از چهار انگشت بسته پایین تر یا بلندتر نباشد، لذا اگر شیب مکان به سمت قبله است و بیشتر از ۴ انگشت این مکان برای نماز مناسب نیست ولی اگر شیب بر خلاف قبله است که در محاسبه بین محل سجده و ایستادن تفاوت ارتفاع نیست و یا خیلی کم است اشکال ندارد.

لذا افراد باید برای خواندن نماز مکانی مناسب و با رعایت این شرط انتخاب کنند.

بعضی از افراد هم هستند که مهر قطور انتخاب می کنند و یا چند تا مهر را روی هم می گذارند که باید به این افراد بگوییم که دقت کنند که ارتفاع محل سجده شان از مقدار ۴ انگشت بسته بیشتر نباشد،

البته این مسئله ای را گفتیم مربوط به افرادی است که عذر و بیماری ندارند لذا اگر فردی بیماری دارد که نمی تواند مثل افراد عادی کاملا برای سجده به زمین سجده کند این افراد معذور می توانند با قرار دادن اشیایی مثل جعبه تا حد رفع ضرورت محل سجده را بالا بیاورند تا بتوانند بدون درد و ضرر سجده را انجام بدهند. نمونه اش این میله هایی است که مدتی است مرسوم است که مهر روی آن قرار میگیرد و فقط برای افرادی که واقعا شرایط سجده کردن عادی را ندارند اشکال ندارد.

خداوند انشالله عبادات همه را قبول کند والسلام علیکم ورحمه الله.

۵۸- بغل کردن بچه وسط نماز

سوال می کنند وسط نماز بچه ام گریه می کند مخصوصا اگر تو مسجد باشم چون بقیه حواسشان پرت می شود خیلی دوست دارم یک جوری بچه را آرامش کنم که نمازم هم درست باشد. آیا می توانم وسط نماز یک شکلاتی یا هر چیز دیگر از جیبم خارج کنم و به او بدهم تا ساکت بشود آیا با نمازم منافات ندارد؟

در پاسخ به این سوال عرض می کنیم یکی از مبطلات نماز انجام حرکت زیاد و کثیر است که حالت نمازگزار را به هم بزند لذا اینکه نمازگزار دستش را داخل جیب ببرد و شیء بیرون بیاورد برای نماز اشکال ندارد یا مثلا چیزی را از روی زمین بردارد یا بگذارد و یا انگشتانش را تکان بدهد یا با دستش به جایی اشاره کند.

این امور اموری نیست که بخواهد نماز را باطل کند لذا در مورد سوال اشکال ندارد.

البته اگر این امور بدون ضرورت انجام بشود از مواردی است که فقها فرمودند ثواب نماز را کم می کند.

نسبت به سوال یک نکته دیگر را هم که فقها در رساله آوردند عرض کنیم که نمازگزار وسط نماز بدون اینکه صورت نماز به هم بخورد می تواند بچه شان را برای ساکت کردن حتی بغل کنند مثلا وقتی می

خواهند از سجده ها برای رکعت بعد بلند بشوند بچه را هم با رعایت قبله در آغوش بگیرند و برای قیام نماز بلند شوند. همه مراجع نظرشان این است که نماز در این صورت هم اشکال ندارد.

البته تذکر این نکته هم خوب است که مومنین در مساجد با همراه داشتن شکلات یا خوردنی های سالم بچه ها را خوشحال کنند که هم آنها از مسجد خاطرات خوشی داشته باشند و هم اینکه فضای مسجد آرام باشد و اگر احیانا بچه ای هم گریه کرد مواظب باشیم با برخورد غلط آن از مسجد و نماز و نمازگزار زده نکنیم.

خداوند انشالله نسل ما را اهل مسجد و نماز قرار بدهد والسلام علیکم ورحمه الله.

۵۹- خواندن قرائت در نمازهای جماعت

سوال می کنند وظیفه ماموم در رکعت اول و دوم نمازهای جماعت درحالی که امام در مشغول خواندن قرائت است چیست؟ چون بعضی از افراد مسئله دون را دیدیم که در بعضی از نمازهای جماعت همراه امام قرائت را می خوانند؟

در پاسخ به این سوال عرض می کنیم مسئله دو صورت دارد:

۱- در نمازهای جماعت ظهر و عصر، که امام جماعت قرائت را آهسته می خواند: در این صورت مشهور مراجع می فرمایند وظیفه مامومین ترک قرائت است (به فتوی یا به احتیاط) ولی مستحب است مامومین مشغول به ذکر تسبیح و تحمید و صلوات باشد.

۲- صورت دوم نمازهای جماعت صبح و مغرب و عشا است که امام جماعت وظیفه دارد قرائت را بلند بخواند که در این حالت: اگر مامومین صدای امام جماعت را بشنوند ولو اینکه کلمات را تشخیص نمی دهند باز هم نباید حمد و سوره را بخوانند.

و اما اگر به دلایل مختلف در نمازهای صبح و مغرب و عشا صدای امام شنیده نشود مشهور فقها فرمودند مستحب است که ماموم حمد و سوره را بخواند ولی باید آهسته بخواند. لذا این که می گوئید برخی از افراد مسئله دون هم بعضی اوقات می خواندند اگر در این حالت بوده که صحیح عمل می کردند.

از خداوند متعال برای همه شما آرزوی توفیق روز افزون دارم والسلام علیکم ورحمه الله.

۶۰- پوشش چانه در نماز

سوالی که پرسیده شده نسبت به پوشاندن زیر چانه برای زنان در نماز است، که خانم سوال می‌کند وقتی در منزل با چادر و روسری نماز می‌خوانم زیر چانه ام را روسری نمی‌پوشاند آیا برای نماز مشکل ایجاد می‌شود یا نه؟

در جواب عرض می‌کنیم پوشاندن آن قسمت از خود چانه که جزو صورت محسوب می‌شود واجب نیست ولی زیر چانه را غالب فقها با تعابیر مختلفی که در رساله هایشان دارند واجب می‌دانند مثلاً مقام معظم رهبری در اجوبه الاستفتاءات دارند که پوشاندن قسمت پایین چانه واجب است نه خود چانه، زیرا خود چانه جزئی از صورت است.

البته وجوب پوشش چانه منحصر در نماز نیست بانوان محترمه دقت کنند که در مقابل نامحرم پوششی را برای سر و گردنشان انتخاب کنند که در دید نامحرم کاملاً زیر چانه پوشیده بشود و الا مرتکب کار حرام می‌شوند لذا خانمی که شال را روی سرش رها کرده و گردن و زیر چانه را نپوشانده این خانم در حال معصیت است و فقط آنچه که بنا به نظر اکثر فقها نپوشاندنش در مقابل نامحرم اشکال ندارد گردی صورت است که زیر چانه و گردن جزو صورت نیست. آن هم شروطی دارد مثل اینکه آرایش نداشته باشد.

خوب ممکن است برخی از مومنین این مسئله را در نماز تا به حال به آن توجه نداشتند و یا حتی زیر چانه را نمی‌پوشاندند عرض می‌کنیم اگر به طور کل نسبت به این مسئله جهل داشته است و یقین داشته که به وظیفه اش عمل می‌کرده نمازهای گذشته صحیح است ولی باید من بعد رعایت کند و پوشش کامل را رعایت کند.

خداوند همه ما را جزو اقامه کنندگان نماز قرار دهد والسلام علیکم ورحمه الله.

۶۱- نماز در حالت دراز کشیده

سوال می‌کنند شخصی که قادر به ایستادن و حتی نشسته نماز خواندن نیست، وظیفه ی او نسبت به نحوه دراز کشیدن و رعایت قبله چیست؟

در پاسخ به این عرض می‌کنیم رعایت قیام در نماز از واجبات است و فقط کسی حق ترک قیام را دارد که به هیچ وجه حتی با تکیه به شیء توان قیام کردن را ندارد لذا باید نشسته نماز بخواند و در حال نشسته را به قبله باشد و اگر کسی از نشستن هم معذور است یعنی مثلاً نمی‌شود تخت را به حدی بالا آورد که صدق نشسته کند وظیفه اش این است که نماز را در همان حالت دراز کشیده بخواند.

سوالی که پرسیده شده این است که به چه صورتی دراز بکشد و قبله را چگونه رعایت کند؟ فرمودند مرحله اول این است که به پهلوئی راست بخوابد به این صورت که تمام جلوی بدنش را به قبله باشد و اگر برای بیمار خوابیدن به پهلوئی راست ممکن نیست مرحله بعد این است که به پهلوئی چپ طوری بخوابد که جلو بدنش را به قبله باشد و اگر این را هم نمی‌تواند باید به پشت بخوابد به طوری که کف پاهای او را به قبله باشد.

لذا نکته ای را من همیشه نسبت به بیمارستانها و نحوه چینش تختها تذکر دادم که مسئولین باید در نحوه قراردادن تختها به قبله توجه داشته باشند.

یک نکته ای را هم در آخر تذکر بدهم و آن اینکه بعضی از بیماران هستند که مثلاً عمل جراحی ای که انجام شده به نحوی بوده که این افراد نمی‌توانند بنشینند و یا باید ایستاده باشند و یا دراز کشیده ، این افراد باید دقت کنند که باید در صورت امکان تمام نمازشان را ایستاده بخوانند و برای رکوع به مقدار توان و لو کم خم شوند و برای سجده مهر را به پیشانی بچسبانند و نماز را ادامه دهند و اگر با این که می‌توانند ایستاده بخوانند نشسته یا درازکش نماز بخوانند باطل است و نمازهایی که به این حالت خوانده شده را باید قضا کنند.

خداوند انشالله به همه بیماران شفا عنایت کند والسلام علیکم ورحمه الله.

۶۲- نمازهای قضا شده در بیمارستان

سوال می‌کنند کسانی که در بیمارستان بستری هستند و نمی‌توانند نماز بخوانند آیا باید قضای آنها را بجا بیاورند؟

در پاسخ عرض می‌کنیم منشا این سوال ممکن است جهل به وظیفه شرعی باشد چرا که بر یک مکلف در هر شرایطی که هست نماز واجب است و با همان حالت خودش در حد امکان باید واجبات و شرایط صحت نماز را فراهم کرده و نمازش را بخواند.

و لذا مجوز شرعی ترک نماز داده نشده است الا مواردی که مشخصا در شرع مقدس آمده که نماز در آن حالت خوانده نشود مثل خانمی که در ایام عذر شرعی است که در آن ایام نماز خوانده نمی‌شود و قضا هم ندارد. و یا بیهوشی غیر اختیاری مثلا مکلف به واسطه حادثه ای بیهوش شده که فقها فرمودند نمازهایی که در حال بیهوشی از او فوت شده قضا ندارد.

البته عرض کردیم بی‌هوشی غیر اختیاری چرا که فقها نسبت به کسی که از روی اختیار با داروی بیهوشی بی‌هوش می‌شود فرمودند نمازش را باید قضا کند.

لذا در پاسخ به سوال عرض می‌کنیم که بیمار تحت هر شرایطی اگر عقل و هوش دارد ولو بدن نجس و توان تطهیر ندارد و لو نمی‌تواند وضو بگیرد و لو غسل به گردش است و نمی‌تواند غسل کند و لو سوند به بدنش وصل است و ادرار و مدفوع بی‌اختیار از او خارج می‌شود ولو روی تخت دراز کش است و توان برخاستن ندارد و سایر شرایط خاص باز هم بعد از پرسیدن مسئله و علم به وظیفه اش باید نمازش را بخواند و اگر کسی نمی‌دانسته است و نخوانده باید نمازهای فوت شده را قضا کند.

عزیزان برای پرسیدن سوالات شرعی طبق نظر مرجع تقلیدتان سامانه تلفنی ۰۵۱۳۲۰۲۰ و پیامکی ۳۰۰۰۲۰۲۰ را فراموش نکنید. تکرار می‌کنم تلفنی ۰۵۱۳۲۰۲۰ و پیامکی ۳۰۰۰۲۰۲۰

خداوند انشالله به بیمارانی که در بیمارستانها یا در جاهای دیگر بستری شده اند شفای عاجل عنایت کند والسلام علیکم ورحمه الله.

۶۳- اقتدا در رکعت سه یا چهار جماعت

سوال می‌کنند کسی دیر به جماعت برسد و می‌خواهد در رکعت سوم یا چهارم اقتدا کند و یا اینکه مسافرینی که سر دو رکعت سلام دادن و دوباره می‌خواهند در رکعت سوم نماز دیگری را اقتدا کنند آیا واجب است که حمد و سوره را هم بخواند یا اینکه لازم نیست؟

پاسخ سوال این است که کسی که در رکعت سوم که امام جماعت مشغول خواندن تسبیحات اربعه است قصد متصل شدن به جماعت را دارد به دو صورت می‌تواند عمل کند.

صورت اول که فضیلت بیشتری دارد این است که در همان حال تسبیحات اقتدا کند که البته در این صورت باید حداقل سوره حمد را بخواند و خودش را به رکوع امام برساند.

صورت دوم این است که نمازگزار صبر کند امام محترم جماعت که به رکوع رسید در رکوع امام نمازش را اقتدا کند و بعد از تکبیره الاحرام به رکوع بیاید که در این صورت لازم نیست در آن رکعتی که اقتدا کرده قرائت را بخواند.

این رکعت اولش، در رکعت بعدی جماعت که رکعت دوم این شخص است واجب است که قرائت را بخواند و اگر برای سوره وقت نداشت اکتفا به حمد هم اشکال ندارد. و همراه امام جماعت به رکوع رفته و نمازش را تمام می‌کند.

خداوند متعال توفیق شرکت در نماز جماعت را به ما عنایت بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۶۴- قضای نماز آیات

سوالی که پرسیده شده این است که من تا به حال که ۴۰ سال عمر کرده‌ام متأسفانه نماز آیات نخوانده‌ام سوالم این است که آیا مثل نمازهای یومیة قضای این نمازهای آیاتی که حالا به هر دلیلی بر من واجب شده ولی نخوانده‌ام به گردنم است؟

در پاسخ عرض می‌کنیم یکی از نمازهای واجب در دین اسلام نماز آیات است که وقتی آیتی از آیات مثل خورشید گرفتگی ماه گرفتگی یا زلزله و غیره رخ می‌دهد بر انسان واجب می‌شود و اگر کسی کوتاهی کند و انجام ندهد واجبی را ترک کرده و مرتکب معصیت شده است و باید توبه کند این اولاً و توبه هم یعنی پشیمانی و تصمیم بر ترک گناه و جبران عمل.

اما نسبت به قضا که سوال شده مسئله صورتهای مختلفی دارد:

در مورد خورشید گرفتگی (کسوف) و ماه گرفتگی (خسوف)، مشهور فقها فرمودند: باید قضا شود.

اما در موارد زلزله و رعد و برق و امثال آن: نظر فقهای عظام متفاوت است برخی از فقها مثل مرحوم امام ره فرمودند تا آخر عمر واجب است به نیت ادا بخواند. و برخی دیگر از فقها در مسئله احتیاط دارند که نیت ادا یا قضا نشود و بجا آورد که عزیزان به نظر مرجع تقلید خودشان عمل کنند.

یک سوال دیگری هم اینجا ممکن است که مطرح بشود که آیا وقتی می خواهیم قضای آیات گذشته را انجام بدهیم آیا لازم است که مشخص کنیم برای چه اتفاقی است؟ برای کسوف یا خسوف؟؟؟ که غالب فقها فرمودند خیر مشخص کردن لازم نیست گرچه اگر می داند بهتر است مشخص کند.

آخرین مسئله هم این است که می پرسند ما تو این چند سال چند تا نماز آیات قضا بخوانیم فرمودند به مقداری که یقین دارید فوت شده کفایت می کند مثلا برای هر سال یکی دو تا خوانده بشود ولی بهتر است به مقداری خوانده بشود که یقین کند که دیگر چیزی به گردنش نمانده است.

خداوند انشالله به همه توفیق بندگی عنایت فرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۶۵- جاهل به تعداد نمازهای قضا

برخی افراد مراجعه می کنند و می گویند که ما می دانیم نماز قضا به گردنمان است ولی تعدادش را نمی دانیم چقدر قضا کنیم که به وظیفه عمل شده باشد؟

در پاسخ به صورت کلی عرض می کنیم نسبت به نماز قضا کسانی که می دانند اصلا نماز قضا ندارند خوب تکلیفی ندارند

و اگر شک دارد نماز قضا دارد یا نه باز هم فرمودند تکلیفی ندارد و اما صورت سوم اینکه شخص می داند نماز قضا دارد اگر تعداد نمازهای قضا شده را هم می داند خوب باید به همان نحو و به همان مقدار قضا کند ولی اگر کسی اجمالا می داند نمازهایی از او فوت شده ولی تعدادش را نمی داند فرمودند چنانچه مقدار کمتر را بخواند و اکتفاء به مقدار یقینی از نمازهایی که فوت شده بنماید کافی است. یعنی اگر بین یک سال یا یک سال و نیم شک دارد همان یک سال را بخواند دیگر شرعا تکلیفی ندارد ولی فرمودند بهتر این است که به قدری نماز بخواند که یقین کند تمام آنها را خوانده است.

در پایان عرض به همه کسانی که نمازهای قضای زیادی دارند عرض می کنیم یک برنامه کم و مداوم برای انجام نمازهای قضا برای خودتان بریزید چرا که درست است که انجام نماز قضا واجب فوری نیست ولی کوتاهی کردن در انجام آن معصیته لذا برنامه بریزید مثلاً اگر کسی دو سال نماز قضا دارد از همین امروز تصمیم بگیرد تا دو سال نمازهایش را دو برابر بخواند نماز روزش را که خواند یک نماز قضا هم بخواند با این برنامه خسته نمی شود و در مثال ما می داند بعد از گذشت دو سال دیگر نمازهای قضایش را خوانده. لذا برنامه ریزی کنیم هر کس به مقدار توان و فرصتی که دارد.

برخی به اینجا که می رسد می پرسند اگه نماز قضای من خیلی زیاد باشد مثلاً ۴۰ سال که من فکر کنم که عمرم قد ندهد همه را انجام بدهم چطور؟ فرمودند برنامه ای را در حد توان بریزد و شروع کند به قضا کردن و وصیت هم کند و هر سال به هر مقداری که خواند از آن تعداد وصیت کسر کند. انشالله همه ما مشمول رحمت ایزدی قرار بگیریم والسلام علیکم ورحمه الله.

۶۶- نماز قضا و نماز مستحبی

سوال پرسیده شده آیا کسی که نماز قضا بر گردن دارد، می تواند نماز مستحبی بخواند؟

جوابش این است که بله افرادی که نماز قضا به گردن دارند می توانند نماز مستحبی بخوانند و البته در مورد روزه اینطور نیست چون کسی که روزه قضا دارد نمی تواند نیت روزه مستحبی کند و شاید این سوال از مسئله روزه به ذهن سوال کننده رسیده.

البته دیده شده که برخی به نمازهای مستحبی رغبت دارند ولی تا صحبت از نماز قضا می شود کسل می شوند این خیلی بد است

نه هم نماز مستحبی بخواند و هم برنامه ای برای نمازهای قضایش داشته باشد و بداند که از لحاظ شرعی هیچ کدام جای دیگری را نمی گیرد. چون برخی می گویند ما که برای نماز شب بلند می شویم چون نماز قضا داریم می توانیم به جای نافله های دو رکعتی نیت نماز قضای صبح کنیم؟ عرض می کنیم اشکال ندارد این کار را انجام بدهد ولی آن نمازهای قضا جای نافله را پر نمی کند. نافله جای خودش و نماز واجب هم سر جای خودش.

عرض کردیم راه حل یک برنامه منظم و مداوم است که از همه اعمال خیر بهره مند بشویم.
و از خداوند بزرگ و مهربان هم توفیق بخواهیم والسلام علیکم و رحمہ اللہ.

۶۷- کثیر الشک

سوال شده این که می گویند یکی از جاهایی که نباید نمازگزار به شکش اعتنا کند شک کثیر الشک است یعنی چی؟ افراد باید چه مقدار شک کنند که کثیر الشک محسوب شوند؟

در پاسخ عرض می شود که کثیر الشک کسیه که زیاد شک می کند یعنی وقتی که حال فرد را با حال کسانی که در وجود یا عدم وجود عوامل حواس پرتی مثل او هستند، مقایسه میکنیم، آن شخص بیشتر از حد معمول شک می کند.

ملاک تشخیص کثیر الشک هم، عرفه ولی برای اینکه مکلفین راحتتر بتوانند بفهمند کثیر الشک ینی چند بار شک کردن فقها مثال زدند به اینکه اگر شخص در حالات عادی، سه نماز پشت سر هم بر او نمی گذرد مگر آنکه حداقل در یکی از آنها شک می کند و این حالت، دو مرتبه دیگر هم تکرار شود، در شک چهارم و بعد از آن، عنوان کثیر الشک بر فرد مذکور عرفاً صدق می کند و باید بر طبق احکام کثیر الشک عمل کند یعنی اگر شک کرد بنارا بر حالت صحیح بگذارد تا اینکه بعد از گذشت مدتی مشککش برطرف بشود.

تذکر نکته ای را اینجا لازم می دانم که شنوندگان عزیز دقت کنند که از احکام خدا نه باید عقب ماند و نه باید جلو زد بعضی که مراجعه می کنند و ما تشخیص می دهیم این کثیر الشکه وقتی به او می گوئیم خوب شما اعتنا به شکت نکن فکر می کند اگر اعتنا کند و دوباره اعاده کند عملش را کار درستی انجام داده!

خیر شیطان شخص را کم دارد به حد وسواسی می رسونه که دیگر از مناجات با خداوند هیچ لذتی نبره و به این صورت او را از خدا دور کند.

لذا مومنین دقیق وظیفه شرعی تون را یاد بگیرید و دقت در عمل هم داشته باشید انشالله موفق باشید
والسلام علیکم و رحمہ اللہ.

۶۸- خواندن قضا در سفر

سوال کردن کسی که به سفر برود و غروب برگردد به وطنش و متاسفانه به دلیل فراموشی نمازش قضا شده آیا حالا باید نمازش را کامل قضا کند و یا شکسته؟

قبل از پاسخ دقیق به این سوال بگذارید یک حکم کلی خدمتون عرض کنم که نماز هر طور که قضا شده همانطور باید قضایش را بجا بیاوریم

مثلا کسی که در مسافرت نمازش قضا بشود چون وظیفه اش دو رکعتی و شکسته بوده باید دو رکعتی قضا را بجا بیاورد ولو اینکه تصمیم دارد در وطن قضایش را انجام بدهد و برعکس اگر کسی در وطن که نمازش کامله نماز قضا بشود ولو در مسافرت که نمازهای یومیه اش شکسته است بخواهد قضا کند چون کامل قضا شده باید کامل قضایش را انجام بدهد

پس ملاک این است که ببینیم نماز کجا قضا شده.

برگردیم سوال را جواب بدهیم که کسی که صبح به سفر رفته و بعدظهر برگشته باید ببینیم موقع غروب آفتاب کجا بوده؟ اگر غروب را در وطنش درک کرده یعنی آخرین وقت نماز وظیفه اش ادا خواندن بوده باید قضای نماز را کامل بجا بیاورد ولی اگر غروب را در جاده بوده و هنوز نرسیده باید قضای نماز را شکسته انجام دهد.

از خداوند متعال می خواهیم در انجام تکالیف شرعی به همه ما توفیق دهد والسلام علیکم و رحمه الله.

۶۹- نماز قضا مادر بر پسر بزرگ

مادری سوال می کرد آیا در مواردی که نماز قضا پدر بر پسر بزرگ واجب است، نماز قضا مادر را هم باید پسر بزرگ انجام بده؟

در این مسئله عرض می کنیم نظر مراجع متفاوت است

خوب نمازهای قضا پدر که همه فقها قائلند با وجود شرایطی بر پسر بزرگ واجب است اما نسبت به نماز و روزه قضا مادر برخی از فقها مانند مقام معظم رهبری و آیت الله مکارم شیرازی این هم را هم واجب

می دانند یعنی اگر پسر بزرگ خانواده مقلد یکی از این مراجع باشد مثل پدر، نماز و روزه مادر هم بر او واجب است.

اما برخی از فقها هم مثل مرحوم امام ره و آیت الله سیستانی نماز قضای مادر را بر پسر بزرگ واجب نمی دانند گرچه بهتر است انجام بشود.

البته پسر بزرگتر نسبت به نماز قضای والدین می تواند هم خودش انجام بدهد و هم اینکه کسی را برای انجام این نمازها اجیر کند.

این از پاسخ سوال، اما در مورد پسر بزرگتر هم می پرسند اگر خانواده ای پسر نداشته باشد چطور و یا پسر بزرگترشان زودتر از پدر و مادر فوت شده بر گردن چه کسی است؟ اگر پسر نداشته باشند بر گردن کسی نیست گرچه اگر دخترها این عبادات را قضا کنند ثواب دارد و به میت هم می رسد و اما اینکه سوال شده اگر پسر بزرگ زودتر از والدین از دنیا رفته عرض می کنیم ملاک پسر بزرگ در زمان مرگ والدین است ولو پسر دوم، بر او واجب می شود.

نکته آخر هم این است که نماز قضای والدین که بر پسر بزرگتر واجب است معنایش این نیست که پدر یا مادر بگوید خوب پس ما که پسر داریم دیگر راحتیم و نمازمان اگر ماند پسرمان وظیفه دارد انجام بدهد؟ خیر بر هر مکلفی لازم و واجب است که تکالیف خودش را سر موقع انجام بدهد و اگر قضا شد قضایش را در زمان حیات بجا بیاورد و اگر عمدا ترک کند و کوتاهی کند قطعاً معصیت است و عقاب خواهد شد و این وجوب بر پسر بزرگ یک واجب مجزایی است که باید پسر بزرگها دقت کنند.

خداوند انشالله ما و والدینمان را مشمول رحمتش قرار بدهد والسلام علیکم و رحمه الله.

۷۰- فراموشی سجده سهو

شخصی سوال می کند که اشتباها در رکعت دوم نماز ۴ رکعتی سلام دادم و چون مسئله مو بلد بودم که باید سجده سهو انجام بدهم نمازم را ادامه دادم ولی بعد از تمام شدن نماز کلا یادم رفت که باید سجده سهو انجام میدادم حالا که یادم آمده وظیفم چیست؟

در پاسخ عرض می کنیم اگر کسی وظیفه اش انجام سجده سهو بعد از نماز بود ولی یادش رفت فقها فرمودند هر وقت یادش آمد انجام بدهد و لازم نیست نماز را دوباره بخواند، بنابراین هر موقع که یادش آمد روبه قبله بنشیند و سجده سهو را انجام بدهد و لازم نیست تکبیر بگوید و همین که نشست به نیت سجده سهو به سجده برود و ذکر سجده سهو (بسم الله و ...) را بگوید و بنشیند و دوباره به سجده رود و بعد تشهد و سلام را بدهد.

این در مورد کسی بود که سجده سهو را یادش رفته ولی اگر کسی وظیفه اش نماز احتیاط بود ولی یادش رفت و عملی که منافات با نماز دارد از او سر زد مثلاً را از قبله برگرداند یا حرف زد و بعد یادش آمد که باید نماز احتیاط میخواند باید نماز را دوباره بخواند.

خداوند انشالله به همه ما توفیق ترک گناه و خطا را عنایت بفرماید. والسلام علیکم و رحمہ اللہ.

۷۱- تاخیر نماز ظهر و عصر در روز جمعه

شنیدیم که روزهای جمعه که نماز جمعه شرکت نکردیم بهتر است نماز ظهر و عصر مان را دیرتر بخوانیم آیا این حرف درست است یا اینکه همان اول وقت بهتر است خوانده بشود؟

در پاسخ عرض می کنیم فقهای مشهور در حال حاضر مثل آیت الله خامنه ای آیت الله سیستانی و مکارم فرمودند خیر همان اول مستحب نماز ظهرش را بخواند و تفاوتی ندارد.

البته نکته ای را باید اینجا اضافه کرد که اگر در ظهر روز جمعه در اول وقت، نماز جماعتی برگزار شود که موجب تضعیف یا توهین نماز عبادی سیاسی جمعه برخی از فقها مانند مقام معظم رهبری مشکل می دانند لذاست که در مساجد سطح شهر نماز ظهر و عصر جمعه به جماعت اقامه نمی شود.

ولی اگر نماز جماعتی به صورت موردی در جایی برگزار شد مثل مجلس ترحیمی که تضعیف نماز جمعه محسوب نمی شود در اول وقت اقامه بشود و اشکالی ندارد اشکال ندارد.

در پایان این نکته هم مهم است که بیان بشود که شرکت نکردن در نماز جمعه از روی بی اعتنائی حرام است لذا باید در این واجب الهی دقت ویژه ای داشته باشیم و روز جمعه در کنار سایر برنامه هایمان زمانی را هم اختصاص به شرکت در این فریضه الهی اختصاص بدهیم.

خداوند انشالله به همه ما توفیق شرکت در نماز جمعه عنایت کند.

۷۲- اشتباه در نیت نماز

سوال شده که من به جای نماز ظهر، نیت نماز عصر کردم. با توجه به اینکه یکی از ارکان نماز نیت است اگر در یک نماز واجب کسی اشتباه نیت کند حکم نمازش چیست؟

در جواب این سوال باید ببینیم اینکه سوال کننده می گوید اشتباه نیت کردم منظورش چیست؟ چون تصور مردم از نیت نوعاً صحیح نیست و افراد فکر می کنند که در نیت باید چیزی به زبان بیاورند و یا حداقل چیزی از ذهنشان عبور بدهند که این غلط است.

حالا اگر منظور سوال کننده این است که من در موقع به زبان آوردن نیت به جای ظهر گفتم عصر ولی قصد عصر را داشتم که اصلاً هیچ اشکالی ندارد و در نیت اصلاً به زبان گفتن لازم نبوده و مهم همان قصد اصلی نمازگزار است که بداند چه نمازی می خواند.

اما اگر منظور سوال کننده اینکه اشتباهها بدون خواندن نماز ظهر قصد نماز عصر کردم و بین نماز فهمیدم که در اینجا فقها فرمودند اشکال ندارد در نماز نیتش را به نماز ظهر بر گرداند و نماز را تمام کند و صحیح خواهد بود.

از خداوند می خواهیم به همه ما اخلاص در اعمالمان را عنایت کند والسلام علیکم و رحمه الله.

۷۳- راه تشخیص قبله

در مکانی بیرون از شهر برای تفریح رفتیم کسی هم نیست که قبله را بپرسیم آیا می شود به قبله نما عمل کنیم و از لحاظ شرعی درست است و اینکه آیا راهی آسان است که قبله را خودمان بتوانیم تشخیص بدهیم؟

نسبت به مسئله قبله عرض می کنیم قبله نما بنا به نظر برخی از فقها اگر قبله نمایش درست باشد و اطمینان آور، برای نماز خواندن کفایت می کند ولی اگر قبله نمای خرابی باشد و مثلاً هر لحظه یک جهت را نشان می دهد نمی شود اکتفا کرد.

اما در مورد روش تشخیص قبله نیز عرض می کنیم اگر کسی بتواند در هر جای ایران که هست سمت جنوب را پیدا کند با توجه به اینکه شهر مکه در جنوب غربی کشور ما قرار دارد (یعنی جنوب به سمت راست) زاویه انحراف قبله در اکثر نقاط ایران، از سمت جنوب با مقداری انحراف به سمت راست خواهد بود. که این مقدار در تهران ۳۸ درجه از جنوب به سمت راست است. و در مشهد از سمت جنوب ۵۵ درجه به سمت راست است.

اما یکی از راههای پیدا کردن سمت جنوب استفاده از یک میله راست تقریباً یک متری است که اگر عمود در زمین فرو شود و محل سایه آن علامت زده شود و بعد از تقریباً ۲۰ دقیقه دوباره محل سایه علامت زده شود اگر پای راست روی نقطه اول و پای چپ روی نقطه دوم قرار گیرد سمت جنوب را نشان می دهد.

البته راههای دیگری هم برای پیدا کردن جهات بیان کرده اند که عزیزان مطالعه بفرمایند.

والسلام علیکم و رحمه الله.

۷۴- خون داخل دهان برای نماز

سوالی مطرح شده که اگر کسی مثلاً دندانش را کشیده و الان در حال خونریزی است، آیا می تواند در آن حال نماز بخواند و نمازش صحیح است یا اینکه باید صبر کند تا خون قطع بشود و تطهیر کند و بعد نماز بخواند؟ اگر در تمام ساعات نماز خون ریزی ادامه داشته باشد چطور؟

در پاسخ عرض می کنیم خونی بودن داخل دهان از لحاظ طهارت و نجاست برای نماز اشکال ندارد لذا اگر حتی خونریزی ادامه هم داشته باشد باز هم شخص می تواند نماز بخواند.

البته دو تا نکته ی دیگر هم لازم است بیان بشود: نکته اول این است که شخصی که دهانش خون دارد و در حال خونریزی است باید دقت کند که این خونریزی مانع گفتن الفاظ به صورت صحیح نشود لذا اگر پنبه ای داخل دهان دارد باید طوری تو دهان قرار بگیرد که بتواند قرائت و اذکار را تلفظ کند. نکته دوم این است که اگر در بین نماز دهان پر خون شد و نیاز پیدا کرد که خون را خارج که می تواند از دستمال استفاده کند و آن دستمال نجس هم اگر همراهش باشد اشکال ندارد و این که سوال می کنند آیا می شود خون را فرو بدهیم؟ در جواب عرض می کنیم اگر پزشک متخصص مکش و بیرون انداختن خون را مضر

بداند و یا اینکه در شرایط بسیار سخت برای خود فرد بیرون انداختن دائم خونابه بسیار سخت باشد اشکال ندارد و در غیر این صورت باید گفت خوردن خون حرام است و باید بیرون بیندازد.
خداوند انشالله نماز همه ما را قبول کند والسلام علیکم ورحمه الله.

۷۵- حجامت و نماز

سوالی که پرسیده شده این است که کسانی که حجامت می کنند وضعیت نمازشان به چه شکلی است؟ آیا با همان حال می توانند نماز بخوانند یا اینکه باید محل نجس را شستشو بدهند؟ اگر غسلی به گردنشان باشد چطور؟

در پاسخ به این سوال عرض می شود که یکی از مواردی که نماز خواندن با لباس و بدن نجس اشکال ندارد آنجایی که زخمی در بدن کسی باشد و شستشو هم برایش ضرر داشته باشد، لذا عرض می کنیم اگر متخصص مربوطه تشخیص داد مثلا تا یک زمان مشخصی نباید به محل زخم آب برسد و شخص دید در تمام وقت نماز اگر بخواید بدنش را از نجاست بشویه لاقلا ترس این هست که برایش ضرر داشته باشد فرمودند می تواند با همان حال نماز بخواند. و صحیح است

و از هر زمانی که دیگر ضرر ندارد یا ترس ضرر هم وجود ندارد شخص باید اول بدنش را تطهیر کند و بعد نماز بخواند.

اگر کسی که حجامت کرده غسل به گردنش هم باشد اگر شستن ضرر داشته باشد باید تا موقعی که ضرر دارد تیمم بدل از غسل انجام دهد و نماز بخواند و بعد از آنکه عذرش برطرف شد غسل را انجام بدهد.

خداوند انشالله همه ما را از نماز گزاران واقعی قرار دهد والسلام ورحمه الله و برکاته.

۷۶- تزریقات و نماز

سوال شده من آمپول زدم و بعد با همان پنبه خونی نماز خواندم چه حکمی دارد؟

در پاسخ عرض می کنیم اگر کسی بعد از تزریق آمپول نمی داند آیا خونی روی بدنش هم آمده یا نه که اشکال ندارد و حکم به طهارت بدنش می شود ولی اگر می داند که خون هم آمده مثلا لباس زیرش را که بررسی می کند می بیند مقداری آلوده به خون شده

در این صورت عرض می کنیم یکی از مواردی که نماز با لباس یا بدن نجس جایز است و اشکال ندارد این است که خون کمتر از یک درهم باشد (یعنی دایره ای با قطر ۲۳ میلیمتر) بنابر این اگر بعد از تزریقات به همین مقدار کم روی بدن و لباسش خون باشد که برای نماز خواندن اشکال ندارد و حتی می شود عمدا با آن نماز خوانده بشود.

پس به طور کلی عرض می کنیم در تزریقات که خونی بعد از تزریق از بدن خارج می شود چون نوعا بیشتر از حد مجاز شرعی نیست لذا نماز با آن درست خواهد بود.

۷۷- مسئوس و مبطون

سوال می کنند کسانی که بیمارند و یا به واسطه کهولت سن از بدنشان بی اختیار دفع دارند حکم نمازشان چیست آیا به همان حالت می توانند نماز بخوانند یا اینکه باید برای هر بار آلودگی تطهیر کنند و وضو بگیرند؟

در پاسخ عرض می کنیم که این مسئله دارای فروض متفاوت و مفصلی است که بنده به بیان یکی دو فرض اکتفا می کنم:

اگر انسان بیماری دارد که ادرار او قطره قطره میریزد یا این که نمیتواند از خارج شدن نفخ شکمش، جلوگیری کند:

- اگر یقین دارد با توجه به شناختی که از حالت خودش دارد می داند در بعضی از ساعات نماز می تواند با وضو و اکتفا به واجبات تمام نماز را باطهارت بخواند اینجا غالب فقها فرمودند باید نماز را در همان ساعت بخواند مثلا می داند اول وقت نماز ظهر که مثلا هنوز نهار میل نکرده و معده خالی است می تواند نمازش را به این نحو بخواند خوب چنین می کند.

- ولی اگر وضعیت بیماری تا حدی شدید است که در تمام اوقات نماز این زمان ۵ یا ۶ دقیقه ای که بتواند کامل نماز را با طهارت بخواند ندارد و می داند که بعد از وضو و شروع نماز بعد از اینکه قسمتی از نماز را خواند از او چیزی خارج می شود یک بار یا چند بار: نظر فقها در این باره متفاوت است: مثلاً مقام معظم رهبری می فرمایند در صورتی که مشقت زیاد نداشته باشد، برای هر بار که حدث از او صادر شود یک وضو بگیرد یک ظرف آبی را کنارش بگذارد و سریع وضویی بگیرد و ادامه نماز ولی ممکن است کسی بگوید این عمل برای من بسیار مشقت دارد در این صورت فرمودند برای هر نماز یک وضو کافی خواهد بود.

- در فرض سوال یک وضو برای چندین نمازش کافی است، خواه، نماز مستحبی باشد خواه واجب. (سیستانی)

البته مقلدین دیگر مراجع حتما مسئله شان را را بپرسند و سامانه تلفنی ۰۵۱۳۲۰۲۰ را برای سوالات شرعی به خاطر بسپارند.

در پایان بیان این نکته را ضروری می دانم که مسئله ای که مطرح شد مال جایی است که نماز گزار یقین به خروج و باطل شدن وضو دارد والا اگر کسی شک کند یا احساس کند چیزی از او خارج شد نباید اعتنا کند.

خداوند انشالله همه ما را از شر شیطان و نفس اماره حفظ کند والسلام علیکم و رحمه الله.

۷۸- اتصال سوند

سوال کردند بیماری که در بیمارستان بستری است و برای دفع ادرار و وسیله پزشکی سوند استفاده شده و حالتش به نحوی است که اصلاً نمی داند چه موقع ادرار از بدنش خارج می شود؟ و همچنین بعضاً می بینی بدن یا لباسشان هم نجس است آیا در این حالت هم نمازشان را باید بخوانند یا اینکه نماز باطل است و آیا اگر کسی در این حالت نماز خواند قضایش را باید بعداً بجا بیاورد یا نه؟

خوب چندتا سوال در مسئله مطرح است نکته اول این است که اولاً نماز در هیچ حالتی از مکلف ساقط نیست لذا باید نمازش را با همان وضعیت با رعایت احکامش بخواند

در رابطه با سونداژ کردن که بیمار به دلیلی که مثلا نباید حرکت داشته باشد لوله ای را در مخرج ادرار قرار می دهند و یک سرش هم به یک کیسه متصل شده و ادرار خودبخود دفع می شود ببینید یک موقع هست که خود مکلف می داند الان خواب بوده و وضو باطل شده و یا اینکه ساعتی قبل کیسه خالی بوده الان مقداری دفع داشته که باید برای نمازش وضو بگیرد و نمازش شروع کند ولی در بین نماز که نمی داند ادرار دفع می شود یا بین دو نماز که نمی داند آیا دفعی داشته یا لازم نیست دوباره وضو را تجدید کند و نمازش را در همان حالت بخواند و فرمودند قضا هم ندارد

نسبت به اینکه فرمودند ممکن است بدن یا لباسش نجس باشد هم عرض می کنیم اگر کسی در شرایطی باشد که مجبور باشد با لباس یا بدن نجس نماز بخواند و توان و شرایط تطهیر و تعویض را ندارد فرمودند در همان حالت نمازش را بخواند و صحیح خواهد بود. آیا باید قضا هم کرد یا نه خیر چرا قضا اگر کسی به صورت صحیح و وظیفه شرعی را یاد بگیرد و عمل کند نمازش صحیح و کافی خواهد بود لذا عزیزان در هر شرایطی که وظیفه شرعی را بلد نبودند سوال کنند تا هم به وظیفه عمل شده باشد و هم به زحمت نیفتد.

خداوند انشالله به بیماران شفای عاجل عنایت ند والسلام علیکم ورحمه الله

۷۹- نماز در حالت آرایش

سوال کردند نماز در حالتی که خانمی صورتش را آرایش کرده آیا صحیح است یا خیر؟

در پاسخ اولاً عرض می کنیم اگر کسی با صورت و دستان آرایش کرده یا مژه مصنوعی یا ناخن مصنوعی بخواند وضو یا غسل انجام بدهد اینها را همه فقها فرمودند باید برطرف بشود ولی ظاهراً مراد شخصی که سوال را پرسیده فقط خود نماز خواندن با حالت آرایش است و اینکه مکلف قبل از استفاده از مواد آرایشی وضو گرفته یا غسل کرده حالا بعد از وضو آرایش کرده می خواهد نماز بخواند فرمودند:

آرایش اگر بعد از وضو باشد و آن قدر زیاد نباشد که به صورت لایه ای روی پوست مانع رسیدن پیشانی بر مهر شود برای نماز اشکالی ندارد ولی اگر به حدی روی پیشانی غلیظ خورده باشد که مانع از برخورد پیشانی به مهر باشد باید موضع سجده گاه را تمیز کند. و نمازش صحیح خواهد بود.

اتفاقاً من خیلی این نکته را گفتم که خانمهایی که به آرایشگاه می روند و یا عروس خانم شب عروسی به آرایشگاه می رود و از بعد ظهر ساعتها بناست این آرایش کردن ادامه پیدا کند و نوعاً تا بعد از نصف شب هم این مواد روی بدنش باقی است

اینها قبل از اینکه آرایش شروع بشود وضو بگیرند و اول اذان در همان آرایشگاه نمازشان را بخوانند و به این واجب الهی و تکلیف خداوند در شب اول زندگی دقت ویژه ای داشته باشند این یعنی اهتمام ویژه به نماز و سبک نشمردن نماز که خداوند انشالله به همه ما توفیق انجام تکلیف را در هر شرایطی عنایت بفرماید.

۸۰- خون مردگی زیر پوست و ناخن

پرسیده شده که حکم نماز خواندن با خون مردگی زیر ناخن یا زیر پوست که بعد از چند روز یا بیشتر از یک ماه باقی می ماند چیست؟

عرض می کنیم اولاً تا زمانی که این خون مرده زیر پوست یا زیر ناخن است و هیچ منفذی به بیرون ندارد که نه برای وضو اشکال دارد و نه برای نماز و شخص عادی وضو می گیرد و نمازش را می خواند و لازم نیست قبل از اینکه سیستم دفاعی بدن آن قسمت آسیب دیده را ترمیم نکرده ما این پوست را جدا کنیم بلکه اگر ضرر دارد نباید دستش بزنیم.

بعد از گذشت مدتی هم که این پوست خودش جدا شد یا ناخن رشد کرد و آن خون مرده به ظاهر پوست هم آمد اینجا عرض می کنیم فقها فرمودند اگر این خون طوری تغییر کرده که دیگر به آن خون گفته نمی شود مثلاً بسیار تیره شده یا حتی خشک شده فرمودند نجس نیست و برای نماز اشکال ندارد و الا باید شخص تطهیر کند.

البته برای وضو گرفتن آن پوستی که قسمت کمی از آن جدا شده و بیشترش متصل به بدن است لازم نیست جدا بشود و آب به زیر آن رسیده شود و همان ظاهرش شسته شود کافی است بله اگر بیشتر آن پوست جداست به نحوی که اینطرف و آن طرف می رود خوب اینجا آب را به زیر آن هم برساند.

خداوند انشالله همه ما را آشنا و عامل به تکالیفمان قرار بدهد والسلام علیکم ورحمة الله.

۸۱- آب جمع شده در خیابان

سوال می پرسند اگر آبهایی که به دلایل مختلف در کوچه ها و خیابون ها جمع شده و یا حتی آب جوی های جلوی منازل که حتی می دانم گاهی اوقات فاضلاب حمام خانه ها ممکن است داخلش ریخته بشود اگر از این آبهای آلوده به لباس یا بدن ما ترشح کند حکم نماز با آن حالت قبل از شستشو چیست؟

در پاسخ عرض می کنیم درست است یکی از شرایط صحت نماز این است که بدن یا لباس انسان از نجاستها پاک باشد ولی نکته این است که همه فقها فرمودند نجاستی برای نماز مشکل ایجاد می کند که یقینی باشد

ولی مسئله این است که این مواردی که در سوال آمده هیچ کدامش یقین به نجاستش نیست بله آب جوی مقابل منازل کثیف و آلوده هست و به جهت رعایت مسائل بهداشتی انسان باید رعایت کند ولی نجاست مسئله دیگری است و اینکه توی سوال آمده که فاضلاب حمام داخلش جاریه خوب باشد ما صددرصد یقین نداریم که همین جویی که به لباس ما اصابت کرده نجس بوده یا پاک لذا به نظر همه مراجع قطعا حکم طهارت را دارد و برای نماز هم آن لباس یا بدن قطعا اشکال نخواهد داشت.

بله پس حکم به نجاست فقط در جایی داده می شود که مکلف یقین صددرصدی داشته باشد که نجس شد و در هر موردی از موارد مسائل نجاست و طهارت به طور کلی اگر شیء قبلا پاک بوده و ما الان به هردلیلی شک کردیم آیا نجس شد یا نه باید بنا را بر طهارتش بگذاریم.

از خدای متعال توفیق روز افزون را برای همه شما آرزو مندم.

۸۲- تفاوت نماز قضا و روزه قضا

سوال می کنند اگر کسی نماز قضا به گردن دارد می تواند نماز مستحبی هم بخواند یا نه ؟ چون ما در روزه شنیدیم اگر کسی روزه قضا داشته باشد نمی تواند نیت روزه مستحبی کند؟

در پاسخ عرض می کنیم بله در روزه همانطور که فرمودید کسی که روزه قضا دارد نیت روزه مستحبی نمی تواند داشته باشد ولی این در مورد نماز قضا صحیح نیست و نماز و روزه قضا با هم در اینجا فرق دارند

لذا کسی که نماز قضا هم دارد باز هم می‌تواند نماز مستحبی بخواند و فیض نافله هم بهره مند بشود ولی خوب نباید کوتاهی در بجا آوردن نمازهای قضا داشته باشد.

البته نماز قضا و روزه قضا فرقه‌های دیگری هم با هم دارند:

قضای نماز با قضای روزه تفاوت‌هایی دارد که به برخی از آنها، بطور اختصار اشاره می‌شود

الف : نمازهایی که زن در ایام عذر شرعی نخوانده قضا ندارد؛ اما قضای روزه آن ایام خاص، در ماه مبارک رمضان لازم است.

ب : قضای نماز را نباید طوری تاخیر انداخت که بی‌اعتنایی به آن بشود، ولی اگر تاخیر بیندازد کفاره ندارد، اما قضای روزه ماه مبارک رمضان را باید پیش از رسیدن ماه مبارک رمضان سال بعد انجام دهد و چنانچه به تاخیر اندازد باید هم قضا کند و هم کفاره مُدّ طعام بدهد.

ج : یک فرق دیگر که اشاره کنیم این است که قضای روزه در بعضی موارد از مکلف ساقطه مثل اینکه شخص مریض بوده روزه نگرفته و این مریضی تا ماه رمضان آینده هم ادامه پیدا می‌کند که فرمودند دیگر لازم نیست قضایش را انجام بدهد ولی قضای نماز در هیچ حالتی از مکلفین ساقط نخواهد بود.

در پایان عرض کنیم عزیزان و شنوندگان عزیز یک برنامه برای انجام نمازهای قضا برای خودشان داشته باشند تا این فریضه الهی تام و کامل انجام بشود والسلام علیکم ورحمه الله.

۸۳- غسل جمعه و نماز

سوال می‌کنند اگر کسی روز جمعه غسل جمعه انجام بدهد آیا با همان غسلش می‌تواند نماز هم بخواند یا اینکه باید وضو هم بگیرد؟ و در ادامه پرسیده شده اصلاً با چه غسل‌هایی ما می‌توانیم نماز بخوانیم؟

در مسئله ای که پرسیده شده آراء فقها عظام متفاوت است: برخی از مراجع بزرگوار مثل مرحوم امام رحمه الله علیه مقام رهبری فرمودند با غیر از غسل جنابت با هیچ غسلی نمی‌شود نماز خواند لذا بنابه نظر این فقها با غسل‌های مستحبی مثل غسل زیارت غسل جمعه و باقی غسل‌های مستحب و واجب نمی‌شود

نماز خواند و تنها غسلی که به نظر همه مراجع وقتی انجام می‌شود نباید بعدش برای نماز وضو گرفته بشود غسل جنابته.

البته بین فقهای عظام برخی از فقها مثل آیت الله سیستانی و آیت الله مکارم شیرازی نماز با غسل جمعه را صحیح می‌دانند البته این بزرگواران نیز احتیاط مستحب دارند با غیر جنابت وضو هم گرفته بشود. خداوند انشالله به همه ما توفیق اطاعت و بندگی عنایت بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۸۴- وطن قبلی

مسئله ای که سوال شده این است که شخصی می‌پرسد که من تا قبل از ازدواج در شهری زندگی می‌کردم و بعد از ازدواج و اشتغال محل زندگی ام به شهر دیگری تغییر یافت حال سوالم این است که وقتی به دیدن اقوام و آشنایان در شهر و وطن قبلی می‌روم آیا نمازم کامل است و روزه می‌توانم بگیرم یا اینکه شکسته است؟

قبل از پاسخ به این سوال عرض می‌کنیم این مسئله خیلی مهم و بسیار مبتلابه است و خیلی از افراد هم حکم مسئله را نمی‌دانند و اشتباه عمل می‌کنند لذا کسانی که قبلا در جای دیگری زندگی می‌کردند و الان محل زندگی شان تغییر کرده خوب دقت کنند.

بینید اگر کسی محل زندگیش عوض بشود ولی قصد دارد دوباره برگردد برای زندگی به نظر اکثر مراجع نمازش در آنجا کامل خواهد بود گرچه در همین فرض آیت الله مکارم نظرشان این است که اگر ۵ سال بگذرد و برای زندگی برنگردد دیگر نمازش شکسته خواهد بود. این فرض اول که شخص احتمال برگشت برای زندگی به وطن قبلی را می‌دهد.

ولی اگر کسی از وطن قبلی خارج شده است و اطمینان دارد که دیگر برای زندگی به آنجا بر نمی‌گردد در این صورت اگر چه آنجا ملک و باغ داشته باشد پدر و مادرش هم آنجا باشند و رفت و آمد هم داشته باشد ولی چون اطمینان دارد که دیگر برای زندگی به آنجا بر نمی‌گردد نمازش شکسته خواهد داشتن ملک و باغ و .. هم تاثیری ندارد.

پس فهمیدیم ملاک برای باقی بودن حکم وطن این است که از آنجا اعراض نشده باشد.

عزیزان برای پرسیدن سوالات شرعی تلفن ۰۵۱۳۲۰۲۰ آستان قدس رضوی فراموش نشود والسلام
علیکم و رحمه الله.

۸۵- حد ترخص و مسافت شرعی

مسئله امروز نسبت به تابلوهای حد ترخص و مسافت شرعی است که تو جاده ها نصب شده، پرسیدند نمازتان از کدام تابلو شکسته است اصلا چرا دو تا تابلو داریم و هر کدامش چه معنی دارد؟

بگذارید قبل از پاسخ به سوال و مشخص شدن وظیفه شرعی در نماز، با این دو تا اصطلاح بیشتر آشنا بشویم

حد ترخص در تعریفی مقام معظم رهبری ارائه فرمودند به فاصله ای از آخرین دیوارهای مسکونی محل زندگی گفته می شود دیگر اگر اذانی با گلو و بدون بلند گو گفته بشود از آن فاصله دیگر صدا شنیده نمی شود که با بررسی های به عمل آمده تقریباً فاصله یک و نیم کیلومتری از آخرین دیوارهای مسکونی شهر این تابلو نصب شده که به تعبیر دیگر حد و حدود پایانی آن مکان را از لحاظ شرعی برای ما مشخص می کند.

مسافت شرعی همان مقدار مسافت و طی مسیری را گویند که دیگر اگر مسافری به قصد آن مقدار حرکت کند حکم مسافر را خواهد داشت که این تابلو در فاصله تقریباً ۲۲/۵ کیلومتری از آخرین دیوارهای مسکونی شهر نصب شده است.

خوب اما جواب سوال اگر کسی از وطن و حد ترخص خارج بشود و قصدش حتی عبور از مسافت شرعی هم باشد به محض عبور از حد ترخص حکم مسافر را پیدا می کند و نمازش شکسته خواهد بود ولی اگر کسی از شهر بیاید بیرون ولی مثلاً می خواهد تا ۱۵ کیلومتری شهر برود و برگردد و قصد رد شدن از تابلوی مسافت شرعی را ندارد نمازش کامل خواهد بود.

البته واضح شدن کامل این سوال نیاز به بحث و گفتگوی فراوان دارد که عزیزان شنونده حتماً مسئله را پیگیری خواهند کرد والسلام علیکم و رحمه الله.

۸۶- تیمم

خانمی سوال پرسیده که با چاقو انگشتم برید، چسب زخم زدم، موقع نماز باید تیمم کنم؟ چون اگر چسب را باز کنم خونریزی دارد؟

در پاسخ عرض می‌کنیم خیر تیمم صحیح نیست اگر کسی روی اعضای وضویش به واسطه زخم مانعی ایجاد شد.

مرحله اول این است که اگر آب ضرر ندارد که باید زخم را باز کند و بعد از تطهیر محل خونی وضوی عادی بگیرد.

شاید شخصی بگوید بعضی اوقات مثل همین سوال ممکن است ضرر آنچنانی نداشته باشد ولی اگر بازش کنیم خونریزی می‌کند؟ عرض می‌کنیم اگر زخم وسیع نیست و این خونریزی محدوده و آب هم برای زخم ضرر ندارد باز هم باید بعد از باز کردن روی زخم به نحو عادی وضو بگیرد به این صورت که وقتی نوبت وضوی که مانع دارد رسید اول زیر شیر آب شستشو بدهد و بعد به دست محل زخم را بگیرد و از خونریزی برای لحظاتی جلوگیری کند و با همین حال به نیت وضو عضو را زیر شیر آب بگیرد تا عضو را آب بگیرد و موقع رسیدن به محل زخم یک لحظه دستش را بردارد تا محل زخم هم که نداشتیم تا الان خون بیاید به نیت وضو شسته بشود و وقتی هم که نوبت عضو رد شد و مشغول عضو بعدی وضو شد اگر خون بیاید برای وضو منعی ندارد و شخص بعد از وضو تطهیر می‌کند و دوباره زخم را می‌بندد و نمازش را می‌خواند.

حالت دیگر این است که کسی بگوید نه وضعیت زخم به نحوی است که باز کردنش ضرر دارد در این صورت عده زیادی از مردم تصور می‌کنند وظیفه تیمم است در صورتی که اینجا شخص باید وضوی جیره بگیرد به این نحو که اطراف محل زخم را که عادی بشوید و روی چسب یا باند را با دست تر به نیت وضوی جیره مسح کند البته لازم نیست و شخص می‌تواند مثلاً محل بانداژ شده را پلاستیک پیچ کند و به نیت جیره روی پلاستیک دست بکشد که این عمل را وضوی جیره می‌گویند که البته عزیزان شنونده حتماً مسئله کاملتر و دقیقتر مطالعه کنند یا پرسند.

والسلام علیکم ورحمه الله.

۸۷- چسب در اعضای وضو

سوال کرده که شغل من لوله کشی فاضلاب است و همیشه با چسب سر و کار دارم و برای نماز مشکل دارم آیا برای امثال من هم راهکاری وجود دارد چون بعضی اوقات به قدری زیاد دستهایم چسبی می شود که اصلا امکان برطرف کردن را ندارم؟

در پاسخ این سوال بسیار مهم عرض می کنیم در وضو و غسل باید در اعضا مانع نباشد و افراد ولو با صرف هزینه و وقت گذاشتن باید موانع را برای وضو و غسل برطرف کنند و اینکه کسی شغلش اینطوری است که همیشه در اعضایش مانع دارد هم عذر شرعی محسوب نشده و باید موانع برطرف بشود.

بله اگر مانع طوری به اعضای وضو چسبیده که شخص هر طور که می خواهد آن را جدا کند نمی شود و بعضا منجر به کنده شدن پوست می شود یا اینکه وقت نماز تنگ شده و اگر شخص بخواهد موانع را برطرف کند و وضوی معمولی بگیرد دیگر نماز قضا شده در این صورت غالب فقها نظرشان این است که در اینجا باید مکلف برای نماز وضوی جبیره بگیرد به این صورت که مثل وضوی عادی وضو می گیرد و وقتی به محل مانع رسید به نیت جبیره بر آن قسمت مانع از بالا به پایین دست هم بکشد و با این عمل ولو در اعضا مانع هست طهارت حاصل شده و می تواند نماز بخواند البته برخی از فقها مثل آیت الله سیستانی در مسئله فرمودند اگر مانع از مچ دست به پایین بود علاوه بر وضوی جبیره تیمم هم انجام بدهد.

خداوند به همه کارگران و زحمت کشان توفیق روزافزون و روزی حلال فراوان عنایت بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۸۸- ریا در نماز

سوال کردند من وقتی تنها هستم نماز را خیلی تند می خوانم ولی وقتی تو جمعی نماز می خوانم خیلی با آرامش و طولانی نماز می خوانم کسی به من گفت این ریا در نماز است و نمازها باطل است آیا این حرف درست است؟

در پاسخ به این سوال عرض می کنیم نیت نماز که از واجبات و ارکان نماز است این است که نمازگزار نماز را برای رضا و نزدیک شدن به خداوند بجا بیاورد

بله اگر کسی اصل نماز را برای غیر خدا بخواند نمازش باطل خواهد بود.

حال سوال این است اگر نماز را کسی برای خدا شروع کند ولی در جمع که می خواند طولانی تر باشد باید ببینیم چرا طولانی می شود یک موقعی هست که افراد در جمع که قرار می گیرند به جهت نشاطی که در جمع وجود دارد حال عبادت بهتری دارند و و به این دلیل نماز طولانی تر می شود اگر این است که اشکال ندارد چون در جمع که نماز طولانی می شود نماز برای خداست و شخص از برکت جمع کسب نشاط در عبادت کرده

ولی اگر نه طولانی تر می خواند که دیگران نمازش را تحسین کنند و برای خودنمایی و نشان دادن به دیگران طولانی کند نماز باطل خواهد بود.

حتی اگر کسی قسمتی از نماز را هم برای غیر خدا بخواند، نمازش باطل، می خواهد آن قسمت واجب باشد. (مثل حمد) یا مستحب باشد (مثل قنوت)

برویم بالاتر همچنین اگر کسی نماز را در جای مخصوصی (مثل مسجد) و یا در وقت مخصوصی (اول وقت) و یا به طرز مخصوصی (به جماعت) برای غیر خدا بخواند، باز هم باطل است.

لذا باید نیتها را در نماز فقط برای اجرای فرمان الهی و تقرب به ذات کبریایی خالص کرد و البته مواظب باشیم در این مسئله دچار وسواس فکری هم نشویم. خداوند به همه اخلاص در عمل عنایت فرماید والسلام علیکم و رحمه الله.

۸۹- عدول

سوال پرسیده شده که آیا می شود در بین نماز جماعت به خاطر دلایلی نماز را فرادا کنیم و زودتر تمام کنیم مثلاً بچه مان گریه می کند یا ...؟

در پاسخ عرض می کنیم فقها عظام عوض کردن نیت در بین نماز را در بعضی موارد صحیح می دانند و در بعضی جاها صحیح نمی دانند .

یکی از مواردی که بنابه نظر اکثر فقها مکلف می تواند نیت نمازش را عوض کند برگرداندن نیت از نماز جماعت به فراداست که فرمودند حتی اگر کسی ضرورتی هم برایش پیش نیامده می تواند نیت را از جماعت به فرادا برگرداند و از همان لحظه به وظیفه فرادا عمل کند مثلا اگر کسی در سجده های رکعت اول نمازش را فرادا کرد باید حمد و سوره را در رکعت دوم خودش بخواند.

البته برگرداندن نیت از فرادا به نماز جماعت به هیچ وجه جایز نیست لذا کسی که نمازش را فرادا شروع کرده و بین نمازش نماز جماعت شروع می شود نمی تواند نیت را به جماعت برگرداند و نماز را به جماعت ادامه بدهد

بله شخصی که فرادا نمازش را شروع کرده است می تواند برای درک ثواب عظیم نماز جماعت مثلا نیت نمازش را از ۴ رکعتی به ۲ رکعتی تغییر بدهد تا زودتر نمازش تمام بشود تا بتواند از بخشی از فیض جماعت برخوردار بشود یا اینکه چون در این مورد خاص فقها اجازه فرمودند برای درک نماز جماعت نماز فرادایش را به نماز مستحبی برگرداند و به نظر برخی از فقها چون رها کردن نماز مستحبی اشکال ندارد می تواند نماز را رها کند و به جماعت متصل بشود.

خداوند انشالله به همه ما توفیق شرکت در جماعت را عنایت کند والسلام علیکم و رحمہ اللہ.

۹۰- مستحبات قرائت

سوال کردند بعضی را می بینیم که موقع خواندن قرائت نمازها، آیات سوره را به هم می چسبانند و گاهی یک نفس می خوانند این برای نماز اشکال ندارد؟

در پاسخ عرض می کنیم قرائت نماز یک واجباتی دارد و یک مستحبات و مکروهاتی ،

اهم واجبات قرائت این است که نمازگزار کلمات و الفاظ نماز را صحیح ادا کند لذا اگر این سرعت و به هم چسباندن موجب غلط ادا کردن لفظ یا حرکتی در نماز بشود و این اشتباه با توجه یا عمد صورت بگیرد که نماز باطل است لذا اصل اولی در نماز آرامش است که نماز گزار باید رعایت کند.

خوب اگر کسی آیات را به هم وصل می‌کند و صحیح هم متصل می‌کند یعنی می‌داند اعراب حرف آخر آیه چیست و دقیق ادا می‌شود، حکم چیست؟

که اینجا باید رفت سراغ آداب قرائت در نماز که در رساله‌ها فقها یک سری مستحبات و مکروهاتی برای قرائت نماز ذکر کرده‌اند که یک مورد از این موارد این است که مستحب است نماز گزار الفاظ قرائت را شمرده شمرده بخواند و در آخر هر آیه وقف کند. این عمل ثواب قرائتش را بیشتر می‌کند و اگر کسی قرائت را یک نفس بخواند فرمودند مکروه است یعنی ثواب قرائتش کمتر می‌شود.

بگذارید برخی از اموری را که ثواب قرائت در نماز را بیشتر می‌کند به مناسبت عرض کنم:

- ۱- در رکعت اول قبل از شروع حمد، «أعوذ بالله من الشيطان الرجيم» بگوید.
- ۲- در نماز ظهر و عصر «بسم الله الرحمن الرحيم» قرائت را بلند بگوید؛ (از علامات مومن است)
- ۳- توجه به معنای آیات داشته باشد.
- ۴- در تمام نمازهای یومیه در رکعت اول سوره ی قدر و در رکعت دوم، توحید را بخواند.
- ۵- در نمازها حتی فرادا بعد از اتمام سوره حمد «الحمد لله رب العالمين» بگوید. (چون برخی فکر می‌کنند فقط در نماز جماعت مستحب است)
- ۶- بعد از خواندن توحید، یک یا دو یا سه مرتبه «كذلك الله ربی (ربنا)» بگوید.
- ۷- بعد از تسبیحات اربعه استغفار کند.

۹۱- روی زمین گذاشتن آرنج در سجده

سوال می‌کنند ما شنیدیم مردان نباید موقع سجده آرنجشان را روی زمین بگذارند بعضی اوقات حواسم پرت می‌شود و تو سجده نماز هر دو ساعد دستم را روی زمین می‌گذارم حکم نمازهایم چیست؟ در جواب این سوال سوال کننده محترم عرض می‌کنیم سجده یک واجباتی دارد و یک مستحباتی این موضوعی که در سوال آمده که مردان آرنجشان را موقع سجده روی زمین نگذارند و به بدن هم نچسبانند جزو مستحبات سجده برای مردانه و ثواب سجده را بیشتر می‌کند ولی در زنان هم که اتفاقاً مستحب است دستها به زمین و به بدن کاملاً چسبیده باشد. پس مستحب است لذا اگر شما بعضی اوقات هم فراموش می‌کنی برای نمازت اشکال ندارد.

خوب شاید مناسب باشد بعضی دیگر از اموری که ثواب سجده رو بیشتر می کند خدمتون عرض کنم:

- ۱- تکبیر گفتن قبل از سجده ها
- ۲- سبقت دادن دست ها حین رفتن از رکوع به سجده ها و برعکسش موقع برخاستن
- ۳- چسباندن انگشتان به هم و در مقابل گوش ها قرار دادن
- ۴- گذاشتن بینی بر چیزی که سجده صحیح است
- ۵- نگاه کردن بر نوک بینی
- ۶- تکرار ذکر و تمام کردنش بر عدد فرد
- ۷- بین دو سجده ها دست ها را بر ران گذاشتن
- ۸- بعد از سجده ی اول (استغفرالله ربی و اتوب الیه) گفتن
- ۹- در سجده ها صلوات فرستادن

۹۲- دعای فارسی

سوال می کنند شنیدیم در نمازهای مستحبی ما می توانیم فارسی هم دعا کنیم آیا این حرف درست است ؟ در نمازهای واجب چطور؟

در پاسخ عرض می کنیم بنا به نظر اکثر فقها دعا کردن در نماز به غیر زبان عربی (هر زبانی باشد) اشکال ندارد و فرقی هم ندارد نماز واجب باشد یا مستحبی، لذا اگر کسی حتی نماز واجب می خواند مثلا دوست دارد در قنوت به زبان فارسی دعا کند نمازش باطل نیست گرچه احتیاط مستحب این است که دعای عربی انتخاب کند.

و مستحب است که از دعاهایی در قنوت و در نماز استفاده کنیم که سنت پیامبر است.

یکی از این دعاهای بسیار با مضامین بالا که در قنوت وارد شده (لااله الاالله الحلیم الکریم ، لا اله الا الله العلی العظیم ، ... است

دیگر از دعاهای ارزشمند در قنوت همین دعای معروف و مشهور است که (ربنا آتنا...)

در پایان از خداوند متعال عاجزانه درخواست می کنیم که دعاهای خوبان را در حق ما مستجاب گرداند
والسلام علیکم ورحمه الله.

۹۳- مستحبات نماز جماعت

سوال می کنند در نماز جماعت از کسی شنیدم که بهتر است موقع اقامه، مامومین نشسته باشند و زمان
قدامت الصلوه بلند بشوند آیا این مطلب درست است چون عده زیادی موقع شروع اقامه بلند میشوند و به
باقی هم توصیه می کنند زودتر بلند شوید؟

در پاسخ عرض می کنیم یکی از مستحبات نماز جماعت این است که مامومین بعد از گفتن قد قامت
الصلاه از جایشان برخیزند لذا زودتر بلند شدن توصیه ی غلطی است و بهتر است همانطور آرام و ساکت
ماموم بنشینند و وقتی امام قد قامت ... گفت بلند بشوند.

به مناسبت برخی دیگر از مستحبات نماز جماعت را برایتان می گویم:

۱- امام در وسط صف بایستد و کسانی در صف اول بایستند که در علم و کمال و عقل و ورع و تقوی
مزیتی بر دیگران داشته باشند و افضل آنها در جانب راست از صف اول بایستد زیرا که آن افضل صفوف
است.

۲- صفهای جماعت منظم و بین افراد فاصله نباشد.

۴- امام حال اضعف مامومین را رعایت کند و عجله نکند تا افراد ضعیف به او برسند و قنوت و رکوع و سجود
را طول ندهد مگر اینکه همه کسانی که به او اقتدا کرده اند مایلند.

۵- امام ذکرها و قرائت را بلند بخواند تا دیگران بشنوند ولی به حد مفرط نرسد.

۶- امام در رکوع بفهمد کسی تازه رسیده و می خواهد اقتدا کند رکوع را دو برابر همیشه طول دهد و بعد
برخیزد اگر چه بفهمد کس دیگری هم برای اقتدا وارد شده است.

۸- صفها نزدیک هم باشند .

۹- جانب راست صفوف بایستد که افضل از جانب چپ آن است و لکن در نماز میت صف آخر افضل است.

۱۰- بعد از خواندن سوره حمد توسط امام، مأموم بگوید: «الحمد لله رب العالمین».

۱۱- آنکه صفها راست و معتدل باشد و شانه‌های مأمومین با یکدیگر محاذی باشد و جای خالی در صفوف نگذارند.

۱۲- صفها نزدیک یکدیگر باشد به نحوی که ما بین آنها زیادتر از مقداری که بتوانند سجده کنند نباشد. خداوند انشالله همه ما را اهل شرکت در نماز جماعت قرار دهد والسلام علیکم ورحمه الله.

۹۴- حالت‌های مختلف اقتدا در رکوع

سوال شده اگر موقعی که امام در رکوعه ماموم اقتدا کنه و هنوز به رکوع نرفته امام سر از رکوع بردارد حکم چیست؟

قبل از پاسخ به این سوال مقدماتاً عرض کنیم آخرین جایی که می شود در هر رکعت وارد جماعت شد و اقتدا کرد رکوع است، اینکه ماموم بتواند خودش را به رکوع امام برساند و در غیر این صورت جماعتش صحیح نیست لذا نمی شود در سجده ها یا بعد از بلند شدن امام از رکوع اقتدا کرد و شخص باید صبر کند و در رکعت دیگر به جماعت متصل بشود.

اما پاسخ سوال که امام در رکوع است و شخص اقتدا میکند و تکبیر نماز را می گوید ولی امام قبل از رکوع او از رکوع بلند بشود اینجا نظر فقها در وظیفه مکلف مقداری با هم تفاوت دارد ولی در یک نکته آراء فقها مشترک است که شخص همان نماز را که تکبیر گفته به فرادا ادامه بدهد، البته بنا به نظر آیت الله خامنه ای حفظه الله و برخی دیگر از مراجع هم شخص می تواند نماز را فرادا تمام کند و هم اینکه اگر امام جماعت نمازش را خیلی آهسته نمی خواند همانطور در حال قیام بایستد و رکعت دوم جماعت را رکعت اول خود حساب کند و نماز را به جماعت بخواند.

تا اینجا مسئله نسبت به کسی بود که در حال قیام بوده و فهمیده نرسیده یک فرض دیگر مسئله این است که شخص اقتدا کند و رکوع هم برود و در همان رکوع بفهمد به رکوع امام نرسیده یا شک کند به رکوع رسیده یا نه که باز هم بنا به نظر اکثر فقها نماز را فرادا ادامه بدهد و صحیح خواهد.

خداوند همه ما را آشنا به تکالیف شرعی مان قرار دهد والسلام علیکم ورحمه الله.

۹۵- کثیر السفر

شخصی سوال می کند که من کارم طوری است که یکسره باید بروم جاده. وضعیت نماز و روزه ام چطوری است؟

در جواب این مسئله عرض می کنیم پاسخ دقیق به این سوال نیاز به یک سری اطلاعات دارد که پاسخگو از جزئیات این سفرهای شخص مطالبی را بداند.

بینید ما یک عنوانی در فقه داریم به نام کثیر السفر که در احکام نماز مسافر در رساله توضیح المسائل مراجع عظام تقلید به آن پرداخته شده که افراد بعد از اینکه مرجع تقلیدشان مشخص شد در مسائل کثیر السفر باید به نظر مرجع تقلید خودشان باید عمل کنند.

و اینطور نیست که یک کسی رفته (مثلا از همکاران آن شخص) مسئله اش را پرسیده ما هم از او سوال کنیم و پاسخی که به او داده شده را در مورد خودمان هم بکار ببریم. نه این غلط است

چون در مسئله کثیر السفر چند نکته کلی وجود دارد که هر کدام از این نکات حکم را تغییر می دهد: ۱-
اولا اینکه مکلف مرجع تقلیدش چه کسی است؟ چون عرض کردیم نظرات در مسئله متفاوت است ۲-
سفرش برای چیست؟ آیا برای کار و کسب در آمد و شغلش مسافرت می کند؟ یا اینکه سفر برای تفریح یا امور شخصی و اداری است؟ یا اینکه نه برای تحصیل مجبور است که مسافرت کند؟ ۳- مقدار سفرش چقدر است؟ یعنی باید دید چند روز در ماه به این شکل سفر زیاد دارد و این سفرهایش در طول سال ادامه دارد یا نه موقتی است؟

ملاحظه می فرمایید که مسئله بسیار وسعت دارد و بنده به شنوندگان عزیز عرض می کنم اگر مبتلای به مسئله کثیر السفر هستند حتما شخصا باید مراجعه کنند و از یک کارشناس با مشخص کردن مرجع تقلید و توضیح جزئیات رفت و آمدشان وظیفه شرعی شان را تشخیص بدهند.

پس فهمیدیم که این جور مسائل را نمی شود قانون کلی داد ولی اجمالا در پاسخ به این سوال که شخصی مسافرت زیاد دارد عرض می کنیم بنا به نظر اکثر فقها مثل مقام معظم رهبری اگر کسی برای کار و

شغلش به مقداری سفر داشته باشد که عنوان کثیر السفر بر او صدق کند نمازش کامل و روزه اش را نیز باید بگیرد.

خداوند انشالله سفر مسافرین را بی خطر گرداند والسلام علیکم ورحمه الله.

۹۶- قصد ده روز

سوال می کنند ما روز دوشنبه وارد مشهد شدیم و قصد داریم ده روز بمانیم، چطور باید روزها را برای قصد ده روز محاسبه کنیم یعنی آیا در شمارش ده روز، روز ورودمان را هم می توانیم محاسبه کنیم؟

اگر مسافری در مکانی قصد ده روز داشته باشد (یعنی بداند حداقل ۱۰ روز کامل در آنجا می ماند) دیگر باید نمازش را کامل بخواند و اگر در ماه مبارک رمضان است روزه گرفتن هم بر او واجب است، اما در نحوه محاسبه ده روز می گوییم: اگر شما مثلاً قبل از اذان صبح روز دوشنبه به مشهد رسیده‌اید می توانید در شمارش، دوشنبه را هم محاسبه کنید و ۱۰ روزتان، غروب آفتاب روز دهم (چهارشنبه بعد از غروب) به پایان می رسد ولی اگر بعد از طلوع آفتاب، و در بین روز رسیده‌اید، (مثلاً ساعت ۹ صبح) باید شمارش را از روز بعد از ورود حساب کرده، و در روز دهم در همان ساعت ورود، ده روزتان تمام می شود (پنجشنبه ساعت ۹ صبح) یعنی باید دقیقاً ۲۴۰ ساعت (ده تا ۲۴ ساعت) را در مشهد بمانید.

خداوند انشالله سفر مسافرین را بی خطر گرداند والسلام علیکم ورحمه الله

۹۷- وجوب نماز جماعت

سوالی که پرسیده شده این است که اگر کسی بفهمد قرائت نمازش اشکال دارد آیا نمازهایی که تا قبل از تصحیح قرائت می خواند صحیح است؟ چون برای درست خواندن قرائت نیاز به چند روز تمرین دارد.

مقدمه پاسخ عرض می کنیم که تلفظ صحیح حروف و حرکات در قرائت نماز، از واجبات قرائت است لذا نمازگزار باید قرائت را صحیح یاد بگیرد و صحیح ادا کند.

حالا اگر کسی بفهمد که در قرائت نمازش ایرادی وجود دارد فرمودند واجب است فوراً قرائت را تصحیح کند و نماز بعدی را صحیح بخواند.

حالا اینجا این شخص اگر نتواند تا اولین نماز برود قرائت را تصحیح کند اینجا فقها غالبا نظرشان این است که واجب است تا زمانی که قرائت را تصحیح نکرده نماز را به جماعت بخواند چون در نماز جماعت امام به جای شخص قرائت را می خواند.

برخی از افراد می گویند که مثلا اگر کسی که خیلی سنش زیاده و یقینا هر چه تلاش هم کند قرائت را نمی تواند تصحیح کند تکلیف نمازهاش چیست؟ البته در پاسخ من اول همیشه می گویم که تقریبا اکثر قریب به اتفاق قدرت یادگیری را دارند و معمولا افراد تلاش متأسفانه ندارند نمونه هم زیاد دیدم که به شخص می گویم قرائت صحیح نیست انگار نه انگار یا اینکه همان لحظه دو سه بار تکرار می کند دیگر هم پیگیری نمی کند خوب این افراد به تکلیفشان عمل نکردند و نمازهایشان مشکل دارد بله اگر واقعا فرض کنیم کسی را که قدرت یادگیری ندارد به هر مقداری که قدرت دارد برود یاد بگیرد و نمازش درست خواهد بود.

خداوند به همه ما توفیق بجا آوردن نماز صحیح و کامل عنایت بفرماید.

۹۸- تغییر تصمیم در قصد ده روز

سوال کردند که در مشهد الرضا علیه السلام قصد ده روز کرده بودیم ولی بنا به دلایلی تصمیممان عوض شده و قرار است پنج روز دیگر برگردیم، تکلیف نمازهایمان چیست؟ آیا این باقی مانده را باید کامل بخوانیم یا شکسته؟

در پاسخ عرض می شود که اگر کسی در جایی غیر از وطن قصد دارد ۱۰ شبانه روز بماند نمازش کامل است و اگر در ماه مبارک رمضان است روزه هم باید بگیرد حالا کسی آمده و تصمیم داشته ده روز بماند ولی پشیمان شده

اینجا فرمودند مسئله دو صورت دارد:

اگر این تصمیم به برگشت بعد از خواندن یک نماز چهار رکعتی اداء بوده یعنی مثلا شخص ظهر که وارد مشهد شده نماز ظهر را هم کامل خوانده باشد باید در همان چند روزی هم که در آن شهر هست نماز را کامل بخواند ولی اگر مثلا کسی در بدو ورودش (یعنی قبل از خواندن یک نماز چهار رکعتی) نظرش

عوض شد دیگر باید نمازش را در آن چند روز شکسته بخواند یعنی ساعت ۹ صبح آمده و قصد ده روز داشته و ساعت ۱۱ صبح هم از قصد برگشته این شخص دیگر نمازهاش شکسته خواهد بود. خداوند انشالله همه ما را آشنا به تکالیف شرعی مان قرار بدهد والسلام علیکم ورحمه الله.

۹۹-محمول نجس در نماز

سوال شده که سوئیچ من توی جوی آب کوچه افتاد بعد هم فراموش کردم آن را بشویم و رفتم مسجد نماز بخوانم و سوئیچ تو جیبم بود، آیا نمازی که خواندم قبول است یا نه؟

در پاسخ عرض می کنیم که اولاً که مگر آب جوی تو کوچه ها نجس است که چنین سوالی برای شما پیش آمده؟ بعضی به اشتباه اینطور تصور می کنند که آب جوی در کوچه چون فاضلاب منازل است نجس است لذا چنین اشکالی در ذهنشان پیش می آید؟ خیر همه فقها فرمودند نجاست اشیاء و آبها یقین می خواهد و تا زمانی که صددرصد یقین به نجاستش نداشته باشیم محکوم به پاکی و طهارت و اشکالی ندارد لذا سوئیچ ماشین شرعاً پاک است و نیاز به تطهیر ندارد. بله آلوده به میکروپها و کثیفی ها هست.

نکته دوم این است که اصلاً بر فرض اگر کسی سوئیچ خودکار موبایل را (وسایل همراهش) اصلاً یقین کند که نجس شده و در نماز همراهش باشد همه مراجع فرمودند نمازش اشکال ندارد مثلاً اگر کسی تلفن همراهش خونی بشود و البته خشک باشد که نجاست به بدن یا لباسش سرایت نکند نماز با همراه داشتن آن شیء نجس از لحاظ شرعی صحیح خواهد بود.

یک دوستی هم می پرسید تلفن همراه اگر کلش نجس بشود چطور باید تطهیر بشود؟ خوب باید شسته بشود ولی نکته این است که تطهیر قسمت بیرونی آن کافی است و می شود قابش را باز کرد و شست و حالا اگر داخلش نجس هم که باشد اشکال نخواهد داشت. خداوند به همه شما توفیق روز افزون عنایت بفرماید.

۱۰۰- فرق حجاب در نماز با حجاب در مقابل نامحرم

سوال می کنند آیا بین پوشش و مقدار حجاب در نماز با پوشش و حجاب در مقابل نامحرم فرق هم وجود دارد؟

در پاسخ عرض کنیم: مقدار واجب پوشش در نماز برای آقایان، مقدار واجبش همان عورتین است که باید پوشیده بشود. و بهتر این است که از ناف تا زانو را هم بپوشاند و این به ادب در نماز نزدیکتر است بلکه شایسته است مرد ولو تنها است با سر و وضع مرتب در پیشگاه خدا حاضر بشود و از مستحبات لباس نمازگزار این است که حتی عبا روی دوشش بیندازد

البته این که گفتیم حد واجب در نماز پوشش عورتین است در صورتی است که نامحرم (زن) در آن جا نباشد. لذا اینکه سوال از فرق پوشش در نماز و در مقابل نامحرم شده باید گفت در حضور نامحرم به نظر مشهور فقها مردان باید آن مقدار پوششی که متعارف است و معمولاً مرد ها آن مقدار خود را می پوشانند را باید مراعات کند.

این در مورد آقایون اما نسبت به خانمها

بر زن لازم است در موقع نماز، تمام بدن خودش را بپوشاند ولی پوشاندن صورت به مقداری که در وضو شسته می شود و دستها تا مچ و پاها تا مچ پا لازم نیست. و برای اینکه که یقین کند که مقدار واجب را پوشانده است، باید مقداری از اطراف صورت و قدری پائین تر از مچ را هم در نماز بپوشاند.

پس در نماز پوشش ۳ عضو استثنا شده است ولی در مقابل نامحرم فقط دو عضو استثنا است گردی صورت و دستها تا مچ، و دیگر پاها را باید بپوشاند

لذا بانوان دقت کنند که موقعی که نامحرم حضور دارد مثلاً اگر برای پذیرایی حضور پیدا می کنند باید با جوراب پا را بپوشانند.

فرق دیگری که بین حجاب در نماز و در مقابل نامحرم هست این است که اگر زن در جایی که نامحرم حضور ندارد بخواهد بعد از وضو با حالت آرایش نماز بخواند نمازش درست است ولی در مقابل نامحرم با صورت آرایش شده حضور یافتن از لحاظ شرعی حرام خواهد بود

لذا بانوان متدین ما دقت کنند که طوری در ملا عمومی حاضر شوند که انشالله مرتکب گناه نشوند.
والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۰۱- دعا برای ۴۰ مومن در نماز شب

سوال امروز این است که پرسیدند آیا اینکه گفتن در قنوت نماز وتر از نافله شب برای ۴۰ مومن دعا کنیم، می شود ۴۰ تا نگوئیم بیشتر بگوئیم یا کمتر بگوئیم؟ و اینکه منظور از این مومنین چه کسانی اند؟ حتی بعضی ۴۰ نفر اوقات یادمان نمی آید وظیفه چیست؟

در پاسخ چند نکته عرض می کنیم:

۱- روایاتی داریم در استحباب دعا برای ۴۰ مومن، نمونش مثلا امام صادق فرمود: «مَنْ قَدَّمَ أَرْبَعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ثُمَّ دَعَا اسْتُجِيبَ لَهُ» (کافی، ج ۲، ص ۵۰۹) لذا اولاً شما سعی کنید در نماز شب در قنوت نماز وتر برای آمرزش و بخشش ۴۰ مومن دعا کنید و بعد شروع به استغفار و دعاهای دیگر کند که فضیلت بسیاری دارد. و بهتر است تو شمارش هم دقت کند. گرچه اگر کسی حالا یک جایی چند نفر یادش نیامد اشکالی برای نماز شبش پیش نمی آید و مناسب است تعداد را از ۴۰ بیشتر نکند.

ضمن این که افراد به هر دلیلی مثلا آنکه وقت ندارد می تواند به این استحباب عمل نکنند و به جای ۴۰ بار دعا کردن به طور کل بگوید «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ»

۲- مؤمنی که مد نظر است که برایش دعا کنیم کسی است که به مکتب اهل بیت (علیهم السلام) اعتقاد دارد و اگر در عمل ملتزم باشد، یعنی عادل هم باشد، خوب خیلی بهتر است، هر چند اگر مومن گناه کار هم باشد اشکال ندارد و می تواند آن را هم نام ببرد.

لذا لازم نیست که شما حتما در قنوت نماز شب ۴۰ نفر مؤمنین معروف را اسم ببرید که بعد کسی بگوید من افراد یادم نمی آید. بلکه می تونید از نزدیکان و خویشان و دوستان نزدیک خود هم اسم ببرید. به این نحو که بگوید اللهم اغفر حسین پدرم زهرا خواهر و می تواند بین این افراد از علماء و بزرگان نیز نام ببرد.

نکته ای را هم خوب است در پایان عرض کنیم که شخصی که حال ندارد به جزئیات مستحبات در نماز شب مثل همین ۴۰ تا مومن یا ۳۰۰ العفو و ... بپردازد نیاید کل نماز شب را تعطیل کند این خسران بزرگی

است بلکه به هر مقدار که حال عبادت دارد از اذکار و ادعیه بگوید و خودش را از این عمل با فضیلت محروم نکند.

خداوند انشالله همه ما را اهل نافله شب قرار بدهد اشکال ندارد. والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۰۲- امام جماعت در گودال

سوال می کنند در بعضی مساجد محراب و محل نماز امام جماعت را گود کرده اند. به طوری که امام جماعت بعضی اوقات حتی تا چند پله باید پایین برود، علت این کار چیست؟

در پاسخ به این سوال عرض می کنیم یکی از شرایط صحت نماز جماعت این است که مکان نماز مأمومین در نماز جماعت نباید پایین تر از مکان امام جماعت باشد. لذا اگر صفوف نماز جماعت در بعضی از مکانها به جایی برسد سطحش از امام پایینتر است دیگر اتصالش به جماعت صحیح نیست چون مراجع فتوا دادند مأموم نمی تواند پایینتر قرار بگیرد.

لذا در برخی از مساجد و مصلی ها که معمولا افراد زیادی در مکانهایی با سطوح مختلف به نماز می ایستند بیه جهت رعایت این مسئله در زمان اتصال صفوف به جاهای دیگر ، در ساخت محراب، مقداری آن را داخل زمین قرار می دهند که دیگر امام جماعت از همه مأمومین قطعا پایینتر قرار بگیرد

علت این حکم مراجع هم ، روایاتی است که از امامان معصوم (ع) نقل شده و شاید یکی از حکمتهای آن، رعایت فروتنی امام نسبت به مأمومین باشد.

البته در صحیح بودن نماز جماعت نکات دیگری هم مطرح است مثل اینکه مأموم نباید جلوتر از امام قرار بگیرد و دیگر اینکه بین صفوف و افراد در نماز جماعت نباید فاصله زیاد باشد تا اتصال به هم بخورد و شروط دیگری که فقها در رساله هاشان ذکر فرمودند.

خداوند به همه ما توفیق شرکت در جماعات را عنایت فرماید. والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۰۳ - فراموشی ادامه سوره در نماز

سوال می کنند در نماز واجب یک سوره ای را شروع کردیم حالا آیا اجازه داریم آن سوره را رها کنیم یا اینکه باید تا آخرش بخوانیم؟ و اینکه اگر کسی سوره ای را شروع کرد ولی وسطهای سوره ادامه سوره یادش نیامد تکلیف چیست؟

خوب دو تا سواله و به تبع دو تا جواب می خواهد.

اینکه فرمودند آیا می شود سوره ای را که شروع کردیم وسطش رها کنیم و سوره دیگری بخوانیم مشهور فقها فرمودند: اگر کسی سوره توحید و کافرون را شروع کند نمی تواند رها کند ولی در غیر این دو سوره تا به نصف نرسیده اختیار دارد که رها کند و یک سوره دیگری شروع کند ولی اگر مثلا سوره قدر را شروع کرده و از نصف هم گذشته نمی تواند رها کند.

اما نسبت به کسی که سوره ای را شروع کرده و ادامه سوره یادش نیامده اکثر فقها فرمودند اشکال ندارد، آن سوره را رها کند یک سوره دیگر بخواند(در صورت فراموشی می تواند به همان مقدار خوانده شده، اکتفا کند. (سیستانی))

در این دو فرضی هم که مطرح شد نماز صحیح خواهد بود و سجده سهو هم لازم نیست.

خداوند انشالله همه ما را از نمازگزاران قرار بدهد والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۰۴ - متذکر کردن افراد کهنسال به اشتباهشان در نماز

سوال می کنند که مادر پیری دارم که هر موقع نماز می خواند در رکعات نمازش اشتباه دارد بعضی اوقات کم می خواند و بعضی اوقات زیاد می خواند، به ما می گوید بیایید بایستید اگر من اشتباه کردم تذکر بدهید، سوال این است که آیا واجب است ما وقتی اشتباه کرد به او بگوییم یا اینکه نه لزومی ندارد و از گردنش ساقط است؟

در پاسخ عرض می کنیم هر کس احکام شرعی و دینی اش را می داند و اشتباهی هم که از او رخ می دهد به خاطر حواس پرتی و فراموشی و ... باشد فقها فرمودند لازم نیست به او تذکر داد

لذا در مورد سوال که افراد که نسیال نماز می خوانند ولی به خاطر پیری یا حواس پرتی اشتباه می کنند واجب نیست به او تذکر بدهیم در مورد بچه هایی هم که تازه به سن تکلیف می رسند هم حکم همینطور است اگر حکم را بلد است ولی حواسش پرت می شود و اشتباه می کند لازم نیست شرعا به او تذکر داد. حتی در صورتی هم که ما را مامور کند که اگر اشتباه کردم تذکر بدهید باز هم تکلیف شرعی به گردن اطرافیان نسبت به نماز او نیست.

بله اطاعت از امر والدین در صورتی که گوش نکردن موجب ناراحتی اش بشود واجب است

حالا مادرش می گوید بیا نماز من را ببین اگر اشتباه کردم به من بگو

این فرزند هم اگر اطاعت نکند مادر ناراحت می شود از باب وجوب تبعیت از امر مادر باید حضور داشته باشد ولی باز هم لازم نیست که هر چه دید را باز گو کند؟ فقط باید مواظب باشد دروغ نگوید والا اشتباهات در نماز حتی در این فرض هم لازم نیست تذکر داده بشود و نماز او هم از گردنش ساقط خواهد شد. گرچه در فرض زیاد و کم شدن رکن قضایش بر گردن پسر بزرگتر واجب خواهد (طبق نظر کسانی که قضای مادر را هم بر پسر واجب می دانند)

خداوند انشالله بر عقل و ایمان و عمرمان بیافزاید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۰۵ - بسم الله جزو سوره است؟

سوال می کنند آیا در نماز بعد از خواندن سوره حمد می توانیم بسم الله الرحمن الرحیم بگوییم و بعد تازه سوره ای را که می خواهیم بخوانیم را انتخاب کنیم؟ یا اینکه باید قبل از گفتن بسم الله سوره را انتخاب کرده باشیم؟

در پاسخ به این سوال عرض می کنیم برخی از فقها مثل حضرت امام ره احتیاط دارند که قبل از شروع بسم الله الرحمن الرحیم ، سوره معین بشود و لذا اگر (بسم الله الرحمن الرحیم) را به نیت سوره ای گفت، ولی بعد نظرش از آن سوره عوض شد؛ باید بنا بر احتیاط بسم الله را به نیت سوره جدید اعاده کند. ولی فقهای مشهور فعلی (مقام معظم رهبری سیستانی مکارم) نظرشان این است که خیر! تکرار بسم الله لازم نیست. لذا افراد می توانند بدون اینکه سوره مشخصی بعد از حمد مد نظر داشته باشند بسم الله را بگویند.

البته بنابه نظر مشهور فقها اگر بسم الله را به نیت سوره خاصی معین کند و بگوید و بعد نظرش عوض شود باید بسم الله را دوباره بگوید. (آیه الله مکارم در این فرض هم تکرار را لازم نمی دانند)

البته مرتبط به همین بحث در علوم قرآنی یک بحث مفصلی است مبنی بر اینکه آیا بسم الله به عنوان یک آیه مستقل برای هر سوره ای است یا اینکه نه فقط در سوره حمد بسم الله جزو سوره هست که البته ثمرات فقهی ای هم دارد

مثلا در نماز آیات که یک صورت به جا آوردنش این است که بعد از خواندن حمد سوره ای را به پنج قسمت تقسیم کنیم و قبل از هر رکوع یک قسمتش را بخوانیم که در اینجا مقام معظم رهبری و آیت الله سیستانی فرمودند نمی شود بسم الله سوره ها را مستقلا یک آیه محسوب کرد لذا باید قبل از رکوع اول بسم الله را با آیه اول سوره خواند و بعد رکوع کرد. ولی از آن طرف فقهای دیگر اجازه می دهند که قبل از رکوع اول بسم الله به تنهایی به عنوان یک جزو و آیه خوانده بشود و نماز آیات صحیح خواهد بود. خداوند توفیقات همه ما را روزافزون کند والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۰۶ - خواندن چند سوره در نماز

سوال می کنند آیا می توانیم در نماز به جای یک سوره بعد از حمد چند تا سوره بخوانیم؟

در پاسخ عرض می کنیم حکم مسئله در نمازهای واجب و مستحب تفاوت دارد

فقها فرمودند: در نمازهای مستحبی خواندن بیش از یک سوره اشکال ندارد حالا یک کسی دوست دارد چند تا سوره بخواند ایرادی ندارد البته اینکه می گوییم در نمازهای مستحبی چندتا سوره اشکال ندارد مال نمازهای مستحبی ای است که سوره خاصی در آن وارد نشده باشد و الا نمازهایی که در شرع مقدس با یک سوره خاصی وارد شده باید به همان صورت خوانده بشود مثلا در نماز لیله الدفن (یا به قول مردم نماز وحشت) که رکعت اول بعد از حمد یکبار آیه الکرسی و در رکعت دوم ده بار سوره قدر وارد شده کسی نباید کم و زیادش کند مثلا بگوید من می خواهم به جای ده تا یازده تا قدر بخوانم

خیر اینجا به دستور عمل کند ولی در نمازهای مستحبی که دستور خاصی ندارد چند سوره اشکال ندارد.

این برای نمازهای مستحبی اما در نمازهای واجب فقها فرمودند مکروه است نماز گزار چند تا سوره بخواند، یعنی ثواب نمازش را کم می کند.

پس مومنین در نمازهای واجب به همان یک سوره اکتفا کنند.

البته یک نکته ای اینجا تذکرش لازم است که ۴ تا سوره هست که باید در نماز دو تا دو تا خوانده بشود و دو تا سوره در حکم یکی است یکی سوره (فیل و ایلاف)، و دیگر سوره (ضحی و انشراح) لذا به تنهایی خواندنشان کافی نیست. یعنی اگر کسی سوره فیل را در نماز خواند باید ایلاف را هم بخواند، سوره ضحی را خواند باید انشراح را هم بخواند تا به تکلیفش عمل کرده باشد.

والسلام علیکم و رحمہ اللہ.

۱۰۷ - نماز با کفش

سوال می کنند اگر یک کسی یک جایی به خاطر سرما یا داغی شدید زمین یا دلایل دیگر ... کفش را نتواند از پاهایش خارج کند؟ آیا می تواند با کفش نماز بخواند یا اینکه نماز مطلقا با کفش باطل است؟

در پاسخ به این سوال عرض می کنیم که نماز خواندن با کفش موقع قیام های نماز و موقع رکوع اشکال ندارد ولی چون یکی از امور واجب در سجده این است که نماز گزار ۷ عضو بدن را روی زمین قرار بدهد که دو موردش انگشت شست دو پا است لذا اگر پاهاش تو کفش باشد باید موقع سجده پا را از کفش بیرون کند تا انگشت روی زمین قرار بگیرد و این دیگر نمازش درست خواهد بود البته شاید کسی دمپایی جلو باز پا کند که خوب بتواند سر انگشت را روی زمین بگذارد که درست است.

بعضی می گویند وضعیت انگشتان پای ما طوری است که وقتی انگشت شست را روی زمین میگذاریم انگشتان دیگر هم روی زمین قرار می گیرد آیا اشکال ندارد؟ خیر مهم این است که انگشت شست روی زمین باشد در لحظه ذکر سجده و بودن یا نبودن انگشتان دیگر اصلا مهم نیست.

در همین راستا یک کسی سوال می کرد این کسانی که سجده را روی صندلی یا ویلچر انجام می دهند اینها می توانند با کفش نماز بخوانند؟

در جواب عرض می کنیم در استفتائات برخی از فقها هست که اگر برای شخص مقدور است و اذیت و مشقت ندارد که روی صندلی یا ویلچر انگشتش را روی زمین بگذارد کفش را از پا خارج کند و احتیاطاً انجام بدهد و اگر هم که سخت است یا مقدور نیست که لازم نیست.

خداوند شفای عاجل به بیماران عنایت فرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۰۸- ما یصح السجود علیه

سوال می کنند طبق احکام شرعی سجده کردن در نماز روی چه چیزهایی صحیح است؟

در پاسخ عرض می کنیم یک قاعده کلی در این زمینه است که سجده بر زمین و هر آنچه از زمین می روید صحیح است؛ با این شرط که آنچه از زمین رویده، مورد استفاده خوراکی یا پوشاکی انسان نباشد؛

برای این حکم کلی برای آشنایی بیشتر مصادیقی را عرض می کنیم:

۱- سجده بر خاک و شن صحیح است و بهترین سجده سجده بر خاک است که در بین خاکها سجده بر تربت سید الشهداء افضل از همه است.

۲- سجده بر سنگهایی؛ مانند سنگ مرمر، سنگهای سیاه، سنگ آهک و سنگ گچ.

۳- سجده بر گچ و آهک پخته و آجر و کوزه گلی و مانند آن. و همچنین سجده بر موزائیک و سیمان هم بنابه نظر مراجع مشهور کنونی اشکال ندارد ولی سجده بر سرامیک یا کاشی سمت صیقلی آن صحیح نیست.

۴- سجده بر چوب و برگ درختان و گیاهانی که خوراکی نیست و همچنین گلپایی که خوراکی نیست هم صحیح است. البته نکته این است باید دقت کند که اگر روی قطعات چوب صنعتی می خواهد سجده کند نباید لایه ای پلاستیکی یا رنگ مانع باشد.

۵- کاغذی که از چوب یا کاه ساخته باشند به نظر همه صحیح است ولی اگر از پنبه درست شده باشد خوب برخی از فقها مانند حضرت امام و آیت الله سیستانی صحیح می دانند ولی مقام معظم رهبری و آیت الله مکارم سجده بر کاغذی که از پنبه درست شده را صحیح نمی دانند.

نکته ای را هم در آخر عرض کنیم که سجده بر این مواردی که عرض شد صحیح است ولو اختیارا یعنی اگر حتی کسی سنگ یا خاک در اختیار دارد می‌تواند روی چوب سجده کند ولی خوب ثواب نماز و سجده اش در نماز کم می‌شود

خداوند همه ما را انشالله با ابا عبدالله الحسین محشور کند والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۰۹ - مستحبات تشهد

سوال پرسیدند که برخی در تشهد به جای الحمد لله اول آن، اذکار دیگری می‌گویند مثل بسم الله و بالله، آیا چنین ذکری در شرع مقدس وارد شده است؟

در پاسخ عرض می‌کنیم در رساله مراجع تقلید در مسئله ۱۱۰۳ فقها فرمودند مستحب است نمازگزار پیش از تشهد بگوید: «الحمد لله» یا بگوید: «بسم الله و بالله و الحمد لله و خیر الاسماء لله» لذا اینکه بعضی این ذکر را می‌گویند اگر به این نحو گفته می‌شود به مستحب عمل کرده‌اند و از ثواب آن برخوردار شده‌اند به مناسبت بگذارید برخی دیگر از اموری که در تشهد مستحب است را خدمتان عرض کنیم:

۱- اولین مورد در نوع نشستن است که بر مردان مستحب است در تشهد بر روی ران چپ بنشینند و روی پای راست را بر کف پای چپ قرار بدهند که اصطلاحاً به این حالت تورک گفته می‌شود. البته عرض کردیم که فقط بر مردان این حالت مستحب است ولی زنان مستحب است در تشهد جمع و جور بنشینند و پاهایشان را به هم بچسبانند

۲- گذاردن دست‌ها روی ران‌ها

۳- نگاه کردن به رانها

۴- گفتن (وتقبل شفاعته و ارفع درجته) بعد از اتمام تشهد

۵- گفتن بحول الله و قوته اقوم واقعد (بله این از مستحبات تشهده)

خداوند انشالله شفاعت معصومین را شامل حال همه ما بگرداند. والسلام

۱۱۰ - نماز تحیّت

سوال پرسیدند یک نمازی هست به نام نماز تحیّت مسجد، می خواستم بدونم چیست و چگونه خوانده می‌شود؟

در پاسخ عرض کنیم یکی از آداب مستحب در مورد مساجد این است که فردی که وارد مسجد می‌شود دو رکعت نماز (مثل نماز صبح) برای ادای احترام به مسجد بخواند که این نماز، تحیّت مسجد نامیده می‌شود، که حتی روایتی از حضرت امیر علیه السلام آمده که حضرت یکی از حقوقی که مسجد به گردن اهلیش دارد همین نماز است.

اما معنای تحیّت. تحیّت نوعی احترام است، و در مورد نیت این نماز هم، همین که در ذهن فرد باشد که این نماز را برای احترام گذاشتن به مسجد می‌خواند کافی است. البته ضروری نیست نماز تحیّت مسجد حتما نماز جداگانه‌ای باشد، بلکه همین قدر که انسان پس از ورود به مسجد و قبل از نشستن، نمازی بخواند چه واجب باشد (مثل نماز قضا) چه مستحب (مثل نوافل یومیه) کافی است، اگر چه قرار دادن نماز جداگانه‌ای به عنوان نماز تحیّت مسجد، افضل است.

لذا مستحب است فرد وقتی وارد هر مسجدی می‌شود قبل از اینکه بنشیند یک نماز بخواند حالا اگر قضا دارد قضا و الا مستحبی یا حتی برای والدین. که این نماز نوعی احترام به مسجد است که ثواب بسیاری دارد و فقط هم منحصر به زمانی که افراد برای نماز جماعت به مسجد می‌روند نیست بلکه برای هر امری به مسجد رفت این عمل مستحب خواهد بود.

خداوند انشالله همه ما را اهل مسجد قرار بدهد والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۱۱ - موارد کامل بودن نماز مسافر

سوالی که پرسیدند این است که در چه صورتهایی نمازگزار با این که در مسافرت است نمازش کامل خواهد بود؟ این موارد را بیان کنید.

پاسخ سوال این است که در چند مورد مسافر باید نمازش را کامل بخواند و روزه‌اش نیز صحیح است:

۱. کسی که به وطن قبلی‌اش مسافرت کرده، خیلی پیش می‌آید که افراد از وطن قبلی به جای دیگری کوچ کردند البته تا وقتی که اعراض نکرده باشد؛ اما اگر اعراض و ترک وطن کند یعنی بعد از خروج تصمیم بگیرد که دیگر برای زندگی به آنجا برنگردد در این صورت نماز و روزه در آنجا کامل نیست، اما اگر چنین تصمیمی نگرفته و احتمال بازگشت برای زندگی (دوباره تاکید می‌کنم برای زندگی) می‌دهد بنا به نظر مشهور مراجع نماز و روزه‌اش کامل است.

۲. کسی که می‌داند یا تصمیم جدی دارد که حداقل ده روز در یک مکان بماند که اصطلاحاً می‌گویند قصد ده روز دارد.

۳. کسانی که دائم السفر یا کثیر السفر هستند مثل راننده جاده، البته این مسئله جزئیات دقیقی دارد که باید هرکس به نظر مرجع خودش رجوع کند.

۴. کسی که سی روز کامل به صورت مردد در یک مکان بماند، از روز سی و یکم به بعد باید نمازش را کامل بخواند. برای یک کاری رفته و قصد ندارد ۱۰ روز یا بیشتر بمونه همینطور هی کارش به تاخیر میفته که در این صورت فرمودند ولو بیشتر از ده روز آنجا هست ولی چون بدون قصد بوده، تا ۳۰ روز که مردد در قصد آنجا باشد نمازش شکسته است ولی از روز ۳۱ ام دیگر نماز کامل خواهد بود تا هر موقع که آنجا باشد.

۵. کسی که اصل سفرش گناه و معصیته، مثل سفر زن بدون اجازه شوهر، و یا سفر فرزند با نهی پدر یا مادر که موجب اذیت ایشان شود. البته سفرهای واجب در این دو مورد اخیر (زن و فرزند) استثناء هستند و نیازی به اجازه و یا رضایت نیست. (مثل سفر تمتع برای مستطیع)

خداوند انشالله اطاعت و بندگی همه ما را تایید کند والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۱۲- نماز وحشت

سوالی که پرسیدند این است که نماز وحشت چیست و چگونه خوانده می‌شود؟

در پاسخ می‌گوییم نماز لیلہ الدفن که در عرف مردم به نماز وحشت معروف است، نمازی است که مستحب است در شب اول دفن مؤمن برای او خوانده بشود و به این خاطر به نماز وحشت معروف است که فردی

که از دنیا رفته هنوز با عالم قبر آشنایی و انسی ندارد و در خود احساس ترس و وحشت دارد و این نماز با فضل الهی وحشت را از او دور می‌کند، پس در واقع نماز رفع وحشت است نه نماز وحشت.

این نماز در شبی که میت به خاک سپرده می‌شود بعد از نماز مغرب و عشا خوانده می‌شود (گرچه تا صبح فرصت هست برای خواندن).

در مورد کیفیت نماز دو روش بیان شده که بنده همان کیفیتی که بین مومنین مرسوم هست را عرض می‌کنم که نماز دو رکعت است که در رکعت اول بعد از حمد یک مرتبه آیه الکرسی خوانده بشود و در رکعت دوم بعد از سوره حمد ده بار سوره قدر بخواند و نماز را تمام کند و وقتی نماز تمام شد، اینطور دعا کند: «اللهم صل علی محمد و آل محمد و ابعث ثوابها الی قبر فلان» و به جای کلمه فلان، نام میت را می‌برد. و این نماز هم کفایی نیست و هرچه خوب بیشتر افراد بخوانند بهتر است.

در اینجا یکی دو نکته است که سوال می‌کنند؟ یکی اینکه می‌پرسند آیه الکرسی در حقیقت یک آیه است و تا و هو العلی و العظیم آیه تمام می‌شود حالا در نماز وحشت تا و هو العلی و العظیم بخوانیم یا تا هم فیها خالدون؟

بررسی که شد غالب فقها احتیاط دارند که در نماز لیله الدفن تا هم فیها خالدون خوانده بشود.

نکته دوم می‌گویند بعضی افراد بعد از فوت، ممکن است تا چند روز دفن نشوند حالا این نماز را باید به تاخیر انداخت تا شب دفن یا شب اول بعد از فوت خوانده بشود؟ که فقها در مورد این کیفیت از نماز فرمودند تا شب دفن به تاخیر بیاندازند و وقتی دفن شد بخوانند.

و نکته آخر هم این است که عزیزان دقت کنند که نماز لیله الدفن یک نماز مستحبی است و لذا نمی‌شود به جماعت خوانده بشود و افراد هر کس باید فرادا بخواند و اگر احیانا کسانی بودند که آیه الکرسی را حفظ نبودند می‌توانند به صورت جمعی یک نفر بلند بخواند و باقی تکرار کنند.

خداوند انشالله شب اول قبر را شب راحتی همه ما قرار دهد والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۱۳ - تکبیره الاحرام

سوال می کنند که روحانیون و علماء را می بینیم موقع نیت نماز، دستانشان را در مقابل گوشهها بالا نمی گیرند و از آن طرف عامه مردم موقع نیت دستها را در موازات گوشهها نگه می دارند و نیت می کنند. سوالم این است که درستش چیست آیا دستها موقع نیت باید بالا باشد یا خیر؟

در پاسخ به این سوال عرض می کنیم غالب مردم در اینکه دستها را قبل از تکبیره الاحرام و به قول خودشان موقع نیت بالا نگه می دارند اشتباه می کنند.

و اصلا نکته این است که بالا آوردن دستها ارتباطی به نیت ندارد.

بارها بنده عرض کردم که اصلا جایگاه نیت در نماز قبل از تکبیره الاحرام که نیست بلکه نیت همان قصد نماز گزار است که از لحظه گفتن تکبیر شروع و تا سلام ادامه پیدا میکند
لذا اولین جزء واجب نماز تکبیره الاحرام است.

اما نسبت به بلند کردن دستها هم عرض می کنیم که فقها فرمودند از مستحبات تکبیره الاحرام است.

به این صورت که از مشهور فقها فرمودند مستحب است از لحظه ای که دستها از رانهای پا جدا می شود نماز گزار الله اکبر را بگوید و با رسیدن دستها به موازات گوشهها دیگر تکبیر تمام شده باشد.

لذا دوباره عرض می کنیم شنوندگان عزیز اینکه مردم قبل از تکبیر دستها را مقابل گوشهها نگه می دارند و به گمان خودشان دارند نیت می کنند این از لحاظ شرعی اشتباه است

گرچه اگر کسی نداند و انجام هم بدهد اشکالی ندارد.

پیروز و سر بلند باشید و السلام علیکم و رحمه الله.

۱۱۴ - حکم گمان در نماز

سوال می کنند اگر کسی در نماز شک نداشت بلکه گمان داشت وظیفه چیست؟

بگذارید قبل از بیان حکم گمان توضیح بدهیم گمان چیست؟ وقتی شخص بین دو چیز شک دارد منظور این است که هیچ طرف بر دیگری ترجیحی در ذهنش ندارد مثلاً کسی که بین رکعت ۳ و ۴ شک دارد یعنی هیچ کدام از عدد ۳ و عدد ۴ بر دیگری در ذهنش برتری ندارد به قول خودمان ۵۰ ، ۵۰ است ولی گمان یعنی یک طرف قوی تره مثلاً ۷۰ درصد یک سمت و ۳۰ درصد طرف دیگر.

حالا سوال شده حکم گمان در نماز چیست؟

در پاسخ بگذارید تقسیم کنیم ، گمان در نماز چند حالت دارد:

۱- در اصل خواندن نماز گمان دارد (یعنی بیشتر احتمال می‌دهد نمازش را خوانده): فرمودند هر موقع کسی گمان در اصل نماز را داشت حکم شک را دارد (یعنی اگر در وقت نماز باشد باید دوباره بخواند و در خارج وقت هم لازم نیست).

۲- گمان در شرایط نماز: مثلاً ۷۰ درصد تو ذهنش است که وضو گرفته ولی دقیق نمی‌داند: فرمودند اعتبار ندارد و باید دوباره شرایط را حاصل کند و برود و وضو بگیرد مگر در تشخیص قبله که گمان معتبر است.

۳- گمان در افعال و اذکار نماز: مثلاً بلند شده برای رکعت سوم ۷۰ یا ۸۰ درصد تو ذهنش این است که تشهد را خوانده ، حالا حکم چیست؟ در این قسم بین فقها اختلاف نظر است که برخی ملحق به شک کرده اند و برخی ملحق به یقین کرده اند.

۴- گمان در رکعات نماز: که فرمودند حکم علم و یقین را دارد یعنی کسی که بین ۳ و ۴ بر روی رکعت ۴ گمان دارد حکم این است که در رکعت چهارم است و نماز را تمام میکند و دیگر نماز احتیاط هم لازم نیست. ولی اگر مثلاً گمانش به رکعت ۳ باشد یک رکعت دیگر هم باید بخواند و نماز را تمام کند.

خداوند انشالله نماز همه ما را قبول بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۱۵ - اشتباه امام جماعت

سوال می‌کنند وظیفه مامومین در نماز جماعت در فرض اشتباه امام جماعت در نماز چیست؟ آیا باید فرادا کنند یا اینکه می‌توانند نماز را به جماعت ادامه دهند؟

در جواب عرض می‌کنیم اینکه سوال می‌کنند وظیفه ماموم در صورت اشتباه امام جماعت چیست یک نکته کلی که مامومین می‌توانند در این مواقع رعایت کنند این است که به نحوی که نمازشان باطل نشود امام را به اشتباهش متوجه کنند مثلاً ذکر از اذکار نماز را بلندتر بگویند به نحوی که امام آگاه بشود. اما حالا سوال این است که اگر کسی امام را آگاه نکرد یا اینکه امام متوجه نشد حالا مامومین چیکار کنند. در اینجا عرض می‌کنیم بستگی دارد که اشتباه چه اشتباهی است؟ که هر کدام خوب حکم خودش را دارد.

برای دقیقتر شدن پاسخ چندتا مثال می‌زنیم:

یک حالت اشتباه که گاهی پیش می‌آید اشتباه امام جماعت در رکعات نماز است مثلاً امام جماعت در نماز چهار رکعتی اشتباهها در رکعت سوم فکر کند رکعت ۴ نماز است و تشهد و سلام بگوید که در این صورت اگر امام به اشتباهش پی نبرد مامومین نباید بلند بشوند ولی نباید تشهد را هم بخوانند و اگر امام آگاه شد که نماز جماعت را ادامه بدهند والا فرادا ادامه بدهند. و صحیح است.

یک اشتباه که ممکن است پیش بیاید اشتباه در قرائت نماز است که مثلاً ماموم دارد به قرائت گوش می‌کند یقین می‌کند امام یک آیه را جا زد که در اینجا وظیفه شخص این است که قرائت را خودش بخواند که اگر از اول سوره شروع کند به نظر همه مراجع به وظیفش عمل کرده است.

مثال دیگر این است که مثلاً امام جماعت قنوت را فراموش کند و به رکوع برود که در این صورت مامومین چون قنوت مستحب است قنوت را ترک می‌کنند و خودش را به رکوع امام جماعت می‌رسوند یا اینکه مثلاً یک قنوت کوتاه (با یک صلوات) انجام می‌دهند و خودش را به رکوع می‌رسوند.

یا برعکس هم ممکن است پیش بیاید که در رکعتی که قنوت ندارد امام اشتباه قنوت بگیرد که مامومین نباید به رکوع بروند ولی قنوت هم نکنند و صبر کنند قنوت امام تمام بشود و همراهم امام به رکوع بروند.

البته یک نکته ای هم اینجا تذکر داده بشود خوب است که اگر کسی شک در اشتباه امام داشت اعتنا نکند. و اگر کسی فقط خودش به اشتباه امام پی برد لازم نیست به باقی مامومین اطلاع بدهد و خودش به وظیفه خودش عمل کند.

خداوند انشالله خطاهای همه ما را بپوشاند والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۱۶- نماز زیارت

سوال می کنند آیا نماز زیارت امامان معصوم مثل نماز صبح خوانده می شود یا اینکه دستور العمل خاصی دارد؟ و سوال دیگر این است که اگر کسی به زیارت امام زاده ها برود آیا نماز زیارت دارد یا نه؟

در پاسخ عرض می کنیم نمازهای مستحبی برخی شان در شرع مقدس دستور العمل خاصی دارند و برخی دیگر نه دستور خاصی برای بجا آوردنش نیست.

مثلاً نمازی که مستحب شب اول قبر برای میت خوانده بشود از نمازهایی است که دستور خاصی دارد که در رکعت اول بعد از حمد آیه الکرسی خوانده می شود و در رکعت دوم ۱۰ بار سوره قدر. و بعضی از نمازهای مستحبی دستور خاصی ندارند مثل نافله های نمازهای یومیه (که مثل نماز صبح خوانده می شوند)

نسبت به نماز زیارت عرض می کنیم نماز زیارت ائمه علیهم السلام در روایات دستور خاصی برایش وارد شده آن هم این است که در رکعت اول بعد از حمد سوره یس و در رکعت دوم سوره الرحمن خوانده می شود. البته در زیارت حضرت امیر المومنین ع برعکس است (اول الرحمن و بعد یس) و اگر کسی بخواند نماز زیارت را مثل نماز صبح بخواند به امید ثواب مانعی ندارد.

البته این نماز زیارت در زیارت امامزاده ها نیست و برای امامزاده ها مثل حضرت معصومه سلام الله علیها یا حضرت عباس علیه السلام دو رکعت نماز خوانده بشود و به ایشان هدیه بدهند.

در اینجا چند سوال مطرح است؟ یکی این که این سوره یس و الرحمن را ما حفظ نیستیم می شود از رو بخوانیم؟ اشکال ندارد از روی قرآن بخوانند ایرادی ندارد. سوال دیگر این است که اگر کسی نتواند به مقدار زیاد بایستد نسبت به این نماز که قدری طولانی تر است چه کار کند؟ پاسخ این است که نماز مستحبی است و افراد می توانند ولو بدون عذر و مشکل نماز را نشسته بخوانند.

البته یک نکته ای هم اینجا بگوییم که اگر کسی سواد خواندن نداشت یا فرصتش در زیارت بسیار کم بود، نیاد و به طور کل هیچ نمازی در حرم ائمه نخونه. خیر خوب است که لااقل یک نماز مثل نماز صبح به امید ثواب بجا بیاورد و انشالله قبول خواهد بود.

انشالله خداوند عرض ارادت ما محضر اهل بیت قبول فرماید والسلام علیکم ورحمه الله

۱۱۷- نماز شب

سوال می کنند که دستور خواندن نماز شب چطور است؟ و اینکه چه موقع باید خوانده بشود؟

در پاسخ عرض می کنیم نماز شب ۱۱ رکعت است که اول ۴ تا دو رکعتی به نیت نماز شب بخواند و بعد یک رکعت به نیت نماز شفع و بعد از آن هم یک رکعت به نیت نماز وتر خوانده می شود.

که بهتر است در نماز وتر: یک بار سوره حمد + سه بار سوره قل هو الله احد + یک بار سوره قل اعوذ برب الفلق + یک بار سوره قل اعوذ برب الناس بخواند و بعد قنوت بگیرد که قنوت نیز هر چه طولانی تر باشد بهتر است و بهتر است اول برای آمرزش ۴۰ مومن دعا کند و بعد از آن هفتاد بار بگوید (اَسْتَغْفِرُ اللهَ رَبِّی وَ اَتُوبُ اِلَیْهِ) سپس هفت بار بگوید (هَذَا مَقَامُ الْعَائِذِ بِكَ مِنَ النَّارِ) سپس سیصد مرتبه بگوید (اَلْعَفْو)

وقت خواندن نافله شب هم بنا به نظر مشهور فقها از نیمه شب شرعی تا اذان صبح می باشد ولی

نکته ای را اینجا بیان کنم: مسافر و کسی که برای او خواندن نافله شب در وقت آن سخت است، میتواند نافله شب را اول شب (قبل از نیمه شب شرعی) بخواند و حتی برخی از فقها (مثل آیت الله سیستانی) هم قائلند که اگر هنگام اذان صبح بیدار شود می تواند نماز شب را بدون قصد ادا یا قضاء بخواند.

سوالی اینجا مطرح می شود که: اگر پس از خواندن مقداری از نماز شب اذان شود؛ آیا می توان بقیه را به جا آورد؟ با چه نیتی؟

در پاسخ عرض می کنیم که برخی از فقها دارند که اگر کسی ۴ رکعت از نماز شب را خواند و اذان شد می تواند باقی را قبل از نماز صبح و ادامه بدهد و صحیح خواهد بود.

در پایان عرض می کنیم اگر کسی توان یا حوصله خواندن ۱۱ رکعت نماز شب را نداشت ترک نکند و به هر مقدار که وقت و دارد و می تواند بخواند و از فیض این عمل با فضیلت غافل نشود.

خداوند انشالله به همه ما توفیق عنایت کند والسلام علیکم و رحمہ اللہ.

۱۱۸ - نماز استیجاری

سوال می کنند من پدرم را از دست دادم سوالم این است که برای نماز روزه اش باید چند سال پول بدهم که انجام بدهند؟ و باید این مبلغ را به چه کسی بدهیم بخواند؟ و چه مقدار باید بپردازیم؟

در پاسخ عرض می کنیم شخصی که از دنیا می رود اگر وصیتی دارد که مثلا برای من فلان مقدار نماز روزه اجیر بگیرید دو صورت دارد یک موقع می گوید من اینقدر قضا دارم انجام شود که باید پسر بزرگتر انجام دهد ولی اگر بگوید برای احتیاط انجام شود از ثلث مال او پرداخت می شود.

اما اگر میت وصیت ندارد اگر پسر بزرگتر بداند که پدرش چند سال قضا دارد که به همان مقدار باید بجا بیاورد یا خودش انجام بدهد یا مبلغی را به کسی بدهد تا او بجا بیاورد

لذا اینکه سوال می کنند چند سال؟ باید دید چقدر نماز از او فوت شده.

اما اینکه سوال شده به چه کسی بدهیم که انجام بدهد؟ باید دقت داشته باشیم که قرائتش صحیح باشد. چون برخی می پرسند که می شود مثلا به فلانی از قوم و خویشان که بنده خدا محتاج هم هست بدهیم که هم کمکی به او بشود و هم نمازها خوانده بشود باید گفت که آن شخص باید نماز را صحیح یاد داشته باشد و قرائتش هم درست باشد.

و اما اینکه از مبلغش سوال شده عرض می کنیم مبلغ مثل تمام قراردادهای اجاره برای انجام کارهای مختلف توافقی است.

اون کسی که قبول می کند انجام بدهد با خودش باید توافق بشود.

البته یک مقدار معمول قیمتی هم دارد که عزیزان می توانند از دفتر مرجع تقلیدشان بپرسند و اگر شخص خاص و مطمئنی هم مد نظر ندارند برای انجام ، خود دفاتر مراجع این مبالغ را می پذیرند و انجام می دهند.

خداوند انشالله گذشتگان را غریق رحمت کند والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۱۹ - خوردن در نماز

سوال کردند که اگر کسی بین دندانهایش مقداری غذا مانده باشد و در بین نماز آن را فرو بدهد سهوا باشد یا عمدا حکم نمازش چیست؟

در پاسخ عرض می کنیم یکی از اموری که نماز را باطل می کند خوردن و آشامیدن است ولی خوردن و آشامیدنی باطل می کند که عرفا خوردن محسوب بشود مثلا یک لقمه غذا بردارد در نماز و بخورد یا مقداری آب بنوشد.

اما نسبت به غذای لای دندان که بسیار کم است استفتاء که شده فقها فرمودند اشکال ندارد.

البته اگر حتی مثل شکلات یا امثال آن باشد اگر عرفا به حدی زود در دهان از بین برود که عرفا خوردن صدق کند باز هم نماز اشکال پیدا می کند.

در مورد بودن آدامس نیز در دهان هم حکم شرعی این است که اگر بین نماز نجود و چیزی هم فرو نمی دهد اگر با تلفظ صحیح اذکار منافات نداشته باشد اشکال ندارد گرچه شایسته است که انسان در نماز رعایت ادب کند و از دهان خارج کند.

در مورد خوردن ضروری مثل دارو هم فقها فرمودند در صورت ضرورت هم اگر به نحوی باشد که صدق خوردن کند باز هم به نماز اشکال وارد می کند.

در پایان عرض می کنیم نمازگزار موقع نماز در پیشگاه پروردگار است و باید دقت کند که از هر امری که به نوعی بی توجهی به به این حضور است اجتناب کند.

خداوند انشالله به همه ما حضور در نماز عنایت کند والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۲۰ - شرایط لازم در نمازهای مستحبی

سوال می کنند شنیدیم نمازهای مستحبی را می شود در حال راه رفتن و یا نشسته خواند آیا این حرف صحیح است و سوال دیگر این است که چه تخفیفات دیگری در نمازهای مستحبی هست که ما نمی دانیم؟

در پاسخ عرض می کنیم بله کسی که نماز مستحبی می خواند در حالت عادی حتی بدون عذر هم می تواند نشسته نمازش را بخواند ولی در نمازهای واجب رعایت قیام و لو در حد توان لازم و ضروری است البته برخی از فقها دارند که اگر کسی نافله ها را در حالتی که عذر ندارد نشسته بخواند برای بردن ثواب کامل دوبرابر بخواند

و نکته بعد این است که نماز مستحبی را می شود در حال راه رفتن خواند ولی نماز واجب را در حال عادی نمی شود در حال راه رفتن خواند و نکته بعد این است که اگر نماز مستحبی در حال راه رفتن و یا سواره خوانده شود رعایت قبله هم لازم نیست البته اگر نماز مستحبی در یک مکان ثابت خوانده شود باید قبله رعایت شود.

در نمازهای مستحبی اذان و اقامه هم وارد نشده، لذا نباید گفته شود بخلاف نمازهای واجب یومیه.

اما دیگر مومنین دقت کنند که باقی شرایط لازم در نمازها مثل پاک بودن بدن و لباس، غصبی نبودن آنها، طهارت وضویی و در صورت لزوم، غسل و دیگر شرایط نمازهای واجب، در نمازهای مستحبی هم باید رعایت شود.

لذا کسی تصور نکند که حالا که نماز مستحبی شد دیگر بدون وضو هم می شود خواند خیر باید وضو بگیرد و بدن و لباسش هم طهارت داشته باشد.

خداوند انشالله به همه ما توفیق بجا آوردن نمازهای مستحبی هم عنایت فرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۲۱- ویلچر و عصا

برخی سوال می کنند در حرم و یا برخی از مساجد دیده می شود که بعضی از معذورین با همان ویلچری که سوار هستند و چرخش روی زمین و خیابان ها برخورد کرده و یا عصا که به همه جا خورده و یا کفشها. با همین ها می آیند روی فرش نماز، آیا این اشکال ندارد که روی همین فرشها نماز خوانده میشود؟ آیا این افراد مرتکب گناه نمی شوند؟

در پاسخ عرض می کنیم که اگر مراد سوال کننده نسبت به طهارت و نجاست این چرخ ویلچر و عصا و غیرش است که عرض میشود از این جهت هیچ اشکالی ندارد و افراد نسبت به طهارت آن فرشها و همچنین خود این اشیاء شک نداشته باشند.

چون بارها عرض کردیم که در روایات معصومین و در فتاوی فقها آمده که تمام اشیا و هر چه در اطراف ما قرار دارد محکوم به طهارت و پاکی است مگر اینکه نجاستش به طور یقینی اثبات شود لذا از این جهت که شما نگرانی که شاید آنجا ها نجس شده باشد و یا حرم و مسجد نجس می شود که این حرف هیچ وجه فقهی ندارد.

حتی اگر که این چرخ ویلچر یا ته عصا یا کفش خیس هم باشد. باز هم تفاوتی در حکم ندارد و اشکال شرعی ندارد.

شاید کسی بگوید نه سوال من از آلوده کردن فرش حرم یا مسجده که آیا شرعا افراد حق دارند با این رفتارها فرشها را آلوده کنند خوب این یک حرف دیگری است که عزیزان باید دقت کنند که منتهای دقت را در حفظ و نگهداری و تمیز نگه داشتن اموال حرم داشته باشند و نسبت به کفشها هم اگر کسی بدون پلاستیک یا کیسه کفش را داخل بیارد نمی شود گفت که مرتکب حرام شده است ولی خوب است رعایت قوانین آن مجموعه و بهداشت را داشته باشد و رعایت کند.

خداوند به همه ما توفیق حضور در مساجد را بیش از پیش عنایت بفرماید. والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۲۲ - مسافر در صف اول

سوال می کنند که در نماز جماعت در صف اول بودم که متاسفانه در بین نماز در رکعت دوم مسافری در صف اول جماعت قرار گرفته بود و در رکعت دوم نمازش را سلام داد؟ آیا نماز ما در این صورت باطل است؟ باید دوباره بخوانیم؟

در پاسخ مقدماتاً عرض میشود که یکی از شرایط صحیح واقع شدن نماز جماعت اتصال بین امام و مامومین و خود مامومین با یکدیگر است که به نظر مشهور فقها نباید فاصله زیادی بین مامومین مثلاً از یک قدم بزرگ نباید بیشتر فاصله بینشان باشد. والا اتصال قطع میشود.

لذا در جواب این سوال می گوئیم نشستن یک مسافر به خودی خود هیچ اشکالی برای نماز خود شخص مسافر ایجاد نمی کند اما نکته ای که باید گفته شود این است که این امر فقط موجب قطع اتصال جماعت آن افرادی است که بعد از این مسافر نشسته اند و آن مسافر واسطه اتصالشان به امام جماعت است. چون مسافر سر دو رکعت نمازش را تمام می کند.

با توجه به آن مقدمه ای که عرض شد بنا به نظر اکثر فقها یکی دو نفر مسافر به جهت اینکه فاصله ی زیادی را ایجاد نمی کنند مانعی برای اتصال نیستند لذا اتصال با یکی دو نفر دچار مشکل نمی شود. خوب البته حضرت آیت الله سیستانی یک نفر را هم حائل و مانع اتصال می داند.

اما نکته ای که من اینجا می خواهم عرض کنم این است که حالا آمد و یک مسافر هم صف اول جماعت قرار گرفت حکم نماز افراد دیگه چیست؟ جواب این است که حتی اگر ما اتصال را از رکعت دوم به بعد هم قطع شده حساب کنیم باز هم نماز آن افراد باطل که نشده، هیچ فقیهی نفرموده، بلکه فرمودند نمازش از همان رکعت فرادا خواهد شد.

که حتی نیاز به اینکه شخص مد نظرش فرادا را هم بیاورد نیست. چون از رکعت دوم به آن طرف که دیگر امام جماعت بنا نیست عملی را از جانب ماموم انجام بدهد لذا اگر این سوال کنند به وظیفه فرادای خودش عمل کرده باشد حتی در صورتی هم که بگوئیم اتصال قطع شده نماز به نحو فرادا صحیح خواهد بود.

خداوند به همه ما توفیق شرکت در جماعت عنایت بفرماید والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۲۳ - اقتدا در حال قنوت

سوال شده که اگر وارد مسجد شدیم و امام جماعت در قنوت نماز بود باز هم میشود اقتدا کرد؟ اگر اقتدا کردیم آیا ما هم که در رکعت اول مان هستیم قنوت بگیریم؟ تکلیف چیست؟

در پاسخ عرض کنیم بله ماموم در نماز جماعت در همه رکعات در حال قیام می تواند اقتدا کند.

چه امام در حال قرائت باشد یا تسبیحات بخواند و چه قنوت گرفته باشد. بله اگر در حال قنوت اقتدا کرد ولو در رکعت اول است قنوت بگیرد و حتی مستحب است قنوت را هم بخواند و باز مستحب است در رکعت دوم خودش که رکعت سوم امام خواهد بود اگر فرصت کرد بعد از قرائتش قنوت را انجام بدهد و اشکال ندارد که دو تا قنوت انجام داده است.

البته اینکه گفتیم افراد می توانند امام چه در حال قرائت باشد و چه تسبیحات، اقتدا کنند باید نماز گزاران دقت کنند که اگر در رکعت سوم و یا چهارم به جماعت رسیدند که امام مشغول تسبیحات بود اگر در قیام اقتدا کردند باید لااقل سوره حمد را تلاوت کنند و خودشان را به رکوع امام جماعت برسوند ولی در رکعت اول و دوم هیچ می توانند سکوت کنند.

و نکته آخری را هم اینجا تذکر بدهیم که آخرین جایی که میشود به نماز جماعت ملحق شد رکوع امام جماعت است که ماموم بعد از تکبیره الاحرام باید به مقدار رکوع خم بشود و خودش را به رکوع امام برساند و لازم نیست حتما ذکر رکوع امام را هم درک کند بلکه همین که به حدی خم شد که دستهایش به زانوهایش رسید و امام هم هنوز به همین حد در حالت رکوع بود برای او یک رکعت جماعت محاسبه خواهد شد و نمازش به جماعت صحیح خواهد بود.

خداوند انشالله همه ما را در اهداف مقدسمان موفق کند والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۲۴ - رکوع اشتباهی و امام در قنوت

سوال می کند که در نماز جماعت در رکعت دوم بعد از اتمام سوره امام جماعت فکر کردم رکعت اول است و به رکوع رفتم ولی مکبر اعلام قنوت کرد و همه مامومین قنوت گرفتند ولی من به رکوع رفته بودم، و

رکوع را طولانی کردم تا امام هم بیاید رکوع. حکم نمازم چیست؟ و اگر بار دیگر اتفاقی مشابه افتاد وظیفه شرعی ماموم چیست؟

در پاسخ عرض می‌کنیم اگر در نماز جماعت ماموم حرکتی را زودتر از امام انجام داد فقها فرمودند واجب است که از باب تبعیت امام جماعت دوباره برگردد به حرکت قبلی مثلا اگر کسی اشتباها زودتر از امام از سجده بلند شد واجب است در صورتی که می‌داند به سجده امام می‌رسد باید برگردد و در غیر اینصورت صبر می‌کند که امام هم برسد.

این یک حکم کلی است لذا سوال کننده محترم تکلیف شرعی شما در آن لحظه برگشتن و قنوت گرفتن بوده است ولی حالا در فرض سوال که در حالت رکوع صبر کردید و نمی‌دانستید اشکالی برای نماز نداشت است.

البته یک نکته مهم اینجا باید بیان بشود که فقها فرمودند اگر کسی اشتباها زودتر از امام به رکوع یا سجده رفت قبل از برگشت به حالت قبلی که حالت امام است باید ذکر را بگوید.

یعنی اگر کسی اشتباها رکوع رفت و امام جماعت و مامومین قنوت کردند در رکوع سریع ذکر رکوع را بگوید و بعد برگردد و قنوت بگیرد و وقتی امام به رکوع رفت دوباره از باب تبعیت رکوع کند و اشکال ندارد و نماز صحیح خواهد بود ولو دو تا رکوع شده باشد.

از خدای متعال توفیق روز افزون را طلب می‌کنیم والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۲۵- شک در تشهد

سوال می‌کنند در نمازم موقعی که برای رکعت سوم بلند شدم و در حال خواندن تسبیحات اربعه بودم یک موقع شک کردم که آیا تشهد خواندم یا نه و هر چه فکر کردم چیزی یادم نیامد و برای همین نمازم را شکستم؟ این جور موقعها وظیفه چیست؟

در پاسخ عرض می‌کنیم کسی که در حالت قیام نماز شک کند که آیا تشهد خوانده یا نه؟ این شک از مصادیق شک بعد از محل است و فقها فرمودند اعتباری ندارد یعنی نباید به آن اعتنا کرد.

لذا نباید سوال کننده نماز را رها می کرد و دلیل اینکه نمازش را رها کرده این است که نرفته مسئله اش را یاد بگیرد .

تازه اینجا که شک کردید حتی اگر کسی موقع قیام تا قبل از رکوع اصلا بفهمد و یقین کند که تشهد انجام نداده باز هم حق ترک نماز را ندارد و وظیفه اش برگشتن و انجام تشهد است، اینکه بنشیند و تشهد را بخواند و بعد از آن برای رکعت بعد بلند شود و سجده سهو هم بنا به نظر اکثر فقها لازم ندارد.

خوب البته این قسمت مسئله را هم بگوییم که اگر کسی به رکوع رکعت بعد رسید و بعد فهمید تشهد انجام نداده حتی اینجا هم فقها فرمودند نمازش صحیح است و ادامه میدهد و بعد از نماز بعد از قضا کردن تشهد سجده سهو بجا می آورد و نمازش را تمام میکند.

عزیزان حتما مسائلی را که به آن نیاز دارند و برایشان ممکن است پیش بیاید را بپرسند مطالعه کنند تا در وقت نیاز سرگردان نشوند. والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۲۶- صبر کردن برای اقتدای صفهای جلو

سوالی که امروز مطرح می کنیم این است که خانمی پرسیدند در نماز جماعت ما که معمولا در صفهای عقب و آخر هستیم گاهی دیدیم خیلی از مامومین دیر اقتدا می کنند و ما رنج می کشیم چرا که ثواب درک قرائت نماز امام را از دست میدهیم؟ تکلیف شرعی ما را بیان کنید.

در پاسخ عرض می کنیم فقها در احکام نماز جماعت فرمودند که همین که مامومین از جایشان برخاسته اند و آماده تکبیر گفتند هستند ولو هنوز اقتدا نکردند صفهای دیگر می توانند اقتدا کنند و لازم نیست که صبر کنند که صفهای جلو نماز را به امام ببندند و بعد آنها اقتدا کنند. و اینکه برخی از مومنین فکر می کنند این صبر کردن احتیاط است؟ عرض می کنیم خیر! حتی برخی از فقها صبر کردن را خلاف احتیاط می دانند.

لذا در جواب شما عرض می کنیم که شما همین قدر که دیدید افراد در صفهای جلو بلند شدند دیگر اقتدا کنید و صحیح خواهد بود.

البته این دغدغه شما را هم خوب است قدری توضیح بدهیم که بله واقعا عده ای هستند نسبت به زود اقتدا کردن به جماعت بی مبالا و عمد و به دلایل واهی اقتدا را به تاخیر می اندازند اینها بدانند که فضیلت و ثواب بسیار زیادی را از دست می دهند چراکه در روایت داریم که رسول خدا فرمودند: التكبيرة الاولى مع الامام خير من الدنيا و ما فيها. یعنی به محض آنکه الله اکبر اول امام گفته شد زود تکبیر بگو و متصل شو چرا که اگر به تاخیر بیاندازی ثروت عظیمی را که از دنیا و هر چه در آن است بهتر است را از دست خواهی داد.

امیدواریم که لحظه به لحظه ایمانموان بر حقائق بیشتر شود والسلام علیکم و رحمہ اللہ.

۱۲۷- وقت فضیلت عصر و عشاء

سوال می کنند نماز در حقیقت در دین اسلام باید در ۵ وعده خوانده بشود یا اینکه ۳ وعده صحیحتر است؟ به این معنا که آیا نماز عصر و عشا بهتر است جدا خوانده بشود یا اینکه به همین صورت مرسوم که با هم خوانده می شود بهتر خواهد بود؟

در پاسخ عرض می کنیم شکی نیست که خواندن نمازهای پنج گانه در اول اوقات فضیلتشان، که در رساله ها آمده، افضل است، و مراجع تقلید هم بر همین مطلب فتوی داده اند.

ولی نکته ای اینجا مطرح است که خوب است بیان بشود که بنابه نظر فقهای شیعه صحیح است که نمازها در وقت فضیلت افضل است ولی فرمودند جایز است که هر دو نماز در همان اول وقت با هم خوانده بشود، چرا که در روایات که حتی از کتب اهل سنت نقل هم شده پیامبر گرامی اسلام نمازها را با هم نیز می خواندند.

پس تا اینجا فهمیدیم که هر نماز در وقت فضیلتش افضل است.

اما نکته ای که دقیقتر است این است که خوب اول فضیلت صبح و ظهر و مغرب که اول داخل شدن وقت است مشخص است ولی زمان دقیق فضیلت عصر و عشا کی است؟ در اول وقت فضیلت عشاء فرمودند زمانی شروع می شود که سرخی آسمان که بعد از غروب در طرف مغرب حاصل شده از بین برود که زمانی با فاصله کم و جدا از نماز مغرب است

و نسبت به زمان دقیق فضیلت نماز عصر هم نظر فقها قدری با هم تفاوت دارد که عزیزان مراجعه کنند ولی این را هم غافل نشویم که برخی از فقها مثل حضرت امام (ره)، زمان شروع فضیلت نماز عصر را هم زمان با نماز ظهر می دانند.

و در آخر هم این مسئله را هم عرض کنیم که صحیح است که هر نماز در وقت خودش فضیلت بیشتری دارد ولی اگر نماز جماعت ظهر و عصر و مغرب و عشا با هم برگزار می شود بنا به نظر اکثر مراجع این نماز جماعت عصر و عشا که در غیر وقت فضیلت خوانده بشود از نماز فرادای در وقت فضیلت افضل خواهد بود لذا مواظب باشیم اشتباه نکنیم و برای درک وقت فضیلت، نماز جماعت را رها نکنیم. خداوند به همه ما توفیق انجام نمازها در اول وقت را عنایت بفرماید والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۲۸ - نافله ها

سوال می کنند نماز نافله یعنی چه و چه موقعی خوانده می شود؟

در پاسخ عرض می کنیم در اصطلاح فقهاء: به نمازهای مستحبی در شرع مقدس اسلام نافله می گویند. در دین اسلام تأکید خیلی زیادی به انجام نمازهای مستحبی شده و ثوابهای فراوان برای آن منظور گردیده است. و در میان نمازهای مستحبی نماز شب از فضیلت بیشتری برخوردار است.

اما نافله انواعی دارد: ۱- نافله های مرتب شبانه روز (یومیه) ۲- نافله های دیگر.

نافله های یومیه در هر شبانه روز، (غیر روز جمعه) سی و چهار رکعت می باشند؛ که دو رکعت نافله صبح ۴ تا دو رکعت نافله ظهر و ۴ تا دو رکعت نافله عصر و ۲ تا دو رکعت نافله مغرب و دو رکعت نشسته نافله عشاء (که همه با هم می شود ۲۳ رکعت چون نافله عشاء نشسته یک رکعت حساب می شود) و با یازده رکعت نافله شب میشود ۳۴ رکعت. و در روز جمعه به آن دو تا ۸ رکعت (۱۶ رکعت) چهار رکعت اضافه می شود. لذا نافله های نماز ظهر و عصر جمعه خودش ۲۰ رکعت است.

اما زمان خواندن این نمازها: نافله صبح و ظهر و عصر قبل از خود این نمازها خوانده می شود و نافله مغرب و عشاء بعد از این نمازها خوانده می شود.

طریقه خواندن این نافله ها مثل نماز صبح به صورت دو رکعتی خوانده می شوند همراه با تشهد و سلام. و می توان آنها را هم نشسته و هم ایستاده خواند.

این قسم اول نافله ها، قسم دوم نافله های دیگر غیر از شبانه روز است که موارد بسیار زیادی دارد که شمار آنها در کتاب های حدیثی و فقهی زیاد است. مثل نماز باران، نماز شکر، نماز زیارت، نماز هر کدام از ائمه که مومنین برخی از این نمازهای مستحبی را در مفاتیح در فهرستش را ببینند که برخی از این نمازها در زمان خاصی وارد شده و برخی مطلق است و زمان خاصی ندارد که مومنین از این نمازها غفلت نکنند.

یک مسئله ای را هم آخر عرض کنیم که نمازهای مستحبی را نمی شود به جماعت خواند الا نماز باران و نماز عیدین که شرایطش در توضیح المسائل بیان شده است.

خداوند انشالله به همه ما توفیق بجا آوردن نوافل را عنایت بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۲۹ - نماز غفیله

سوال می کنند نماز غفیله چیست و چطور و چه زمانی خوانده می شود؟

در پاسخ عرض می کنیم غفیله از غفلت گرفته میشود؛ و معنایش یعنی غفلت کوچک

که از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در خصوص این نماز مستحبی چنین نقل نشده: «صَلُّوا فِي سَاعَةِ الْغَفْلَةِ وَلَوْ رَكَعَتَيْنِ فَإِنَّهُمَا تُورِدَانِ دَارَ الْكِرَامَةِ؛ در ساعت غفلت نماز بخوانید؛ اگر چه دو رکعت باشد، این دو رکعت نماز [شما را] به بهشت وارد می کند.» که در روایت دارد عرض شد: «وَمَا سَاعَةُ الْغَفْلَةِ؟ قَالَ: بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ؛ و باز سوال شد که ساعت غفلت منظور چه زمانی است فرمودند: بین نماز مغرب و عشاء.

ممکن است که به این دلیل به این لحظه، لحظه غفلت گفته شده که نوع افراد را هر چقدر هم از فضیلت آن لحظات به ایشان گفته بشود غافلند. لذا باید قدر آن لحظات دانسته شود و به دعا و نماز بگذرانیم.

اما کیفیت خواندنش:

درباره کیفیت اقامه این نماز مستحبی، امام صادق علیه السلام چنین فرموده است: بین نماز مغرب و عشا دو رکعت نماز بخواند؛ در رکعت اول بعد از سوره حمد آیات ۸۷ و ۸۸ سوره انبیاء را بگوید: «وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ * فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ.» را بخواند و در رکعت دوم بعد از سوره حمد آیه ۵۹ سوره انعام را بگوید: «وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٌ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٌ وَلَا يَابِسٌ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ.» و بعد دستهایش را به قنوت بلند کند و بگوید:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِمَفَاتِحِ الْغَيْبِ الَّتِي لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا أَنْتَ أَنْ تَصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَفْعَلَ بِي كَذَا وَكَذَا وَبِهِ جَاي كَذَا وَكَذَا حَاجَاتِ خُودِ رَا بَگُويِد وَ سَپِس بَگُويِد: «اللَّهُمَّ أَنْتَ وَاوَلِي نِعْمَتِي وَالْقَادِرُ عَلَيَّ طَلَبْتِي تَعَلَّمُ حَاجَتِي فَاسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ لِمَا قَضَيْتَهَا لِي.» و در قنوت نماز حاجتش را به جای کذا بگوید.

و البته اگر کسی هم این آیات و این ادعیه را حفظ ندارد می تواند از روی نوشته بخواند و از ثوابش بهره مند بشود.

مراجع تقلید، هم این نماز را یکی از نمازهای مستحبی معرفی کرده اند و وقت انجام آن را - بعد از نماز مغرب تا وقتی که سرخی طرف مغرب از بین برود - دانسته اند.

یک نکته ای هم اینجا خوب است مطرح بشود که در استفتائات برخی از فقها هست که اگر وقت بین الصلوات کم بود و شخص هم می خواست از ثواب دو تا دو رکعت نافله مغرب برخوردار بشود و هم غفيله بخواند می تواند یکی از این دو رکعت نافله را غفيله بخواند و از ثواب هر دو برخوردار بشود.

الحمد لله مومنین مقید به این نماز هستند و آنها هم که نمی خواندند از این به بعد دقت بیشتری داشته باشند.

و از خداوند می خواهیم به همه ما توفیق بدهد والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۳۰ - نماز در مکان رقص و پایکوبی

سوال می کنند همسایه ما عروسی داشتند و صدای موسیقی و پایکوبی و رقص به خونه ما می آمد و من هم در همان حال نماز می خواندم؟ که همسر من به من اشکال کرد که نمازت شاید باطل باشد؟ حکم شرعی اش چیست؟

پاسخ سوال این است که این که شخص در منزل خودش هست و نماز می خواند در مجلس حرام که حضور ندارد که اشکال داشته باشد و لذا نمازش هم به نظر مراجع صحیح است ولی البته باید دقت کند که گوش به آهنگ رقص و پایکوبی گوش ندهد. ولی شنیدن صرف اشکال ندارد.

ولی نکته این است که اگر کسی بخواهد در خود مجلس رقص و پایکوبی و گناه نماز بخواند ، در این مورد برخی از مراجع تقلید مثل آیت الله مکارم احتیاط کرده اند که نماز در مجلس گناه و معصیت خوانده نشود چرا که بنا به احتیاط باطل است و البته مشهور فقها نظرشان این است که خود شرکت در مجلس گناه و معصیت حرام است ولی اگر کسی در همان حال مشغول نماز باشد نمازش شرعا باطل نیست.

در پایان عرض می کنیم که مومنین به این نکته دقت داشته باشند که اگر به عروسی ای دعوت شدند که می دانند در آنجا موسیقی و رقص برقرار است شرعا حق حضور در آن مجلس را در قسمت حرامش ندارند و همین حاضر شدنشان در آن جلسه گناه است. و اگر از خویشان نزدیکش است که اگر در عروسی حضور نداشته باشند موجب اختلاف در طائفه می شود دیرتر بروند و زمانی برسند که دیگر قسمت حرام جلسه تمام شده باشد.

امیدواریم خداوند به همه ما قدرت ترک گناه عنایت کند والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۳۱ - نماز در خلوت با نامحرم

سوال می کنند در رساله توضیح المسائل امام ره دیدم که اگر با یک نامحرم در یک مکان تنها بودید نمی توانید آنجا نماز بخونید آیا این مطلب را همه مراجع قبول دارند؟ دلیلش چیست؟

قبل از اینکه به پاسخ پردازیم عرض کنم در روایاتی که از معصومین علیهم السلام رسیده از خلوت با نامحرم به شدت نهی شده است مثلا در روایتی که از حضرت باقر العلوم رسیده است بیان شده که در سه

جا به نحو ویژه ای باید از فریب و وسوسه ی شیطان بر حذر بود که یک مورد آن در روایت اینطور بیان می‌شود: **وَ اذْكُرْنِي اِذَا كُنْتَ مَعَ امْرَأَةٍ خَالِيًا لَيْسَ مَعَكُمْ اَحَدٌ**. یعنی لحظه ای که با یک نامحرم در یک جایی که شخص دیگری نمی‌تواند وارد بشود تنها شدی از وسوسه ی شیطان در آنجا بسیار بر حذر باش!

لذا در پاسخ عرض می‌کنیم که برخی از فقها در عباراتشان بودن زن و مرد نامحرم در یک مکان که کس دیگری اجازه ورود به آنجا را ندارد مطلقاً حرام دانسته اند مثل حضرت امام و احتیاط دارند که در آنجا نماز هم خوانده نشود. و برخی از فقها هم ملاک حرام بودن را فساد و یا ترس افتادن به حرام دانسته اند مثلاً عبارت مقام معظم رهبری در استفتائاتشان را از روی عبارت خدمتتان قرائت کنم که فرمودند: اگر مرد و زن نامحرم در محل خلوتی باشند که کسی در آنجا نباشد و دیگری هم نمی‌تواند وارد شود، چنانچه بترسند که به حرام بیفتند باید از آنجا بیرون بروند.

و اینقدر این فساد در خلوت با نامحرم، مسئله ی جدی ای است که در این بین حتی برخی از فقها مثل حضرت آیت الله مکارم نیز بنابر احتیاط نماز خوانده شده در خلوتگاه با نامحرم را باطل دانسته اند.

لذا مومنین با توجه به این روایات و فتاوی فقها در ارتباطاتشان با نامحرم باید کمال دقت بشود که خدایی ناکرده مرتکب حرامی نشویم.

خداوند انشالله همه ما را از حرام و معصیت دور کند و توفیق ترک گناه مرحمت بفرماید والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۳۲- نماز با حواس پرتی

سوال می‌کنند من تو نمازهایم اصلاً متاسفانه حواسم جمع نیست و دائماً تو نماز فکرهای مختلف در سرم می‌چرخد، آیا این نمازهای من شرعاً صحیح است؟ برای درمان چیکار کنیم؟

در پاسخ عرض می‌کنیم که ما یک نماز صحیح داریم یک قبول، از لحاظ شرعی اگر کسی تمام اجزاء و شرایط نماز را صحیح انجام بدهد ولی حواسش در نماز پرت بشود این نماز صحیح خواهد بود و لازم هم

نیست دوباره خوانده بشود ولی نکته این است که این حواس جمعی در نماز کمال نماز و مایه ی کسب فیض از نماز است که خوب باید همه ما تلاش کنیم.

خوب حالا چطور؟ یک سری دستوراتی بزرگان ما داده اند که ما عرض می کنیم.

مطلب اول که عرض می کنیم این است که نمازگزار برای نمازش بهترین مکان و بهترین زمان و بهترین شرایط و کیفیت را انتخاب کند، یعنی چی؟ یعنی انسان باید ببیند که عوامل حواس پرتی اش چیست؟ مثلا کنار تلویزیون نماز می خواند و حواسش پرت می شود یا اینکه خانه شلوغ است . پس انسان از این عوامل دور بشود اصلا یک جای ویژه ای برای نماز در خانه داشته باشد.

دومین عامل خود آمادگی برای نماز است، که شخص وضوی با توجه بگیرد، در مکان نماز دقیقی آرام بنشیند و مناجات داشته باشد تا روحش آماده بشود، نافله بخواند که خود نافله ها نماز زمان را ارتقاء می بخشند، اصلا همین اذان و اقامه را دقت کند.

نکته دیگر اینکه خود آداب نماز طوری طراحی شده که اگر انسان آنها را رعایت بکند حواسش بیشتر جمع می شود. اینکه گفتند : جایی که تصویر یا عکسی باشد مکروه است نماز بخواند.

یا نسبت به توصیه ها در نگاه نمازگزار در بین نماز، که در حال قیام به محل سجده نگاه کند . که معمولا خود همین دوختن نگاه به یک نقطه موجب تمرکز حواس است . در هنگام رکوع بین القدم روی زمین را نگاه بکنید و در هنگام تشهد بر دامن خود نگاه کنید .

و نکته آخری که در تحصیل و حفظ حواس در نماز عرض کنیم خود توجه به معانی نماز است . مثلا وقتی می گوئیم : ایاک نعبدو و ایاک نستعین و ... همین توجه به معانی از مستحبات قرائت هم هست.

لذا معانی نماز را از بر داشته باشیم و ببینیم که چه می خوانیم و بفهمیم .

و البته در این امر مهم باید از خداوند هم توفیق خواست. که انشالله همه ما را در بجا آوردن نماز یاری کند
والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۳۳ - شک در سجده

سوال می کنند من بعضی اوقات برایم پیش می آید که در حال نشسته شک می کنم یک سجده انجام
دادم یا دوتا؟ وظیفه ام چیست؟ حتی بعضی اوقات موقعی که برای رکعت بعد بلند شدم چنین شکی می
کنم که آیا من یک سجده انجام دادم یا دوتا؟ تکلیفم چیست؟ آیا سجده سهو هم به من واجب است؟
در پاسخ به این سوال عرض می شود که کسی که در انجام دادن یا انجام ندادن یک سجده شک می کند
دو صورت دارد یا کثیر الشک است یعنی زیاد در مورد این موضوع شک می کند که در این فرض نباید
اعتنا کند ولی اگر کثیر الشک نیست و حالا موردی برایش اتفاق افتاده فقها فرمودند این دو حالت مسئله
دو حالت برایش تصور دارد:

حالت اول این است که اگر در همان حالت نشسته قبل از داخل شدن در تشهد و یا قبل از شروع در قیام
شک کند که در این صورت فرمودند به شک باید اعتنا بشود و وظیفه مکلف در این صورت این است که
بنا را بر اقل می گذارد و یک سجده دیگر بجا می آورد.

اما حالت دیگر که در سوال هم اشاره شده این است که شخص دارد تشهد می خواند شک می کند که آیا
من یک سجده انجام دادم یا دوتا؟ یا مثلا برای رکعت بعد بلند شده شک می کند، که در این فرض چون از
موارد شک بعد از محل است، یعنی محل و مکان سجده رد شده دیگر به این شکش اعتنا نمی کند و
نمازش را ادامه می دهد و صحیح است.

خداوند به همه ما توفیق نماز اول وقت عنایت کند والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۳۴ - شرایط اذان و اقامه

سوال کردند: برای گفتن اذان و اقامه حتما باید سر نماز و روی سجاده بایستیم یا اینکه در حالی که نشستیم جانماز را پهن می کنیم یا حتی قبلش هم می توانیم اذان و اقامه بگوییم؟

در پاسخ عرض می شود که اذان و اقامه قبل از شروع نماز ثواب بسیار زیادی دارد و درست است که اذان و اقامه اصلش مستحب است ولی برای اینکه شرعا صحیح واقع بشود یک شروطی دارد که برخی شو خدمتون عرض می کنم:

شرط اول این است که کلمات اذان و اقامه را به صورت صحیح یاد بگیریم و همچنین به عربی صحیح بخوانیم.

نسبت به این مطلب که گفتند آیا می شود نمازگزار در حالی که نشسته هست اذان و اقامه را بگوید عرض می کنیم یکی از شروط صحیح بودن اقامه نماز بنا به نظر برخی از فقها مثل حضرت آیت الله سیستانی و یا مکارم شیرازی این است که لازم است در اقامه نمازگزار در حالت قیام قرار داشته باشد لذا بنا به نظر این بزرگواران اقامه نشسته کفایت برای نماز نمی کند.

البته حضرت امام ره رعایت قیام را در نماز مستحب می دانند.

البته عرض کنیم همه فقها نسبت به اذان قیام را مستحب می دانند و این تفاوت نظر در وجوب رعایت قیام فقط در اقامه نماز است.

از شروط دیگر که خیلی هم مهم است مسئله وضو داشتن است که در صحیح بودن اقامه شرطه یعنی اینکه اگر کسی قبل از وضو اقامه نماز را بگوید آن اقامه شرعا برای نماز کافی نیست و البته داشتن وضو برای اذان واجب نیست بلکه در مورد اذان با وضو بودن مستحب است.

امیدواریم خداوند همه ما را آشنای به حقائق نماز بگرداند والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۳۵ - مستحبات اذان و اقامه

سوال شده که برخی از امام جماعتها دیدیم بین اذان و اقامه در محراب، وقتی که اذن تمام می‌شود یک قدم می‌روند جلو و دوباره برمی‌گردند عقب، آیا دلیل خاصی دارد یا اینکه یک عمل ذوقی است؟

در پاسخ سوال بگذارید متن رساله توضیح المسائل را بخوانم که مشهور فقها در مسئله ۹۴۰ رساله مراجع فتوی داده اند که: مستحب است بین اذان و اقامه فاصله بیاندازد به اینکه یک قدم بردارد، یا قدری بنشیند، یا سجده کند، یا ذکر بگوید مثل گفتن سُبْحَانَ اللَّهِ، یا دعا بخواند، یا قدری ساکت باشد یا حرفی بزند یا دو رکعت نماز بخواند ولی حرف زدن بین اذان و اقامه نماز صبح، مستحب نیست.

لذا اینکه دیده اند که امام جماعت بین اذان و اقامه یک قدم جلو برداشته و بعد برگشته در حقیقت این عمل سنت رسو الله است و جزو مستحبات اذان و اقامه است.

البته همانطور که در متن این مسئله گفته شد نمازگزار یا یک قدم بردارد یا سجده کند و یا دعایی بخواند، لذا یکی از کارهایی که مستحب است بین اذان و اقامه انجام بشود ولی من خیلی کمتر می بینم نمازگزاران به آن مقید باشند سجده بین اذان و اقامه است که فضیلت زیادی را تو روایات برایش بیان کرده اند که در این رابطه امیرالمؤمنین (علیه السلام) پیوسته به اصحاب خود می فرمودند: هرکس بین اذان و اقامه سجده کند و در سجده خود بگوید رب لک سجدت خاضعاً خاشعاً ذليلاً خداوند به ملائکه میگوید به عزت و جلالم سوگند محبت این شخص را در دل مؤمنین قرار میدهم و هیبتش را در دل منافقین.

در پایان عرض کنیم عزیزان! برخی دیده می‌شود به جهت مستحب بودن اذان و اقامه این دو عمل با فضیلت را ترک می‌کنند ولی بدانیم که این افراد فضیلت بسیاری را از دست خواهند داد و قیامت برایشان پشیمانی خواهد داشت. خداوند انشالله به همه ما توفیق عنایت کند والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۳۶ - نماز نشسته برای معذور

سوال پرسیده که پای من را از زانو به پایین گچ گرفته اند، می خواهم کیفیت نماز نشسته خواندن را بدانم؟ راهنمایی بفرمایید.

در پاسخ عرض می کنیم اگر بتوانید ایستاده ولو با تکیه بر عصا نماز بخوانید و ادامه اش را بنشینید و در سجده پا را دراز کنید و تقریبا نماز را با حالت عادی بجا بیاورید که باید این جوری نماز بخوانید.

اما اگر عادی نماز خواندن ممکن نیست باز هم چون رعایت قیام از واجبات رکنی نماز است باید برای رعایت قیام نماز در صورت امکان از میز برای سجده و صندلی برای نشستن استفاده کنید به این صورت که اگر ضرر ندارد نماز را ولو با تکیه بر میز و عصا ایستاده شروع کنید و رکوع را هم به هر مقدار که می توانید خم شوید و بعد از رکوع برای سجده ها روی صندلی نشسته و روی میز سجده کنید و این نکته را من به شنوندگان عرض کنم که اشخاص معذور تا زمانی که بتوانند به این صورت نماز بخوانند و قیامها را رعایت کنند قطعا نمازشان به صورت کاملا نشسته صحیح نخواهد بود.

تازه نکته بعد این است که یک کسی بگوید حاج آقا اگر در جایی صندلی پیدا نشد و نماز هم دارد قضا می شود آیا ما می توانیم دیگر نشسته نماز بخوانیم؟ در اینجا هم عرض می کنیم نمی شود چرا که به نظر مشهور مراجع تا زمانی که شخص نمازگزار معذور بتواند تمام نماز را ولو سجده ها را با اشاره ایستاده بخواند باز هم حق نشستن ندارد.

بله اگر در شخصی ما تصور کردیم که دیگر اصلا نمی تواند بایسته ولو با عصا و تکیه هم نمی تواند، در اینجا نماز را نشسته بخواند و برای رکوع نشسته خم بشود و در سجده هم اگر مثلا پا مشکل دارد و زانو روی زمین قرار نمی گیرد به هر صورت که می تواند سجده را انجام بدهد ولو اینکه میزی را بگذارد و مهر را روی آن بگذارد و البته هر مقدار از اعضای سجده که می توانید روی زمین بگذارید را، واجب است بگذارید.

خداوند نماز همه ما را انشالله به کرمش قبول بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۳۷- ثواب نماز در مساجد

سوال کرده که ترتیب اولویت مساجد برای نماز خواندن از نظر ثواب چطور است؟ چون ما شنیدیم که می گویند مسجدی که در محله زندگی هست ثواب نمازش از مسجدی که وسط بازار است بیشتر است؟ آیا این حرف صحیح است و مستند است؟

در پاسخ عرض می کنیم بله در روایات داریم و همچنین فقها در رساله های عملیه شان هم فتوی دادند که بین مساجد در ثواب نماز خواندن فرقهایی هست که امام ره در تحریر الوسیله این اولویت را اینطوری مطرح می کند:

اول، مسجد الحرام، که هر نماز در آنجا، معادل یک میلیون نماز است.

دوم، مسجد النبی که هر نماز در آنجا، معادل ده هزار نماز است. (که انشالله با نابودی آل سعود برویم و در این مساجد پر از نور و فضیلت اقامه نماز کنیم)

سوم، مسجد جامع کوفه و مسجد الاقصی، که هر نماز در هر کدام معادل هزار نماز است.

چهارم، مسجد جامع هر شهر، که هر نماز در آنجا معادل صد نماز است. (البته مسجد جامع را تصور نکنیم که در هر شهر فقط یک مسجد جامع دارد فکر نکنیم مثلاً فقط مسجد گوهر شاد جامعه، نه، چون فقها در تعریف مسجد جامع فرمودند هر مسجدی است که اختصاص به گروه خاصی ندارد و اقشار مختلف مردم در آن رفت و آمد می کنند این مسجد جامع هست و حکمش هم جاری خواهد بود) که هر نماز معادل ۱۰۰ نماز.

پنجم، مسجد قبیله، که هر نماز در آنجا معادل بیست و پنج نماز است.

ششم، مسجد بازار، که هر نماز در آن، معادل دوازده نماز است.

لذا بله آنچه شنیدید مستند شرعی دارد و نماز در مسجد قبيله یا محله ثوابش از نماز در مسجد بازار بیشتر است البته به شرطی که آن مسجدی که در خیابان اصلی و وسط بازار هست مسجد جامع نباشد و الا ثواب مسجد جامع بیشتر است.

البته یک نکته ای هم اینجا خوب است بیان بشود، که یکی از مستحبات در انتخاب مسجد که در رساله ها آمده این است که مسجدی را که نمازگزار ندارد را برای حضور در اولویت قرار بدهند چراکه نماز در آن مسجد تعطیل نشود و لذا حضور در مساجد خلوت هم از این باب فضیلت جداگانه ای برایش بیان شده است.

امیدواریم خداوند به همه ما توفیق حضور بیشتر در مساجد و اقامه نماز به جماعت را عنایت بفرماید
والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۳۸ - سجاده و مهر منقش

سوال می کنند که اگر روی مهر نماز نوشته ای یا عکسی حکاکی شده باشد یا اینکه روی سجاده عکس و نوشته باشد برای نماز اشکال ندارد؟

در پاسخ به این سوال عرض می کنیم اینکه روی مهر حکاکی شده باشد یا برآمده باشد اگر به حد واجب پیشانی روی مهر قرار بگیرد که نماز شرعا صحیح خواهد بود و قبلا گفتیم که حد واجبش تقریبا یک دایره ای با قطر ۲/۵ سانتیمتر که ولو به صورت پراکنده این تماس پیشانی با مهر برقرار باشد نماز صحیح خواهد بود.

اما در مورد خود نقش و نگار داشتن مهر و سجاده باید چند نکته را عرض کنیم :

نکته اول این است که اگر این عکس، عکس انسان و یا حیوانی روح دار باشد که باید گفت نماز در محلی که عکس روحدار باشد مکروه خواهد بود مخصوصا اگر مقابل شخص باشد.

نکته دوم این است که اگر حتی روی سجاده عکس انسان یا حیوان نبود مثلاً عکس مکانی باشد مثل عکس کعبه یا اماکن زیارتی اگر این تصاویر موجب حواس پرتی و از بین رفتن حضور قلب در نماز شود، کراهت دارد لذا این که مُد شده سجاده ها را با نقش و تصاویر گوناگون تولید میکنند عمل نامناسبی است و هر چه سجاده و مهر ساده باشد حواس نمازگزار جمع تر خواهد بود.

و نکته آخر که در این موضوع باید عرض کنیم این است که در استفتائات برخی از مراجع عظام تقلید مثل مقام معظم رهبری آمده که نماز روی سجاده دارای تصویر و همچنین سجده بر مهتری که نقشهایی دارد اگر به گونه ای باشد که بهانه به دست کسانی دهد که تهمت شرک به شیعه می زنند، تولید آن و نماز خواندن بر آن شرعاً حرام خواهد بود.

خداوند انشالله به همه ما حضور قلب حقیقی را در نماز عنایت بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۳۹- نماز قضای غیر والدین

سوال می کنند شوهر من فوت کرده و گاهی در نماز ها کاهلی می کرده است آیا الان من وظیفه ای دارم یا خیر؟ باید چند سال برایش نماز و روزه بدهم؟

در پاسخ باید به چند نکته اشاره بشود :

نکته اول این است که در بین اموات فقط نماز و روزه پدر و بنا به نظر برخی فقها مادر است که در صورتی که پسر بزرگتر، از آن نماز و روزه اطلاع دارد بر گردنش می آید و لذا اگر کسی همسر از دست بدهد یا فرزند از دست بدهد و یا اینکه خواهر و برادر از دست بدهد به خودی خود چیزی بر عهده بازمانده ها واجب نیست و خوب البته چقدر خوب است که بعد از مرگ، عزیزانمان را فراموش نکنیم و برایشان عبادت استیجاری انجام بدهیم و بدانیم می رسد چون که برخی می پرسند پسر میت فرد لا ابالی ای است آیا اگر ما برای میت عبادت انجام بدهیم می رسد یا نه؟ که عرض می کنیم قطعاً می رسد و لذا انجام بدهید صحیح است.

در ادامه عرض می‌کنیم که در یک صورت ممکن است که بر بازمانده‌ها و وراثت نماز و روزه افراد دیگر هم واجب بشود و آن هم زمانی است که کسی از دنیا رفته، مالی از او بجا مانده و وصیت کرده که برای من مثلا دو سال نماز و روزه انجام بشود که در این صورت بر وراثت واجب است که از محل یک سوم اموال میت برای او کسی را اجیر کنند تا برای میت عبادات وصیت شده را انجام بدهند.

البته وصیتی که داریم می‌گوییم حتما لازم نیست به شکل نوشتاری باشد تا واجب بشود بلکه فقها فرمودند میت اگر به زبان هم چیزی را وصیت کند این وصیت هم انجامش شرعا واجب خواهد بود.

ولی اگر وصیت نکرده باشد ولو که بدانیم نماز قضا دارد یا روزه قضا به گردن دارد چیزی (بر غیر از پسر بزرگ) واجب نمی‌شود گرچه عرض کردیم که خوب است ما نسبت به اموات مهربان باشیم و آنها را بعد مرگشان فراموش نکنیم تا خداوند هم ما را فراموش نکند انشالله والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۴۰ - مانع بعد وضو و نماز

سوال شده که من نمازم را خواندم و تمام کردم ولی بعد از نماز روی دستم دیدم یک چیزی چسبیده نمی‌دانم که قبل از وضو هم روی دستم بوده و آب به پوست دستم نرسیده یا اینکه بعد از اینکه وضو گرفتم به دستم چسبیده و لذا وضو و نمازم صحیح است؟ در فرض سوال حکم نمازی که خواندم چیست؟ آیا لازم است دوباره وضو بگیرم و نمازم را دوباره بخوانم یا لازم نیست؟

به عنوان مقدمه پاسخ عرض کنیم که فقها فرمودند اگر نمازگزاری بعد از تمام شدن نماز بفهمد که وضویی که گرفته یا غسلی که انجام داده به دلیل وجود مانع اشکال داشته، نمازش باطل خواهد بود و فتوا دادند باید دوباره بخواند، ولو اینکه این شخص از این مانع موقع گرفتن وضو اطلاع نداشته ولی الان یقین دارد که این مانع موقع وضو بوده. مثلا قبل از وضو رنگ روغن به دستش برخورد کرده و با همان رنگ وضو گرفته و نماز خوانده که فرمودند نماز باطل است و باید دوباره بخواند.

ولی مسئله ای که الان می خواهیم بررسی کنیم این است که بعد از نماز مانع می بیند ولی نمی داند که موقع وضو هم بوده یا بعد از وضو پیش آمده که در پاسخ به این سوال بگذارید متن رساله مراجع مسئله ۲۹۷ را بخوانم که مشهور فقها فرمودند: اگر شخصی که وضو گرفته بعد از وضو چیزی که مانع از رسیدن آب است در اعضای وضو ببیند و نداند این شیء و مانع موقع وضو بوده یا بعد از وضو پیدا شده، وضوی او صحیح است، ولی اگر بداند که در وقت وضو اصلا حواسش به موانع روی پوست و برطرف کردنشان نبوده، احتیاط واجب آن است که دوباره وضو بگیرد و اگر نماز هم خوانده دوباره بخواند. این نظر غالب فقها.

البته حضرت آیه الله سیستانی در مورد این مسئله فرمودند: حتی اگر در وقت وضو هم، به مانع توجه نداشته اید، وضو و نماز صحیح است ولی احتیاط مستحب، آن است که دوباره وضو بگیرید و نماز را دوباره بخونید.

انشالله همیشه موفق و سربلند باشید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۴۱ - تفاوت های زن و مرد در نماز

سوالی که مطرح شده این است که آیا در احکام نماز بین مردان و زنان تفاوتی هم هست یا نه؟

اجمالاً عرض می شود که بله بین زنان و مردان در احکام شرعی در ابواب مختلف فقهی تفاوت هایی است که در این زمینه هم کتاب هایی نوشته شده و در مورد شرایط و اجزاء و آداب نماز هم بالغ بر ۳۰ فرق مهم بین زنان و مردان وجود دارد که در این وقت محدود به سه چهار مورد اشاره می کنم:

فرق اول در شرایط لباس نمازگزار است که فقها فرمودند نماز خواندن برای مردان در حال استعمال طلا باطل است چه به صورت انگشتر یا گردنبند و غیره اما در زنان اشکال ندارد. و البته در مردان در غیر نماز هم استفاده از طلا حرام خواهد بود.

فرق دوم که مطرح می‌شود در مورد مکان نمازگزار است که مراجع فرمودند حضور در مسجد و نماز خواندن در آن برای آقایان بسیار سفارش شده است و مستحب است، ولی برای زن، مشهور فقها فرمودند نماز خواندن در خانه، بهتر است، و ثوابش بیشتره و دلیلش اهتمام ویژه شرع مقدس به پوشیده ماندن زن است ولی فقها فرمودند اگر بتواند کاملاً خود را از نامحرم حفظ کند بهتر است در مسجد نماز بخواند ولی در مورد آقایان فرمودند نماز مطلقاً در مسجد مستحب است.

فرق بعدی که ذکر می‌شود در قرائت نماز است که بر مرد واجب است حمد و سوره نماز صبح و مغرب و عشا را بلند بخواند؛ ولی بر زنان بلند خواندن قرائت نمازها واجب نیست بلکه به نظر برخی از فقها در صورتی که نامحرم صدایش را بشنود احتیاط است آهسته بخواند و اما در مورد حمد و سوره نماز ظهر و عصر، بر مردها و زن‌ها واجب است آهسته بخوانند.

یک فرق هم بگذارید از نماز جماعت بگوییم که مرد، می‌تواند برای مردها و زن‌ها، امام جماعت شود؛ ولی زن برای مردان نمی‌تواند امام جماعت شود؛ اما برای زنان اختلاف است، بعضی از فقها مانند حضرت امام(ره) و حضرت آیه‌الله فاضل احتیاط واجب دارند که زن برای زنان امام جماعت نباشد. امیدواریم که در انجام تکالیفمان همه ما موفق باشیم والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۴۲- اتصال به جماعت در رکعت دوم

سوال می‌کنند اگر کسی دیرتر به جماعت برسد و وقتی به مسجد می‌رسد رکعت دوم نماز جماعت است لطفاً نحوه اقتدا کردن را به جماعت بیان کنید.

در پاسخ عرض می‌شود که شخصی که در رکعت دوم به نماز جماعت می‌رسد چه در حالت قرائت و چه در قنوت و یا رکوع امام اقتدا می‌کند و نماز را ادامه می‌دهد و چون در آن رکعت، امام جماعت، تشهد می‌خواند این نمازگزار چون رکعت اولش باید در حالت تجافی قرار بگیرد تجافی چیست؟ تجافی به حالت نیم خیز قرار گرفتن نمازگزار می‌گویند اینکه پنجه‌ها را روی زمین قرار بدهد و زانوهای را از زمین بلند کند ولی

در همان حالت بماند تا تشهد امام و مامومین تمام شود و البته فرمودند مستحب است که در آن حالت تجافی تشهد را هم بخواند.

خوب وقتی که تشهد تمام شد جماعت می‌رود برای رکعت سوم ولی این شخص رکعت دومش خواهد بود که آنها تسبیحات می‌خوانند ولی او چون رکعت دوم است باید حمد و سوره را بخواند. البته اگر نرسید اکتفای به سوره حمد تنها هم اشکال ندارد و وقتی جماعت به رکوع رفت او هم به رکوع برود.

خوب پس این رکعت، رکعت دوم این شخص و رکعت سوم جماعت است که باز آنها تشهد ندارند ولی این شخص باید بعد از دو سجده تشهد بخواند که واجب است وقتی جماعت برای رکعت چهارم بلند شدند سریعاً تشهدش را بخواند و برای رکعت سومش بلند بشود و اگر فرصت ندارد برای خواندن ۳ تا تسبیحات یک دانه هم تسبیحات بگوید کافی است و خودش را به رکوع برساند.

این رکعت رکعت پایانی جماعت خواهد بود که باز آنها بعد از دو سجده تشهد و سلام می‌دهند ولی این شخص که یک رکعت دیر رسیده یک رکعت از نمازش مانده که فرمودند در حال تشهد آخر و سلام نماز جماعت مستحب است که باز به حالت نیم خیز قرار بگیرد و تشهد را بخواند ولی سلام ندهد و وقتی آنها نماز را تمام کردند بلند بشود و یک رکعت باقی مانده از نمازش را بخواند.

و به همین صورت در نمازهای دیگر و در رکعات دیگر هم اگر اقتدا کند بسیار راحت می‌تواند از ثواب جماعت برخوردار بشود.

خداوند به همه ما توفیق شرکت در نمازهای جماعت عنایت بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۴۳ - اطلاع از نجاست لباس در بین نماز

سوال کرده که در بین نماز یک موقع دیدم آستین گتم نجسه وظیفه شرعی در این صورت چیست؟ چون مسئله را بلد نبودم نمازم را شکستم؟ حکم چیست؟

در پاسخ این سوال چند تا نکته را لازم می دانم عرض کنم:

نکته اول این است که در فرض سوال اگر نمازگزار از این نجاست قبلا اطلاع داشته و فراموش کرده در این صورت نمازش باطل است و باید رها کند و بعد از تعویض یا تطهیر دوباره نمازش را شروع کند.

ولی اگر اصلا نمی دانسته و وسط نماز فهمیده باید دید که چه نجاستی است و چقدر است؟ که اگر نجاست، خون کمتر از درهم (دایره ای با قطر ۲۳ میلیمتر) باشد که در این صورت نماز را ادامه می دهد و اشکال ندارد

اما اگر نجاست خون نیست و یا اگر خون هست بیشتر از مقدار یک درهم است در این صورت فرمودند اگر می تواند بین نماز بدون به هم خوردن صورت نماز آن لباس را از بدنش خارج کند که باید انجام بدهد که در این سوال که گفته کتم نجس بوده خوب کت را از بدنش خارج کند و نماز را ادامه بدهد و صحیح خواهد بود.

اما در مرحله بعد کسی بگوید نمی توانم لباس را خارج کنم و یا مثلا یک خانم است که خارج کردن لباس برای نمازش مشکل ایجاد می کند در این صورت باید دید آیا تطهیر و شستن لباس بین نماز ممکن است و صورت نماز را به هم نمی زند (مثلا نزدیک یک شیر آب مشغول نماز که بدون به هم خوردن صورت نماز بتواند لحظه ای آن لباس را تطهیر کند.) که باید چنین کند.

و بالاخره در مرحله آخر اگر تعویض و یا تطهیر ممکن نشد در وسعت وقت نماز باید نماز را رها کند و بعد از رعایت طهارت نمازش را دوباره بخواند.

موفق و پیروز باشید والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۴۴ - طریقه نماز آیات

مسئله امروز از نماز آیات است که سوال می کنند نماز آیات چیست و به چه شکلی خوانده می شود؟

در پاسخ عرض می شود که یکی از نمازهای واجب در شرع مقدس اسلام نماز آیاته که به نظر مشهور مراجع در چهار اتفاق این نماز بر مکلفین واجب خواهد شد که عبارتند از: ۱- خورشید گرفتگی ۲- ماه گرفتگی ۳- زلزله که در این سه مورد حتی اگر کسی هم نترسه نماز آیات واجب است و اما ۴- بعضی از اتفاقات آسمانی و زمینی مانند: رعد و برق و بادهای سیاه و سرخ و فرو رفتن آب دریا و ریزش عظیم کوه کوه مانند اینها

البته به شرطی که به نحوی باشد که بیشتر مردم بترسند. نسبت به این مورد ۴ البته در فتاوی فقها تفاوت نظرهایی هم هست.

اما نحوه خواندن نماز آیات:

فرمودند: نماز آیات دو رکعت است و در هر رکعت پنج رکوع دارد که بجا آوردن این پنج رکوع را به دو صورت بیان کرده اند:

۱- صورت اول این است که انسان بعد از نیت، تکبیر بگوید و یک حمد و یک سوره تمام بخواند و به رکوع رود و سر از رکوع بردارد، دوباره یک حمد و یک سوره بخواند، باز به رکوع رود تا پنج مرتبه و بعد از بلند شدن از رکوع پنجم دو سجده نماید و برخیزد و رکعت دوم را هم مثل رکعت اول به جا آورد و تشهد بخواند و سلام دهد.

۲- صورت دوم این است که انسان بعد از نیت و تکبیر و خواندن سوره حمد، آیه های یک سوره را پنج قسمت کند و قبل از هر رکوع یک قسمتش را بخواند و به رکوع رود و در این صورت لازم نیست سوره حمد قبل از هر رکوع تکرار بشود یک بار حمد و قبل از هر رکوع یک قسمت از سوره و همین طور تا پیش از رکوع پنجم سوره را تمام کند،

و البته نکته ای را اینجا عرض کنیم که اگر سوره ای را انتخاب کند که غیر از بسم الله ۵ تا آیه دارد به نظر همه فقها عمل کرده چون برخی از فقها مثل مقام رهبری و آیت الله سیستانی بسم الله تنها را به عنوان یک قسمت نپذیرفتند و سوره توحید به احتساب بسم الله ۵ آیه می شود.

مثلا سوره قدر را شروع کند و بعد از بسم الله و آیه اول برود به رکوع و همینطور ۵ تا رکوعش را کامل کند.

البته نکاتی در باب زمان انجام نماز آیات هست که باید چه زمانی خوانده بشود و اینکه آیا قضا دارد یا نه؟ که عزیزان حتما مراجعه کنند و مسئلشان را بپرسند. والسلام علیکم و رحمہ اللہ.

۱۴۵- داخل شدن وقت بین نماز

سوال کردند برای نماز صبح بلند شده بودم و مشغول خواندن نماز بودم که بین نماز صدای اذان را شنیدم و فهمیدم که من قبل از اذان نماز را شروع کردم، حکم نمازم چیست؟
در پاسخ به این سوال مقدماتا عرض می کنیم موقعی انسان شرعا می تواند مشغول نماز شود، که یقین کند وقت داخل شده است، لذا اگر کسی مثلا از خواب بیدار شد و نمی داند آیا اذان شده یا نه؟ وقت داخل شده یا نه؟ نمی تواند نمازش را شروع کند.

اما فرض کنیم کسی یقین کرد وقت داخل شده و نمازش را شروع کرد ولی بعد کشف خلاف شد مسئله چند صورت پیدا می کند:

۱- حالت اول که مورد سوال هم هست این است که در بین نماز بفهمد که همان لحظه وقت داخل شده؛ که مشهور فقها فرمودند نماز در این صورت صحیح است پس اگر کسی دارد نماز می خواند بین نماز تازه اذان بشود آن نماز را ادامه میدهد و صحیح است.

۲- یک حالت دیگر این است که وسط نماز بفهمد که هنوز وقت داخل نشده مثلا کسی به شخص بگوید هنوز اذان نشده، که در این صورت فرمودند نماز باطل است و رها کند.

۳- حالت دیگر این است که پس از نماز بفهمد تمام نماز قبل از وقت بوده؛ که این فرض هم باطل است.

۴- اما اگر یک کسی بعد از نماز بفهمد بخشی از نماز داخل وقت بوده؛ باز این مورد را فقها فرمودند نماز صحیح است. (مشهور)

خداوند انشالله به همه ما توفیق نماز اول وقت عنایت بفرماید والسلام علیکم و رحمہ اللہ.

۱۴۶ - یاد دادن نماز به فرزند در ضمن نماز

سوال می کنند که آیا اگر کسی موقع خواندن نماز واجبش طوری شمرده شمرده و بلند بخواند که در ضمن خواندن نمازش فرزندش هم با او تکرار کند و به او آموزش دهد نمازش صحیح است و این از موارد خواندن نماز برای غیر خداوند نیست؟

در پاسخ عرض می شود که یکی از واجبات رکنی نماز این است که مکلف نماز را به قصد امتثال امر خداوند و برای رضای او بخواند و اگر کسی برای غیر خدا و ریاء نماز بخواند نمازش باطل است.

اما نکته ای اینجا قابل توجه است که اگر نمازگزار نماز را برای اطاعت الهی بجا بیاورد؛ لکن قصد دیگری را هم به آن ضمیمه کند به چند شرط این نمازش صحیح خواهد بود: شرط اول این است که آن قصدی که ضمیمه قصد اصلی میشود ریا و نشان دادن عبادت به دیگری نباشد که مثلاً به کسی بفهماند که نگاه کنید من چه نمازی می خوانم!!! که اگر اینطور باشد باطل است.

دوم: اینکه قصد قربت و انجام دستور خداوند قصد اصلی باشد و آن قصد دیگر فرع باشد. و شرط سوم این است که قصدی که بناست ضمیمه بشود و در عبادت نمازگزار در کنار قصد قربت باشد یک امر پسندیده ای باشد.

لذا در پاسخ به سوال عرض می کنیم اینکه کسی بخواهد نماز را به قصد قربت بخواند ولی در کنارش به فرزندش آموزش بدهد اشکال ندارد.

البته به شرطی که عملی که منجر به باطل شدن نماز می شود از او سر نزند. مثلاً اگر نماز ظهر و عصره نمی تواند بلند بخواند و همچنین تسبیحات اربعه باید در نمازها آهسته خوانده بشود.

لذا با رعایت این نکات آموزش دادن به کسی در ضمن نماز نه تنها اشکال ندارد بلکه کار مناسبی است. خداوند نسل ما را همه را اهل نماز قرار بدهد والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۴۷- ترک غسل به دلیل خجالت

سوال شده که بعضی اوقات می بینید جایی میهمان شدیم و به ما غسل واجب می شود ولی به شدت از رفتن به حمام و غسل کردن خجالت می کشیم آیا می توانیم در این جور موقع ها به جای غسل تیمم انجام بدهیم و نماز بخوانیم؟

در پاسخ به این سوال عرض میشود خجالت و حیا در مسائل دینی امر غلطی است و لذا صرف خجالت عذر شرعی برای ترک غسل محسوب نمی شود و شخص حتما باید برای نماز غسل انجام بدهد و در فرض سوال تیمم اگر انجام بدهد تیممش باطل است و نمی تواند با این تیمم نماز بخواند

چون از لحاظ شرعی فقط در موارد محدودی که شرعا عذر محسوب می شود مکلف می تواند به جای وضو یا غسل تیمم کند و اصلا به تیمم می گویند طهارت در شرایط اضطراری که همین موارد اضطرار را نیز خود شرع مقدس مشخص می کند که برخی از موارد مهم را خدمتتان عرض می کنم :

۱- اینکه استعمال آب برای شخص ضرر دارد مثلا می داند اگر غسل انجام بدهد مریض می شود

۲- یک مورد این است که آب برای غسل کردن ندارد

۳- مورد دیگر این است که آب هسا ولی وقت غسل کردن ندارد مثلا می داند اگر غسل کند و بخواهد نماز بخواند دیگر نماز قضا می شود.

لذا عرض می کنیم خجالت از این موارد نیست پس اشخاص حالات روحی خودشان را مدیریت کنند و در این گونه موارد حیا را کنار بگذارند که این حیا در روایات نهی شده

خوب حالا ممکن است یک کسی بگوید آقا ما نمی توانیم در این مواقع با خودمان کنار بیاییم اگر می گوئید تیمم هم باطل است ما اصلا نماز نمی خوانیم و بعدا قضایش را بجا میاوریم؟

در پاسخ عرض می کنیم خیر اگر برای کسی شرایط طوری بود که دیگر تصمیم داشت به جهت خجالت غسل نکند یک راهی را بیان می کنم که البته این عملی که بیان میشود شرعا کار حرامی است ولی نماز شخص صحیح خواهد بود.

اینکه شخص در سرویس بهداشتی اول لباس و بدنش را از نجاست تطهیر کند و صبر کند که وقت نماز تنگ بشود مثلا ۵ دقیقه به طلوع آفتاب، در آن لحظه به جهت تنگی وقت تیمم انجام بدهد و صحیح و نمازش را با تیمم بخواند که البته گفتیم این عمل شرعا معصیت است ولی نماز شخص صحیح و ادا خواهد. و شخص برای نمازهای بعد باید غسلش را انجام بدهد.

خداوندذ به همه ما توفیق انجام تکالیف شرعی را عنایت بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۴۸ - خواندن نماز ظهر بعد از نماز جمعه

سوال شده که من دیر به نماز جمعه رسیدم و وقتی رسیدم خطبه های نماز جمعه تمام شده بود آیا می توانم نماز جمعه را شرکت کنم؟ اگر نماز جمعه را خواندم آیا باید نماز ظهر را هم بخوانم؟

در پاسخ به این سوال عرض می شود در زمان غیبت حضرت ولی عصر(عج)، در روزهای جمعه، انسان می تواند به جای نماز ظهر نماز جمعه بخواند، و همین نماز جمعه بنا به نظر اکثر فقها کفایت از وظیفه شرعی اش خواهد بود و خواندن نماز ظهر لازم نیست گرچه احتیاط مستحب است که همه افرادی که نماز جمعه می خوانند نماز ظهر را هم بخوانند.

لذا شاید افراد دیده باشند که در صفوف نماز جمعه برخی بلافاصله بعد از نماز جمعه بلند می شوند و نماز ظهر را هم می خوانند که واجب نیست احتیاط مستحب است. این از اصل مطلب

اما سوالی که مطرح شده این است که اگر موقع خطبه ها نرسید چی؟

در پاسخ عرض می کنیم گوش دادن به خطبه ها شرعا واجب است و جزو لازم نماز جمعه است ولی اگر کسی حتی موقعی به نماز جمعه رسید که خطبه تمام شده و نماز شروع شده می تواند نماز جمعه شرکت کند و باز هم واجب نیست نماز ظهرش را بخواند و حتی بالاتر برویم اگر کسی موقعی رسید به محل نماز جمعه که یک رکعت از نماز جمعه هم تمام شده و به رکعت دوم برسد باز هم می تواند اقتدا کند و رکعت

دوم را خودش فرادا بخواند و فرمودند صحیح است و باز هم واجب نیست نماز ظهر خوانده شود. بله در همه حالات خواندن نماز ظهر در کنار نماز جمعه احتیاط مستحب است.^۱

خداوند به همه ما توفیق شرکت در نماز جمعه که بسیار بسیار با فضیلت است را عنایت بفرماید والسلام
علیکم و رحمه الله

۱۴۹ - طریقه خواندن نماز جمعه

پرسیدند اجمالی از نماز جمعه و روش صحیح بجا آوردنش را توضیح بدهید.

در پاسخ عرض می شود: نماز جمعه عبادتی است که در ظهر روز جمعه با شرایطی خاص انجام می شود. در فضیلت این نماز همین بس که سوره ای در قرآن به این نام آمده و در آن جا صریحاً مؤمنان را به حضور در نماز جمعه دعوت فرموده است و در آن آیه آمده است: "هنگامی که صدای مؤذن بلند شد و دعوت به نماز شدی معامله و تجارت را رها ساز و برای انجام این فریضه الاهی حاضر شو، که از همه چیز برای شما بهتر است" و در روایات نیز تاکید زیادی شد است.

که در زمان غیبت امام زمان (عج)، نماز جمعه، واجب تخییری و افضل از ظهر است. کسی که نماز جمعه را به جا آورده واجب نیست نماز ظهر را هم بخواند، ولی احتیاط مستحب آن است که آن را نیز به جا آورد. اما چگونگی خواندن نماز جمعه:

نماز جمعه دارای دو خطبه و دو رکعت نماز است. که در خطبه ها اجمالاً واجب است امام محترم جمعه حمد الاهی کند، و سپس به پیغمبر اسلام درود فرستد و واجب است مردم را به تقوا سفارش کند و یک سوره کوچک از قرآن را بخواند.

^۱ - ر.ک: امام خمینی، توضیح المسائل (محشی)، گردآورنده: بنی هاشمی خمینی، سید محمدحسین، ج ۱، ص ۴۰۶، م ۷۳۳، قم، دفتر انتشارات اسلامی، چاپ هشتم، ۱۴۲۴ق. آیات عظام گلپایگانی و صافی: احتیاط واجب؛ بنابراین، مقلدین ایشان باید نماز ظهر را پس از نماز جمعه بخوانند و برای اقتدای نماز عصر، باید یقین کنند، امام جمعه نیز نماز ظهر را (علاوه بر نماز جمعه) اقامه کرده است.

بعد از تمام شدن خطبه، نماز جمعه خوانده می شود. نماز جمعه مانند صبح دو رکعت است ولی با نماز صبح چند فرق دارد که ذیلًا بیان می شود:

۱- بنا به نظر مشهور امام جمعه مستحب آن است که قرائت حمد و سوره در نماز جمعه به جهر یعنی بلند خوانده شود و البته همین استحباب را هم مشهور در نماز ظهر روز جمعه هم نقل فرمودند.

۲- مستحب است در نماز جمعه در رکعت اول بعد از حمد سوره جمعه و در رکعت دوم بعد از حمد سوره منافقین خوانده شود.

۳- در نماز جمعه دو قنوت مستحب است یکی در رکعت اول پیش از رکوع و دوم در رکعت دوم بعد از رکوع.

۴- آن که به جماعت باشد و فرادی صحیح نیست.

خداوند به همه ما توفیق شرکت در نمازهای جماعت را عنایت بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۵۰- نماز شکر

مسئله امروز نسبت به نماز شکر است که آیا اگر کسی خواست نماز شکر بخواند دستور خاصی دارد؟ یا اینکه دو رکعتی معمولی مثل نماز صبح است؟

در جواب می گوییم در شرع مقدس نمازهای مستحب بسیاری نیز وجود دارد، که یکی از موارد آن؛ دو رکعت نماز عادی مثل نماز صبح است که به هر منظور خیری می توانیم این نماز بخوانیم؛ که یکی از این نیت‌های خیر می تواند شکر و سپاس از درگاه خداوند باشد.

با این وجود، شیخ مفید رحمه الله علیه یک نماز شکر با یک چارچوب خاصی را از امام صادق(ع) نقل می کند:

که در روایت آمده زمانی که خداوند نعمتی به تو داد دو رکعت نماز بخوان؛ در رکعت اول سوره حمد و «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ» و در رکعت دوم اول سوره حمد، بعد «قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ» را بخواند و در رکوعها و سجده های نماز این ذکر را بگوید: «الْحَمْدُ لِلَّهِ شُكْرًا شُكْرًا وَ حَمْدًا»^۱.

البته همانطور که در آغاز بحث هم عرض شد کسی که می خواهد نمازی بخواند که به واسطه آن از خداوند تشکر کند منحصر در این عمل نیست ولی خوب قطعاً روشی که معصومین علیهم السلام اتخاذ فرمودند اثر بخشتر خواهد بود.

و نکته بعد این است که برای تشکر از خداوند ادعیه ای هم از معصومین علیهم السلام رسیده است مثل دعایی که از حضرت امام زین العابدین که در صحیفه سجادیه نقل شده که عزیزان به فهرست صحیفه مراجعه کنند خواهند دید.

و آخرین مطلب این است بهترین تشکر از خداوند نسبت به این همه نعمت که به ما ارزانی داشته است شکر عملی است به این معنا که از نعمتها صحیح و در راه شرعی و به اندازه مصرف کنیم. که این قطعاً با ارزشترین تشکر است که خداوند به همه ما توفیق عنایت بر ما بد و السلام علیکم و رحمه الله.

۱۵۱ - نماز باران

سوال شده که لطفاً دستور خواندن نماز باران را بفرمایید؟ و اینکه آیا حتماً باید به جماعت خوانده بشود و یا اینکه فرادا هم صحیح است؟

در پاسخ عرض می شود از جمله نمازهای مستحب: نماز باران است، که زمانی که نزولات آسمانی کاهش می یابد، نهرها خشک بشوند و آسمان به خاطر شیوع گناهان، کفران نعمت، ندادن حقوق، کم فروشی، ظلم، ترک امر به معروف و نهی از منکر و... بخل ورزد، نماز باران مستحب می شود.

^۱ - شیخ مفید، محمد بن محمد بن نعمان، المقننه، ص ۲۲۵، قم، کنگره جهانی هزاره شیخ مفید، چاپ اول، ۱۴۱۳ق.

کیفیت نماز باران تقریباً مانند نماز عید فطر و قربان، است. که در هر رکعت از آن حمد و سوره‌ای را می‌خواند و در رکعت اول بعد از سوره، پنج تا قنوت به جا می‌آورند و در رکعت دوم چهار قنوت، در قنوتها هم خواندن هر دعایی کافی است و بهتر است که دعای قنوت شامل طلب باران و بارش و طلب توجه حضرت رحمان باشد به این که باران بفرستد و درهای آسمان را به رحمت باز کند و قبل از دعا، صلوات بر محمد و آل محمد(ع) بفرستد. خوب این اصل نماز یک مستحباتی هم نقل شده برای این نماز:

اول به جماعت خواندن است که مستحب است لذا اینکه پرسیدند فرادا هم می‌شود بله فرادا هم صحیح است.

۱. بلند خواندن قرائت و خواندن سوره‌هایی که در نماز عید مستحب است.

۲. مستحب است مردم سه روز، روزه بگیرند و بیرون رفتنشان روز سوم باشد. و (طوری ترتیب دهند که) این روز سوم، روز دوشنبه باشد و اگر نشد، روز جمعه باشد، برای این که روز جمعه دارای شرف و فضل است.

۳. امام به همراه مردم، با آرامش و وقار و خشوع و حالت درخواست به صحرا بیرون بروند، و جای پاکیزه‌ای را برای نماز انتخاب کنند و بهتر آن است که به شکلی و وضعی خارج شوند که موجب جلب رحمت الهی باشد، مانند این که پابرهنه باشند.

۴. منبر را با خود به صحرا ببرند و مؤذّن‌ها پیشاپیش امام حرکت کنند.

۵. با آنها پیرمردان، پیرزنان، کودکان و چهارپایان بیرون روند و میان بچه‌ها و مادرهایشان جدایی افکنند تا شیون و گریه زیاد کنند، و سبب ریزش بسیار رحمت الهی گردد، و کفار ذمی و غیر ذمی را نگذارند که با مردم به صحرا بروند.^۱

^۱ موسوی خمینی، سید روح الله، تحریر الوسیله، مترجم، اسلامی، علی، ج ۱، ص ۴۴۵ - ۴۴۷، قم، دفتر انتشارات اسلامی، چاپ ۲۱، ۱۴۲۵ق.

در پایان از خداوند درخواست می کنیم که رحمتش را بر ما نازل فرماید والسلام علیکم ورحمه الله

۱۵۲- حضور قلب در نماز

سوال امروز از حضور قلب در نماز است که پرسیدند چکار کنیم حضور قلبمان در نماز بیشتر شود؟

اولاً عرض کنیم که ما یک حواس جمعی در نماز داریم یک حضور قلب که خوب اینها با هم فرق دارد و لذا کسی فکر نکند که هر جا بحث حضور قلب در نماز است منظور این است که صرفاً حواسان به نماز جمع باشد، نه حضور در نماز حالتی است بالاتر از صرف حواس جمعی است که خود همین حضور قلب را هم بزرگان بیان کرده اند که دارای درجاتی است.

ولی خوب برای من که در همین حد هستم همین حواس جمعی هم که پله اول است بسیار با ارزش است و انشالله کم کم حالات روحی خوب هم ایجاد شود.

اما بگذارید برای پاسخ سراغ کلام بزرگان برویم که خودشان این مسیر را طی کردند: که چند نکته را از ایشان نقل می کنیم:

۱- نکته اول بالا بردن بینش دینی نسبت به عبادات است اینکه ما مطالعه کنیم فکر کنیم و نسبت به خداوند شناختمان بیشتر شود ارزش و فلسفه عبادت و بندگی خدا را دریابیم و این معنای این کلام خداوند است که انما یخشى الله من عباده العلماء. فقط عالمان هستند که در عبادت خاشع و خاضع هستند. پس اول بالا بردن معرفت دینی (که یک عملی است که مستمرا باید صورت گیرد)

۲- بی توجهی و خالی کردن ذهن از کارهای پراکنده و مختلف، که این امور معمولاً مانع تمرکز حواس است.

۳- انتخاب محل و مکان نماز و سایر عبادات نیز در این امر، اثر دارد، به همین دلیل، نماز خواندن در برابر اشیاء و چیزهایی که ذهن انسان را به خود مشغول می‌دارد مکروه است، و همچنین در برابر درهای باز و محل عبور و مرور مردم، در مقابل آئینه و عکس و مانند اینها.

۴- پرهیز از گناه نیز عامل مؤثری است، چون گناه قلب انسان را از خدا دور می‌سازد. و در همین زمینه امام صادق (ع) می‌فرماید: هیچ چیز برای قلب زیانبارتر از گناه نیست (و از مرحوم بهجت از حضور قلب سوال کردند: فرمود اعضا و جوارح را در طول شبانه روز حفظ کنید)

۵- آشنایی به معنی نماز و فلسفه افعال و اذکار آن، عامل مؤثر دیگری است. که باید اینها را مطالعه کرد.

۶- انجام مستحبات نماز و آداب مخصوص آن. (نماز اول وقت به جماعت، بجا آوردن نافله ها تا حد ممکن، التزام به اذان و اقامه، بجا آوردن و تقید به مستحبات داخلی نماز و همچنین انجام تعقیبات و موارد دیگر)

۷- تمرین و مراقبت و نا امید نشدن. (اینکه اگر بین نماز حواسمان پرت شد دوباره برگردانیم)

انشالله خداوند به همه ما توفیق خوب نماز خواندن را عنایت بفرماید. والسلام علیکم و رحمه الله

۱۵۳ - قضای نمازها و روزه ها

مسئله امروز این است که شخصی می پرسد: تا الآن نماز نمی‌خواندم و روزه نمی‌گرفتم. اگر بخواهم شروع به عبادت کنم آیا خدا من را می‌بخشد؟ آیا باید تمام نماز و روزه هایی را که نگرفتم جبران کنم؟ کفارہ چطور؟

عرض کنیم: توبه و شروع به انجام عبادات شرعی، توفیقی است که نصیبتان شده است که باید قدر آن را بدانید و نگذارید شیطان با بزرگ نشان دادن برخی کفارہ های عبادات انجام نشده، شما را از راه راست دور

کند. ابتدا سعی کنید عبادات شما از این به بعد از بین نرود و در وقت خودش انجام شود و بعد از مدتی، کم کم شروع به انجام عباداتی کنید که از شما قضاء شده است.

چون نظر مراجع تقلید در مورد این سوال این است که باید قضای نماز و روزه را بجا آورد، و اگر برای ترک روزه ها عذر شرعی نداشته است کفاره هم بر او واجب است که عزیزانی که ممکن است در جزئیات کفاره سوال داشته باشند حتما بپرسند که از بحث ما خارج است.

اما در مورد نمازها خوب باید قضاها را بجا آورد ولی کفاره ای ندارد و برای انجام نماز قضا هم اگر تعدادش زیاد است یک برنامه ای مداوم و مرتب و به مقداری که توان دارد بریزد و کم کم آنها را قضا کند که من به عنوان مثال عرض می کنم اگر کسی ۳ سال نماز قضا دارد اگر برنامه بریزد در هر وعده نماز یک نماز قضا هم بخواند بعد از گذشت ۳ سال بدون اینکه وقت جداگانه ای از او گرفته باشد و فشار بیاید نماز قضاهاش تمام شده است.

و در آخر می گوئیم: تصمیم به انجام واجبات و ترک معاصی یک توفیقی است که شامل حال دوستان خداوند می شود که به خودی خود دارای ارزش والایی در نزد پروردگار است. که امیدواریم خداوند به همه ما در راه توبه واقعی کمک کند والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۵۴- نماز با بدن نجس به ادرار

اگر در یک جایی باشیم که آب در دسترس نباشد و برای قضای حاجت و دستشویی برویم چگونه بایستی نماز را به جا آورد؟

در پاسخ به این سوال عرض می شود که مومنین دقت کنند مخرج ادرار با غیر آب پاک نمی شود لذا اگر کسی در جایی نیاز به قضاء حاجت داشت ولی برای تطهیر آب نداشت برای اینکه این نجاست به جاهای دیگر بدنش و یا لباسش ترشح نکند محل مخرج را خشک کند و بعد از دسترسی به آب لازم است که

حتما مخرج را با آب شستشو بدهد که خوب اگر با آب قلیل می خواهد بشوید اگر دو بار شسته شود به نظر همه پاک شده و اگر با آب لوله کشی که به آب کر وصل شده است شسته شود، یک مرتبه کافی است.

حالا ممکن است کسی بگوید شاید تا آخر وقت ما آب پیدا نکردیم چطور؟ اینجا می فرمایند یکی از مواردی که فقها فرمودند نماز با بدن و لباس نجس جایز است همین است که فردی آب برای تطهیر ندارد لذا در همان حالت نماز را بخواند و صحیح خواهد بود.^۱ و با خودش نگوید حالا که من شرایط تطهیر را ندارم پس وظیف این است که نماز را ترک کنم خیر دقت کنیم که نماز در این حالت هم از مکلفین ساقط نخواهد بود.

خوب است یک نکته ای را هم در پایان این مسئله بیان کنیم ما گفتیم مخرج ادرار فقط باید با آب تطهیر شود ولی این را هم بدانیم که مخرج غائط بنا به نظر برخی از فقها با رعایت شروطی که در رساله آمده با برطرف کردن عین نجاست مثلا توسط پارچه و ... پاک می شود و افراد با از بین بردن نجاست از مخرج غائط می توانند نماز بخوانند ولو با آب هم شستشو ندهند.

خداوند همه ما را آشنا به تکالیف شرعی مان قرار بدهد انشالله والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۵۵ - خروج قاصد ده روز به کمتر از مسافت

مسئله امروز سوال یکی از زائران امام رضا علیه السلام است که می پرسد در مشهد الرضا علیه السلام قصد ده روز کرده ایم، آیا می توانیم به مقدار کمتر از چهار فرسخ از شهر خارج شویم؟ (مثلا برای زیارت اهل قبور به بهشت رضا برویم)

در پاسخ به این سوال عرض می کنیم اگر از اول تصمیم چنین خروجی را از محل اقامت نداشته اید و بعد از قصد ده روز و خواندن یک نماز چهار رکعتی اداء این تصمیم را گرفته اید، خروجتان به کمتر از چهار

^۱ - توضیح المسائل (المحشی للإمام الخمینی)، ج ۱، ص: ۶۰ مساله ی ۶۶ و ص ۱۴۹، مسأله ۷۷۴، موارد جواز نماز خواندن با بدن و لباس نجس. مقام معظم رهبری، استفتائات، ص ۳۲، سؤال ۹۴.

فرسخ بدون هیچ قیدی اشکال ندارد، ولی اگر از آغاز قصد خروج (مثلاً به بهشت رضا) را داشته‌اید نظر مراجع متفاوت است، که ما به بیان بعضی از اقوال اکتفاء می‌کنیم:

- خروج نباید بیشتر از دو ساعت طول بکشد. (امام، مکارم)

- مجموع خروج‌ها نباید از هفت ساعت بیشتر باشد. (رهبری)

- اگر از اول قبل از خواندن نماز چهار رکعتی، قصد داشته باشد که در اثنای ده روز به اطراف آنجا که عرفاً جای دیگر به حساب می‌آید و فاصله آن از چهار فرسخ کمتر است برود، اگر مدّت رفتن و آمدنش به اندازه‌ای باشد که در نظر عرف با اقامت ده روز منافات دارد، (مثل یک روز یا تمام یک شب) نماز را شکسته بخواند و چنانچه منافات نداشته باشد، (مثل یک یا دو ساعت در هر روز) نماز را تمام بخواند. (سیستانی)

خداوند انشالله زیارت و عرض ارادت ما محضر معصومین علیهم السلام را از همه مان قبول بفرماید
والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۵۶- نماز در ملك وراثتی

مسئله ای که امروز مطرح می‌شود این است که شخصی می‌گوید پدرمان چند سالی است فوت شده است ولی من و مادرم و دو تا از برادرانم که هنوز ازدواج نکرده ایم، در منزل پدری ساکن هستیم، یکی از برادرانم که مستاجر است می‌گوید من راضی نیستم و بیا بید خانه را بفروشید و سهم هر کسی را پرداخت کنید، حال سوال من این است حکم بودنمان در این خانه مخصوصاً نمازی که می‌خوانیم چیست؟

در پاسخ عرض می‌شود که یکی از شروطی که فقها در شرایط صحت نماز ذکر فرموده اند این است که مکان نمازگزار باید مباح باشد یعنی غصبی نباشد به همین جهت نماز در ملک دیگران در صورت عدم رضایت صاحب ملک باطل خواهد بود.

در مورد سوال نیز در رساله مراجع آمده است: کسی که در عین ملکی با دیگری شریک است اگر سهم او جدا نباشد، بدون اجازه شریکش نمی‌تواند در آن ملک تصرف کند و نماز در آن، باطل است. همچنین است حکم ورثه‌ای که ملکی را به ارث می‌برند و در عین آن با هم شریک هستند که در این صورت، هر یک از وراثت نمی‌تواند بدون اجازه سایر وارثین، در ملک به ارث رسیده تصرف کند و نماز در آن، هم باطل است. ولی اگر ورثه رضایت دادند به این تصرف خوب به طبع نماز هم صحیح خواهد.

البته یک نکته ای هم اینجا خوب است اشاره شود که ما یک بابی را در فقه داریم به نام حق سُکُنی به این معنا که مثلاً یک مالکی به همسرش می‌گوید به تو از همین الان تا زمانی که زنده ای حق سکونت در این منزل را می‌دهم و آن زن هم قبول کند

اگر همچنین اتفاقی افتاده باشد در زمان حیات مالک که حق فروش نیست و این خانم حق سکونت دارد.

که مسئله البته خیلی دقیق است عزیزان حتما مسئله شان را از کارشناسان فقهی سوال کنند. والسلام علیکم و رحمہ اللہ.

۱۵۷- قیام قبل از رکوع

مسئله ای که پرسیده شده این است که آیا قبل از رفتن به رکوع در نماز لازم است که بعد از قرائت یا قنوت لحظه ای توقف کرد بعد به رکوع رفت یا اینکه بدون هیچ وقفه ای و حتی بدون گفتن ذکر الله اکبر می‌توان به رکوع رفت؟ چون بعضی می‌گویند قیام قبل از رکوع واجب رکنی است و باید لحظه ای توقف داشت؟

در پاسخ به این سوال عرض می‌شود که درست است که یکی از واجبات رکنی نماز قیام قبل از رکوع است ولی درک این قیام به این معنا نیست که بر نمازگزار لازم باشد قبل از رفتن به رکوع لحظه ای مکث

کند و بعد به رکوع برود و لذا بیان این نکته که بعد از قرائت یا بعد از قنوت یا بعد از تسبیحات اربعه کمی صبر لازم است مطلب بی اساسی است.

بلکه مراد از «قیام متصل به رکوع» که یکی از واجبات رکنی نماز است به این معنا که اگر حتی سهوا هم ترک شود برای نماز خلل ایجاد می شود این است که نمازگزار باید از حالت قیام، یعنی ایستادن، به رکوع برود، و لذا به محض تمام شدن عمل قبل از رکوع مکث نمی خواهد و از همان حال که به رکوع برود این قیام به خودی خود درک شده است.

شاید بپرسید که اگر این واجب به خودی خود رعایت می شود پس مطرح کردنش به عنوان یک واجب مستقل چه ثمره ای دارد؟ اصلا چه زمانی تصور می شود که کسی این قیام را ترک کند؟

در جواب عرض می کنیم چرا فروضی دارد که این قیام ممکن است ترک شود مثلا اگر کسی پس از قرائت به اشتباه به سجده رود و قبل از سجده به یاد آورد که رکوع را انجام نداده است، اینجا فرمودند نمی تواند از همان حالت نشسته به صورت خم در حال رکوع قرار بگیرد بلکه باید برای درک قیام قبل از رکوع اول بایستد و سپس به رکوع رود.

لذا این تأکیدی که برخی دارند که مثلا بعد از قرائت و قبل از خم شدن برای رکوع قدری مکث کنید هیچ وجه شرعی ندارد.

خداوند به همه ما توفیق درک معارف دینی را مرحمت بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۵۸ - اماکن تخییر

سوال کرده که ما که کربلا رفته بودیم بین دوستان بحث شد که حکم نماز در صحن امام حسین علیه السلام که الان سقف دار شده است چه حکمی دارد آیا باید شکسته بخوانیم یا اینکه آنجا هم از جاهایی است که نمازگزار مخیر است بین شکسته خواندن یا کامل خواندن؟

در پاسخ بگذارید اولاً اجمالاً عرض کنیم که به نظر اکثر فقها مکلف در ۴ مکان با اینکه شرعاً مسافر محسوب می شود مخیر است بین اینکه نمازش را شکسته بخواند یا کامل، ۱- مسجد الحرام که برخی از فقها کل شهر مکه را قائلند. ۲- مسجد النبی صلی الله علیه و آله که بعضی از فقها کل شهر مدینه را قائل هستند ۳- مسجد کوفه که برخی از فقها کل شهر کوفه را قائلند ۴- و مورد آخر حرم امام حسین علیه السلام. البته عرض کردیم در جزئیات این موارد آراء فقها با هم متفاوت است که حتماً عزیزان برای آگاهی دقیق باید به نظر مرجعشان مراجعه کنند.

که ما در پاسخ به این سوال فقط مورد آخر که حرم امام حسین علیه السلام هست را توضیح می دهیم که مقام معظم رهبری فرمودند احتیاط این است که در کامل خواندن نماز به محدوده حائر حسینی که تقریباً همان اطراف ضریح است اکتفا بشود لذا نماز در صحن شریف امام حسین علیه السلام شکسته خواهد بود، تعبیر برخی دیگر از فقها هم تقریباً همین مطلب را می رساند مثلاً حضرت آیت الله سیستانی فرمودند نمازگزار تا شعاع ۱۱/۵ متر از اطراف مرقد مطهر مخیر است که نمازش را کامل بخواند یا شکسته.

پس در جمع بین فتاوی مراجع در مورد کامل خواندن نماز در حرم امام حسین علیه السلام می توان گفت: زائرین فقط اجازه دارند در رواقی که ضریح مطهر در آن قرار دارد نمازشان را شکسته یا کامل بخوانند، (البته غیر از دالان‌های اطراف قبر مطهر، که محل دفن ابراهیم مجاب و حبیب بن مظاهر علیهما السلام است) اما در بیشتر از این مقدار را لأقل باید احتیاط کنند و نمازها را شکسته بخوانند.

خداوند انشالله زیارت عتبات مقدسه را بارها و بارها نصیبمان بگرداند والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۵۹ - وطن والدین و فرزندان

شخصی پرسیده که پدر و مادرم اهل یکی از روستاهای اطراف مشهد هستند که ۵۰ کیلومتر با مشهد فاصله دارد و پدر و مادرم از روستا اعراض نکردند و قصد دارند بعد از اینکه پدرم بازنشسته شد به روستا

برگردند لذا نمازشان را روستا کامل می خوانند، من و خواهرم هنوز ازدواج نکرده ایم و ممکن است تا قبل از ازدواج حتی ما هم برای زندگی به روستا برویم حکم نماز ما در آن روستا چیست؟

در پاسخ به این سوال عرض می شود که وطن قبلی والدین که فرزندان در آنجا زندگی نکرده اند برای فرزندان که وطن نمیشود و فرزندان باید در آنجا نمازشان را شکسته بخوانند و روزه هم نمی توانند بگیرند مگر اینکه مثلاً قصد ماندن ده روز را در آنجا داشته باشند .

و اینکه در سوال آمده که ممکن است ما هم مدتی برای زندگی به آنجا برویم و ساکن شویم باید گفت این نکته هم تغییری در حکم مسئله ایجاد نمی کند و باز هم نماز فرزندان آنجا شکسته است.

تازه زمانی هم که به آنجا کوچ کردید دست خودتان است اگر مثلاً می دانید تا یکی و دو سال آینده (مثلاً بعد از ازدواج) قطعاً از آن روستا خارج می شوید و قصد سکونت و زندگی دائم در آنجا را ندارید در اینجا حکمتان مستقل خواهد بود. و باید به حکم شرعی وطن موقت عمل کنید و اینکه پدر و مادر تصمیم زندگی دائم در آنجا را گرفته اند اینطور نیست که شما هم اجباراً تابع قصد آنها باشید، خیر انتخاب وطن برای فرزندان بزرگسال و مستقل دست خودشان خواهد بود.

لذا اجمالاً عرض می کنیم که اگر قصد ده روز در روستای والدین را نداشته باشید نمازتان شکسته خواهد بود.

انشالله کسانی که والدینشان بالا سرشان هستند سایه شان مستدام و آنها هم که فوت شده اند در رحمت ایزدی متنعم باشند والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۶۰ - وطن زن و شوهر

سوال شده که شوهرم در روستا به دنیا آمده و تا دوران جوانی در آنجا زندگی کرده است و بعد به شهر آمده است و الان هم در همان شهر با هم زندگی می کنیم، حال سوال این است که وقتی که من با شوهرم به وطن قبلی شوهرم در روستا می رویم حکم نماز و روزه مان چیست؟ آیا کامل است یا شکسته؟ در پاسخ به این سوال عرض می شود که حکم این خانم و آقا با هم متفاوت است لذا جدا جدا بررسی می کنیم:

نماز این مرد که قبلا آن روستا وطنشان بوده است اگر از آن روستا اعراض نکرده است به این معنا که تصمیم دارد یا حتی احتمال می دهد که یک زمانی برای زندگی به آنجا برگردد بنا به نظر اکثر فقها نماز مرد در آنجا کامل خواهد بود و روزه هم صحیح است ولی اگر مرد اعراض کرده است مثلا به نظر رهبری اگر تصمیم گرفته که دیگر برای زندگی به آنجا برنگردد دیگر نمازش شکسته خواهد بود ولو اینکه ملک هم آنجا داشته باشد.

که اما در مورد خانم عرض می کنیم که خانمها فکر نکنند به صرف اینکه یک جا حکم وطن را برای شوهرشان داشت و شوهر نمازش را آنجا کامل می خواند نماز زن هم کامل خواهد بود خیر بلکه در مورد این سوال می گوییم که چون زن در آن روستا زندگی نکرده است لذا آنجا حکم وطن او را ندارد پس نمازش شکسته خواهد بود.

ولی عده ای به اشتباه تصورشان این است که زن همین که ازدواج کرد در وطن تابع شوهر است و این حرف غلطی است.

بله، اگر زنی تصمیم گرفت در انتخاب وطن تابع اراده شوهرش باشد، خوب قصد شوهر برای او هم کافی است و لذا اگر که همسرش شهری را برای زندگی دائم با یکدیگر به عنوان وطن انتخاب کند، وطن این

زن هم محسوب می‌شود و هم چنین اعراض شوهر او از وطن مشترکشان با خروج از آن وطن و رفتن به جایی دیگر، اعراض آن زن هم از وطن محسوب می‌شود.^۱

خداوند انشالله الفت و محبت را روز به روز در بین اعضای خانواده بیشتر بگرداند والسلام علیکم و رحمہ اللہ.

۱۶۱- نماز در کمتر از مسافت شرعی

من پدرم فوت شده و هفته ای دوبار به بهشت رضا برای زیارت اهل قبور می روم می خواستم حکم نماز را در آنجا بدونم چون بعضی را دیدم آنجا شکسته نماز می خوانند؟ اصلا تو فاصله چند کیلومتری از شهر نماز شکسته می‌شود؟

در پاسخ به این سوال عرض می‌شود که کسی که اهل مشهد است چون بهشت رضا در اطراف مشهد در فاصله ای کمتر از مسافت شرعی است لذا برای کسانی که مشهد وطنشان است در بهشت رضا نمازشان کامل خواهد بود.

و حکم مسئله این است که اگر کسی از وطنش خارج شود و قصد دارد تا کمتر از ۲۲/۵ کیلومتر برود و برگردد نمازش کامل خواهد بود.

البته این نکته را دقت کنیم که اگر کسی اهل مشهد باشد ولی مثلا به فریمان که بیشتر از مسافت شرعی است برود و در برگشت قبل از وارد شدن به مشهد در مسیر یک سر به بهشت رضا برود و بخواهد نماز بخواند اینجا دیگر نمازش در بهشت رضا نمازش شکسته خواهد بود. چون مسافت شرعی را طی کرده است.

^۱ - أجوبة الاستفتاءات (فارسی)، ص ۱۴۵. توضیح المسائل (المحشی للإمام الخمینی)، ج ۲، ص ۹۱۴. توضیح المسائل (المحشی للإمام الخمینی)، ج ۲، ص ۹۲۷.

اینکه در سوال گفته شده است که می بینیم بعضی در بهشت رضا نمازشان را شکسته می خوانند یا حکم مسئله را نمی دانند و یا اینکه وطنشان مشهد نیست و در مشهد مسافرنند لذا باید در آنجا نمازشان را شکسته بخوانند.

خداوند انشالله گذشتگان را غریق رحمت فرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۶۲ - کیفیت محاسبه قصد ده روز

سوال شده که ما روز دوشنبه وارد مشهد شدیم و قصد داریم ده روز بمانیم، آیا در شمارش ده روز، روز ورودمان را هم می توانیم محاسبه کنیم؟

در پاسخ باید گفت اگر مسافری در مکانی قصد ده روز داشته باشد (یعنی بداند حداقل ۱۰ روز کامل در آنجا می ماند) دیگر باید نمازش را کامل بخواند و اگر در ماه مبارک رمضان است روزه گرفتن هم بر او واجب است، اما در نحوه محاسبه ده روز عرض می شود که دو صورت و حالت تصور دارد:

اگر شمای سوال کننده که روز دوشنبه آمدید اگر قبل از اذان صبح روز دوشنبه به مشهد رسیده‌اید می‌توانید در شمارش، دوشنبه را هم محاسبه کنید و ۱۰ روزتان، غروب آفتاب روز دهم (چهارشنبه بعد از غروب) به پایان می‌رسد

ولی اگر بعد از طلوع آفتاب، و در بین روز رسیده‌اید، (مثلاً ساعت ۹ صبح) باید شمارش را از روز بعد از ورود حساب کرده، و در روز دهم در همان ساعت ورود، ده روزتان تمام می‌شود (پنجشنبه ساعت ۹ صبح) یا به تعبیر دیگر اگر بخواید همان روز ورود را هم محاسبه کند روز یازدهم همان ساعت خارج شود. یعنی باید دقیقاً ۲۴۰ ساعت (ده تا ۲۴ ساعت) را در مشهد بمانید.

اگر کسی می‌داند کمتر از این مقدار در مکانی خواهد بود دیگر نمازش شکسته خواهد بود و قصد ده روز کردنش بی‌معنا خواهد بود.

خداوند انشالله بلا را از مسافرین اسلام دور بگرداند والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۶۳- ماندن بدون قصد ده روز

سوال شده که برای یک سری امور اداری در شهری مسافر هستیم ولی مدت ماندنم در آنجا معلوم نیست لطفا وضعیت نمازم را از نظر شکسته و تمام (قصر و اتمام) بفرمایید.

در پاسخ به این سوال عرض می شود مسافری که مردد است و تاریخ دقیق بیرون آمدنش را نمی داند دو صورت دارد:

۱- اگر مدت دقیق اقامتش را نمی داند ولی می داند که حداقل ده روز در یک جا می ماند (مثلا مریضی در بیمارستان بستری است تاریخ دقیق ترخیصش را نمی داند ولی اجمالا می داند قطعا ده روز در آن جا می ماند) خوب در این صورت با حفظ باقی شروط نمازش کامل خواهد بود.

۲- حالت دوم این است که وارد آن شهر شده است ولی اصلا مدت اقامتش را نمی داند بلکه هر لحظه ممکن است از آن شهر خارج شود این شخص باید نمازش را شکسته بخواند تا قبل از سی روز (پس با خودش نگوید که من الان که بیشتر از ده روز در این شهر مانده ام پس نمازم کامل است خیر چون بودن ده روز در یک مکان در صورتی که از آغاز با قصد ده روز ماندن همراه باشد فایده دارد و نماز کامل است و الا اگر قصد ماندن حداقل ده روز را ندارد نمازش شکسته خواهد بود.)

ولی عزیزان به محض اینکه از توقفش در آن شهر بدون خروج ۳۰ روز گذشت نمازش کامل خواهد بود.

پس خلاصه عرض می کنیم اگر کسی در جایی قصد ماندن قطعی ده روز ندارد باید نمازش را شکسته بخواند. بله اگر در بین فهمید که از همان لحظه ۱۰ روز کامل دیگر باید بماند از همان لحظه قصد نمازش کامل خواهد بود.

خداوند انشالله سفر مسافرین را بی خطر گرداند والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۶۴ - سفر معصیت

من خیلی دوست دارم به زیارت امام حسین علیه السلام در کربلا بروم ولی شوهرم از ته دل راضی نیست، آیا اگر بروم گناه کردم؟ اینکه می گویند در فرض سوال نماز هم قبول نیست آیا حرف درستی است یا نه؟ در پاسخ به این سوال عرض می کنیم که یک از حقوقی که شوهر بر گردن زن دارد این است که خروج از منزل مشروط به اذن شوهر است و اگر زنی بدون اجازه و اذن از همسرش از خانه بیرون آید معصیت کرده است حتی اگر این خروج مثلا برای رفتن به مسجد و شرکت در نماز جماعت باشد. (البته در این مسئله استثنائاتی هم وجود دارد که باید در باب خودش به آن پرداخته بشود)

خوب حالا که اصل حکم معلوم شد نسبت به این سوال هم عرض می کنیم اگر شوهر با خروج از خانه و مسافرت همسرش حتی به سفر عتبات یا اماکن دیگر مخالفت کرد زن شرعا حق خروج از منزل را ندارد و با اینکه زیارت ائمه اطهار بسیار عمل با فضیلتی است ولی اگر با مخالفت شوهر صورت گیرد نه تنها مستحب نیست بلکه حرام خواهد بود.

اما اینکه فرمودند اگر خانمی علیرغم میل شوهر به مسافرت برود حکم نمازش چیست؟ عرض می شود که مراجع عظام تقلید در توضیح المسائل در قسمت نماز مسافر برای شکسته شدن نماز مسافر شروطی مطرح فرمودند که یکی از این شروط این است که مسافر در صورتی نماز شکسته است که سفرش معصیت نباشد و در همانجا آمده است که یکی از مصادیق سفر معصیت سفر زن بدون اذن شوهرش است که اگر خدایی ناکرده کسی بدون اذن شوهر به مسافرت رفت با اینکه در جایی غیر از وطنش هست و قصد ده روز هم ندارد به دلیل اینکه سفر معصیت است دیگر نمازش را باید کامل بخواند و شکسته نخواهد بود.

خداوند انشالله همه ما را آشنای به تکالیفمان قرار بدهد والسلام علیکم و رحمہ اللہ.

۱۶۵ - کیفیت نماز استیجاری

سوال شده که من از کسی پول گرفتم و برای خواندن نماز اجیر شدم؟ چندتا سوال برام پیش آمده که می‌خواهم بپرسم:

اولا آیا در این نمازها باید همه مستحبات نماز را هم انجام بدهم یا اینکه انجام واجبات نماز کافی است؟
مثلا آیا گفتن اذان و اقامه و سلام های سه گانه آخر نماز و یا تسبیحات اربعه به طور کامل بر او واجب است؟

سوال دوم این است که آیا رعایت ترتیب در نمازها لازم است یا اینکه می‌توانم اولاً همه نمازهای صبح را بخوانم و بعد ظهرها و به همین ترتیب ادامه بدهم؟

و سوال دیگرم این است که برای هر نماز باید اسم و فامیل میت مد نظرم باشد یا لازم نیست؟

در پاسخ عرض می‌کنیم ذکر خصوصیات میت که لازم نیست و همین قدر که بداند که نمازی که می‌خواند همان نمازی است که برای آن اجیر شده است حتی اگر نام میت را فراموش کرده باشد باز هم کای خواهد بود

و اینکه گفتند آیا رعایت ترتیب بین نمازها واجب است عرض می‌شود که رعایت ترتیب فقط بین خود نمازهای ظهر و عصر و مغرب و عشا شرط است، ولی ترتیب بین وعده های نماز شرط نیست مثلاً می‌تواند اول مثلاً نمازهای مغرب و عشا را بخواند بعد ظهر و عصر .

اما نسبت به سوال اول که از انجام مستحبات پرسیده اند عرض می‌شود که اگر کسی که او را برای انجام این عبادت اجیر کرده کیفیت خاصی را شرط نکرده (مثلاً پول را داده گفته یک سال نماز بخوان) در این صورت برخی از مراجع مثل مقام معظم رهبری و آیت الله سیستانی می‌فرمایند واجب است نماز را با مستحباتی که انجام آن معمول و متعارف است بخواند مثلاً اگر خواندن سه تسبیحات در رکعت سوم و

چهارم معمول است باید تسبیحات را سه بار بگوید^۱، ولی واجب نیست که برای هر نمازی اذان بگوید. ولی اگر نه شخص اجیر همان موقع قرارداد گفته که من مثلاً فقط واجبات را انجام می‌دهم دیگر انجام مستحبات لازم نیست.

لذا باید دید که اجاره به چه نحوی منعقد شده است.

خداوند انشالله به همه ما توفیق انجام واجباتمان را عنایت بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۶۶- مشروبات الکلی و نماز

سوال شده آیا کسی که مرتکب گناه بزرگ خوردن شراب شده می‌تواند نماز بخواند؟ یا اینکه نمازش باطل است؟

در پاسخ به این سوال مقدمتاً عرض می‌شود یکی از گناهان کبیره آشامیدن شراب است، از حضرت امام جعفر صادق (ع) روایت شده است که فرمودند: شراب ریشه بدیها و منشأ گناهان است و کسی که شراب می‌خورد، در آن موقع خدا را نمی‌شناسد و از هیچ گناهی باک ندارد و روح ایمان و خدا شناسی از بدن او بیرون می‌رود و روز قیامت با صورت سیاه محشور می‌شود و زبان از دهانش بیرون می‌آید و آب دهان او به سینه‌اش می‌ریزد و فریاد تشنگی او بلند است.

لذا اگر کسی را می‌شناسید که خدایی نکرده آلوده به این معصیت بزرگ هست با یک بیان خوب و مناسبی او را به زشتی کارش آگاه کنید و از این عمل نهی کنید.

اما سوالی که شده حالا کسی مرتکب این گناه شد و توبه کرد یعنی تصمیم گرفته که دیگه مرتکب نشود آیا می‌تواند نماز بخواند و از لحاظ احکام شرعی نمازش صحیح است؟ عرض می‌کنیم نماز فقط در حالت مستی که عقل زائل شده باطل است لذا اگر کسی که شراب خورده مست نشده و یا اینکه مستی اش

^۱ - اجوبه الاستفتانات س ۷۱۰، رساله جامع آیت الله سیستانی مسأله ۱۵۲۴.

برطرف شده نماز بر او واجب است و این مطلبی بعضی نقل می کنند که نماز ندارد مطلب غلطی است و باید نماز را بجا بیاورند و از لحاظ احکام شرعی نماز صحیح خواهد بود

خوب پس اینکه تو زبانها هست که تا ۴۰ روز نماز ندارد یعنی چه؟ در این باره عرض می کنیم بله حدیث داریم از امام صادق (ع) که فرموده اند: "من شرب شربه من خمر لم یقبل الله منه صلاته اربعین یوما" هر کس جرعه ای شراب بنوشد تا چهل روز برای نمازش ثوابی در نظر گرفته نمی شود.^۱

که در توضیح این حدیث عرض می کنیم که این فرمایش امام صادق به معنای عدم صحت نماز نیست و منظور، محرومیت از درجات بهشت است. چنین شخصی بعد از حالت مستی باید نمازش را بجا آورد و اگر مثلا بعد از دو ساعت حالت مستی نداشته باشد بعد از طهارت بدن و لباسش از نجاست شراب، باید نمازش را بخواند.

و اگر نماز را ترک کند این معصیت دیگری خواهد بود.

خداوند انشالله توبه همه ما را از گناهان قبول بفرماید والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۶۷- وقت نافله های یومیه

سوالی که امروز عرض می کنیم این است که آیا نافله های نمازهای یومیه مثل خود نمازهای یومیه وقت مشخصی دارند یا اینکه در هر زمانی خوانده شوند صحیح است؟

در پاسخ به این سوال به طور کلی عرض می کنیم که نافله ها دو قسم هستند برخی در شرع مقدس اسلام زمان خاصی برایشان مشخص شده که باید حتما در آن زمانها خوانده بشوند مثل نافله های یومیه و برخی هم خواندنشان در هر زمانی مطلوب و مستحب است مثل نماز جعفر طیار که بسیار هم فضیلت دارد.

بله پس همانطور که عرض شد نافله های یومیه زمان مشخصی دارند که در ادامه اشاره می کنیم:

^۱ - تهذیب الاحکام، ج ۹، ص ۱۰۸ و کافی، ج ۶، ص ۴۰۱

وقت نافله صبح: بنا به نظر اکثر فقها بعد از نصف شب است البته بعد از گذشتن زمان به اندازه یازده رکعت نافله شب و برخی از فقها در رساله شان مثل آیت الله سیستانی فرمودند اگر شخص نافله صبح را تا وقتی که سرخی طرف مشرق که قبل از طلوع خورشید پدید می آید تأخیر بیندازد بهتر است که در این موقع ابتداءً نماز صبح را بخواند.^۱

زمان نافله مغرب هم بنابه نظر اکثر فقها (مخالف: سیستانی و خویی) بعد از نماز مغرب است تا زمانی که سرخی بعد از غروب آفتاب به طور کل از آسمان از بین برود و هوا کاملاً تاریک شود. و نافله عشاء هم بعد از نماز عشاء می باشد تا نصف شب .

و نافله ظهر هم زمان شروعش بعد از داخل شدن وقت است (یعنی اذان ظهر) و باید قبل از نماز ظهر در بازه زمانی خاصی انجام شود و نافله عصر هم قبل از نماز عصر است.

و آخرین مورد هم که بسیار سفارش شده است نافله شب است که به نظر مشهور فقها از نصف شب به بعد خوانده می شود و هر چه به اذان صبح نزدیکتر خوانده شود ثوابش و فضیلتش بیشتر خواهد بود. در پایان عرض می شود که امام عسکری علیه السلام خواندن ۵۱ رکعت نماز را در شبانه روز از علامات مومن بیان فرموده اند لذا در کنار انجام واجبات دقت در نافله ها هم داشته باشیم و خداوند انشالله توفیق عنایت فرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۶۸ - خواندن نافله ظهر قبل از اذان

برخی از مومنین می پرسند ما که می خواهیم مداومت بر نافله ها داشته باشیم معمولاً مساجد برای خواندن نافله مغرب بین نماز مغرب و عشاء یک وقتی قرار می دهند اما نسبت به نافله ظهر و عصر است که بعد از اذان، سریع نماز ظهر برگزار می شود و ما وقت خواندن نافله را نداریم آیا می توانیم قبل از اذان نافله ها را بخوانیم یا اینکه حتی بعد از نماز ظهر و عصر شروع به نافله خواندن کنیم؟

در پاسخ به این سوال باید عرض کنیم که نسبت به مقدم کردن نافله ظهر بر اذان ظهر برخی از فقها مانند حضرت آیت الله سیستانی و مکارم فرمودند در فرضهای اینچنینی که ضرورت است اشکال ندارد و

^۱ - توضیح المسائل (محشی - امام خمینی)، ج ۱، ص: ۴۲۹ م ۷۷۲

می تواند قبل از اذان ظهر نافله ها را شروع کند. ولی برخی دیگر از فقها مثل حضرت امام ره فرمودند به امید ثواب تقدیم مانعی ندارد.^۱

و اما نسبت به اینکه فرمودند آیا می توان نافله ظهر و عصر را در موارد ضروری بعد از نماز خواند؟ که در این فرض حضرت آیت الله العظمی خامنه ای فرمودند بنا بر احتیاط (واجب) باید به قصد قربۀ الی الله، بدون قصد ادا و قضا به جا آورده شود.^۲ (به نیت مافی الذمه بخواند و می تواند نشسته بخواند. (آیت الله سیستانی)^۳)

خداوند انشالله همه ما را موفق در انجام مستحبات گرداند والسلام علیکم و رحمہ الله.

۱۶۹ - نماز با لباس غصبی

سوال کرده که من علیرغم نارضایتی دوستم انگشترش را از او گرفتم و او راضی نبود الان که می خواهم نماز بخوانم اگر انگشتر داخل جیبم هم باشد نمازم باطل است یا صحیح است؟

اولا عرض می شود که عمل شما شرعا غصب و تصرف حرام در اموال دیگران است و شرعا موظف هستید که مال مردم را هر چه زودتر برگردانید

ولی نسبت به سوال عرض می کنیم که مشهور فقها فرمودند اگر کسی مال غصبی ای را در نماز با خود حمل کند نمازش باطل نمی شود ولی همانطور که گفتم تاخیر در برگرداندن مال غیر در فرض سوال گناه خواهد بود.

آنچیزی که از لحاظ شرعی در نماز اشکال ایجاد می کند این است که کسی با لباس غصبی نماز بخواند چرا که به نظر اکثر مراجع اگر کسی بداند تصرف در مال دیگران حرام است با این حال لباسی از کسی بدون رضایت بردارد و با آن نماز بخواند هم گناه کرده است و نماز با آن باطل خواهد بود مگر در حال ناچاری که خوب بحث دیگری است.

^۱ - العروة الوثقی مع التعلیقات، فی أوقات الصلوة ۲م

^۲ - رساله آموزشی ج ۱

^۳ - سایت معظم له

حتی در اینجا به نظر اکثر فقها به فتوا یا احتیاط (غیر آیت الله سیستانی و بهجت) اگر حتی در لباس نمازگزار نخ یا دکمه و یا مثل آن؛ غصبی باشد، باطل است.^۱

و البته اگر همین انگشتر را دستش کند به نظر مشهور با انگشتر غصبی نماز باطل است ولی آیت الله سیستانی می فرماید عملش حرام است ولی نماز باطل نیست چراکه اصلاً آیت الله سیستانی در مورد بطلان لباس غصبی شرط سائر عورت بودن بالفعل را مطرح نموده اند.

و یک نکته دیگری هم که مربوط به اینجاست عرض کنیم که به نظر اکثر مراجع عظام تقلید اگر کسی با عین مالی که خمس آن داده نشده است لباسی بخرد و با آن نماز بخواند این هم فرمودند اشکال دارد. خداوند را به آبروی پیامبر و آتش قسم می دهیم همه را توفیق بندگی عنایت فرماید والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۷۰ - نماز با لباس چرمی

سوال شده است که من از بازار کاپشنی خریدم که جنس چرم را دارد و روی آن مارک کشوری غیر اسلامی خورده است برایم سوال پیش آمده که آیا نماز با این کاپشن صحیح است؟

خوب در پاسخ به این سوال بگذارید یکی دو نکته کلی را اول عرض کنیم

نکته اول: در احکام لباس نمازگزار آمده است که لباس نمازگزار نباید از اجزاء حیوان حرام گوشت باشد

یعنی پوست مثلاً سنجاب چون حیوان حرام گوشت است بودن آن در لباس نمازگزار اشکال دارد

و نکته دوم این است که حیوانی هم که حلال گوشت است و خون جهنده دارد مثل گاو اگر ذبح

شرعی نشده باشد از لحاظ شرعی مرده یا میتة محسوب شده و با پوستش اگر لباس هم تهیه شود

نمی شود نماز خواند

و از آن طرف اگر یک چرمی ساخت و تولید یک کشور غیر اسلامی باشد و کشتار حیوان هم توسط

غیر مسلمان صورت گرفته است چون آنها تقیدی به ذبح با احکام شرعی خود ندارند لذا حکم

حیوان مرده را دارد و نماز هم با آن صحیح نیست ولو چرم و پوست گاو باشد.

اما پاسخ سوال:

^۱ - همان مسئله ی ۸۱۵

پاسخ به این سوال فرضی دارد:

- ۱- اگر کسی لباسی را از بازار خریده است و نمی داند چرم است یا نه که نماز با آن اشکال ندارد
 - ۲- اگر کسی یقین دارد چرم است :
 - اگر از بازار کشوری غیر مسلمان خریده و ساخت کشور غیر مسلمان هم هست که با آن نمی توان نماز خواند و حتی به نظر اکثر مراجع نجس هم هست
 - اگر از بازار مسلمانان خریده است ولی می داند که این چرم تولید کشوری غیر مسلمان است و این مسلمان هم مسئله را پیگیری نکرده است چون ساخت غیر مسلمان است باز هم نمی توان با آن نماز خواند.
 - ولی اگر یک چرمی تولید کشوری اسلامی باشد اگر حتی در بلاد کفر هم فروخته شود حکم به طهارت و جواز خواندن نماز در آن می شود.
 - یک فرض دیگری هم که می پرسند می گویند اگر ما چرمی از ایران بخریم و ندانیم که ساخت چه کشوری است چگونه؟ که عرض می شود این مورد هم اشکال ندارد.
- خداوند همه ما را آشنا به وظایف شرعی مان قرار دهد والسلام علیکم و رحمه الله.^۱

۱۷۱- موی گربه در لباس نمازگزار

پرسیدند که باران می آمد و پنجره منزل هم باز بود که گربه ای که بدنش خیس بود وارد اتاق شد و خیزی بدنش به فرش هم گرفت، سوالم این است که باید زمین را چگونه تطهیر کنیم؟ در پاسخ باید گفت که بدن گربه از لحاظ شرعی پاک است و لذا رطوبتی که از بدن گربه به فرش اصابت کند پاک است و برای نماز اشکال ندارد و تنها دو حیوان هستند که زمانی هم که زنده هستند رطوبتهای بدنشان نجس است و آن هم سگ و خوک می باشد و البته ادرار و مدفوع حیوانات حرام گوشت مثل گربه هم نجس است.

پس اینکه گربه خیس آمده روی فرش منزل اصلاً نجس نیست که نیاز به تطهیر باشد. و می توانید نماز بخوانید.

^۱ - مسئله ۸۲۱ و ۹۵

اما نکته ای رو اینجا در پایان مسئله خوب است تذکر بدهیم که لباس نمازگزار نباید از اجزاء حیوان حرام گوشت (حتی از اجزاء غیر روح دار مثل مو) ساخته شده باشد و حتی اگر مویی از آن هم همراه نماز گزار باشد؛ نماز باطل است. (امام، رهبری، مکارم، بهجت، فاضل)^۱ (آیت الله سیستانی: اگر کمتر از یک یا دو تار مو باشد نماز را باطل نمی کند).

لذا اگر نمازگزار یقین کند مویی از گربه روی لباسش هست نمازش صحیح نیست. در مورد پر پرندگان حرام گوشت هم مثل کلاغ نظر مقام معظم رهبری و برخی دیگر از فقها همین است

اما این مسئله نباید مومنین را دچار حساسیتهای بی مورد کند و به محض اینکه مویی در لباس خود ببینند با خود بگویند نکند موی گربه است خیر باید اصل را بر این بگذارند که اشکال ندارد. خداوند انشالله نماز همه ما را قبول بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۷۲- شرایط مکان نمازگزار

سوال می کنند بعضی اوقات خیلی در حرم امام رضا جا کم است که برای سجده نماز بسیار مشکل دارم و نامتعارف و کوچک سجده می کنیم؟ حکمش چیست؟

در پاسخ به این سوال عرض می شود که فقهاء در مکان نمازگزار رعایت اموری را شرط می دانند که ما برخی از آنها را عرض می کنیم:

۱- مباح بودن مکان: یعنی نمازگزار باید بداند نماز در زمین یا فرشی که صاحبش راضی نیست باطل است

۲- بی حرکت بودن: نمازگزار باید در مکانی که حرکتش موجب حرکت خود نماز گزار می شود نمی تواند نماز بخواند مثل قایق ولی البته نماز در امثال هواپیما که نمازگزار خودش آرام است صحیح است.

۳- شرط بعدی طهارت است که نباید مکان نماز طوری نجس باشد که نجاست به بدن یا لباس نمازگزار سرایت کند و البته اگر نجاست فرش خشک باشد اشکال ندارد.

^۱ - توضیح المسائل، مسئله ی ۸۲۴ و اجوبه الاستفتاءات، س ۴۴۱

۴- و بالاخره شرط آخر که پاسخ به سوال است این است که مکلف باید توانایی انجام واجبات در آن مکان را داشته باشد: لذا در جایی که سقف آن کوتاه است و نمی تواند در آنجا قیام کند و یا اینکه به اندازه ای کوچک و تنگ است که جای رکوع و سجود ندارد، یعنی نمی تواند به طرز صحیحی اعضای سجده را بر زمین قرار دهد نماز صحیح نیست و اگر ناچار شود باید به قدر ممکن واجبات نماز را رعایت کند.^۱

مومنین خوب است زمانی را هم به مطالعه احکام و مسائل شرعی اختصاص بدهند و در این زمینه می توانند از سایت مراجع تقلید استفاده کنند. والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۷۳- حکم خواندن نماز جلوتر از قبر معصوم علیه السلام

یکی از زائرین امام رضا علیه السلام در حرم از من پرسیدند که از قسمت مسجد گوهرشاد که می خواهیم به سمت ضریح برویم تابلویی نصب شده است که در این مکان نماز نخوانید برای من سوال پیش آمد که دلیل اینکه نباید آنجا نماز خواند چیست؟

در پاسخ عرض می کنیم این تابلویی که سوال شده است در قسمت پیش روی امام نصب شده است جایی که اگر زائر رو به قبله قرار بگیرد دقیقا پشت به ضریح می شود

به همین دلیل که پشت به امام و جلوتر از امام علیه السلام قرار می گیرد این نکته مطرح است که اگر این نماز خواندن عرفا بی احترامی محسوب شود مشهور فقها فرمودند عمل، عمل حرامی است و باید زائر باید دقت کند عملی مرتکب نشود که بی احترامی نشود.

و حتی فقها نظرشان این است که اگر بی احترامی هم نشود باز هم بهتر است رعایت ادب شود و از خواندن نماز در آن مکان اجتناب شود

و دلیل هم این است که اصل فلسفه ی حضور در محضر امام ادای احترام و ادب به امام است و لذا زائر دقت می کند از هر عملی که عرفا بی ادبی تلقی می شود اجتناب کند.

خداوند انشالله زیارت همه زائرین را قبول و آرزومندان را هم به فیض زیارت برساند والسلام علیکم ورحمه الله.

^۱ - توضیح المسائل، مکان نمازگزار

۱۷۴ - سن بلوغ و نماز

مسئله ای که امروز مطرح می شود نسبت به سن بلوغ است. جوانی پرسید که من تا قبل از کامل شدن ۱۵ سالگی اصلا نماز نخواندم ولی بعضی از دوستانم می گویند من اشتباه کردم و باید زودتر نماز می خواندم و روزه می گرفتم، سوالی که برام پیش آمده است این است که آیا چیزی بر گردن من هست یا نه؟ در پاسخ به این سوال بگذارید اولا سن دقیق بلوغ را در پسران و دختران بیان کنیم و بعد سوال را پاسخ دهیم

فقها فرمودند سن بلوغ پسران کامل شدن ۱۵ سال قمری است و چون هر سال قمری تقریبا ۱۰ یا ۱۱ روز از سال شمسی کسری دارد ۱۵ سال تقریبا می شود ۱۴ سال و ۶ ماه و ۲۰ روز لذا اگر این مقدار از تولد پسری بگذرد عبادات بر او واجب است و در دختران که ۹ سال قمری است به شمسی تقریبا می شود ۸ سال و ۹ ماه که سن بلوغ می باشد. البته اضافه می کنیم که در پسران دو علامت و نشانه دیگر غیر از مسئله سن هست که حتما اگر خود نوجوان شنونده است برود مسئله پرسد و اگر والدین دارند مسئله می شنوند یا خودشان بپرسند و به بچه انتقال دهند یا اینکه فرزندشان را برای صحبت و مشاوره به یک کارشناس دینی مراجعه بدهند.

لذا عرض می کنیم موارد بسیار زیادی از نوجوانان همین سن ۱۵ سال را شنیده اند و می بینی تا همان سن اصلا عبادت نکرده ولی بعدا فهمیده است که یکی دیگر از آن علامتهای بلوغ در او ایجاد شده است و بعضا حتی تا یکی دو یال زودتر از ۱۵ سال به سن تکلیف رسیده اند و باید عبادات را قضا کنند.

بعد از این مقدمه مفصل در جواب سوال این نوجوان عزیز عرض می کنیم که شما هم باید نسبت به هر سه علامت بلوغ از اول تکلیف دقت کنی و اگر قبل از سن ۱۴ سال ۶ ماه آن دو علامت دیگر نبوده که از همین زمان سنی به بلوغ رسیده اید و الا از همان زمان بروز نشانه ها عبادات به شما واجب بوده است و باید قضای نماز روزه را انجام دهید. والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۷۵ - پیشانی بسته برای سجده

شخصی می پرسد که حادثه ای برای من پیش آمد و سرم شکست و موقع پانسمان تمام پیشانی من را بستند الان می خواهم نماز بخوانم اولاً نمی دانم چگونه وضو بگیرم و همچنین برای سجده چه کنم آیا با همان باند روی مهر قرار دهم یا تکلیف دیگری دارم؟

اول نسبت به وضو عرض کنیم که اگر شکستگی سر در غیر از پیشانی است مثلاً پشت سرش شکسته و برای باندپیچی مجبور بوده اند پیشانی را ببندند و از آن طرف هم باز کردن باند ممکن است و ضرر ندارد که وظیفه این است که بعد از باز کردن باند به نحو عادی وضو بگیرد و نماز بخواند.

اما اگر باز کردن امکان ندارد یا ضرر دارد در اینجا عرض می کنیم به علت تفصل در حالات مختلف و تفاوت فتاوی در مسئله عرض می شود که در چنین صورتی اگر مکلف هم وضوی جبیره بگیرد و هم تیمم کند به وظیفه اش عمل کرده است

وضوی جبیره هم به این نحو است که قسمتی که بسته است را با دست خیس به نیت جبیره مسح کند و باقی صورت را بشوید و تیمم و نیز انجام دهد.

اما نسبت به سجده نماز می گوییم:

نظر مشهور فقها این است که اگر باند طوری بسته شده است که یکی از طرفین پیشانی باز هست بر همان قسمت سجده کند ولی اگر تمام پیشانی و دو طرفش بسته است و باز کردن باند ممکن نیست باید بر چانه سجده کند و اگر آن هم ممکن نشد بر هر جای صورت باشد درست است.^۱

خداوند انشالله از مومنین بلاها را دور گرداند والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۷۶ - شک در خواب و باطل شدن وضو

سوال پرسیده که من صبح برای نماز صبح بلند شدم و بعد از شروع نماز یک موقع به خودم آمدم دیدم روی سجاده خوابم برده و آفتاب هم طلوع کرده است؟ نمی دانم بین نماز خوابم برده است یا اینکه نماز تمام شده است و خوابیدم؟ حکم نمازم چیست؟

^۱ - همان مسئله ی ۱۰۶۷

در پاسخ عرض می شود که بنا به نظر اکثر فقها به فتوا یا به احتیاط واجب در صورتی که کسی نمی داند بین نماز خوابیده یا بعد از نماز خوابیده است باید نمازش را دوباره بخواند.

و البته حضرت آیت الله سیستانی فرمودند اگر بداند آنچه از نماز به جا آورده به اندازه ای که عرفا آن را نماز بگویند بوده است نمازش صحیح است مثلا یادش است که قنوت را انجام داده است و باقی نماز را یادش نیست که در این صورت نمازش قضا ندارد ولی اگر اینطور نیست به نظر ایشان هم باید نماز را دوباره بخواند.

مسئله ای که تا الان توضیح داده شد مال زمانی است که شخص یادش هست که نمازش را شروع کرده است و اما اگر کسی به طور کل نمی داند اصلا آیا نماز را شروع کرد یا مثلا موقع پهن کردن سجاده قبل از نماز خوابیده است فرمودند در فرض سوال حکم این است که نمازش را نخوانده است و باید نماز را اگر قضا شده بجا آورد.

در پایان هم این نکته را لازم می دانم تذکر دهم که نماز تکلم با خداوند است و مومنین دقت داشته باشند حداقل امکان در حالتی با خداوند ارتباط برقرار کنند که از لحاظ جسمی و روحی آماده باشند.

چرا این مطلب را می گویم؟ به این دلیل که شنیده می شود که اشخاص مثلا سعی می کنند بعد از بیدار شدن برای نماز به عنوان مثال با آب گرم وضو بگیرند که چرتشان نپرد و بعد از نماز بلافاصله به رختخواب برود و بخوابد خوب این گونه رفتارها می تواند یکی از مصادیق سبک شمردن نماز و ارتباط با رب متعال باشد

لذا انشالله همه ما دقت داشته باشیم که قبل از شروع نماز کاملا خودمان را برای یک ارتباط جدی و روحانی آماده کنیم و آداب قبل از نماز را اعم از وضو نافله اذان و اقامه را با طمأنینه و دقت کامل انجام دهد و انشالله خداوند به همه ما توفیق عنایت بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۷۷ - انحراف با صورت

خانمی پرسیده که در خانه مشغول نماز بودم که صدای جیغ فرزندانم بین نماز باعث شد سهوا سرم را برگردانم ولی سریع دوباره نماز را ادامه دادم حکم نماز خوانده شده چیست؟

عرض می شود که همه مومنین می دانند که باید نماز به سمت قبله خوانده شود و انحراف عمدی از قبله در بعضی فروض موجب باطل شدن نماز می شود اما نسبت به مسئله سهو:

الف) اگر سهوا به حدی برگرداند که به حد پشت به قبله برسد که نماز باطل است.

ب) و اگر نماز گزار صورتش را به حد راست یا چپ برگرداند در صورتی که بدن رو به قبله باشد:

- بنابراین احتیاط واجب نماز او باطل است. امام(ره)، مکارم، نوری، خویی^۱
- نماز باطل نمی شود. آیات عظام: سیستانی بهجت (ره)، وحید خراسانی، صافی، گلپایگانی^۲

و البته کسانی که در مسئله احتیاط دارند نظرشان قابل رجوع است که در مجموع چون کسی در این فرض فتوای به بطلان نداده است می گوئیم سهوا تا حد راست و چپ برای نماز مشکل ندارد.

البته باز هم عرض می شود صورت سوال در مورد انحراف سهوی است و الا در انحراف عمدی اکثر فقها نظرشان این است که اگر بین نماز به حدی از قبله منحرف شود که نگویند صورتش رو به قبله است نماز باطل خواهد بود.^۳

خداوند انشالله همه ما را در صراط مستقیم که راه اهل بیت علیهم السلام است مستدام بدارد والسلام علیکم و رحمہ اللہ.

۱۷۸ - گوش کردن آیه سجده در نماز

شخصی پرسیده است که من در جلسه قرآن مشغول خواندن نماز بودم که کسی در جلسه آیه سجده دار خواند و من هم در بین نماز به آیه سجده دار گوش دادم، آیا نمازم باطل شده است یا اینکه صحیح است؟

^۱ - خویی، رساله، م ۱۱۴۰ - امام، م ۱۱۳۱ - مکارم، م ۱۰۱۰ - نوری، م ۱۱۳۲ - شاهرودی، م ۱۱۴۰ - مظاهری، م ۹۰۸

^۲ - (صافی، گلپایگانی، وحید) رساله، م ۱۱۴۰ - بهجت، رساله، مبطلات نماز، مبطل پنجم

^۳ - تحریر الوسیله، ولی از تحریر بر می آید که اگر فاحش نباشد مکروه است. (حضرت امام در حاشیه عروه فاحش را راست و چپ معرفی فرموده اند که اگر مفهوم گیری شود می توان گفت غیر فاحش مورد سوال است) (شبیبری، شاهرودی، وحید، خویی، تبریزی) رساله، م ۱۱۴۰، فاضل، مبطلات نماز، پنجم از مبطلات

مقدمتا در پاسخ عرض می شود در نماز های واجب به نظر اکثر مراجع نمی توان سوره های سجده دار را خواند. ولی در نمازهای مستحبی خواندن منعی ندارد. پس نمازگزار باید دقت کند سوره های نجم، علق، فصلت، سجده را در نمازهای واجب را نخواند.

اما در مورد مسئله مذکور که کسی نخوانده و فقط آیه سجده را بین نماز گوش داده است مرحوم امام و آیت الله سیستانی فرموده اند در همان نماز با اشاره سجده کند و بعد از نماز سجده را انجام دهد و نمازش صحیح است و البته آیت الله مکارم فتوی به سجده و اعاده نماز داده اند ولی شنیدن چنین حکمی ندارد یعنی اگر کسی در جایی باشد که آیه سجده خوانده شده است و نمی خواسته گوش کند و فقط شنیده است چنین حکمی ندارد.

خداوند متعال به همه ما توفیق بندگی و تعبد به دستورات را عنایت بفرماید.

۱۷۹ - جواب سلام دادن در نماز

سوال می پرسند اگر وسط نماز باشیم و کسی وارد اتاق بشود و سلام کند وسط نماز باید چیکار کنیم؟

جواب سوال این است که باید در فرض سوال جوابش را بلافاصله بدهد

حالا چگونه باید پاسخ بدهند؟ من برای اینکه مسئله راحت در ذهن مردم عزیز جا بگیرد در پاسخ عرض می کنیم: اگر کسی به نماز گزار سلام کرد ذکر نماز را قطع کرده و در جواب بگوید "سلام علیک" صحیح است و به وظیفه اش عمل کرده است و اگر جواب ندهد گناه کرده است ولی نمازش صحیح است.

اما اینجا تذکر چند نکته لازم است:

۱- جواب سلام را چه در نماز یا در غیر نماز فوراً بگوید و اگر عمداً یا از روی فراموشی جواب سلام را به قدری طول دهد، که دیگر جواب آن سلام حساب نشود، در نماز نباید جواب بدهد و در غیر نماز هم، جواب دادن واجب نیست.^۱

^۱ - اگر توضیح المسائل (محتسبی - امام خمینی)، ج ۱، ص: ۶۲۳

۲- جواب سلام کودکانِ ممیز، اعم از پسر و دختر، مانند جواب سلام زنان و مردان واجب است.^۱

۳- جواب سلام کسی که از روی مسخره یا شوخی سلام می‌کند واجب نیست. (مشهور)^۲

۴- اگر چند نفر سلام دهند، یک جواب به صیغه ای که شامل همه آن‌ها گردد و به قصد جواب سلام آنان باشد، کفایت می‌کند.^۳

خداوند بین مومنین الفت و مهربانی را بیشتر گرداند والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۸۰- خنده در نماز

سوال شده که خنده تا چه حد نماز را باطل می‌کند؟

در جواب عرض می‌شود یکی از چیزهای که بنابه نظر مشهور فقها نماز را باطل می‌کند خندیدنی است که عمداً و با صدا باشد. مثلاً کسی هنگام نماز بخاطر یادآوری حرف خنده داری یا پیدایش حالت خنده آوری بخندد اگر خنده اش با صدا باشد نمازش باطل است.

البته آیت الله سیستانی فرمودند: خنده صدا داری که عرفاً قهقهه محسوب نشود، مبطل نماز نیست؛ هرچند احتیاطاً مستحب پرهیز از آن است. همچنین تبسم و لبخند نماز را باطل نمی‌کند؛ هرچند عمدی باشد.

البته تبسم و لبخند به نظر همه مراجع نماز را باطل نمی‌کند هر چند عمدی باشد.

اگر برای جلوگیری از صدای خنده حالتش تغییر کند مثلاً رنگش سرخ شود و بدن تکان بخورد چنانچه از صورت نمازگزار خارج شود بگونه ای که عرفاً بگویند در حال نماز نیست؛ باید نمازش را دوباره بخواند. ولی اگر حالت نماز به هم نخورد به نظر مشهور فقها نماز باطل نمی‌شود.

خداوند به همه ما توفیق رعایت آداب را در نماز عنایت فرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

^۱ - اجوبه س ۵۱۱

^۲ - توضیح المسائل (مخشی - امام خمینی)، ج ۱، ص: ۶۲۵

^۳ - اجوبه الاستفتائات س ۵۱۴.

۱۸۱ - حکم گریه در نماز

سوال می کنند اگر کسی مصیبتی ببیند مثلا عزیزی از دست دهد اگر در بین نماز بی اختیار گریه کند نمازش باطل است یا صحیح است ؟

در جواب عرض می کنیم یکی از چیزهایی که نماز را بنظر اکثر مراجع عظام (مخالف: زنجانی مطلقا مبطل نیست) به فتوی یا احتیاط باطل می کند این است که انسان برای امور دنیا مثلا به خاطر به یاد آوردن میّتی از عزیزانش باصدا گریه کند،

و البته به نظر اکثر مراجع (مخالف: امام، رهبری) برای کار دنیا حتی بیصدا هم بنابر احتیاط واجب گریه در نماز اشکال دارد. ولی خوب اگر کسی حالا نتوانست اشکش را قطع کند ولی گریه بی صدا بود در مجموع می گوئیم نمازشان نیاز به اعاده ندارد چون در مسئله اگر مقلد مرجعی باشیم که احتیاط کرده است می توانیم در آن رجوع به مرجع دوممان کنیم.

این در مورد گریه دنیوی اما گریه کردن اگر از ترس خدا یا برای آخرت باشد آهسته یا بلند اشکال ندارد بلکه از بهترین اعمال است و اگر برای خواستن یک حاجت دنیوی، از روی تذلل و فروتنی در پیشگاه خداوند متعال گریه کند و حاجتش را بخواهد، اشکال ندارد و نمازش صحیح است.

نسبت به گریه کردن برای مصائب اهل بیت بنظر تعدادی از مراجع عظام مثل آیت الله سیستانی اشکال ندارد ولی برخی از فقها مانند مقام معظم رهبری و آیت الله مکارم گریه را در نماز برای اهل بیت هم که باشد مورد اشکال می دانند.

از خداوند می خواهیم ما را آنی به خودمان وانگذارد والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۸۲ - راه رفتن به مقدار کم در نماز

در جایی میهمانی رفته بودیم که کسی نماز می خواند و وسط نماز بچه اش جلویش نشست و شخص را دیدم که موقع سجده یک قدم آنطرفتر رفت و نماز را ادامه داد، سوال این است که آیا اینکه وسط نماز یک قدم کنار رفت نمازش اشکال ندارد؟

در پاسخ به این سوال عرض می شود یکی از واجبات نماز حفظ آرامش در حالات نماز است ولی باید گفت حرکت و راه رفتن به مقدار کم با رعایت شرایط ذیل اشکال ندارد: ۱- صورت نماز به هم نخورد. ۲- نماز گزار از قبله منحرف نشود. ۳- در حال حرکت قرائت و ذکرهای نماز را نگوید ۴- موالات و سایر شرایط صحیح بودن نماز را رعایت نماید.^۱

لذا اگر نمازگزار به دلایل مختلف نیاز پیدا کرد که مقدار یکی دو قدم جابجا شود مثلا کسی که مهرش را کودکی برداشته و مقداری آنطرفتر انداخته است می تواند با رعایت شرایط مذکور جابجا شود.

البته در آخر این نکته را هم خوب است تذکر داد که سعی کنیم در نماز کاملا بی حرکت باشیم چرا که همین آرامش در نماز از آداب است و لذا حتی در نماز از تکان دادن غیر ضروری دستهایمان نیز بپرهیزیم. و اینکه دیده می شود برخی در نماز مثلا دکمه های لباس می بندند یا با محاسن خود بازی می کنند و ... این اعمال از ثواب نماز می کاهد.

انشالله همه ما مودب به آداب نماز باشیم والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۸۳- عبادات در حال جنابت

شخصی پرسید در ماه مبارک رمضان غسل جنابت بر من واجب شد و می خواستم بروم غسل کنم ولی متاسفانه یادم رفت غسل کنم و و چند روزی در همین حالت نماز خواندم و روزه هم گرفتم حکم این نماز و روزه چیست؟

در پاسخ این سوال عرض می شود که یکی از شرایط صحت نماز و روزه ماه مبارک رمضان این است که باید شخص طهارت داشته باشد و لذا اگر کسی با علم و توجه در حالت جنابت نماز بخواند باطل است و یا اگر با حالت جنابت عمدا وارد روز ماه مبارک شود روزه اش دیگر صحیح نخواهد بود.

^۱-توضیح المسائل جامع، ج ۱، م ۱۳۹۱

اما مسئله ای که پرسیده شده است در رابطه با کسی که فراموش کرده است باز هم حکم همین است و کسی که غسل به گردنش باشد و فراموش کند و غسل نکند باز هم باید نمازهایی که در این حالت خوانده است عبادات را قضا کند.

بگذارید دو تا فرض دیگر را هم اینجا بیان کنیم:

اگر کسی نمی دانسته جنب بوده است و بعد از چند روز عبادت بفهمد در این صورت فقها فرمودند نمازها باطل است ولی روزه ها صحیح است.

یک فرض دیگر هم که ممکن است بعضی اوقات مطرح بشود این است که کسی بعد از انجام غسل و عبادت بفهمد غسلش باطل بوده است که در این صورت می گوییم روزه هایی که گرفته قضا ندارد و صحیح است ولی باید نمازها را دوباره قضا کند.

خداوند انشالله به همه ما توفیق عمل را عنایت بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۸۴ - وضو و غسل با آب غیر قانونی

شخصی می گفت که من منزل یکی از آشنایان یکی دو روز میهمان بودم و متاسفانه بعد فهمیدم که منزلشان کنتور ندارد؟ سوال این است که حکم و وضو و نمازی که در آنجا انجام دادم چیست؟

در پاسخ عرض کنیم که استفاده از امتیازات بدون اجازه و نصب انشعاب قانونی از طرف سازمان های مربوطه حکم غصب را دارد که حرام و انجام اعمال عبادی با چنین آبی باطل است لذا مومنین باید دقت کنند کسی که بدون کنتور دارد از آب استفاده می کند این شخص گناهکار است و اگر با این آب وضو بگیرد یا غسل کند در استفتائات برخی از فقها مثل مقام معظم رهبری تصریح شده است که آن عبادات هم باطل خواهد بود. این در مورد کسی که خودش این گناه و غصب را انجام داده است

ولی در مورد سوال که شخص میهمان بوده است و خودش غاصب نبوده و نیز از موضوع غصب اطلاع نداشته است، اعمال وی صحیح است، ولی باید دقت کند که ضامن هزینه آب مصرفی می باشد.^۱

حالا که بحث تخلف از قوانین مطرح شد خوب است اشاره ای هم به نصب پمپ غیر قانونی بشود که فقها فرمودند استفاده از پمپ فشار آب به صورت غیر قانونی از لحاظ شرعی اشکال دارد و حتی مقام معظم رهبری فرمودند اگر پمپ به صورت ناصحیح نصب گردد حتی وضو و غسل نیز محل اشکال خواهد بود لذا مومنین در این مسائل دقت کافی را داشته باشند.^۲

اگر هم که کسی بگوید خوب تا به حال ما نمی دانستیم که به این عمل غصب می گویند و این عمل ما حرام است در جواب گفته می شود که اگر واقعا نمی دانسته این عملش حرام است تا کنون گناهی نکرده است و نمازهایش نیز صحیح واقع شده است ولی باید سریعاً اقدام به نصب قانونی کنتور نموده و همچنین هزینه آب مصرفی را نیز بپردازد.

خداوند همه ما را از حرام دور کند و توفیق اطاعت و بندگی عنایت فرماید والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۸۵- مانع بعد از غسل و نماز

شخصی می پرسد که من غسل واجب به گردنم بود و رفتم حمام غسل را انجام دادم و بعد نمازم را هم خواندم ولی متاسفانه بعد از نماز متوجه شدم مقداری لاک روی ناخن دستم باقی مانده است حکم غسل و نمازی که خواندم چیست؟

در پاسخ به این سوال مقدماتاً عرض می شود که در غسل واجب است آب به اعضای بدن برسد و مانعی از رسیدن آب به اعضا هم نباشد لذا اگر کسی بعد از انجام غسلش مانعی در یکی از اعضا ببیند غسلش صحیح و کامل نخواهد بود و باید آن را کامل کند و چون طهارت شرط واقعی صحت نماز است لذا اگر کسی نمازش را هم خوانده باشد و یا حتی بعد از چند روز متوجه مانع شود نمازهای خوانده شده با یک غسل ناقص هم همه باطل بوده و باید قضایش را بجا آورد

^۱- سایت رهبری پرسشهای متداول مسئله: ۳۲۱.

^۲- همان مسئله ۳۲۲.

اما بگذارید طریقه کامل کردن غسل کسی که بعد از غسل روی ناخنش مانعی مثل لاک دیده را هم همینجا توضیح دهیم

عرض می کنیم اگر کسی مانعی را که مشاهده کرده است در طرف چپ بدنش است به نظر همه مراجع اول مانع را از آن عضو برطرف کرده و سپس همان قسمت را به نیت غسل بشوید

اما اگر مانع در سمت راست بدنش باشد چون برخی از فقها مثل مقام معظم رهبری به فتوا یا احتیاط رعایت ترتیب بین راست و چپ را در غسل لازم می دانند لذا بعد از رفع مانع و شستن محل مانع به نیت غسل تمام سمت چپ نیز باید به نیت غسل شستشو داده شود ولی خوب فقهایی هم مثل آیت الله سیستانی و مکارم که در غسل رعایت ترتیب بین راست و چپ را در غسل لازم نمی دانند دیگر شستن سمت چپ را لازم نمی دانند.

خداوند همه ما را آشنای به تکالیفمان گرداند والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۸۶- وطن موقت (مقر)

یکی از سوالاتی که دانشجویان و طلاب و یا کسی که مدتی موقت برای سکونت و زندگی به جایی می رود می پرسند این است که آیا این محل تحصیل یا کار موقتی ما که رفتیم آنجا فعلا زندگی هم می کنیم و خونه گرفتیم حکم وطن ما را دارد یا نه؟ وضعیت نماز روزه ما در آنجا موقعیایی که کمتر از ده روز می مانیم چیست؟

در پاسخ به این سوال دقیق و مهم عرض می کنیم یکی از مکانهایی که بنابه نظر برخی از فقها حکم وطن را دارد محلی است که موقتا شخص به آنجا برود و در آنجا ساکن بشود و زندگی کند.

البته در مقدار قصد سکونت نظر فقها متفاوت است.

بگذارید با مثال بیایم جلو. دانشجویی که مثلا از شهر دیگری آمده مشهد و همینجا هم خانه گرفته و زندگی می‌کند باید قصد داشته باشد حداقل چه مدت اینجا بماند تا اینجا هم در این مدت حکم وطن را برایش داشته باشد؟

مقام معظم رهبری فرمودند در نظریه ای که اخیرا از ایشان رسیده است فرمودند که اگر به مدتی در جایی بماند که عرفا دیگر به آن شخص مسافر نگویند مثلا همین زمان متعارف دانشجویی که ۴ سال است و آنجا ساکن شده است و خانه گرفته است تا زمانی که با آن شهر ارتباط دارد نمازش کامل است و روزه هم باید بگیرد.

آیت الله سیستانی مدت یک سال و نیم قصد اقامت را برای اینکه حکم وطن پیدا کند را کافی می‌دانند و آیت الله مکارم شیرازی یک سال را هم کافی می‌دانند البته بین فقها مراجعی هم هستند که این نوع وطن را نپذیرفته‌اند.

البته این کامل شدن را در جایی مطرح می‌کنیم و ثمره دارد که مثلا دانشجویی بخواهد کمتر از ده روز از محل تحصیل خارج شود و به شهرش برود و الا اگر دانشجویی در شهر محل تحصیل بخواهد ده روز بماند که دیگر مطلقا نمازش کامل خواهد بود.

در این سوال نماز و روزه دانشجویانی که در محل تحصیل مستقر هستند گفته شد.

انشالله در روزهای دیگر می‌پردازیم به حکم نماز و روزه دانشجویانی که بین محل سکونت و تحصیل دائما در تردد هستند.

خداوند به همه ما توفیق کسب علوم و معارف دینی را عنایت بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۸۷ - سفرهای تحصیلی

دانشجویی سوال می کرد که من دانشجوی شهرستان قوچان هستم و هفته ای سه روز کلاس دارم و در مشهد زندگی می کنم و چون فاصله کم است در تردد هستم، وضعیت نماز و روزه ام چطور است؟ از او که پرسیدم مرجعتان چه کسی است فرمودند من مرجع ندارم.

در پاسخ به این سوال عرض می شود که کسی که مرجع تقلید ندارد در مسائل این شکلی که بین فقها تفاوت نظر وجود دارد دچار سرگردانی می شود لذا نکته اول که تذکر می دهیم این است که بر هر مکلفی لازم است که مرجع تقلید انتخاب کند تا در تشخیص وظیفه شرعی دچار سرگردانی نشود و اینکه امثال بنده که می خواهیم پاسخ دهیم هم بدانیم که بنا به نظر کدام مرجع باید پاسخ را بدهیم.

ولی ما برای اینکه این سوال بی پاسخ نماند نظر سه مرجع را در این مسئله عرض می کنیم

مقام معظم رهبری در مبحث کثیر السفر نظر مبارکشان این است که فقط کسی که برای شغل و کارش زیاد مسافرت کند نمازش کامل خواهد بود لذا در مورد کسی که فقط برای درس خواندن زیاد در تردد است ایشان احتیاط فرمودند یعنی این سوال کننده محترم که هفته ای سه بار به دانشگاه می رود بنا بر احتیاط بین نماز شکسته و کامل جمع کند و البته دانشجویانی که مقلد مقام معظم رهبری هستند به دلیل همین احتیاط می توانند در این به مرجع دومشان مراجعه کنند مثلاً در سوالی که پرسیده شده است و هفته ای سه بار برای تحصیل مسافر است می تواند به نظر آیت الله سیستانی رجوع کرده و نمازش را کامل بخواند و روزه هم بگیرد چون آیت الله سیستانی در مبحث کثیر السفر بین نوع سفر تفصیلی ندادند و فرمودند اگر به هر دلیلی کثیر السفر شد ولو تحصیلی و حتی تفریحی نمازش کامل خواهد بود.

نظر آیت الله مکارم هم در این سوال این است چون ماهی ۱۲ روز در یک مسیر مشخص در تردد است نمازش کامل خواهد بود.

و البته اینکه می گوییم به نظر بعضی مراجع نماز این دانشجو کامل است چون مقدار سفرهایش به اندازه لازم برای کثیر السفر هست.

که انشالله در مسائل بعدی به مقدار سفر برای کثیر السفر شدن هم اشاره خواهیم کرد. والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۸۸ - سفر کاری

سوال کرده که ما، در شهر زندگی می کنیم ولی در روستایی در ۵۰ کیلومتری یک باغی خریدیم که پنجشنبه جمعه ها و تعطیلات برای رسیدگی به باغ و تفریح هر هفته می رویم وضعیت نماز و روزه ما آنجا چگونه؟

در پاسخ به این سوال عرض می شود نظر فقهای عظام در این مسئله مقداری با هم متفاوت و هر کسی باید دقت کند که نظر مرجعش را دقیق یاد بگیرد و عمل کند.

برخی از فقها مانند مقام معظم رهبری در مقدار سفر می فرمایند اگر شخصی در خلال هر ده روز حداقل یک سفر داشته باشد سفرهاش زیاد خواهد بود و باید حکم به کامل بودن نماز بشود ولی نکته این است که ایشان فرمودند فقط کسی که برای شغل و کار زیاد سفر زیاد برود نمازش کامله ولی اگر کسی برای تفریح رفت و آمد دارد خیر شکسته است.

لذا درست است که این سوال کننده از لحاظ تعداد سفرها به نظر رهبری سفرها زیاده ولی چون دلیل سفر برای امور تفریحی و شخصی سفر می رود نمازش شکسته خواهد بود.

در مقابل برخی از فقها مانند حضرت آیت الله سیستانی فرمودند اگر کسی تعداد سفرهاش در ماه به ۱۰ روز رسید ولو این سفرها برای کار نباشد ولی ۱۰ روز در ماه شده نماز کامل و روزه هم صحیح خواهد بود. لذا این سوال کننده که می گوید هر هفته ۵شنبه و جمعه ها و تعطیلات سفر می کنند باید ببینند سر جمع ماهی ده روز می شود اگر باشد به به نظر آیت الله سیستانی نماز کامل خواهد بود ولی بنا به نظر رهبری که فقط حکم کثیر السفر را در سفر شغلی جاری می دانند نماز شکسته است.

و البته عرض کنیم که آیت الله مکارم هم چون هر ماه ۱۲ روز را برای کثرت سفر لازم می دانند در این فرض اگر به ماهی ۱۲ روز نرسد به نظر ایشان هم شکسته خواهد بود.

در پایان عرض کنیم عزیزان مسائل شرعی ظرافت و دقت ویژه ای دارد که حتما افراد بنا به نظر مرجع تقلیدشان مسئله دقیق پرسند. والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۸۹ - نماز و روزه سرباز

یکی از مقلدین مقام معظم رهبری سوال کردند حکم نماز و روزه سربازانی که در خارج از وطنشان خدمت می کنند چیست؟

قبل از بیان پاسخ خدمت شنوندگان عرض کنم که مسائل فقهی مخصوصا بحث نماز مسافر خیلی دقیق و دارای فروعات بسیاری است که هر کس باید در این فروعات به نظر مرجع تقلید خودش عمل کند و در این جور سوالات که نظر فقها با هم تفاوتی دارد حتما هر کسی باید به نظر مرجع تقلید خودش عمل کند.

در مورد مسئله نماز و روزه سربازان عرض می شود که سربازانی که در غیر وطنشان خدمت می کنند حالتیهای مختلفی دارند

اگر سربازی در محل خدمت معمولا بیشتر از ده روز می ماند و مرخصی هایی که میگیرد بعد از ماندن بیشتر از ده روز در پادگان است که چون قصد ده روز دارد به نظر همه مراجع نمازش کامل خواهد بود و دیگر حکم کسی که زیاد مسافرت می کند را ندارد و اگر موردی مثلا یک بار کمتر از ده روز در پادگان ماند اگر مدتی که بناست در آن مکان خدمت کند و آنجا بماند بنا به نظر آیت عظام سیستانی و مکارم که نمازش کامل خواهد بود و بنا به نظر رهبری هم اگر عرفا مسافر تلقی نشود نمازش کامل است.

اما اگر سربازی مثلا هر هفته جمعه ها به وطن خودش بر می گردد به نظر آیت الله خامنه ای و سیستانی و مکارم نمازش کامل خواهد بود .

چرا که بنا به نظر مقام معظم رهبری دوران سربازی عرفا حرفه و مشغولیت موقتی سرباز تلقی شده و لذا حکم سفرهای کاری را در کثیر السفر خواهد داشت.

در پایان برای تمام کسانی که برای امنیت کشور و مردم عزیزمان زحمت می کشند آرزوی موفقیت و سلامتی می کنیم والسلام علیکم و رحمه الله.

۱۹۰- سفرهای غیر شغلی

من دخترم در شهر دیگری که ۱۰۰ کیلومتر با شهر ما فاصله دارد دانشجو است و سه روز در هفته کلاس دارد، و من خودم او را با ماشین شخصی خودم می برم و میآورم، حکم نماز و روزه ام چیست؟

در این مسئله نظر فقها متفاوت است :

مقام معظم رهبری چون مبنایشان این است که فقط در سفرهایی که مکلف برای کار و کسب درآمد می رود اگر زیاد باشد (در خلال هر ده روز یک سفر شرعی) نماز کامل است لذا در فرض سوال که کسی برای اینکه دخترش را به محل تحصیل ببرد و بیاورد به سفر می رود نمازش شکسته است ولو اینکه این سفرها زیاد است. پس بنا به نظر آیت الله خامنه ای در سوال مذکور نماز این پدر در این سفرها شکسته خواهد بود.

اما حضرت آیت الله سیستانی نظرشان این است که اگر کسی کثیر السفر باشد یعنی حداقل ماهی ده روز در رفت و آمد باشد نمازش کامل خواهد بود ولو اینکه سفر برای کار نباشد لذا حتی اگر کسی برای تفریح یا امور اداری شخصی زیاد به مسافرت برود نمازش کامل خواهد بود و اگر ماه مبارک رمضان باشد روزه هم باید بگیرد.

حضرت آیت الله مکارم شیرازی هم در فرض سوال که سه روز در هفته در یک مسیر مشترک در رفت و آمد است را فرمودند نماز کامل خواهد بود.

در این مسئله به حکم نماز و روزه پدر این دانشجو اشاره شد و اشاره ای به نماز دانشجو و طلاب نشد که عزیزان حتما مسئله شان را در این باب بپرسند تا به وظیفه شرعی عمل شود.

موفق و موید و منصور باشید والسلام علیکم و رحمہ اللہ.

۱۹۱- سفر غیر کاری در خلال سفر کاری

سوال کرده من معلّم هستم و هر روز برای تدریس به روستایی می روم که بیشتر از مسافت شرعی است، لذا نمازهایم را همیشه کامل می خوانم، حال که به زیارت امام رضا آمده ام تکلیف نماز چیست؟ چون سفرم که حالا برای کار نیست بلکه زیارتی تفریحی است؟

سوال خیلی دقیق و قشنگه دقت کنید

مشهور مراجع عظام تقلید نماز کسی را که برای کارش، زیاد به مسافرت می رود (کثیر السفری صدق می کند) را کامل می دانند، اما در مورد سفرهای زیارتی، تفریحی و تحصیلی شخص کثیرالسفر، نظرات مراجع با هم تفاوت دارد:

مقام معظم رهبری فرمودند: نماز کثیرالسفر (ی که حداقل در خلال هر ده روز یک سفر می رود) فقط در سفرهای شغلی کامل است، و در سفرهای زیارتی و تفریحی نمازتان شکسته است و در سفرهای زیاد تحصیلی محض (مثل دانش آموز و دانشجو) هم احتیاط فرمودند. (در امثال طلاب که این طلبگی حرفه و شغل آنها محسوب می شود حکم سفر کاری را دارد)

آیت الله سیستانی نظرشان این است که هرکس به هر دلیلی زیاد به سفر برود (که ایشان فرمودند حداقل ماهی ده روز)، چه شغلی و تحصیلی و چه تفریحی و زیارتی، نمازش کامل است. (آیات عظام سیستانی، فاضل)

آیت الله مکارم هم که برای کثیر السفر ماهی ۱۲ روز مسافرت را لازم می دانند فرمودند در سفرهای شغلی نماز شخص کامله، اما در سفرهای دیگر اگر تفریح یا زیارت رفتن گاهی اوقات پیش می آید، نماز باید شکسته خوانده بشود.

عزیزان در این مسائل دقت بشود که اولاً نظر مرجع خودمان را یاد بگیریم و بعد طبق همان نظر عمل کنیم. والسلام علیکم و رحمہ اللہ

۱۹۲ - نماز و روزه طلاب علوم دینی

یکی از طلاب حوزوی که تازه یکی دو سالی است وارد حوزه علمیه شده از من پرسید من از فریمان برای درس طلبگی آمدم مشهد و هر پنج شنبه و جمعه به شهرم برای دیدن پدر و مادرم برمی گردم و تصمیم دارم تا حداقل ۶ سال به این شکل ادامه دهم وضعیت نماز روزه ام چطور است؟ چون قصد ده روز نمی توانم داشته باشم.

در پاسخ لازم می دانم دو نکته را عرض کنم

یک نکته پاسخ به این سوال خواهد بود و نکته دیگری در یک حکم کلی در سفر طلاب و علوم دینی

اما در پاسخ به سوال عرض می کنیم طلبه ای که قصد دارد مدت زیادی در شهری برای تحصیلات حوزوی در شهری بماند ولو پنج شنبه و جمعه را به شهر خودش برگردد چون دیگر در شهر محل تحصیل عرفا مسافر محسوب نمی شود محل تحصیل در حکم وطنش خواهد بود که ولو کمتر از ده روز بماند نمازش کامل خواهد بود و روزه هم می تواند بگیرد.

و اما نکته ی کلی که لازم می دانم طبق نظر اخیر مقام معظم رهبری در رابطه با سفر برای طلاب علوم دینی عرض کنم این است که مقام معظم رهبری نظر مبارکشان این است که جریان سفر تحصیلی طلبگی با سفر تحصیل دانشجویی محض تفاوت دارد و ایشان فرمودند که دانشجویی که در خلال هر ده روز به به دانشگاه و محل تحصیلش می رود چون سفر درسی محض است دانشجوی یا باید در مسئله احتیاط (جمع بین شکسته و تمام) کند و یا در این مسئله به نظر مرجع فالاعلم عمل کند ولی اگر طلبه ای کثیر السفر شد دیگر نمازش کامل خواهد بود و دلیلش این است مقام معظم رهبری فرمودند آن تحصیلهایی که عرفا حرفه و شغل محصل محسوب شود حکم سفر کاری را خواهد داشت لذا نماز کامل و روزه صحیح خواهد بود مثلا دانشگاه افسری که وقتی دانشجو مشغول تحصیل می شود دیگر می گویند مشغول کار شد و وارد نظام شده است و در طلبگی هم همینطور است که عرفا حرفه و شغل شخص محسوب می شود لذا با تحصیل معمولی حکمش فرق دارد.

برای همه دانشجویان و طلاب در کسب دانش و علم آروزی موفقیت می کنیم. والسلام علیکم و رحمہ اللہ.

۱۹۳ - نماز جعفر

سوال کردند یک حاجت بسیار مهمی دارم یک نمازی به من معرفی کنید که با انجام آن خداوند حاجتم را برآورده کند؟

در مقدمه این پاسخ اولاً عرض کنیم مسئله رسیدن به حاجت و گرفتن عین درخواست، از خداوند متعال مقتضیاتی دارد و همچنین باید موانعی هم برای استجابات در بین نباشد که این بحث مفصلی دارد که عزیزان به علماء علم اخلاق در این بحث مراجعه کنند. ولی در کنار توجه به سایر مقتضیات استجابات دعا یکی از این اعمال بسیار با فضیلت و مجرب نماز جعفر طیار است.

این نماز، هدیه‌ای از سوی پیامبر اسلام(ص) به جعفر بن ابی طالب است. زمانی که جعفر در روز فتح خیبر، به «مدینه» آمد، رسول خدا(ص) به استقبال او رفت و پیشانی او را بوسید آن گاه رو به مردم کرد و فرمود. نمی‌دانم به کدام یک از این دو خوشحالی کنم، به فتح خیبر یا به برگشتن پسر عمویم جعفر؟ سپس این نماز را به او آموختند و فرمودند: «اگر توانستی این نماز را هر روز، و اگر نتوانستی هر هفته، و اگر نتوانستی هر ماه، و اگر نتوانستی هر سال، و اگر نتوانستی در عمر خود یک بار این نماز را بخوان. اگر این نماز را خواندی، خداوند گناهان بزرگ و کوچک، قدیم و جدید و گناه عمدی و اشتباهی تو را می‌بخشد».

نماز جعفر طیار چهار رکعت است که به صورت دو نماز مستقل دو رکعتی خوانده می‌شود و در روایات بر آن تأکید شده و دارای ثواب زیادی است. بهترین وقت خواندن آن ظهر روز جمعه است، ولی در هر روز و هر ساعتی می‌شود آن را خواند. اما روش مشهورش چنین است:

چهار رکعت نماز(دو تا دو رکعتی) خوانده شود، در رکعت اول، بعد از تکبیرة الاحرام، سوره «حمد» و سپس سوره «زلزال» خوانده شود و بعد پانزده مرتبه گفته شود: «سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ

اَكْبَرُ». سپس به رکوع رفته ده بار همین ذکر تکرار گردد و سر از رکوع بر داشته، ده بار دیگر گفته شود، آن گاه به سجده رفته ده بار آن ذکر را تکرار نموده، سپس سر از سجده بر داشته در حال نشسته ده بار آن ذکر گفته شود، دوباره به سجده رفته ده بار تکرار گردد و سر از سجده بر دارد در حالت نشسته ده بار دیگر آن ذکر را گفته سپس بلند شده و رکعت دوم را شروع نموده و در آن حمد و سپس سوره «عادیات» را خوانده شود، و قبل از رکوع پانزده مرتبه همان ذکر تکرار گردد، آن گاه قنوت گفته بعد به رکوع رفته ده بار آن ذکر را گفته سپس سر از رکوع بر داشته ده بار دیگر ذکر گفته شود، به سجده رفته همانند رکعت اول در دو سجده و پس از سر برداشتن از هر سجده ذکر را ده بار بگویند و بعد تشهد خوانده و نماز را سلام داده و سپس دو رکعت دیگر با تکبیرة الاحرام آغاز شود، در رکعت اول - از دو رکعت دوم - بعد از حمد، سوره «نصر» و در رکعت دوم - از دو رکعت دوم - بعد از حمد، سوره «توحید» خوانده شود و مانند دو رکعت اول، ذکرها بعد از اتمام سوره توحید قبل از رکوع و هنگام رکوع بعد از رکوع، در حال سجده، بعد از هر سجده به همان ترتیب و تعداد تکرار شود و نماز را با تشهد و سلام به اتمام رساند.

البته اگر بعد از حمد در هر چهار رکعت، سوره توحید نیز به جای سوره‌های یاد شده خوانده شود کفایت می‌کند.^۱

در آخر هم عرض می‌شود که یکی از مشکلات ما بی حوصلگی در عبادت است که توفیق انجام عبادات کمی طولانی تر را از ما گرفته است لذا باید دقت کنیم که در انجام مستحبات گرفتار فریب شیاطین نشویم و متاسفانه ما تا کمی نمازمان را با طمانینه می‌خوانیم به ما اشکال می‌شود که نماز جعفر طیار می‌خوانی؟!!

که هم نماز جعفر طیار سخت جلوه داده می‌شود و هم نمازهای یومیه هم تند خوانده می‌شود.

^۱ - النوادر، ص ۲۸ - ۲۹.

امیدواریم خداوند به همه ما صبر در عبادات را عنایت کند والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۹۴ - نماز وحشت در زنده بودن برای خود

سوال شده است که آیا می‌شود شخص در زمان زنده بودن برای خود نماز وحشت بخواند و ثوابش را نثار خود کند؟ پیرامون این مسئله توضیح بفرمایید.

در پاسخ عرض می‌شود که انسان در زمان زنده بودن خود در این دنیا به اندازه کافی، فرصت و موقعیت دارد که انواع ثواب‌ها را برای خود جمع‌آوری کند، تا در شب اول قبر، برزخ و قیامت تکیه‌گاه امنی برایش باشد. اگر انسان در این دنیا به وظایف و اعمالش عمل کند، نیازی نیست به سراغ اعمالی برود که برای موقعیت‌های خاصی تعیین شده است. طبق تعالیم و آموزه‌های دینی اعمال خوب انسان در شب اول قبر به سراغ انسان می‌آیند و مایه‌ی دل‌گرمی و آرامش او در قبر می‌شوند.

به هر حال، اگر کسی تصمیم دارد ثواب نماز «لایله الدفن» که امروزه به «نماز وحشت» مشهور شده است به او برسد، بهتر است که برای اموات این نماز را بخواند و یقیناً بخش بزرگی از ثواب آن به خودش نیز خواهد رسید. این گونه است، هر عملی که انسان ثواب آن را به دیگران هدیه می‌کند.

در روایتی از ائمه (ع) نقل شده است: «مَنْ جَعَلَ ثَوَابَ صَلَاتِهِ لِرَسُولِ اللَّهِ (ص) وَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْأَوْصِيَاءِ مِنْ بَعْدِهِ... هر کس که ثواب نمازش را برای رسول خدا (ص) و امام علی و امامان (ع) بعد او هدیه کند، خداوند ثواب نمازش را چندین برابر می‌کند. قبل از این که روحش از بدنش خارج شود، به او گفته می‌شود فلانی هدیه شما به ما رسید؛ چشم‌ت روشن. امروز روز پاداش تو است، خودت را آماده کن به آنچه را که خداوند در قبال آن هدایا برایت در نظر گرفته است. پس گوارایت باشد. راوی می‌گوید: پرسیدم چگونه نمازش را هدیه کند، فرمود نیت کند ثواب نمازش را برای رسول خدا (ص)...^۱.

^۱ - حر عاملی، وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۱۶۹، مؤسسه آل‌البیت (ع)، قم، چاپ اول، ۱۴۰۹ق، «بَابُ اسْتِخْبَابِ صَلَاةِ الْبَدِيَّةِ وَ كَيْفِيَّتِهَا».

لذا در پایان می‌گوییم که خواندن نماز شب اول دفن برای خود شخص عملی است که هیچ سندی ندارد و عملی بدون دلیل است و مومنین به جای این عمل به اعمال صالح دیگر که از جانب معصومین سفارش شده بپردازند.

والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۹۵ - نماز توبه

سوال کرده‌اند که من گناهی مرتکب شده‌ام می‌خواهم توبه کنم، لطفاً طریقه‌ی توبه کردن را به من بیاموزید و اگر نمازی هم دارد بیان کنید.

در پاسخ باید گفت از نظر اسلام یکی از واجبات فوری، توبه از گناه است. خداوند متعال در قرآن کریم مردم را به توبه امر کرده است و می‌فرماید: "ای کسانی که ایمان آورده‌اید بسوی خدا توبه کنید، توبه‌ای خالص، امید است (با این کار) پروردگارتان گناهانتان را ببخشد و ..."^۱ بنا براین در مواردی که انسان مرتکب کار حرامی شده باشد لازم است که فوراً توبه کند.

اما توبه کردن از گناهان دو شرط اساسی دارد که اگر نباشد توبه پذیرفته نیست و آن اینکه که از گناهش پشیمان باشد و تصمیم بر ترک بگیرد توبه اش قبول است و البته در بعضی گناهان مثل خوردن مال مردم و یا ترک نماز جبران نیز لازم است و اصل استخوان و اسکلت توبه همین است

اما در روایات برای توبه آداب و مستحباتی بیان شده است. معصوم (ع) می‌فرماید: هر بنده‌ای که مرتکب گناه شود اگر بعد از گناه غسل کند و دو رکعت نماز به جا آورد و استغفار (توبه) کند خداوند او را می‌بخشد

^۱ - تحریم، ۸: "یا ایها الذین آمنوا توبوا إلى الله توبةً نصحاً عسى ربكم أن يكفر عنكم سيئاتكم و..."

و حق او بر خداوند است که توبه او را بپذیرد، زیرا خداوند فرموده است کسی که مرتکب کار بد یا ظلمی شود و پس از آن توبه کند خدا را بخشنده و مهربان خواهد یافت.^۱

بنا بر این یکی از آداب توبه خواندن دو رکعت نماز است که قبل از توبه خوانده می شود.

در روایت دیگری آمده است که امام صادق (ع) فرمود: "کسی که چهار رکعت نماز بخواند و در هر رکعت پنجاه بار سوره توحید را بخواند قبل از این که از نماز خارج شود توبه اش پذیرفته خواهد شد."^۲

۱۹۶- شک در نمازهای مستحبی

سوالی که مطرح شده است این است که اگر کسی در نمازهای مستحبی شک کند آیا حکم شک در نمازهای مستحبی مثل شک در نمازهای واجب است؟

در پاسخ عرض می شود شک در نمازهای مستحبی فرقی با شک در نمازهای واجب دارد و برای بیان آن مسئله را به چند صورت بیان می کنیم:

حالت اول شک در اصل خواندن نماز مستحبی است، یعنی نمی داند که نماز مستحبی را خوانده یا

نخوانده؟ که در این صورت فقها فرمودند دو صورت دارد:

الف: اگر آن نماز مستحب وقت معین نداشته باشد مانند: نماز جعفر طیار بنا بگذارد بر اینکه نخوانده است

۳.

ب: اگر آن نماز وقت معین دارد (مثل نمازهای نافله یومیه) چنانچه پیش از تمام شدن وقت آن شک

کند بنا بگذارد بر اینکه نخوانده است و چنانچه پس از گذشتن وقت شک کند به شک خود اعتنا نکند.^۴

حالت دوم شک این است که در یکی از افعال نماز مستحبی شک کند که باز هم مسئله دو صورت دارد:

۱- وسائل الشیعه ج: ۱۶ ص: ۷۹، حدیث ۲۱۰۳۲، الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الدَّيْلَمِيُّ فِي الْإِرْشَادِ قَالَ قَالَ ع مَا مِنْ عَبْدٍ أَذْنَبَ ذَنْبًا فَتَطَهَّرَ وَ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ وَ اسْتَغْفَرَ اللَّهَ إِلَّا غُفِرَ لَهُ وَ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يَقْبَلَهُ لِأَنَّهُ سُبْحَانَهُ قَالَ وَ مَنْ يَعْمَلُ سُوءًا أَوْ يَطْلُمُ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرُ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا.

۲- التهذيب ۳: ۱۸۸ الحدیث ۴۲۷، الوسائل ۵: ۲۴۵ الباب ۱۳ من أبواب بقیة الصلوات المندوبه الحدیث ۱، عن عبد الله بن سنان، عن أبي عبد الله عليه السلام قال: «من صلى أربع ركعات يقرأ في كل ركعة قل هو الله أحد خمسين مرة، لم يفتل و بينه و بين الله ذنب»

۳- رساله مراجع، ج ۱، ص ۶۴۹ م ۱۱۹۸

۴- رساله مراجع، ج ۱، ص ۶۴۹ م ۱۱۹۸ - عروة الوثقى، ج ۱، الصلاة، فصل في الشكوك التي لا اعتبار بها، م ۱۲

الف: اگر محل آن گذشته است به شک خود اعتنا نکند.^۱

ب: اگر محل آن باقی است باید آن عمل مشکوک را بجا آورد. (مشهور)^۲

حالت سوم، شک در رکعات نمازهای مستحبی است که فرمودند:

الف: چنانچه طرف بیشتر شک، نماز را باطل میکند بنا را بر کمتر بگذارد.

ب: و اگر طرف بیشتر شک، نماز را باطل نمی کند به هر طرف شک عمل کند نمازش صحیح است.^۳
پس بزرگوران ملاحظه فرمودند که شک در نمازهای مستحبی حالات متفاوتی دارد و باید در هر حالت به حکمش عمل شود.

خداوند به همه ما توفیق بجا آوردن نوافل را عنایت بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۹۷- کم شدن سهوی اجزاء در نمازهای مستحبی

شخصی می پرسید مشغول خواندن نماز غفیله بودم که متأسفانه وقتی به رکوع رسیدم یادم آمد که آن کلمات مخصوص نماز غفیله را سهوا یادم رفته است و نخوانده ام، نمی دانم از لحاظ شرعی وظیفه در این مواقع چیست؟

در پاسخ به این سوال عرض می شود در فرض سوال که کسی در رکوع فهمید آن آیات مخصوص و مستحب در نماز غفیله را فراموش کرده است باید برگردد و عمل فراموش شده را به جا آورد و نمازش صحیح است و نکته این است که بنا به نظر اکثر فقها زیاد شدن رکن موجب بطلان نماز مستحبی نمیشود. (مشهور)^۴

- بنا بر احتیاط واجب نماز را باطل می کند. (مکارم شیرازی)^۵

و البته اینکه گفتیم زیاد شدن رکن در نمازهای مستحبی در این صورت اشکال ندارد ولی حکم در کم شدن رکن چنین نیست مثلا اگر کسی مشغول خواندن نماز مستحبی است و سهوا رکنی را مثل رکوع از

^۱ - رساله مراجع، ج ۱، ص ۶۴۸، م ۱۱۹۵

^۲ - رساله مراجع، ج ۱، ص ۶۴۸، م ۱۱۹۵ - وحید، م ۱۲۰۳ استفتائات رهبری سایت

^۳ - رساله مراجع، ج ۱، ص ۶۴۸، م ۱۱۹۳ - وحید، رساله، م ۱۲۰۱

^۴ - رساله مراجع، ص ۶۴۸ م ۱۱۹۴

^۵ - عروة الوقتی، ج ۱، الصلاة، فصل فی الشکوک التي لا اعتبار بها، تعلیقه بر السابع، رساله م ۱۰۷۲

نماز مستحبی کم می کند که در این صورت به نظر فقها به فتوا یا احتیاط این نماز مستحبی باطل خواهد بود.^۱

پس دوباره در پاسخ به طور خلاصه عرض می کنیم که اگر عملی از مستحبات و شرایط یک نماز مستحبی در نماز را فراموش کردیم اگر امکان برگشت بود برمی گردیم و آن عمل فراموش شده را دوباره انجام داده و ادامه نماز را می خوانیم ولو اینکه منجر به زیاد شدن رکن در نماز شود و صحیح است. خداوند به همه ما توفیق بجا آورده نوافل و نمازهای مستحبی را عنایت بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

۱۹۸ - وقت دقیق اذانها

مسئله ی که امروز مطرح می شود این است که کسی می پرسد این که صدا و سیما و یا تقویم ها اذان می گویند و یا زمانی را برای اوقات شرعی مشخص می کنند مبنایشان چیست دوست داریم بدانیم، چون ما اگر مثلا در جایی بودیم که صدای اذان را به هیچ وجه نداشتیم و اصلا تقویم یا هر چیزی که اوقات شرعی را برای ما بیان می کند نداشتیم بتوانیم خودمان اوقات نمازها را تشخیص بدهیم لطفا توضیح دهید.

در پاسخ عرض می شود بله اوقات شرعی در روایات و به تبع فتاوی فقها دارای مبانی دقیقی می باشد که تقویمها و رسانه ها نیز بر مبنای همان عمل می کنند که اجمالش را در مورد نمازها عرض می کنیم:

در مورد اذان صبح می گوییم: نزدیک اذان صبح، از طرف مشرق، سفیده ای رو به بالا حرکت می کند که آن را فجر اول (کاذب) میگویند و هنگامی که آن سفیدی پهن شود فجر دوم (صادق) حاصل خواهد شد^۲ که وقتی این فجر دوم تحقق یافت موقع نماز صبح خواهد بود و اذان گفته می شود و می تواند مکلف نماز بخواند و البته مشاهده این فجر صادق با چشم سر آن هم در شهرها با آلودگی و غبار نوعا بدون امکانات قابل مشاهده نخواهد بود.

^۱ - رساله مراجع، ج ۱، ص ۶۴۸، م ۱۱۹۴ - سیستانی، رساله، م ۱۱۸۱، وحید، رساله، م ۱۲۰۲

^۲ - توضیح المسائل مراجع، مسئله ی ۷۴۱

در رابطه با زمان اذان ظهر هم فرمودند: اگر چوب یا چیزی مثل آن را عمود بر زمین (شاخص) قرار دهیم، وقتی که سایه ی آن به کمترین مقدار رسید (اصطلاحاً زوال شد) و شروع به افزایش کرد، ظهر شرعی تحقق یافته است که در همان لحظه که سایه به کمترین حالت خودش برسد موقع اذان ظهر خواهد بود.

نکته: در بعضی شهرها (مثل مکه) که گاهی موقع ظهر سایه به کلی از بین می رود، بعد از پیدا شدن دوباره ی سایه، معلوم می شود ظهر شده است.^۱

و بالاخره نسبت زمان گفتن اذان مغرب عرض می کنیم که در زمان دقیق آن بین فقها قدری تفاوت است :

- آن سرخی ای که طرف مشرق (حمره مشرقیه) بعد از غروب آفتاب پیدا می شود، به طور کامل از بین رود. (امام)^۲
 - زمانی است که سرخی طرف مشرق از روی سر انسان عبور کند. (سیستانی، فاضل، صافی، خویی، تبریزی)^۳
 - زمانی است که قرص آفتاب در افق پنهان شود، و احتیاط آن است که صبر کند تا سرخی طرف مشرق از بالای سر بگذرد. (مکارم)^۴
- در پایان هم این نکته لازم است که تذکر داده شود که اگر کسی دقیقاً نتوانست داخل شدن وقت را تشخیص دهد و شک دارد که وقت اخل شده یا نه باید تا زمانی که یقین به داخل شدن وقت پیدا می کند نماز را به تاخیر بیاندازد.
- خداوند به همه ما توفیق بجا آوردن نماز اول وقت را عنایت بفرماید والسلام علیکم ورحمه الله.

^۱ - توضیح المسائل، مسئله ی ۷۲۹

^۲ - توضیح المسائل، مسئله ی ۷۳۵

^۳ - رساله ی جوان ص ۹۴ _ توضیح المسائل مسئله ی ۷۲۵

^۴ - رساله م ۶۷۵

۱۹۹ - شروع نماز با شروع اذان

سوال شده که آیا همان لحظه ای که اذان گفته می شود می توانیم سریع نمازمان را بخوانیم یا اینکه باید صبر کنیم تا اذان تمام بشود؟

در پاسخ به این سوال عرض می کنیم ملاک جواز در شروع کردن نماز این است که نمازگزار یقین کند که وقت داخل شده است لذا نسبت به این سوال می گوییم که اگر مکلف به مشخص شدن اوقات شرعی از جانب رسانه ها یا تقویم ها اطمینان دارد به این معنا که زمان اذان را زمان داخل شدن وقت می داند می تواند با شروع اذان نمازش را شروع کند و صحیح است .

البته نسبت به نماز صبح به طور خاص باید بگوییم که برخی از فقها مانند مرحوم امام ره فرمودند در شبهای مهتابی (۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷ ماه قمری) که نور ماه آسمان را روشن کرده است قدری صبر کند تا رسیدن زمان نماز صبح کاملاً یقینی شود مثلاً یک ربع بیست دقیقه ای بعد از اذان رسانه ها نماز صبحش را شروع کند.^۱

البته غالب فقها این صبر کردن را لازم و واجب نمی دانند گرچه برخی از فقها و مراجع تقلید مانند مقام معظم رهبری فرمودند چند دقیقه ای تاخیر انداختن در نماز صبح خوب است و البته این احتیاط رهبری مستحب است و فرقی بین شبهای مهتابی و غیر آن قائل نیستند و به طور کلی فرمودند بهتر است نمازهای صبح مثلاً ۵ دقیقه ۱۰ دقیقه ای دیرتر خوانده شود.^۲

و البته مکلف دقت کند که وقت فضیلت نماز صبح قبل از روشن شدن نماز صبح است لذا مکلف مراقب باشد که نمازش را به قدری به تاخیر نیاندازد که هوا رو به روشنی داشته باشد. خداوند به همه ما توفیق عنایت کند والسلام علیکم ورحمة الله.

۱ - استفتاءات (امام خمینی)، ج ۱، ص: ۱۳۲

۲ - أجوبة الإستفتاءات، س ۳۵۴:

۲۰۰- فراموشی ادامه سوره در نماز

مسئله شرعی امروز این است که شخصی می پرسد اگر در حین نماز که سوره ای بعد از حمد خوانده ایم ادامه سوره را فراموش کنیم وظیفه چیست؟

در پاسخ عرض می شود که به نظر اکثر فقها در صورتی که شخص بعد از سوره حمد سوره ای از قرآن را شروع کرد ولی ادامه ی سوره را فراموش کرد، یا اینکه حتی از روی ناچاری (مثل ضیق وقت) مجبور به رها کردن آن سوره باشد؛ می تواند رها کند ولی فرمودند باید سوره ی دیگری را شروع کند تا اینکه نمازش بدون سوره کامل نماند.

البته در این مسئله حضرت آیت الله سیستانی فرمودند: در صورت فراموشی می تواند به همان مقدار خوانده شده، اکتفا کند. و شروع کردن سوره دیگری لازم نیست.^۱

در پایان یک نکته ای را عرض کنیم که آنچه در روایات و بیان فقها بدان تاکید شده است مداومت بر دو سوره قدر در رکعت اول و سوره توحید در رکعت دوم است که مومنین بدانند نیاز به تنوع در سور مختلف در نماز نیست بلکه مرحوم سید در کتاب عروه الوثقی فرمودند که اگر نماز گزار از سوره های مختلفی که در روایات به خواندنشان تاکید شده به این دو سوره عدول کنند ثواب کامل آن را نیز دریافت خواهد کرد.

خداوند به همه ما توفیق عنایت کند والسلام علیکم و رحمه الله.

^۱ - توضیح المسائل مراجع مسئله ی ۹۹۱